

2022

Raport

PRIVIND EVALUAREA NAȚIONALĂ A RISCURILOR DE SPĂLARE A BANILOR ȘI FINANȚARE A TERORISMULUI

Oficiul Național de Prevenire și Combateră a
Spălării Banilor (FIU România),
Banca Națională a României,
Autoritatea de Supraveghere Financiară,
Ministerul Justiției,
Ministerul Afacerilor Interne,
Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și
Justiție,
Serviciul Român de Informații

Raport elaborat în cadrul proiectului

SRSP 2020/137.01 "Money Laundering and Terrorism
financing Risks Compliance: Implementing a National
Mechanism to Assess and Manage Money Laundering
and Terrorism Financing Risks in Romania"
Proiect finanțat de Comisia Europeană în cadrul
Programului de Sprijin pentru Reforme Structurale
2017-2020

**PRINCIPALELE CONSTATĂRI ȘI CONCLUZII ALE RAPORTULUI
PRIVIND EVALUAREA NAȚIONALĂ A RISCURILOR DE SPĂLARE A
BANILOR ȘI FINANȚARE A TERORISMULUI PENTRU PERIOADA
2018-2020**

CUPRINS

Pag. 2 - 11	Capitolul I Introducere în tematica Evaluării Naționale a Riscurilor de Spălare a Banilor și de Finanțare a Terorismului
Pag. 11- 23	Capitolul II – Evaluarea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în funcție de subiect
Pag. 23 - 33	Capitolul III - Evaluarea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în funcție de sectorul economic
Pag. 33 - 250	Capitolul IV - Evaluarea riscurilor de spălare a banilor în funcție de sectorul financiar/produs
Pag. 33-34	<i>Concluzii generale ale evaluării</i>
Pag. 35 - 89	<i>Sectorul entităților financiare supravegheate de Banca Națională a României</i>
Pag. 89 - 139	<i>Sectorul financiar nebanca (instrumente financiare, asigurări și administratorii de fonduri de pensii private)</i>
Pag. 140 - 156	<i>Instituții financiare nebanca</i>
Pag. 156 - 250	<i>DNFBP-uri</i>
Pag. 250 - 256	Capitolul V - Risc transfrontalier
Pag. 257 - 282	Capitolul VI - Riscurile teroriste și de finanțare a terorismului
Pag. 283 - 285	Acronime

I. Introducere în tematica Evaluării Naționale a Riscurilor de Spălare a Banilor și de Finanțare a Terorismului

Preambul

- Realizarea Evaluării Naționale a Riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului asigură conformitatea cu criteriile impuse de Recomandarea 1 a Grupului de Acțiune Financiară Internațională (F.A.T.F.) precum și îndeplinirea obligațiilor legale impuse prin Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, notificată de România Comisiei Europene ca normă națională de transpunere a Directivei (UE) 2015/849 (AMLD4).
- Obiectivul fundamental al acestui demers la nivel național îl reprezintă identificarea de o manieră realistă de către autoritățile române a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului și să asigure luarea măsurilor necesare pentru reducerea acestora, prin alocarea eficientă a resurselor financiare, tehnice și umane.
- Evaluarea națională a acestor riscuri are o importanță deosebită la nivel macro-economic, deoarece pe baza rezultatelor acesteia România își va putea îmbunătăți regimul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului prin:
 - Cunoașterea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului;
 - Evaluarea eficienței strategiilor de atenuare a riscurilor;
 - Prioritizarea activităților de atenuare a riscurilor;
 - Luarea de decizii justificate cu privire la limitarea acoperirii sectoarelor și produselor cu grad scăzut de risc din punct de vedere al prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului;
 - Realocarea resurselor pentru a se adresa domeniilor identificate ca prioritate.
- Cooperarea inter-instituțională dezvoltată în implementarea prezentului proces de evaluare națională a riscurilor de spălare de bani și finanțare a terorismului asigură premisele pentru consolidarea unei practici a abordării bazate pe risc în domeniu, care va avea cu siguranță un caracter permanent prin efectuarea de evaluări specifice periodice.

Metodologia utilizată

- Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor împreună cu Banca Națională a României și Autoritatea de Supraveghere Financiară au inițiat realizarea evaluării naționale a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului în România în septembrie 2019.
- Cu scopul implementării proiectului, a fost constituit un Comitet Director, format din reprezentanți ai ONPCSB, BNR, ASF, PICCJ, MJ, MAI și SRI. Membrii Comitetului Director au participat la cele mai importante decizii în conformitate cu Metodologia de Evaluare pusă la dispoziție de Consiliul European.
- Potrivit Metodologiei, datele colectate și utilizate au făcut referire la perioada 2018-2020, informațiile referitoare la cazurile de condamnări și trimiteri în judecată pentru infracțiunea de spălare a banilor/finanțare a terorismului au constituit punctul de plecare în realizarea analizei macroeconomice care face obiectul acestui

raport. Acestea li s-au adăugat datele statistice aferente sectoarelor analizate, disponibile autorităților de supraveghere.

- Totodată, datele și informațiile privind anchetele în curs în materie de spălare a banilor au fost colectate pe bază de chestionar de la procurori din cadrul tuturor unităților competente din țară (inclusiv organisme specializate DNA și DIICOT).
- Alte categorii de informații ce au stat la baza analizei de risc se referă la percepțiile actorilor implicați, obținute prin completarea de chestionare și participarea la focus-grupuri, precum și la informații din surse externe cum ar fi Evaluarea supra-națională a riscurilor realizată de Comisia Europeană ori materialele documentare ale GAFI/FATF și altor organizații internaționale relevante.
- Evaluarea națională a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului s-a bazat astfel pe o analiză cuprinzătoare a următoarelor componente:
 - analiza amenințărilor care decurg din infracțiunile predicat care reprezintă sursă principală pentru generarea veniturilor infracționale supuse reciclării;
 - analiza subiecților care întreprind activități de spălare a banilor;
 - analiza sectoarelor economice cu risc semnificativ de spălare de bani;
 - analiza sectoarelor și produselor financiare care pot fi utilizate în mod abuziv pentru spălarea banilor și finanțare a terorismului;
 - caracteristicile transfrontaliere ale spălării banilor;
 - analiza riscurilor de finanțare a terorismului.
- Potrivit Metodologiei utilizate, nivelul de risc atribuit fiecărui sector/produs/canal/subiect se bazează pe probabilitatea spălării de bani/finanțării terorismului și consecințele acestora, generând un risc determinat prin intermediul evaluării riscurilor și al matricei de risc. **Evaluarea privind probabilitatea** se asimilează evaluării frecvenței cu care infractorii pot întreprinde acțiunile de spălare de bani, ținând cont de cunoștințele și de competențele acestora în acest sens (tipologiile și cazuistica jucând un rol esențial) și de impactul controalelor preventive și de recuperare. **Evaluarea consecințelor** se raportează la evaluarea volumului la care infractorii pot efectua spălarea de bani.
- În raport de matricea de riscului urmare a integrării evaluării privind probabilitatea și consecințele estimate, nivelul de risc atribuit poate fi **scăzut, mediu, ridicat și extrem**.

Prezentarea pe scurt a constatărilor Raportului

Infracțiuni predicat generatoare de venituri infracționale

- **Evaziunea fiscală** reprezintă o sursă relevantă generatoare de venituri infracționale ce sunt pretabile a fi reciclate astfel încât, ținând cont de prejudiciile semnificative evidențiate și datele statistice concludente din cadrul Raportului, se apreciază că **riscurile asociate** spălării banilor proveniți din evaziune fiscală sunt **ridicate**.
- **Corupția** reprezintă un fenomen infracțional cu **impact ridicat** din perspectiva riscurilor de spălare de bani, având în vedere frecvența și volumul mare al produsului infracțional constatat în cauzele investigate și cele soluționate definitiv, dar și percepția subiectivă exprimată în majoritatea chestionarelor prelucrate.
- Analiza efectuată relevă că **traficul de persoane** permite spălarea banilor prin intermediul utilizării numerarului, folosirii interpușilor și căraușilor, astfel încât **riscurile** de spălare a banilor asociate traficului de persoane sunt **ridicate**.

- **Infraacțiunile informatice** sunt de regulă, comise de cetățeni români în străinătate iar produsele infracționale au fost transferate prin intermediul căraușilor de bani în România; trendul ascendent constatat în ultimii ani la nivelul autorităților care instrumentează astfel de cauze, justifică evaluarea acestor **riscuri ca fiind ridicate**.
- În baza datelor existente și a practicii judiciare naționale, se estimează faptul că fenomenul de **contrabandă**, în special cu țigarete, prezintă un **risc mediu de spălare de bani**.
- Riscurile pe care le prezintă **traficul de droguri** pentru spălarea banilor (infracțiunile predicat sunt comise în străinătate de către grupurile de crimă organizată, iar România este un punct de tranzit pentru transferul de stupefiante către alte țări) pot fi evaluate ca fiind **medii**.
- Deși, **infracțiunile împotriva mediului** (defrișări ilegale, gestionarea deșeurilor) nu au avut un impact major în perioada analizată, în prezent se constată că aceste infracțiuni capătă consistență, fiind legate de o expunere la riscurile de spălare a banilor după cum rezultă din datele existente cu privire la grupurile de crimă organizată care își desfășoară activitatea în special în București și proximitatea acestuia, precum și sumele mari de bani din surse incerte transferate prin conturile bancare ale societăților-paravan (cu obiect de activitate de gestionare a deșeurilor).

Riscurile de spălare a banilor

În funcție de subiectul supus analizei de risc de spălare a banilor

- **Persoanele juridice rezidente** din România prezintă un **risc mediu**, companiile românești putând fi folosite pentru desfășurarea unor activități ilicite, inclusiv spălarea de bani. Luând în considerare cazuistica penală, raportul reliefează o serie de exemple în care companii rezidente sunt implicate în activități de spălare de bani, în special banii ilegali proveniți din evaziune fiscală (cea mai frecventă infracțiune predicat întâlnită).
- **Persoanele fizice rezidente** sunt expuse unui **risc mediu**, aspect ce derivă cu precădere din folosirea conturilor personale aparținând persoanelor fizice cu scopul disimulării unor activități comerciale specifice persoanelor juridice. Mitigarea acestui risc se realizează prin intermediul utilizării conturilor bancare pentru desfășurarea activităților comerciale în condițiile în care procedura aplicată pentru deschiderea unui cont bancar presupune aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei, ceea ce reduce semnificativ expunerea la risc.
- **Persoanele expuse public** prezintă un **risc ridicat**, în special sub aspectul poziției ocupate, care le permite acestora să aibă acces la fondurile publice și să fie protejați într-o anumită măsură prin investirea lor într-o astfel de funcție, iar acest statut creează un avantaj important care ar putea fi utilizat de către spălătorii de bani. Această concluzie este susținută și de rezultatele analizei infracțiunilor predicat, ce a relevat un risc ridicat în legătură cu infracțiunile de corupție.
- **Persoanele fizice nerezidente** prezintă un **risc scăzut** având în vedere că reprezintă un procent scăzut de persoane condamnate în temeiul Legii privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

În funcție de sectorul economic supus analizei de risc de spălare a banilor

- **Sectorul imobiliar** (inclusiv construcțiile – comerțul cu materiale de construcții, dezvoltatorii și agenții imobiliari) reprezintă o adevărată provocare din punctul de

vedere al combaterii spălării banilor, fiind caracterizat printr-un **grad de risc ridicat**, dat fiind numărul de condamnări în acest sector, precum și de cuantumul sumelor spălate. S-a ținut cont din această perspectivă și de utilizarea pe scară largă a numerarului în sectorul imobiliar, în special pentru achiziționarea de materiale de construcții și pentru plata lucrătorilor, care se află în mare parte în afara pieței muncii.

- **Sectorul agricol** prezintă un **risc mediu**, fiind expus în special din cauza utilizării numerarului și a posibilității de a accesa subvenții de la bugetul UE sau de la bugetul național, în mod fictiv și care sunt folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate. În plus, conștientizarea cu privire la riscul de spălare de banilor prin intermediul sectorului este limitată.
- **Sectorul comercializării produselor petroliere și a gazelor naturale** are un **risc mediu**, în contextul în care infracțiunea predicat cel mai des întâlnită a fost evaziunea fiscală, iar grupurile infracționale organizate au putut utiliza sectorul pentru ascunderea originii ilicite a banilor, ca urmare a faptului că operațiunile comerciale desfășurate în acest sector implică sume mari de bani.
- **Sectorul comerțului** prezintă un **risc mediu** ca urmare a faptului că majoritatea societăților sau a persoanelor fizice autorizate sunt înregistrate în registrul național al comerțului și dețin conturi bancare, în ambele cazuri entitățile comerciale aflându-se sub supravegherea autorităților competente. Mai mult, marea majoritate a operațiunilor comerciale se intersectează la un moment dat cu sistemul bancar, fiind secondate de efectuarea unor operațiuni financiar-bancare, ceea ce ne conduce la aplicarea regulilor de cunoaștere a clientelei în cadrul instituțiilor financiare, aceste operațiuni intrând sub sfera supravegherii efectuate de acestea. În egală măsură, societățile comerciale interacționează și cu alte categorii de entități raportoare (contabili, auditori, notari, avocați, societăți de consultanță etc) fiecare dintre acestea aplicând propriul set de măsuri de cunoaștere a clientelei și monitorizând, conform legii, întreaga relație de afaceri cu respectiva societate.

În funcție de categoria entităților raportoare ce fac obiectul legislației specifice din perspectiva analizei expunerii la riscul de spălare a banilor

- **Sectorul bancar** prezintă un **risc rezidual¹ mediu**, parțial datorită unui mediu de control mai matur în comparație cu restul entităților obligate. Cu toate acestea, volumul mare al cifrei de afaceri și concentrarea naturală a sectorului asupra gestionării și transferului de active fac ca sectorul bancar în ansamblu să fie în mod normal expus unui risc de spălare a banilor.
- **Subsectorul instituții emitente de monedă electronică** în urma inspecțiilor la fața locului a fost evaluat ca fiind expus unui **risc rezidual mediu-ridicat**.
- La evaluarea riscului rezidual asociat activității **intermediarilor de instrumente financiare**, respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de diminuare, s-a constatat că intermediarii de instrumente financiare prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizați în scopul spălării banilor.

¹ **Risc rezidual** - riscul privind îndeplinirea obiectivelor, care rămâne după stabilirea și implementarea răspunsului la risc

- La evaluarea riscului rezidual asociat **activității agenților delegați**², respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de atenuare, s-a constatat că agenții de investiții/delegați prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizați în scopul spălării banilor.
- La evaluarea riscului rezidual asociat activității de administrare a fondurilor de plasament colectiv (fonduri de investiții de tip deschis și de tip închis), respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de atenuare, s-a constatat că **societățile de administrare a fondurilor de investiții** prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizate în scopul spălării banilor.
- La evaluarea riscului rezidual asociat activității unei instituții de credit autorizate ca depozitar sau custode al titlurilor de valoare, respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de atenuare, s-a constatat că **depozitarii de instrumente financiare** prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizați în scopuri de spălare a banilor.
- Se apreciază faptul că raportat la riscul identificat, vulnerabilitățile, amenințările și măsurile de remediere și măsurile de reacție preventivă, **societățile de asigurare și intermediarii în asigurări** prezintă un **risc mediu** de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani.
- La evaluarea riscului asociat activității de administrarea a fondurilor de pensii facultative, s-a constatat că instituțiile financiare nebancare, respectiv **administratorii de fonduri de pensii facultative**, în special datorită caracteristicilor produsului gestionat, prezintă un **risc scăzut** de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani.
- **Sectorul instituțiilor financiare nebancare** (IFN - înscrise exclusiv în Registrul general al Băncii Naționale a României și care nu au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică), supravegheate de ONPCSB prezintă un **risc mediu**, în condițiile în care se apreciază că spălarea banilor prin intermediul IFN-urilor ar putea fi posibilă prin obținerea de către infractori sau de către interpușii acestora a unor împrumuturi pe care să le plătească utilizând fonduri ilicite, chiar și în cazul în care costurile aferente sunt mai ridicate decât în cazul altor oferte existente pe piață, pentru a beneficia de faptul că aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei poate fi, în anumite cazuri, mai puțin riguroasă decât în cadrul băncilor.
- **Sectorul caselor de amanet** (instituții financiare nebancare înscrise în Registrul de evidență al Băncii Naționale a României), supravegheate de ONPCSB, prezintă un **risc mediu**, ținând cont de faptul că în cazul acestora se identifică utilizarea frecventă a numerarului și de faptul că există dificultăți în ceea ce privește identificarea beneficiarului real al clienților precum și în relație cu determinarea originii fondurilor / bunurilor implicate în tranzacții.
- **Sectorul caselor de ajutor reciproc** (instituții financiare nebancare înscrise în Registrul de evidență al Băncii Naționale a României), supravegheate de ONPCSB, prezintă un **risc scăzut** din perspectiva amenințării de spălare a banilor.

² **Agent delegat** - persoana fizică sau juridică care, sub responsabilitatea deplină și necondiționată a unei singure societăți de servicii de investiții financiare în numele căreia acționează, în baza unui contract, promovează clienților sau clienților potențiali servicii de investiții și/sau servicii conexe, preia și transmite instrucțiunile sau ordinele de la clienți referitoare la instrumente financiare ori servicii de investiții, plasează instrumente financiare și/sau furnizează clienților sau clienților potențiali servicii de consultanță privind aceste instrumente ori servicii.

- **Sectorul caselor de schimb valutar** prezintă un **risc mediu**, ținând cont de faptul că sume provenite din surse infracționale pot fi supuse cu ușurință unor schimburi valutare succesive, în diverse valute, pentru a facilita derularea unor operațiuni complexe având ca scop disimularea originii reale a activelor implicate.
- Din punct de vedere al expunerii la riscul de spălare de bani a sectorului furnizorilor de jocuri de noroc:
 - a) **Cazinourile (terestre sau online) și jocurile de noroc online** prezintă un **risc ridicat**, având în vedere faptul că sectorul este atractiv pentru spălarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni, care necesită un nivel mediu de experiență, deoarece veniturile ilegale pot fi convertite cu ușurință în câștiguri legitime din jocuri de noroc.
 - b) În schimb pentru furnizorii de **servicii de jocuri de noroc de tip pariuri (terestre) și aparatele de tip slot machine (terestre)**, având în vedere utilizarea majoritară a numerarului, posibilitatea disimulării cu ușurință a identității beneficiarilor reali, dar și sumele relativ mici jucate, se apreciază că **nivelul de risc este mediu**.
- Profesioniștii, cum ar fi **avocații și notarii publici** sunt expuși unui **risc mediu** ca intensitate, având în vedere serviciile de consultanță pe care le pot furniza potențialilor autori de fapte penale, în sensul creării de structuri corporative complexe pentru investițiile și transferul fondurilor de origine ilicită. De asemenea, profesioniștii, cum ar fi **experții contabili și contabilii autorizați precum și consultanții fiscali** sunt expuși unui **risc mediu** ca intensitate, având în vedere faptul că serviciile pe care le oferă pot fi atractive pentru infractori, întrucât prin intermediul acestor servicii s-ar putea facilita crearea unei aparențe de legitimitate pentru fonduri având o proveniență ilicită. În egală măsură, acești profesioniști sunt atractivi pentru infractori deoarece, prin reputația profesională, oferă o aparență de legalitate și onorabilitate de care aceste persoane se pot folosi pentru a înșela vigilența entităților raportoare. Totuși, este de remarcat calitatea activității de supraveghere în aceste cazuri a organismelor profesionale de autoreglementare, fiind evidentă contribuția acestora la creșterea gradului de conformare și due-diligence.
- Alți profesioniști cum ar fi **auditorii și evaluatorii** prezintă un **risc scăzut**, în considerarea modului în care aceștia își desfășoară activitatea și tipul de servicii oferite ce constituie factori care reduc nivelul de vulnerabilitate. De asemenea, analiza a constatat o activitate intensivă de supraveghere a acestor entități, fapt ce contribuie favorabil la atenuarea riscurilor identificate.
- Se consideră că amenințarea de spălare a banilor legată de alți profesioniști din domeniul juridic este de **nivel mediu** pentru **practicienii în insolvență** și de **nivel scăzut** pentru **executorii judecătorești**.
- Având în vedere că în România **agențiile imobiliare** nu au reglementari specifice și nu sunt coordonate de un organism de autoreglementare, iar gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de spălare a banilor pare a fi încă limitat, ținând cont de faptul că instituțiile de aplicare a legii au identificat cazuri în care banii obținuți din infracțiuni au fost spălați prin investiții imobiliare, iar alte activități de supraveghere a sectorului au relevat neconformări la prevederile legale, se apreciază că expunerea la risc pentru **agenții imobiliari** este una **ridicată**.

- **Serviciile furnizate de profesioniștii care oferă consultanță managerială și de afaceri**, privind inclusiv aspecte financiare sau contabile, pot fi utilizate frecvent în schemele de spălare de bani și sunt considerate de infractori ca fiind cea mai bună modalitate de a compensa lipsa lor de expertiză, aceste elemente argumentând astfel considerarea faptului că nivelul amenințării de spălare de bani legat de serviciile furnizate de profesioniștii care oferă consultanță managerială și de afaceri să fie considerat **ridicat**.
- **Furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii**, alții decât cei prevăzuți la literele (e) și (f) din Legea nr. 129/2019, prezintă un **risc ridicat** având în vedere faptul că oferă adesea servicii care pot facilita crearea unor construcții juridice/societăți cu structuri complexe, opace, atractive pentru persoanele care intenționează să inițieze tranzacții în cadrul cărora utilizează banii ce provin din infracțiuni, pentru a face imposibilă sau extrem de dificilă stabilirea unei legături a fondurilor cu proveniența lor ilicită.
- În ceea ce privește **persoanele care comercializează opere de artă**, analiza relevă **un risc mediu** de expunere, ținând cont de faptul că comerțul cu artă este un sector atractiv atât pentru spălarea banilor, necesitând un nivel ridicat de experiență și o pregătire mai elaborată decât în alte sectoare iar comercializarea operelor de artă, a artefactelor și a antichităților se realizează în mare măsură prin tranzacții private, persoanele implicate în astfel de tranzacții neavând un organism de autoreglementare dar nici cunoștințe generale structurate în domeniul legislației combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului (așa cum reiese urmare analizei eșantionului de chestionare completate de entități din sector).
- În ultima perioadă, **criptomonedele și moneda virtuală** au fost dezvoltate foarte mult și reprezintă un sector emergent, ceea ce conduce la aprecierea că **furnizorii de astfel de active virtuale** prezintă un grad de **risc ridicat**. În acest context, interesul manifestat de grupurile de crimă organizată este crescut, mai ales în condițiile în care există un control instituțional deficitar, iar acest sector se caracterizează prin anonimatul tranzacțiilor, rapiditatea și inexistența unor limite privind volumul fondurilor transferate.

Caracteristicile transfrontaliere ale spălării de bani și finanțării terorismului

- Riscul transfrontalier este clasificat ca fiind un risc ridicat deoarece colectarea datelor referitoare la originea banilor care au fost transferați în România este un proces îndelungat și costisitor, iar de cele mai multe ori banii cu o origine incertă doar tranzitează conturile deschise în România.
- Din punctul de vedere al spălării banilor, procesul de globalizare permite transferul cu ușurință a banilor în diferite regiuni ale lumii, ceea ce sporește posibilitatea de a utiliza astfel de operațiuni pentru a ascunde fonduri de origine ilicită. În plus, rețelele infracționale acționează în mai multe țări pentru a reduce șansele de a fi descoperite, utilizarea mai multor jurisdicții (inclusiv jurisdicții off-shore) limitează/reduce eforturile autorităților de a descoperi făptuitorii infracțiunilor.
- Riscul de finanțare a terorismului prin intermediul transferurilor transfrontaliere este scăzut deoarece în mod uzual banii sunt transferați în România prin intermediul instituțiilor financiare care aplică măsuri de cunoaștere a clientelei, aceștia fie rămânând în România fie fiind transferați în străinătate aflându-se astfel permanent sub control bancar, iar acest canal este evitat de teroriști.

Riscurile teroriste și de finanțare a terorismului

- Până în prezent, pe teritoriul României nu au fost identificate rețele care să activeze în scopul obținerii, colectării sau transferării de fonduri în beneficiul organizațiilor/ entităților/ grupărilor teroriste.
- Au existat situații punctuale în care rezidenți străini au transferat diferite sume de bani în zone de conflict, fără a fi posibil să se determine cu certitudine beneficiarii reali ai fondurilor, motivația (strict personală sau sprijin pentru o entitate teroristă) sau modul în care fondurile au fost utilizate. Demersurile nu au fost dirijate sau ordonate de organizații teroriste, având un caracter sporadic, individual și neorganizat.
- În cazul celor 8 persoane condamnate pentru implicare în infracțiuni de terorism, inclusiv în cazul persoanei condamnate pentru implicare în activități de finanțare a terorismului, au fost efectuate verificări ale sursei fondurilor. Verificările au relevat că, pentru săvârșirea faptelor, nu a fost necesar un efort financiar considerabil, iar fondurile au provenit din surse proprii.
- Climatul internațional privind terorismul, persoanele/entitățile care emit/distribuie și/sau comercializează orice formă de monedă electronică/active virtuale, remiterile de bani prin intermediul furnizorilor de servicii de transfer de bani cu o rețea extinsă de agenți globali, inclusiv hawala și alte sisteme informale de transfer de bani și de valori, sunt considerate/abordate de autorități ca elemente de risc în legătură cu finanțarea terorismului, chiar dacă nu s-au manifestat în România.
- Întrucât prevenirea activităților de finanțare a terorismului rămâne o prioritate asumată la nivel instituțional și în cadrul SNPCT, autoritățile cu atribuții în domeniul de referință au adoptat permanent o abordare preventiv-anticipativă în gestionarea situațiilor suspecte, monitorizând și evaluând constant nivelul de risc generat de persoanele suspecte a se implica în a derula activități de finanțare a terorismului.
- Pe baza acestor evaluări, a fost identificat și documentat cazul de finanțare a terorismului prezentat în cadrul Raportului Național de Evaluare, în unele situații apărând necesitatea de a institui măsuri de prevenire, inclusiv declararea ca persoană indezirabilă sau interzicerea accesului în România.
- În domeniul prevenirii și combaterii terorismului (inclusiv a activităților de finanțare) este avut în vedere în mod constant schimbul de informații inter-instituțional și în plan internațional. Mecanismele deja operaționalizate în acest sens permit un nivel corespunzător de cooperare, fiind oportună facilitarea unui acces transfrontalier rapid și securizat la date financiare care să permită detectarea timpurie a operațiunilor.
- Prin urmare, **riscul de finanțare a terorismului în România** poate fi evaluat ca fiind **Scăzut**.

Concluzii ale Evaluării Naționale a Riscurilor de Spălare a Banilor și de Finanțare a Terorismului

- Spălarea banilor reprezintă un proces complex, a cărui gravitate nu este deloc neglijabilă, mai ales în contextul instabilității financiare, al dezechilibrelor și vulnerabilităților sistemului economic, generate de perioada de criză, pe parcursul căreia riscul de apariție a unor astfel de fenomene infracționale crește simțitor.

Astfel, în perioadele de criză poate fi observată o amplificare a fenomenelor de spălare a banilor și crimă organizată, aflate deseori în legătură cu activități specifice economiei subterane datorate presiunii fiscale, creșterii gradului de corupție precum și altor fenomene similare.

- Ca notă generală, raportul de față constată faptul că folosirea intensivă a numerarului conduce la un risc ridicat de utilizare a acestuia de către grupurile de crimă organizată pentru a ascunde originea ilicită a banilor. Cazurile analizate în prezentul raport au pus în evidență faptul că, la nivel național, utilizarea pe cale extensivă a numerarului reprezintă principala metodă de reciclare a banilor. În plus, în România există numeroase sectoare economice care permit utilizarea intensivă a tranzacțiilor în numerar, cum ar fi construcțiile, dezvoltarea imobiliară, agricultura, industria deșeurilor, casele de schimb, jocurile de noroc.
- Dincolo de aceste constatări cu caracter general, este obiectiv a fi evidențiat faptul că România este o țară cu atractivitate relativ limitată pentru spălarea banilor, datorită reglementărilor specifice, precum și a unui grad de secretizare financiară relativ redus, toate acestea abordate și analizate în contextul ponderii corespunzătoare a economiei naționale în ansamblul economic la nivel regional și global.
- În România, finanțarea terorismului rămâne la un nivel foarte scăzut, are un caracter conjunctural, depinzând de evoluțiile din străinătate. Țara noastră nu se confruntă cu un fenomen terorist autohton și nu există organizații sau celule teroriste care să acționeze pe teritoriul național. În plus, pe teritoriul național, nu au fost identificate rețele constituite în scopul obținerii, colectării sau transmiterii de fonduri în străinătate, în beneficiul organizațiilor teroriste sau al persoanelor implicate în activități calificate drept acte de terorism. Măsurile adoptate până în prezent au contribuit la menținerea climatului de securitate națională și au împiedicat materializarea amenințărilor teroriste.
- A fost constatat faptul că există zone de legislație deficitară ce pot favoriza materializarea unora dintre riscurile identificate, tot astfel cum, în marea majoritate a cazurilor, a fost indicată și o inadecvare a resurselor disponibile autorităților competente, în mod special a instrumentelor și tehnologiilor informatice de dată recentă care ar permite răspunsuri adecvate la realitățile sociale actuale.
- Un alt factor general de accentuare a riscurilor este dat de insuficienta conștientizare, de către entitățile raportoare, a fenomenului infracțional la care sunt expuse, precum și o slabă sensibilizare publică în legătură cu importanța prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, fapt ce determină un grad de reticență a acestora în colaborarea cu autoritățile publice competente.
- Analizând în ansamblu atât sectoarele vizate cât și tipologia actorilor implicați în proces, Raportul apreciază că instituțiile naționale cu atribuții în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului au capacitatea de a identifica și combate eficient ansamblul activităților cu caracter ilicit și generatoare de bani murdari, cu risc de spălare și finanțare a terorismului.
- Constatările cuprinse în cadrul prezentului Raport privind Evaluarea Națională a Riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului trebuie privite și analizate în dinamica lor, cu raportare la dimensiunea economică a fiecărui sector supus analizei, dar și a elementelor de conținut ce definesc tipologic riscurile de spălare de bani și finanțare a terorismului.

II. Evaluarea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în funcție de subiect

În perioada analizată numărul **persoanelor juridice rezidente** condamnate pentru spălare de bani a fost destul de mic, respectiv un caz de spălare de bani cu infracțiune predicat evaziune fiscală (suma spălată fiind de 12 milioane euro în sectorul comerțului cu produse petroliere) și un caz în care infracțiunea predicat a fost de luarea de mită (suma spălată fiind de 40.000 euro).

Persoanele juridice nerezidente au fost subiect al condamnării în două cazuri de spălare de bani. Într-un caz, infracțiunea predicat a fost delapidare, suma spălată a fost de 4.000.000 euro, iar în al doilea caz infracțiunea predicat a fost furtul, iar suma spălată a fost de 176.000 euro.

Persoanele fizice rezidente au fost implicate în 116 de condamnări de spălare de bani. Principalele infracțiuni predicat comise în aceste cazuri au fost: evaziune fiscală, înșelăciune, deturnare de fonduri, abuzul de funcție, falsul și traficul de persoane.

Numărul **persoanelor fizice nerezidente** care au fost condamnate pentru infracțiuni de spălare de bani au fost subiecți a 7 cazuri. Principalele infracțiuni predicat care au implicat **persoane fizice nerezidente** au fost abuzul de funcție, evaziunea fiscală, înșelăciune și delapidarea. Principala metodă utilizată de făptuitori a fost reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor prin documente false de proprietate.

Persoanele expuse public rezidente au fost condamnate în 6 cazuri de spălare de bani, iar infracțiunile predicat au fost: trafic de influență, evaziune fiscală, luare de mită și abuz de funcție.

Subiectul preponderent al condamnărilor pentru spălare de bani este reprezentat de persoanele fizice rezidente și reprezintă 74,80 % din numărul total al condamnărilor.

Persoanele fizice nerezidente reprezintă 5,30 % din totalul condamnărilor analizate în prezentul raport, așa cum a fost prezetat anterior în acest capitol.

Persoane juridice

Potrivit datelor existente la nivelul Băncii Naționale a României, numărul de clienți - persoane juridice rezidente (cu beneficiari reali rezidenți), din portofoliile băncilor este de 1.271.741, reprezentând 91,95% din numărul total de clienți persoane juridice. Numărul de clienți, persoane juridice rezidente (cu cel puțin un beneficiar real nerezident), din portofoliile băncilor este de 107.658, reprezentând 7,78% din numărul total de clienți persoane juridice. Numărul de clienți, persoane juridice nerezidente, din portofoliile băncilor a fost de 3.739, reprezentând 0,27% din numărul total de clienți persoane juridice.

Prezentul raport a avut în vedere riscurile SB/FT la care au fost expuse persoanele juridice constituite în temeiul Legii 31/1990 privind societățile (persoane juridice care desfășoară

activități profitabile), republică, cu modificările ulterioare și OG 26/2000 privind fundațiile și asociațiile (persoane fără scop patrimonial)

Potrivit Legii nr. 31/1990, societățile pot avea una dintre următoarele forme statutare:

- Societate în nume colectiv;
- Societate în comandită simplă;
- Societate pe acțiuni;
- Societate în comandită pe acțiuni; și
- Societate cu răspundere limitată.

Situația entităților înregistrate în Registrul Național al Comerțului a fost următoarea:

Structură	2018	2019	2020
SRL	915,581	973,182	1,024,889
SA	6,576	6,436	6,332
PFA	247,472	236,638	248,154
SCS	129	126	120
CNS	1,701	1,614	1,559
SCA	0	0	1
TOTAL	1,171,459	1,217,996	1,281,055

Legea nr. 129/2019 reprezintă instrumentul legal de transpunere în dreptul intern a prevederile Directivei a IV a AML, iar la articolul 56 stabilește în sarcina persoanelor juridice supuse obligației de înscriere în Registrul Comerțului și obligația de declarare a beneficiarului real.

În România există trei registre ale beneficiarilor reali, după cum urmează:

- (a) registrul organizat la nivelul ONRC pentru persoanele juridice obligate să se înregistreze în Registrul Comerțului, cu excepția regiilor autonome³, a societăților naționale⁴ și a societăților deținute integral sau majoritar de statul român;
- (b) registrul organizat la nivelul Ministerului Justiției (MJ) pentru asociații și fundații;
- (c) registrul organizat la nivelul ANAF – Ministerul Finanțelor (MF) pentru fiducii.

Conform evidențelor centralizate cu privire la condamnări, persoanele juridice au fost utilizate de *persoane fizice rezidente și nerezidente* în vederea spălării sumelor de bani obținute din infracțiuni, după cum urmează:

- evaziune fiscală ;
- înșelăciune;

³ Regia autonomă este organizată și își desfășoară activitatea în ramurile strategice ale economiei naționale – industria armelor, energia, mineritul și gazele naturale, transportul poștal și feroviar – precum și în anumite zone aparținând altor ramuri înființate de guvern, în prezent este eliminată excepția prin OUG nr. 123/2022 ;

⁴ Companii naționale sunt organizate ca societăți comerciale prin hotărâre a Guvernului, iar cele de interes local prin hotărâre a organismului administrației locale de stat.

- delapidare.

Principala modalitate utilizată în cazurile de spălare de bani în care au fost implicate societăți, este reprezentată de transferurile interne realizate prin intermediul conturilor bancare deschise de societăți urmate de retrageri de numerar.

Din datele BNR a rezultat că depunerile de numerar efectuate în conturile persoanelor juridice (în special activitățile cu un nivel ridicat de lichiditate) în 2019 a fost de 103.604,0926 mil. euro, iar în 2020 a fost de 50.996,4459 mil. euro. Situația privind tranzacțiile cu numerar trebuie analizată în contextul pandemic Covid 19, care prin restricțiile sanitare impuse a determinat contractarea economiei naționale și a volumului total al încasărilor în numerar. Luând în considerare toate aceste argumente, volumul numerarului utilizat la nivelul persoanelor juridice are pondere încă mare în economia românească.

Utilizarea pe scară largă a numerarului generează o **vulnerabilitate** din punctul de vedere al spălării banilor. Această vulnerabilitate este menționată și în Evaluarea Supranațională a Riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la nivelul Uniunii Europene (SNRA). În acest context, este important să se consolideze măsurile de disciplină financiară privind operațiunile de încasări și plăți în numerar.

Asociații și fundații

Persoanele fizice și juridice care desfășoară activități de interes general sau în interesul comunităților sau, după caz, în interes personal, pot forma asociații sau fundații – persoane juridice private fără scop patrimonial – în condițiile legii (partidele politice, syndicatele și cultele religioase nu intră sub incidența actului normativ menționat). Două sau mai multe asociații sau fundații pot forma o federație. Asociațiile, fundațiile și federațiile pot desfășura orice alte activități economice directe dacă acestea sunt auxiliare și strâns legate de scopul principal al persoanei juridice. Asociațiile, fundațiile și federațiile pot avea calitatea de asociați/acționari în cadrul societăților .

O asociație, fundație sau federație poate fi recunoscută de Guvernul României ca fiind de utilitate publică (activitate desfășurată în domenii de interes public general sau în anumite comunități) dacă sunt îndeplinite mai multe condiții prevăzute de lege . Asociații sau fundații de utilitate publică sunt recunoscute prin Hotărâre a Guvernului, la cererea asociației sau fundației în cauză.

Controlul privind fundamentarea, acordarea și justificarea sumelor primite de la bugetul general consolidat al statului se efectuează de către Ministerul Finanțelor prin aparatul de inspecție economico-financiară .

Asociațiile și fundațiile au obligația de a păstra registrele tranzacțiilor timp de cel puțin 5 ani .

La înființare, anual sau ori de câte ori intervine o modificare privind datele de identificare ale beneficiarului real, asociația sau fundația are obligația de a comunica Ministerului Justiției datele de identificare ale beneficiarului real, în vederea înregistrării/actualizării evidenței privind beneficiarii reali ai asociațiilor și fundațiilor.

Din Registrul National al ONG-urilor – Indexul persoanelor juridice fara scop patrimonial rezulta ca în octombrie 2021 erau înregistrate un numar de 126.913 entități din care: asociațiile reprezintă 82% din totalul entitatilor înregistrate (104.288 entități), fundațiile reprezintă 16% din total (20.268 entități), federațiile reprezintă 1% din total (1.528 entități), iar diferența o reprezintă uniunile (78 entități), persoane juridice străine (36 entități) și neprecizate (4 entități).

Din cele 104.288 de asociații înscrise în Registrul National al ONG-urilor un numar de 98.935 sunt active. Principalele zone în care sunt înregistrate sunt București în proporție de 17,7%, județul Cluj în proporție de 5,9% și județul Timiș în proporție de 4,3% .

Din cele **20.268 de fundații** înscrise în Registrul National al ONG-urilor un numar de 19.139 sunt active. Principalele zone în care sunt înregistrate sunt București în proporție de 16,7%, județul Suceava în proporție de 9,2% și județul Cluj în proporție de 7,5% .

În conformitate cu modulul ONPCSB de analiză a cazurilor, asociațiile și fundațiile nu au fost identificate ca fiind un sector de sine stătător din perspectiva obligațiilor de raportare. Menționăm că în conformitate cu Legea nr. 129/2019, asociațiile și fundațiile nu sunt entități raportare. Anterior intrării în vigoare a Legii nr. 129/2019, asociațiile și fundațiile au fost entități raportare și au făcut obiectul obligațiilor prevăzute în Legea privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului. Astfel, acestea au fost obligate să instituie controale interne de supraveghere, inclusiv măsuri de cunoaștere a clientelei (CDD), de păstrare a evidențelor și de raportare.

Cu privire la rezultatele activității de supraveghere off-site (proces analitic care cuprinde o matrice de evaluare a riscului ce relevă gradul de expunere la riscul de spălare a banilor și finanțarea terorismului a entității raportare), desfășurate în perioada de referință de către ONPCSB în raport cu sectorul "asociațiilor și fundațiilor", menționăm următoarele:

Un număr total de **8.979 asociații** au fost **supravegheate off-site**, 2,9 % dintre asociații fiind încadrate la grad de risc ridicat, iar 1,3 % dintre asociații fiind încadrate la grad de risc parțial ridicat.

Un număr total de **1.535 fundații** au fost **supravegheate off-site**, 3,7 % dintre fundații fiind încadrate la grad de **risc ridicat**, iar 1,1 % dintre fundații fiind încadrate la grad de **risc parțial ridicat**;

În cadrul activității de supraveghere on-site (controale la fața locului), desfășurată în perioada de referință de către ONPCSB în raport cu sectorul "asociațiilor și fundațiilor", au fost identificate nerespectări ale prevederilor legale din domeniu , privind: politicile, normele și procedurile interne de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, aplicarea de măsuri pentru cunoașterea a clientelei/beneficiarilor reali prin intermediul unor circumstanțe bazate pe riscuri, precum și punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, fiind aplicate sancțiuni contravenționale, astfel:

În cadrul activității de supraveghere on-site efectuate la un număr total de 130 asociații au fost aplicate 111 sancțiuni contravenționale (reprezentând 10 amenzi în valoare de 152.000 RON și 101 avertismente).

În cadrul activității de supraveghere on-site efectuate la un număr total de 98 fundații au fost aplicate 59 sancțiuni contravenționale (reprezentând 10 amenzi în valoare de 155.000 RON și 49 avertismente).

Concluzii – Ca urmare a activităților de supraveghere și control, considerăm că asociațiile și fundațiile pot fi mai vulnerabile la riscul de spălare de bani sau de finanțare a terorismului din cauza nivelului scăzut de cunoștințe și de aplicare a măsurilor de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului, în special în ceea ce privește aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei circumstanciate în funcție de risc și lipsa de conștientizare a riscurilor la care ar putea fi expuse de a fi utilizate în activități ilicite de spălare de bani/finanțare a terorismului, în special în condițiile cadrului legal (actual) care nu include acest tip de entități în categoria entităților reportate din punct de vedere AML.

În fundamentarea concluziilor de mai sus, sunt avute în vedere următoarele aspecte: cadrul juridic și controlul activității organizațiilor nonprofit în conformitate cu recomandarea GAFI nr. 8 (transparență în ceea ce privește donatorii) sunt insuficiente; lipsa instrumentelor juridice necesare pentru verificarea veniturilor/cheltuielilor acestora; politici slabe de combatere a deturnării în ceea ce privește ONG-urile, cum ar fi o declarație de principii și o definire a termenilor, proceduri stricte pentru prevenirea deturnării: standardizarea și păstrarea evidențelor bancare; standardizarea practicilor contabile, cum ar fi codurile conturilor și codurile donatorilor; clasificarea costurilor, de exemplu, ca fiind directe sau indirecte; asigurarea controalelor interne, inclusiv separarea sarcinilor între personalul responsabil cu achizițiile publice, finanțarea, plata de numerar, salariile și lichidările; și cerințele de raportare financiară.

De asemenea, se manifestă carențe în materie de orientare și conștientizare adecvate în ceea ce privește indicatorii de finanțare a organizațiilor non-profit.

Autoritățile cu atribuții pe linia prevenirii și combaterii finanțării terorismului efectuează în mod constant verificări ale situațiilor sau surselor care ar putea prezenta riscuri teroriste și care includ activități suspecte care finanțează entități teroriste, indiferent dacă acestea sunt organizații sau persoane. Până în prezent, în România nu au fost identificate organizații nonprofit implicate în finanțarea activităților teroriste.

ONG-urile sunt vulnerabile deoarece este posibilă utilizarea acestora de către părți terțe pentru a primi fonduri, donații anonime, împrumuturi și strângerea online de fonduri care ar putea facilita spălarea banilor în sectorul organizațiilor non-profit.

Donățiile anonime reprezintă, de asemenea, o vulnerabilitate în acest sector. Donățiile pot fi exploatate în scopul spălării banilor dacă ONG-urile primesc donații din surse suspecte sau dacă donatorii solicită restituirea fondurilor. Infractorii ar putea, de asemenea, spăla fonduri dacă ONG-urile acceptă un împrumut în numerar, apoi returnează împrumutul infractorului mai târziu sub forma unui transfer bancar.

Astfel, există riscul ca persoanele cu grad ridicat de risc, cum ar fi persoanele expuse public, să poată face donații directe în cazul în care sursa fondurilor lor este necunoscută sau prin

intermediul unor terți care efectuează plăți în numele lor. (de exemplu, o serie de donații suspecte pentru a plăti servicii precum taxele de școlarizare independente – fonduri care au trecut prin mai multe întreprinderi înainte de a fi utilizate pentru a plăti taxe pentru învățământul privat – școala în cauză nu știe imediat că există vreo preocupare cu privire la sursa finală a acestor fonduri).

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sectorul ONG-urilor

Organizațiile caritabile colaborează adesea cu organizații partenere din diferite jurisdicții sau cu agenți individuali, fapt ce presupune inclusiv transferuri internaționale de fonduri care pot fi utilizate abuziv de către persoane, care pretind că sunt asociate cu organizații caritabile, deși riscul ca acest lucru să se întâmple este în continuare scăzut. Activitatea ONG-urilor umanitare se poate desfășura uneori în zone cu risc ridicat, în care sunt prezente grupări armate nestatale sau teroriști. Cu toate acestea, riscurile specifice depind de diverși factori, cum ar fi nivelul de profesionalism al unei ONG-urilor și situația din această țară, inclusiv dinamica politică a conflictului în cauză.

Vulnerabilitatea generală a sectorului ONG-uri față de riscul de spălare de bani/finanțare a terorismului și de produse specifice

După cum s-a menționat mai sus, unele ONG-uri pot fi expuse riscului de spălare de bani și de finanțare a terorismului, prin utilizarea unor sume mici în numerar, ceea ce face dificilă urmărirea de către agențiile de aplicare a legii și unitățile de informații financiare a surselor de fonduri și a transferurilor trimise în străinătate, prin utilizarea numerarului.

Unele activități ale organizațiilor non-profit pot implica un risc mai mare în ceea ce privește sursele de finanțare (necunoscute/numerar/surse internaționale/țări cu risc ridicat), tipurile de activități sau beneficiarii (țări necunoscute/cu risc ridicat/clienti cu risc ridicat/utilizarea canalelor pentru a trimite bani la nivel transfrontalier). Riscurile cresc atunci când nu sunt disponibile canale bancare oficiale pentru transferurile de bani către și de la ONG-uri.

Sectorul organizațiilor nonprofit ar putea abuza de noile instrumente tehnologice, cum ar fi finanțarea participativă și sistemele blockchain, iar autoritățile de reglementare ar putea fi nevoite să evalueze și să abordeze orice riscuri asociate. În schimb, aceste noi instrumente ar putea fi utilizate și pentru a spori trasabilitatea fondurilor.

Analiza referitoare la persoanele juridice înmatriculate în România a pus în evidență următoarele:

Amenințări:

Utilizarea persoanelor juridice de către infractori pentru a ascunde originea ilicită a banilor.

Vulnerabilități

- posibilitatea de a utiliza lichidități pentru finanțarea întreprinderilor și lipsa unui control riguros al provenienței sumelor depuse de persoanele fizice;

- avocații pot înființa societăți care ar putea fi utilizate ulterior pentru a ascunde originea ilicită a banilor; sediul social stabilit la adresa cabinetului de avocatură (probleme legate de efectuarea perchezițiilor, din cauza secretului profesional);
- posibilitatea de a utiliza conturile entităților juridice, chiar dacă acestea și-au suspendat activitatea;
- lipsa unei proceduri legale de publicare a suspendării activității, în timp real, pentru a împiedica folosirea persoanelor juridice în scopuri de spălare de bani;
- posibilitatea de a utiliza societatea numai pentru tranzitul banilor ilegal obținuți;
- posibilitatea de a crea structuri juridice complexe care să permită ascunderea beneficiarului real și disimularea originii ilicite a banilor reprezintă un punct atractiv pentru grupările de crimă organizată;
- posibilitatea de a exploata procedura de înființare a persoanelor juridice în România, procedură accesibilă și cu un cost redus;
- posibilitatea de înființa persoane juridice de către cetățeni străini prin procură, procedură care poate facilita anonimatul beneficiarului real;
- societățile cu răspundere limitată (SRL) sunt deosebit de vulnerabile la abuzuri, inclusiv SRL-urile cu asociat unic, care este cea mai simplă formă de organizare care ar putea fi utilizată.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	<i>Riscul persoanelor juridice rezidente</i>	Medie	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: Utilizarea numerarului; Utilizarea conturilor persoanei juridice rezidente pentru a transfera sume de bani; Procedura de înființare este ușor de accesat și cu costuri mici.				
Amenințare asociată: Spălarea banilor rezultați din evaziune fiscală				
Descrierea evenimentului: Utilizarea conturilor bancare pentru ascunderea banilor proveniți din infracțiuni; Retragerea de numerar pentru a returna banii beneficiarului real.				
Descrierea riscului: Este un risc mediu Probabilitate medie Consecințele sunt moderate				

Concluzie

Persoanele juridice rezidente din România **prezintă un risc mediu** de utilizare a conturilor acestora în scopul spălării banilor. Societățile românești pot fi folosite pentru desfășurarea unor activități ilicite, inclusiv spălarea de bani. Din cazuistica analizată în prezentul raport

s-a constatat că prin conturile deschise de societăți au fost reciclați bani proveniți din săvârșirea faptelor de evaziune fiscală.

În ceea ce privește riscul de finanțare a terorismului prin intermediul societăților românești, concluzionăm că este scăzut. Acest risc este menținut la un nivel scăzut și de aplicarea de către instituțiile financiare a măsurilor de cunoaștere a clientelei și controalelor efectuate de autoritățile de supraveghere.

Persoane fizice (rezidente)

Conform BNR, numărul total de conturi curente deținute de persoane fizice la sfârșitul anului 2020 era de 24.681.152 (indiferent de numărul de conturi deținute de fiecare client și de moneda acestora), în timp ce numărul de clienți, persoane fizice rezidente, din portofoliile băncilor se ridică la 19.580.567⁵, reprezentând 98,95 % din numărul total de clienți persoane fizice.

În activitatea comercială desfășurată pe piața internă, numerarul este utilizat ca instrument frecvent folosit de către persoane fizice.

În ceea ce privește volumul retragerilor de numerar efectuate de persoane fizice în 2019 a fost de 46.422.427.906 euro, iar în 2020 a fost de 43.735.500.126 euro. Comparând volumul retragerilor de numerar efectuate de persoanele fizice în 2020 cu depunerile de numerar menționate la persoanele juridice, cele două cifre sunt aproape similare, ceea ce generează o îngrijorare cu privire la nivelul de utilizare a numerarului în sistemul financiar din România.

Pe site-ul ONPCSB a fost publicat un Ghid privind indicatorii de suspiciune și tipologiile de spălare a banilor din care au fost enumerați mai jos următorii indicatori:

- retrageri mari de numerar de către o persoană fizică;
- neconcordanță între ocupația declarată de beneficiarii fondurilor și operațiunile efectuate prin intermediul conturilor lor;
- multiple operațiuni de retragere numerar efectuate prin intermediul persoanelor împuternicite pe conturile celor care încasează sumele de bani de la extern;
- utilizarea conturilor persoanelor fizice pentru tranzacții care implică activități comerciale;
- uzul calității de împuternicit pe conturi pentru derularea unor tranzacții pe conturile terților, persoane fizice;
- utilizarea conturilor persoanelor fizice ca și conturi de tranzit.

Marea majoritate a persoanelor fizice care nu dețin conturi bancare au o educație economică precară sau se află într-o zonă în care infrastructura bancară nu este dezvoltată (cu preponderență în zonele rurale), educația precară generând venituri insuficiente pentru un trai decent. Aceste persoane pot fi utilizate de infractori în fluxurile de spălare a

⁵ Cifra se referă la numărul de conturi deschise de persoane fizice (unele persoane fizice putând să aibă deschise mai multe conturi în lei și diferite monede)

banilor în special pentru utilizarea numerarului, fără ca acestea să conștientizeze consecințele juridice ale faptelor lor.

Persoanele cu un nivel scăzut de educație și cu venituri limitate pot fi utilizate de spălătorii de bani mai ales, prin deschiderea de conturi bancare în numele acestora, iar adevărații beneficiari ai fondurilor vehiculate prin aceste conturi să fie infractorii. Persoanele cu o educație precară sunt folosite astfel, ca persoane interpușe, fără a presupune costuri mari ale reciclării banilor.

Amenințări:

Utilizarea persoanelor fizice (în special a persoanelor fizice cu venituri mici și cu un nivel scăzut de educație economică) de către făptuitori pentru a ascunde originea ilicită a banilor.

Vulnerabilități:

- utilizarea conturilor persoanelor fizice pentru tranzitarea sumelor rezultate din infracțiuni;
- utilizarea conturilor aparținând persoanelor fizice pentru retrageri de numerar.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul persoanelor fizice rezidente	Medie	Moderată	Mediu
<i>Vulnerabilități asociate:</i> Utilizarea numerarului; Utilizarea conturilor unei persoane fizice rezidente pentru a retrage bani.				
<i>Amenințare asociată:</i> Spălarea banilor proveniti din infracțiunea de evaziune fiscală.				
<i>Descrierea evenimentului:</i> Utilizarea unei persoane fizice interpușe; Retrageri de numerar pentru a fi puși la dispoziția beneficiarului real.				
<i>Descrierea riscului:</i> <i>Este un risc mediu</i> <i>Probabilitate medie</i> <i>Consecințele sunt moderate</i>				

Concluzie

Persoanele fizice rezidente sunt expuse **unui risc mediu** ca urmare a faptului că, în majoritatea cazurilor, acestea utilizează conturi bancare și că procedura aplicată pentru deschiderea unui cont bancar îndeplinește standardele de cunoaștere a clientelei. De asemenea, pentru depuneri de numerar în orice cont deschis la o bancă din România, persoana trebuie să completeze documente privind originea banilor și beneficiarul real. În România este implementat un sistem de control al numerarului care include pe de o parte limitarea prin lege a utilizării numerarului și pe de altă parte raportarea tranzacțiilor cu

numerar care depășesc plafonul stabilit prin lege, ceea ce permite o monitorizare a tranzacțiilor cu numerar.

Riscul de finanțare a terorismului prin utilizarea persoanelor fizice rezidente este scăzut. Acest risc este menținut la un nivel scăzut și de aplicarea de către instituțiile financiare a măsurilor de cunoaștere a clientelei și controalelor efectuate de autoritățile de supraveghere.

Persoane expuse public (PEP)

În România, Lista funcțiilor publice importante este întocmită în baza [Legii nr. 129/2019 și este publicată pe site-ul ANI⁶](#). Legislația românească prevede o listă care conține funcții publice importante interne și externe, identificarea efectivă a PEP la nivelul entităților raportoare este dificilă, întrucât lista conține doar denumirile funcțiilor publice importante, iar identificarea eventualilor asociați/apropiați ai unei persoane din categoria PEP este cu atât mai dificilă. Această problema, identificarea PEP, a fost ridicată, de mai multe ori, de către entitățile raportoare în cadrul *Focus Group*-urilor⁷.

Identificarea PEP nu reprezintă exclusiv o provocare la nivel național, aceleași provocări fiind evidențiate la nivel internațional.

În conformitate cu statisticile BNR, din numărul total de PEP clienți ai băncilor din România (21.674 conturi bancare) 95,94 % sunt PEP rezidente. Din procentul de 4,06% total clienți PEP nerezidenți, doar 6,57 % îl reprezintă nerezidenții care provin din jurisdicții cu risc major (așa cum a fost stabilit de Comisia Europeană). Jumătate din total clienți PEP nerezidenți provin din alte jurisdicții cu grad ridicat de risc, iar 37,71 % sunt PEP din UE/SEE.

La sfârșitul anului 2020, volumul tranzacțiilor internaționale în conturile PEP rezidente era de 2.904,364 mil. euro, iar volumul tranzacțiilor internaționale în conturile PEP nerezidente a fost de 4.895,738 mil. euro.

În perioada analizată PEP rezidente au făcut obiectul a șase condamnări pentru spălare de bani, în care infracțiunile predicat au fost manipularea pieței, evaziunea fiscală, luarea de mită și abuzul de funcție.

Având în vedere, importanța finanțării campaniilor electorale, este necesară evaluarea riscului de spălare a banilor în acest sector.

Legea nr. 334 privind finanțarea partidelor politice și a alegerilor a fost adoptată în 2006. În 2018, au fost emise reglementări metodologice privind aplicarea acestei legi, actualizate cu toate noile reglementări în vigoare în UE și recomandările formulate de GRECO.

Amenințări:

⁶https://www.integritate.eu/Files/Files/Lista_funcții/00%20LISTA%20FUNC%C8%9AILOR%20PUBLICE%20IMPORTANTE.PDF

⁷ Grupuri de consultare cu entitățile raportoare, organismele de supraveghere și auto-reglementare organizate conform Metodologiei aplicative în prezentul raport

PEP finanțate de infractori pot fi utilizate pentru a facilita procesul de spălare a banilor.

Vulnerabilități:

- Utilizarea donației a cărei sursă este necunoscută (în cazul partidelor politice);
- Aplicarea deficitară a mecanismului de control a activităților de finanțare a unui partid politic;
- Controale deficitare efectuate în domeniul integrității PEP;
- Instruire deficitară a funcționarilor publici în domeniul achizițiilor publice.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul PEP-urilor	Medie	Majoră	Ridicat
Vulnerabilități asociate: Identificarea greeoale a PEP, în special a persoanelor apropiate; Utilizarea în tranzacții financiare a persoanelor apropiate PEP;				
Amenințare asociată: Infrațiuni de corupția și infrațiuni asimilate acesteia;				
Descrierea evenimentului: Utilizarea PEP-urilor; Utilizarea conturilor bancare pentru transferuri interne; Investirea banilor în achiziționarea de proprietăți.				
Descrierea riscului: Este un risc ridicat Probabilitate medie Consecințele sunt majore				

Concluzie – PEP sunt identificate ca prezentând un **risc ridicat**, sunt investite cu o putere publică sau cu o demnitate care asigură o credibilitate, ceea ce ar putea conduce la disimularea suspiciunilor. Pentru a ascunde proveniența activelor provenite din săvârșirea de infrațiuni, PEP pot utiliza bunuri corporative, părți terțe, profesioniști, transferuri internaționale de fonduri și servicii de plată internaționale.

Riscul de finanțare a terorismului prin utilizarea PEP /funcționarilor publici este scăzut. Acest risc este menținut la un nivel scăzut și de aplicarea de către instituțiile financiare a măsurilor de cunoaștere a clientelei și de controalele efectuate de autoritățile de supraveghere.

Persoane nerezidente

În România, numărul total al **persoanelor fizice nerezidente** este de 139.502, iar cetățenii UE (alții decât români) sunt 63.591, iar cetățenii din afara UE sunt 75.911.

Numărul de clienți, **persoane fizice nerezidente**, din portofoliile băncilor se ridică la 206.395, reprezentând 1,05 % din numărul total de clienți.

Numărul de clienți, **persoane juridice nerezidente**, din portofoliile băncilor a fost de 3.739, reprezentând 0,27 % din numărul total al clienților băncilor, în perioada de referință.

Amenințări:

Persoanele fizice nerezidente pot deschide conturi bancare sau pot înființa societăți comerciale pentru a recicla sume de bani prin externalizarea banilor utilizând transferurile externe și/sau retragerile de numerar.

Vulnerabilități:

- impedimente în identificarea beneficiarului real în cazul operațiunilor efectuate prin folosirea abuzivă a împuternicirilor acordate de persoanele nerezidente;
- posibilitatea utilizării abuzive a unui cont sau a unei societăți pentru o perioadă limitată de timp, urmată de părăsirea țării, caz în care urmărirea este greu de realizat și implică costuri suplimentare.

Luând în considerare analiza efectuată, pentru perioada 2018 – 2020, prezentul raport a arătat o implicare scăzută, în infracțiuni de spălare a banilor, a **persoanelor nerezidente**, iar prin adaptarea legislației bancare la standardele internaționale și o mai bună aplicare a normelor de cunoaștere a clientelei s-a diminuat considerabil riscul folosirii sistemului bancar de către persoanele nerezidente care ar avea ca scop spălarea banilor.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Risc persoane nerezidente	Medie	Minoră	Scăzut
Vulnerabilități asociate: • impedimente în identificarea beneficiarului real în cazul operațiunilor efectuate prin folosirea abuzivă a împuternicirilor acordate de persoanele nerezidente; • posibilitatea utilizării abuzive a unui cont sau a unei societăți pentru o perioadă limitată de timp, urmată de părăsirea țării.				
Amenințare asociată: Utilizarea abuzivă a unui cont sau a unei societăți;				
Descrierea evenimentului: Utilizarea unui cont bancar pentru transferuri interne sau externe; Utilizarea unei societăți pentru o perioadă limitată de timp, apoi închiderea/inactivarea acesteia				
Descrierea riscului: Este un risc scăzut Probabilitate moderată Consecințele sunt scăzute				

Concluzie – **persoanele nerezidente** sunt expuse unui risc **scăzut**, reprezentând un procent scăzut din total persoanelor condamnate pentru spălare de bani. De asemenea, această categorie de subiecți reprezintă un procent scăzut din portofoliul clienților băncilor, ceea ce reduce semnificativ riscul de utilizare a acestor persoane în scopul spălării banilor. Nu în ultimul rând, un alt factor de atenuare a acestui risc este reprezentat de procedurile

suplimentare de cunoaștere a clientelei aplicate de entitățile raportoare pentru persoanele nerezidente provenite din state cu risc ridicat.

În ceea ce privește riscul de finanțare a terorismului prin intermediul **persoanelor nerezidente**, raportându-ne la riscul geografic, concluzionăm că este scăzut. Acest risc este menținut la un nivel scăzut și de aplicarea de către instituțiile financiare a normelor de cunoaștere a clientelei și controalele efectuate de autoritățile de supraveghere.

III. EVALUAREA RISCURILOR DE SPĂLARE A BANILOR ȘI FINANȚARE A TERORISMULUI ÎN FUNCȚIE DE SECTORUL ECONOMIC

Sectorul imobiliar

Analiza datelor privind condamnările pentru spălare de bani a arătat că unul dintre sectoarele care prezintă un risc ridicat de spălare de bani este sectorul imobiliar (construcțiile, comerțul cu materiale de construcții, dezvoltatorii și agenții imobiliari).

Sectorul imobiliar este un sector emergent care a favorizat utilizarea sa pentru reciclarea unor sume substanțiale de bani. În perioada 2018-2020, au fost pronunțate 16 sentințe definitive pentru săvârșirea infracțiunilor de spălare a banilor prin acest sector economic, cu o valoare totală de 35.787.597 euro.

Principalele infracțiuni predicat generatoare de bani murdari au fost: evaziune fiscală; înșelăciune; deturnare de fonduri și fraudă împotriva intereselor financiare ale UE.

Metodele utilizate pentru reciclarea fondurilor în sectorul imobiliar au fost transferurile bancare interne de la persoane fizice rezidente către persoane juridice rezidente urmate de retrageri de numerar și achiziții de bunuri imobile.

În 2020, industria construcțiilor a înregistrat creșteri semnificative în comparație cu anii precedenți. Conform datelor prezentate de Institutul Național de Statistică în 2020, volumul total al lucrărilor de construcții a crescut cu 16 % față de 2019, într-un moment în care industria construcțiilor din Europa era în scădere din ca urmare a Pandemiei COVID-19.

În 2020, activitatea de construcții industriale a înregistrat cea mai mare creștere (18,5 % față de 2019) în industria construcțiilor. Sectorul construcțiilor clădirilor rezidențiale a înregistrat, de asemenea, o creștere de 17,8 %, tendință observată și în anii precedenți. Construcția de depozite și hale industriale a înregistrat o creștere de aproape 11%.

În 2019, au fost introduse facilități fiscale pentru angajații din construcții, industria înregistrând o evoluție ascendentă. Dezvoltarea puternică a sectorului înregistrată în 2019 s-a datorat creșterii substanțiale a construcțiilor nerezidențiale cu aproximativ 11 %. În anul respectiv, întreaga activitatea de construcții a crescut cu 27,6 %.

Sectorul imobiliar este un sector sensibil, expus riscurilor. Reglementarea acestui sector este superficială, iar faptul că acesta este un sector emergent înseamnă că există riscuri în creșterea legate de accesul spălătorilor de bani la acest sector.

Comerțul cu bunuri de mare valoare permite circulația rapidă a fondurilor de origine incertă pe o piață reglementată insuficient. Acest sector asigură anonimatul fondurilor prin folosirea numerarului și nu există proceduri de identificare a beneficiarului real al tranzacțiilor.

UTILIZAREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMÂNIA DE CĂTRE O PERSOANĂ JURIDICĂ REZIDENTĂ CARE ÎȘI DESFĂȘOARĂ ACTIVITATEA ÎN SECTORUL IMOBILIAR	
Descriere	Tipologia este caracterizată de prezența unei persoane fizice rezidente care primește, prin intermediul conturilor personale, sume substanțiale de bani de la o persoană juridică nerezidentă, cu justificarea „ <i>contravaloare facturi</i> ”. Persoana juridică nerezidentă a fost beneficiarul unor transferuri de valoare mare efectuate de o persoană juridică rezidentă, cu justificarea „ <i>contravaloare contract de consultanță</i> ”. Persoana fizică rezidentă transferă suma de bani primită de la partea externă către o persoană juridică rezidentă care își desfășoară activitatea pe piața imobiliară.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Persoana fizică rezidentă controlează persoana juridică nerezidentă, iar persoana juridică rezidentă a efectuat o serie de transferuri către persoana fizică rezidentă. Persoana fizică rezidentă furnizează servicii de consiliere, persoanei juridice nerezidente. După transferul în favoarea persoanei juridice rezidente, care își desfășoară activitatea în sectorul imobiliar, persoana fizică rezidentă a fost înscrisă în cartea funciară cu un bun imobil de mare valoare cumpărat recent. Persoana juridică rezidentă a înregistrat în mod constant pierderi, iar contractul de consultanță cu o valoare atât de mare nu este justificat de indicatorii financiari declarați de aceasta.
Indicatori (specifici tipologiei)	- venituri încasate din străinătate de valoare ridicată; - achiziționarea unui bun cu valoare ridicată; - plăți externe cu justificarea „<i>contravaloare contractul de consultanță</i>” inițiată de o societate care se confruntă cu dificultăți financiare; - corelarea creditărilor cu debitările contului unei persoane fizice rezidente.
MECANISMUL	• utilizarea conturilor unei persoane juridice rezidente care își desfășoară activitatea pe piața imobiliară; • utilizarea conturilor unei persoane juridice nerezidente pentru a ascunde originea ilicită a sumelor implicate; • utilizarea contului persoanei juridice nerezidente ca și cont de tranzit.
INSTRUMENT	• utilizarea transferurilor externe; • utilizarea conturilor bancare;

Amenințări:

Sectorul imobiliar este utilizat de grupările de crimă organizată pentru a spăla banii obținuți din activități ilegale, în România, în special ca urmare a evaziunii fiscale.

Vulnerabilități:

Un risc specific acestui sector este utilizarea pe scară largă a numerarului (începând cu sectorul materialelor de construcții).

Agenții și dezvoltatorii imobiliari au legături cu alți profesioniști (avocați, notari, contabili etc.) care prezintă un risc de utilizare abuzivă de către infractori. În sectorul imobiliar sunt utilizate numeroase contracte și părți, deci este o activitate complexă care poate facilita ascunderea originii ilicite a banilor. În plus, sumele implicate au un quantum semnificativ și permit introducerea în economie legală a banilor obținuți din săvârșirea de infracțiuni.

Analiza efectuată în raport a reliefat faptul că există un grad redus de conștientizare cu privire la expunerea la riscul de spălare a banilor a profesioniștilor (avocați, notari, contabili) care furnizează servicii specifice în acest domeniu.

Gradul de conștientizare a riscurilor de spălare de bani sau de finanțare a terorismului în sector variază în funcție de dimensiunea entității. Astfel, operatori mici nu sunt conștienți de expunerea la riscuri la spălarea banilor și finanțarea terorismului, însă societățile mari/cele care fac parte din trust-uri internaționale sunt mai conștiente de aceste riscuri și depun diligențele necesare pentru aplicarea legislației AML/CFT.

Lipsa de coerență a cadrului juridic în sectorul imobiliar reprezintă o problemă majoră. Este necesar un cadru juridic coerent pe toate palierele acestuia. Având în vedere multitudinea de entități care acționează în acest sector și multitudinea activităților desfășurate de acestea, este necesar un cadru juridic specific pentru fiecare dintre acestea, pentru a preveni utilizarea abuzivă a sectorului.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul sectorului imobiliar	Medie	Majoră	Ridicat
<i>Vulnerabilități asociate:</i> Utilizarea economiei subterane; Utilizarea numerarului; Detectare deficitară a tranzacțiilor suspecte (contabil, agent imobiliar și notar); Supraveghere deficitară; Legislației incoerentă;				
<i>Amenințare asociată:</i> Evaziunea fiscală legată de sectorul imobiliar				
<i>Descrierea evenimentului:</i> Utilizarea societăților rezidente care își desfășoară activitatea în sectorul imobiliar;				

Investirea banilor în numerar rezultat al evaziunii fiscale, în special prin achiziționarea de materiale de construcție și plata lucrătorilor în numerar în baza contractelor de colaborare.

Descrierea riscului:

Este un risc ridicat

Probabilitate medie

Consecințele sunt majore

Sectorul imobiliar este un sector cu **risc ridicat** ca urmare a faptului că sume mari pot fi transferate sau investite în acest sector, iar nivelul de transparență al sectorului este relativ scăzut. De asemenea, legislația deficitară în acest sector expune sectorul la un risc ridicat de spălare de bani. În plus, acest sector implică activități complexe începând cu cumpărarea proprietăților (terenuri), construirea și vânzarea produselor finale, deci sunt folosiți o gamă largă de furnizori de servicii, inclusiv servicii juridice, servicii ale agenților imobiliari și servicii financiare. Acești participanți utilizează structuri corporative, caracterizate adesea de opacitate.

În urma analizei a rezultat că sectorul imobiliar nu este utilizat pentru finanțarea terorismului.

Agricultura

În perioada 2018-2020, sectorul **agricol** a fost identificat în 11 cauze în care au fost pronunțate hotărâri definitive pentru spălare de bani.

Principalele infracțiuni predicat au fost evaziunea fiscală (în 9 cazuri) și infracțiuni împotriva intereselor financiare ale UE (2 cazuri).

În aceste cazuri, banii au provenit din transferuri bancare interne frecvente între persoane fizice rezidente, inclusiv persoane care dețin o funcție publică locală, iar principala metodă de intrare în posesia sumei spălate de către beneficiarul real a fost retragerea de numerar. Agricultura a fost un sector important de activitate în economia României, dar în ultimii ani ponderea sa în PIB a scăzut semnificativ. În anul 2020, sectorul agricultura a reprezentat 4 % din PIB-ul României. În plus așa cum relevă o analiză efectuată de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă a României din cadrul Secretariatului General al Guvernului României și publicată în revista "Economistul" (nr.5(339) din mai 2022), România este statul membru al U.E. cu rata cea mai mare a ocupării populației în agricultură, pe fondul manifestării paradoxale a unui deficit de forță de muncă specializată relevat la nivelul fermelor agricole românești. Potrivit Eurostat, la nivelul anului 2018, un procent de 29,4% din populația României activa în agricultură (în condițiile în care în statele europene mai avansate din punct de vedere al dezvoltării acest procent este de sub 1,5% - de exemplu Germania).

Din punct de vedere al balanței comerciale în sectorul agricol, datele statistice ale INS relevă că România exportă materie primă și produse cu valoare adăugată mică și importă produse cu valoare adăugată mare, balanța comercială începând astfel să înregistreze un sold negativ începând cu anul 2015, sold negativ ce s-a adâncit de atunci și până în prezent. Plecând de la această situație de fapt, se poate aprecia în mod justificat că vulnerabilitatea majoră a acestui sector este reprezentată de utilizarea numerarului. În zonele rurale, unde

predomină activitățile din acest sector, sistemul bancar este dificil de accesat, infrastructura bancară este precară, aceste elemente favorizând utilizarea numerarului. Utilizarea pe scară largă a numerarului în economia românească reprezintă un risc major evidențiat în literatura de specialitate⁸. Astfel, utilizarea numerarului poate crea posibilitatea spălării unor sume de bani, păstrând în același timp anonimatul și făcând imposibilă trasabilitatea fondurilor.

Utilizarea numerarului în agricultură este facilitată de:

- utilizarea forței de muncă slab educată și plăta acesteia realizată exclusiv prin folosirea numerarului;
- caracterul sezonier al muncii desfășurate în sectorul agricol, aceasta favorizând munca la negru fără contract de muncă și plata în numerar;
- desfășurarea activității în acest sector în zone rurale în care se utilizează în special numerarul.

Amenințări:

Sectorul agricol este ușor de accesat de către orice persoană implicată în spălarea banilor, din cauza utilizării excesive a numerarului, iar operațiunilor bancare sunt utilizate rareori, în special în cazul implicării unor societăți mari sau achiziții de utilaje/suprafețe agricole pentru care este impusă limitarea numerarului prin lege. În acest context, pătrunderea în sistem a unor sume de bani, fără controlul originii acestora este facilă. Aceste operațiuni financiare se desfășoară în afara sistemului bancar și nu mai pot fi verificate de ofițerii de conformitate și nici nu se mai supun măsurilor de cunoaștere a clientelei aplicate de instituțiile financiare.

Vulnerabilități:

Activitatea din acest sector implică folosirea forței de muncă plătită în numerar și chiar materii prime care sunt plătite în numerar.

Conștientizarea riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului în acest sector este aproape absentă, majoritatea participanților la activitatea agricolă având un nivel scăzut de educație.

În România, există multe ferme, dar majoritatea acestora sunt ferme de subzistență. Cu toate acestea, marile exploatații agricole implică tranzacții cu sume mari de bani pentru achiziționarea de terenuri sau echipamente, ceea ce ar putea facilita utilizarea banilor obținuți din activități ilegale. De asemenea, este bine cunoscut faptul că, în agricultură, fermele mari (un procent mic din ferme) sunt deținute de cetățeni străini sau de persoane juridice străine care acționează în acest sector, ceea ce ar putea facilita utilizarea fondurilor străine fără posibilitatea de a obține informații cu privire la originea banilor sau de a identifica beneficiarul real.

În acest domeniu, există numeroase granturi care ar putea fi utilizate în mod abuziv de către beneficiar, în absența unei supravegheri și a unor controale adecvate efectuate de autorități.

Rețeaua bancară nu este dezvoltată în zonele rurale fiind un factor determinant în utilizarea pe scară largă a numerarului în acest domeniu.

Contabilitatea în acest sector permite utilizarea numerarului, iar operațiunile respective se bazează pe documente juridice completate de persoanele fizice și reprezintă documente justificative bancare.

⁸

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/963637/Final%20%20%20%20%20%20din%20Revizuit%20mL%20TF%20Risk%20Factors.pdf

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în sectorul agricol	Ridicată	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: Utilizarea numerarului; Lipsa detectării tranzacțiilor suspecte (contabili); Supravegherea precară în ceea ce privește accesarea fondurilor de la bugetul european sau de la bugetul național;				
Amenințare asociată: Evaziunea fiscală legată de agricultură				
Descrierea evenimentului: Utilizarea întreprinderilor care își desfășoară activitatea în sectorul agricol; Utilizarea capitalului străin; Investirea banilor în numerar a fost rezultatul evaziunii fiscale, în special prin achiziționarea de materiale și plata lucrătorilor.				
Descrierea riscului: Este un risc mediu Probabilitate ridicată Consecințele sunt moderate				

Sectorul agricol prezintă un risc **mediu**, în special din cauza utilizării numerarului și a posibilității de a accesa subvenții de la bugetul UE sau de la bugetul național, care sunt folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate. În plus, conștientizarea cu privire la riscul de spălare de banilor prin intermediul sectorului este limitată.

Populația rurală reprezintă principalul participant la activitățile din sectorul agricol, iar structura societății rurale din România nu este adecvată pentru finanțarea actelor de terorism.

În urma analizei a rezultat că sectorul agricol nu este utilizat pentru finanțarea terorismului.

Sectorul comercializării petrolului și al gazelor naturale

În perioada 2018-2020, în sectorul petrolului și gazelor au fost pronunțate 7 condamnări definitive pentru spălare de bani.

În cazurile menționate mai sus, infracțiunea principală care a generat bani spălați a fost evaziunea fiscală.

Metodele de reciclare utilizate au fost transferurile bancare interne și externe, urmate de retrageri de numerar.

Din punct de vedere istoric, **sectorul petrolului și gazelor** din România a avut o contribuție substanțială la produsul intern brut (PIB), dar în perioada actuală această contribuție a început să scadă din cauza mai multor factori (de exemplu, scăderea ratelor de înlocuire a rezervelor). Urmare a tendinței de a înlocui combustibilii fosili cu combustibili alternativi (energie din surse regenerabile), rolul acestei industrii este în continuă scădere.

În perioada 2007-2019, impactul total al companiilor petroliere și de gaze care își desfășoară activitatea în economie a reprezentat aproximativ 5,9 % din PIB.

Chiar și în acest context, comerțul cu carburanți este extrem de atractiv pentru spălătorii de bani ca urmare a faptului că aceste produse sunt accizabile și impozitate, ceea ce permite obținerea unor sume substanțiale din vânzarea produselor fără plata acestor taxe și impozite și reinvestirea profiturilor obținute ilicit tot în acest sector.

Comercializarea produselor petroliere implică colectarea unor taxe suplimentare și a altor accize, ceea ce conduce la facilitarea implicării comercianților în infracțiunea de evaziune fiscală, tendință identificată, de asemenea, la nivelul UE.

UTILIZAREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMÂNIA DE CĂTRE PERSOANE JURIDICE REZIDENTE PENTRU REICLAREA BANILOR OBȚINUȚI DIN INFRAȚIUNI ÎN DOMENIUL COMERCIALIZĂRII PRODUSELOR PETROLIERE	
Descriere	Tipologia este caracterizată de prezența unui grup de persoane juridice rezidente, care au primit sume de ordinul a zeci de milioane de euro, de la persoane juridice nerezidente cu justificarea „ <i>Contravaloare factură pentru produse petroliere</i> ”. Persoanele juridice rezidente au fost coordonate de persoane fizice nerezidente din aceeași jurisdicție ca persoanele juridice nerezidente. Odată, ce banii au fost primiți, aceștia au fost transferați imediat în jurisdicțiile din zona Asiei.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Persoanele juridice nerezidente au fost implicate în evaziune fiscală cu produse petroliere în jurisdicția în care au fost înregistrate. Persoanele juridice rezidente nu au desfășurat o activitate economică reală, iar obiectul de activitate a fost comercializarea de produse petroliere. Conturile persoanelor juridice rezidente au fost utilizate pentru tranzitul sumelor obținute ilegal. De asemenea, persoanele juridice rezidente nu au depus declarațiile fiscale impuse de legislația în vigoare.
Indicatori (specifici tipologiei)	- încasări și plăți externe de mare valoare efectuate în mod repetat; - corelarea creditului cu debitul conturilor societăților rezidente; - informații privind implicarea persoanelor juridice nerezidente în infracțiunea de evaziune fiscală în comercializarea produselor petroliere;

MECANISMUL	• utilizarea conturilor persoanelor juridice rezidente pentru a efectua operațiuni care implică sume provenite din activități comerciale neimpozitate; • utilizarea conturilor aparținând persoanelor juridice pentru a transfera bani către jurisdicțiile din zona Asiei; • utilizarea conturilor societăților ca și conturi de tranzit.
INSTRUMENT	• utilizarea transferurilor externe; • utilizarea conturilor bancare;

Amenințări:

Grupările de crimă organizată ar putea utiliza sectorul pentru a ascunde originea ilicită a banilor, ca urmare a faptului că operațiunile comerciale desfășurate în acest sector implică sume mari de bani. De asemenea, contractele folosite în acest sector economic sunt contracte complexe, care de cele mai multe ori au o componentă de extraneitate, ceea ce face dificilă urmărirea banilor.

Vulnerabilități:

- implicarea unor sume mari de bani;
- posibilitatea de evitare a plăților către bugetul de stat care implică sume substanțiale;
- conștientizarea în acest sector este aproape absentă,
- implicarea unui element de extraneitate. În cele mai multe cazuri sunt implicate „jurisdicții off-shore”;
- calitate slabă sau lipsa controalelor efectuate de autoritățile de stat în ceea ce privește reglementările în materie fiscală și de spălare de bani.
- în acest sector există numeroase cazuri de contrabandă.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în sectorul comercializării produselor petroliere și al gazelor naturale	Medie	Moderată	Mediu
<i>Vulnerabilități asociate:</i> Utilizarea transferurilor electronice; Utilizarea serviciilor Internet banking; Controalele deficitare/lacunare efectuate de autoritățile fiscale.				
<i>Amenințare asociată:</i> Evaziunea fiscală din sectorul comercializării produselor petroliere petrolului și a gazelor naturale; Contrabanda				
<i>Descrierea evenimentului:</i>				

Utilizarea societăților rezidente din sectorul comercializării produselor petroliere și a gazelor naturale.

Bani colectați din străinătate prin intermediul transferurilor externe;

Utilizarea societăților de tip fantomă.

Descrierea riscului:

Este un risc mediu

Probabilitate medie

Consecințele sunt moderate.

Sectorul comercializării produselor petroliere și a gazelor naturale are un **risc mediu**, iar infracțiunea predicat cel mai des întâlnită a fost evaziunea fiscală. Uneori, acest sector este legat de contrabanda cu mărfuri, iar sumele implicate sunt substanțiale.

Sectorul comercializării produselor petroliere și a gazelor naturale nu este atractiv pentru finanțarea terorismului, din cauza faptului că toate operațiunile sunt efectuate prin intermediul sistemului bancar, care este foarte conștient de riscul pe care îl implică jurisdicțiile cu risc ridicat și care a aplicat măsuri adecvate de cunoștere a clientelei. În concluzie, riscul de finanțare a terorismului este clasificat la nivel scăzut.

Activități comerciale

În sectorul de comerț, au fost identificate 17 de cazuri de infracțiune de spălare a banilor, iar infracțiunile predicat identificate în cazurile de mai sus au fost evaziunea fiscală, înșelăciune și delapidarea.

Evaziunea fiscală este principala infracțiune predicat în sectorul comerț.

Sectorul **activităților comerciale** din România reprezintă 18 % din produsul intern brut (PIB), în valoare de 189.200 milioane RON, ceea ce arată că este un sector economic important care oferă posibilitatea de a recicla sume substanțiale de bani.

Comerțul electronic a cunoscut o creștere semnificativă în timpul Pandemiei COVID-19. În 2020, acest sector a înregistrat cea mai mare creștere, România situându-se pe primul loc printre țările din Europa de Sud-Est, ceea ce a condus la utilizarea acestui sector de către spălătorii de bani.

Potrivit unui studiu publicat de recunoscuta platformă specializată în comerț electronic *E-commerce Germany News*⁹, 15 milioane de consumatori din România fac cumpărături online. Aceștia navighează pe Internet timp de aproximativ 7 ore și 21 de minute în medie pe zi. Din cele 15 milioane de persoane, 11 milioane reprezintă utilizatori activi pe platformele de comunicare socială, dintre care 98 % accesează aceste platforme de pe telefon. Raportul 2022 privind comerțul electronic european (elaborat de Centrul pentru Perspectivă de Piață al Universității de Științe Aplicate din Amsterdam la solicitarea Ecommerce Europe și EuroCommerce)¹⁰ relevă faptul că în România, cifra de afaceri a comerțului electronic este estimată la 6,2 miliarde de euro în 2021, în creștere cu 11% față de 2020, iar pentru 2022 sectorul este estimat să crească cu 13%, până la 7 miliarde de euro.

⁹ <https://ecommercegermany.com/blog/european-ecommerce-overview-romania>

¹⁰ https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2022/06/CMI2022_FullVersion_LIGHT_v2.pdf

Practic, tranzacțiile specifice comerțului online în România au reprezentat în 2021 aproape jumătate din totalul realizat la nivelul Europei de Est, estimat la 14 miliarde de euro.

Comerțul electronic accelerează transferurile cu valoare ridicată datorită utilizării predominante a serviciilor de tip Internet banking și a plăților on-line cu cardul. În același timp, aceste instrumente de plată oferă avantajul anonimatului în ceea ce privește beneficiarul efectiv al fondurilor transferate și anonimatul sursei fondurilor.

Amenințări:

Spălătorii de bani ar putea utiliza acest sector pentru a ascunde originea ilicită a banilor, folosindu-se de anonimatul și viteza tranzacțiilor din acest sector.

Vulnerabilități:

- utilizarea unor construcții complexe, inclusiv societăți de tip „fantomă” pentru dezvoltarea activităților comerciale;
- utilizarea în activitățile comerciale a conturilor/societăților stabilite în jurisdicții cu grad ridicat de risc;
- utilizarea societăților inactive;
- utilizarea societăților nou înființate sau reactivate recent, folosite în activități comerciale cu un volum mare și de valori semnificative;
- utilizarea în comerțul electronic a plăților bancare prin INTERNET, pentru a evita interacțiunea cu funcționarii bancari și pentru a evita utilizarea documentelor justificative.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în sectorul comerț	Medie	Moderată	Mediu
<i>Vulnerabilități asociate:</i> Utilizarea transferurilor externe; Utilizarea serviciilor Internet banking; Utilizarea unei societăți nou înființate sau reactivate recent folosită în activități comerciale de mare volum și de valoare ridicată; Utilizarea societăților de tip „fantomă”.				
<i>Amenințare asociată:</i> Evaziunea fiscală, înșelăciune și deturnarea de fonduri;				
<i>Descrierea evenimentului:</i> Utilizarea societăților rezidente pentru transferul de bani din înșelăciune; Retragerea în numerar a banilor obținuți din înșelăciune.				
<i>Descrierea riscului:</i> Este un risc mediu Probabilitate medie Consecințele sunt moderate.				

Sectorul comerț prezintă un risc **mediu** ca urmare a faptului că majoritatea societăților sau a persoanelor fizice autorizate sunt înregistrate în registrul național al comerțului și dețin conturi bancare, în ambele cazuri entitățile comerciale se află sub supravegherea autorităților competente. Mai mult, marea majoritate a operațiunilor comerciale se intersectează la un moment dat cu sistemul bancar, fiind secondate de efectuarea unor operațiuni financiar-bancare, ceea ce ne conduce la aplicarea regulilor de cunoaștere a clienței în cadrul instituțiilor financiare, aceste operațiuni intrând sub sfera supavegherii efectuate de instituțiile financiare.

Sectorul comerț este clasificat cu un nivel scăzut de risc din punctul de vedere al finanțării terorismului din motivele menționate mai sus.

IV. EVALUAREA RISCURILOR DE SPĂLARE A BANILOR ȘI FINANȚARE A TERORISMULUI ÎN FUNCȚIE DE SECTORUL FINANCIAR / PRODUS

4.1. Concluzii generale ale evaluării sectoriale

Sectorul bancar prezintă un risc rezidual mediu, în principal datorită mediului de control cel mai complex și mai matur în comparație cu restul entităților obligate.

Riscul general al sub-sectorului instituțiilor financiare nebancare (de leasing/creditare) este scăzut datorită naturii limitate a produselor, a gradului redus de acoperire geografică și a faptului că majoritatea entităților au în portofoliul de clienți persoane rezidente și oferă contracte de leasing și împrumuturi de valoare mică.

Sub-sectorul instituțiilor emitente de monedă electronică prezintă un risc mediu-ridicat. Clasificarea în acest grad de risc s-a datorat deficiențelor identificate.

Sub-sectorul instituțiilor de plată a fost evaluat ca prezentând un risc mediu-ridicat, în principal din cauza deficiențelor identificate.

Sub-sectorul distribuitorilor de monedă electronică/agenților de plată este considerat ca prezentând un risc mediu-ridicat, din cauza lipsei instrumentelor de supraveghere, a numărului de agenți și a lipsei unei culturi a conformității.

În ceea ce privește intermediarii de instrumente financiare, agenții de investiții/delegați, societățile de administrare a fondurilor de investiții, precum și depozitarii de instrumente financiare, s-a constatat că aceste entități prezintă un risc mediu rezidual de a fi utilizate în scopul spălării banilor. Totodată, se apreciază faptul că instituțiile financiare de asigurare prezintă un risc mediu de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani (pentru asigurări de viață și unit link/anuități).

Sectorul caselor de amanet (instituții financiare nebancare înscrise în Registrul de evidență al Băncii Naționale a României) și al Instituțiilor Financiare Nebancare (înscrise exclusiv în Registrul general al Băncii Naționale a României și care nu au și statut de instituție de plată

sau instituție emitentă de monedă electronică) prezintă un risc mediu de a fi utilizate în scopul spălării banilor, la fel ca și sectorul caselor de schimb valutar. Totodată, sectorul caselor de ajutor reciproc (instituții financiare nebankare înscrise în Registrul de evidență al Băncii Naționale a României), prezintă un risc scăzut din perspectiva amenințării de spălare a banilor.

Sectorul furnizorilor de servicii de jocuri de noroc prezintă, atât în ceea ce privește cazinourile (terestre sau online) cât și jocurile de noroc online, un risc ridicat de a fi utilizate în scopul spălării banilor. În schimb pentru furnizorii de servicii de jocuri de noroc de tip pariuri (terestre) și aparatele de tip slot machine (terestre), nivelul de risc este de nivel mediu.

Profesioniștii, cum ar fi avocații, notarii, experții contabili și contabilii autorizați precum și consultanții fiscali sunt expuși unui risc mediu de a fi utilizați în scopul spălării banilor iar alți profesioniști precum auditorii și evaluatorii prezintă un risc scăzut.

De asemenea, se consideră că nivelul amenințării de spălare a banilor legat de profesioniștii din domeniul juridic este de nivel mediu pentru practicienii în insolvență și de nivel scăzut pentru executorii judecătorești.

Nivelul amenințării de spălare de bani legat de serviciile furnizate de profesioniștii care oferă consultanță managerială și de afaceri este considerat ridicat.

Furnizori de servicii pentru societăți sau fiducii, alții decât cei prevăzuți la literele (e) și (f) din Legea nr. 129/2019, prezintă un risc ridicat de a fi utilizați în scopul spălării banilor.

Nivelul amenințării de spălare de bani legat de agenții și dezvoltatorii imobiliari este considerat ridicat iar persoanele care comercializează opere de artă, prezintă un risc mediu.

Furnizori de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și furnizorii de portofele digitale prezintă un risc ridicat de a fi utilizați în scopul spălării banilor.

Sectorul entităților financiare supravegheate de Banca Națională a României

4.2.1. Prezentarea generală a sectorului

Categorii de entități

Banca Națională a României (BNR) are responsabilități exclusive în ceea ce privește supravegherea și controlul, pe bază de risc, al respectării prevederilor cadrului legal privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului de către următoarele categorii de instituții financiare¹¹ care își desfășoară activitatea și au o prezență fizică pe teritoriul României:

- a. instituții de credit: persoane juridice române și sucursale ale instituțiilor de credit ale persoanelor juridice străine (35 entități: 23 de bănci, 2 bănci de economisire și creditare în domeniul locativ, o organizație cooperatistă de credit și 9 sucursale ale instituțiilor de credit din alte state membre);

¹¹ Înregistrate la sfârșitul anului 2020;

- b. instituții de plată: (9) persoane juridice române și (2) sucursale ale instituțiilor de plată din alte state membre (total 11 instituții de plată);
- c. instituții emitente de monedă electronică: (2) persoană juridică română și (3) sucursale ale instituțiilor emitente de monedă electronică din alte state membre (total 5 instituții emitente de monedă electronică);
- d. instituții financiare nebancare de creditare/leasing (IFN) înregistrate în Registrul special: (74 de entități – dintre aceste, 4 de instituții sunt, de asemenea, autorizate ca instituții de plată, iar una este autorizată și ca instituție emitentă de monedă electronică).

În cazul instituțiilor menționate la literele a) - c) persoanele juridice române, BNR are competența de a supraveghea și controla și activitățile desfășurate de acestea direct pe teritoriul unui alt stat membru.

Pe lângă această competență deplină de supraveghere, BNR supraveghează, în calitate de supraveghetor gazdă, pe bază de risc, dacă activitățile desfășurate prin intermediul agenților și distribuitorilor din România ale instituțiilor emitente de monedă electronică și ale instituțiilor de plată din alte state membre respectă cerințele legale privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

Sistemul bancar este principalul actor al sistemului financiar, deținând cea mai mare cotă de piață și, de asemenea, oferă o gamă mult mai largă de produse și servicii financiare cu cea mai bună interconectivitate internațională.

Competențe și instrumente de supraveghere

Este important să se sublinieze, pentru a înțelege abordările și instrumentele utilizate de Banca Centrală în calitate sa de autoritate de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, că BNR este abilitată, prin lege, să verifice doar respectarea de către entitățile supravegheate a dispozițiilor cadrului juridic privind prevenirea și combaterea spălării banilor/finanțarea terorismului, fără a avea, de fapt, nicio sarcină legată de analizarea/investigarea cazurilor/tranzacțiilor de spălare a banilor/ finanțare a terorismului. În aceste circumstanțe, BNR nu este abilitată legal să primească rapoartele de tranzacții suspecte (RTS) de la entitățile supravegheate, aceste sarcini fiind în relație cu ONPCSB. În consecință, orientările privind tipologiile SB/FT care pot fi elaborate, la nivel intern, de BNR se bazează în cea mai mare măsură pe informațiile primite de la celelalte autorități care primesc, analizează sau investighează astfel de informații/cazuri și/sau din surse publice externe.

Principalele acțiuni de supraveghere efectuate de BNR asupra instituțiilor supravegheate au scopul de a stabili dacă:

- (a) metodologia de evaluare a riscurilor și punerea sa în aplicare a acesteia acoperă în mod adecvat toate categoriile de clienți, produse și servicii, canale de distribuție, zone geografice, precum și activitatea per ansamblu a instituției supravegheate și dacă acestea sunt suficient documentate și actualizate, ori de câte ori este necesar;
- (b) există sisteme și proceduri de control specifice pentru a verifica dacă propriile evaluări ale riscurilor sunt relevante, iar acestea sunt acoperitoare/ adecvate și că

rezultatele auditurilor aferente să fie comunicate conducerii și urmate de acțiuni corective adecvate;

- (c) politicile și procedurile proprii de gestionare a riscurilor sunt corelate în mod corespunzător cu determinarea setului de măsuri de cunoaștere a clientelei (*customer due diligence* - CDD) aplicabil fiecărui client;
- (d) normele sunt aplicate în mod eficace, iar modul în care sunt aplicate nu este formal, în sensul că acestea nu vizează doar evitarea riscului juridic, bifând anumite cerințe, ci îndeplinesc scopul domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, acela de asigurare a unor măsuri de prevenire corespunzătoare;
- (e) identificarea clienților/beneficiarului real se realizează în conformitate cu cerințele cadrului de reglementare;
- (f) instituțiile financiare nu inițiază o tranzacție atunci când nu au fost în măsură să aplice toate măsurile de cunoaștere a clientelei /să stabilească legitimitatea scopului și natura relației de afaceri/să gestioneze riscurile;
- (g) instituțiile financiare dispun de mecanisme pentru verificarea periodică, atât în ceea ce privește veridicitatea, cât și caracterul adecvat al informațiilor deținute cu privire la clienți, inclusiv beneficiarul real, proporțional cu nivelul riscului asociat;
- (h) instituțiile financiare aplică, pe lângă măsurile standard de cunoaștere a clientelei, măsuri suplimentare de cunoaștere a clientelei în toate situațiile care, prin natura lor, pot prezenta un risc crescut de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului;
- (i) instituțiile financiare efectuează o monitorizare adecvată, documentată și formalizată a tranzacțiilor și a relațiilor de afaceri, care permite detectarea tranzacțiilor neobișnuite sau suspecte;
- (j) instituțiile financiare transmit ONPCSB-ului un raport de tranzacții suspecte, ori de câte ori există motive de suspiciune (pe baza analizei eșantioanelor și a tranzacțiilor marcate cu roșu);
- (k) instituțiile financiare pun în aplicare sisteme informatice eficace și adecvate, care să acopere toate activitățile financiare, întregul portofoliu al clienților și toate tranzacțiile care prezintă riscuri asociate de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului și să monitorizeze, să colecteze și să analizeze date privind riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului pentru a facilita raportarea internă și externă adecvată;
- (l) instituțiile financiare desemnează persoanele cu responsabilități în aplicarea cerințelor de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, precum și natura și limitele responsabilităților încredințate;
- (m) instituțiile financiare asigură formarea periodică a angajaților/verificarea acestora în consecință, stabilesc și documentează standarde corespunzătoare în procesul de recrutare;
- (n) sunt aplicate corespunzător cerințele Regulamentului (UE) nr. 847/2015 privind transferurile de fonduri.

În acest context, informațiile colectate de BNR în legătură cu activitatea/tranzacția suspectă pot apărea numai în cazul în care se detectează ceva în analiza eșantionului de tranzacții clienți utilizat pentru verificarea conformității. Este important să se sublinieze faptul că o astfel de detectare poate fi un rezultat potențial al verificării, dar nu un scop, având în vedere rolul supraveghetorului, astfel cum este definit prin lege, și procentul infim

de tranzacții care poate fi revizuit de supraveghetor în comparație cu volumul total de operațiuni derulate de o bancă/instituție. Cu toate acestea, în cazul în care BNR, în exercitarea atribuțiilor sale specifice, descoperă fapte care ar putea avea legătură cu spălarea banilor sau cu finanțarea terorismului, aceasta informează imediat ONPCSB, dar fără a fi implicată în analize ulterioare sau fără cunoaște dacă au fost confirmate suspiciuni, având în vedere, de asemenea, orizontul temporal necesar pentru a ajunge de la suspiciune la o condamnare definitivă, probele care ar putea fi/nu pot fi obținute etc.).

BNR, în calitate de bancă centrală a României, este atât autoritate de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, cât și autoritate de supraveghere prudențială pentru categoriile de instituții financiare enumerate mai sus (cu excepția supravegherii prudențiale a sucursalelor instituțiilor din alte state membre). Complementar activității de supraveghere, BNR, în calitate de autoritate de autorizare și de supraveghere prudențială (în cooperare cu Serviciul Supravegherea prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale), verifică îndeplinirea criteriilor de adecvare (*fit and proper*) pentru acționari, beneficiarii reali și membrii organelor de conducere, inclusiv pentru ofițerii de conformitate. Entitatea supravegheată / achizitorul trebuie să furnizeze BNR, în timp util și cu exactitate, toate informațiile necesare pentru evaluarea competenței și adecvării, în toate cazurile (numire nouă, modificări în situație, schimbări de rol etc.)¹². Supravegherea criteriilor de adecvare (*fit and proper*) trebuie să împiedice persoanele care ar reprezenta un risc pentru buna funcționare a organismului de conducere să intre, în primul rând, sau să își continue rolul atunci când a apărut o problemă legată de aptitudinea și deontologia acestora. Pentru a acorda autorizația unei instituții de credit, persoană juridică română, BNR trebuie să fie informată cu privire la identitatea acționarilor sau asociaților – persoane fizice sau juridice – care vor deține, direct sau indirect, participații calificate în instituția de credit respectivă, precum și cu privire la valoarea acestor participații. BNR acordă autorizația numai dacă, ținând cont de necesitatea de a asigura administrarea corectă și prudentă a instituției de credit, este convinsă de caracterul adecvat al acestor persoane. Orice potențial achizitor notifică în prealabil, în scris, BNR cu privire la orice proiect de achiziție, indicând pragul vizat pentru deținerea de capital și furnizând toate informațiile relevante prevăzute de lege. În vederea evaluării calității persoanelor și entităților implicate sau legate de proiectul de autorizare depus, la cererea BNR, ONPCSB furnizează informații cu privire la riscul de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului în legătură cu persoanele sau entitățile în cauză. De asemenea, sunt consultate și alte autorități, fiind obținute informații de la instituțiile publice din România și de la alte autorități naționale și internaționale de supraveghere.

BNR respinge o cerere de autorizare dacă nu este mulțumită de caracterul adecvat al acționarilor, al beneficiarilor reali, al persoanelor care asigură administrarea și/sau conducerea instituției de credit, deoarece reputația, onestitatea și integritatea persoanei sau expertiza acesteia profesională nu sunt adecvate pentru natura, amploarea și

¹² Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare ; Regulamentul BNR nr. 5/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit, cu modificările și completările, care include dispozițiile Ghidului privind evaluarea adecvării membrilor structurii de conducere și a persoanelor care dețin funcții cheie (EBA/GL/2017/12);

Regulamentul BNR nr. 12/2020 privind autorizarea instituțiilor de credit și modificarea statutului acestora.

complexitatea activității instituției de credit sau nu sunt în concordanță cu necesitatea de a asigura o administrare prudentă și solidă.

BNR evaluează caracterul adecvat al potențialului achizitor în funcție de o serie de criterii, inclusiv reputația acestuia, respectiv integritatea sa, reputația, competența profesională și experiența oricărei persoane care îndeplinește responsabilități de conducere și/sau de administrare a instituției de credit, ca urmare a proiectului de achiziție și dacă există motive întemeiate pentru a suspecta că, în legătură cu proiectul de achiziție, a fost comisă o infracțiune sau o tentativă de infracțiune de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului. În acest sens, BNR aplică *Ghidul comun*¹³ privind evaluarea prudentială a achizițiilor și creșterilor de participatii calificate în sectorul financiar JC/GL/2016/01, care armonizează condițiile din UE în care potențialul achizitor al unei participații într-o instituție financiară este obligat să notifice decizia sa autorității competente responsabile cu supravegherea prudentială. Evaluarea se efectuează în conformitate cu dispozițiile relevante ale directivelor și regulamentelor sectoriale care prevăd ca o condiție pentru acordarea autorizației ca persoanele care vor conduce instituția să fie „adecvate” (“*fit and proper*”) pe baza documentelor furnizate, a informațiilor solicitate de la ONPCSB, de la alte autorități de supraveghere, de la angajatorii anteriori etc.

Evaluarea caracterului adecvat al acestor persoane se efectuează în conformitate cu Ghidul ABE privind evaluarea adecvării membrilor structurii de conducere și a persoanelor care dețin funcții-cheie.

Aceeași abordare, bazată pe legislația specifică, este valabilă pentru toate celelalte categorii de instituții financiare supravegheate de BNR.

Modelul de supraveghere în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului, utilizat de către BNR, pentru entitățile supravegheate în scopuri prudentiale este caracterizat de așa-numitul *model extern*, conform clasificării realizate în materialul denumit “*The Economic and Legal Effectiveness of Anti Money Laundering and Combating Terrorist Financing Policy Final Report*”¹⁴ realizat în cadrul unui proiect finanțat de Comisia Europeană. Acest model are ca principal avantaj existența unor cunoștințe sectoriale solide. Astfel, în cadrul BNR, începând cu anul 2009, pentru a îmbunătăți specializarea și orientarea inspecțiilor, a fost creată, în cadrul Direcției Supraveghere, structura specializată, denumită, în prezent, Serviciul Supraveghere prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale.

Structura Băncii Naționale a României specializată în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului cooperează pe plan intern și beneficiază de asistență tehnică, după caz, din partea altor departamente relevante, cum ar fi Direcția Juridică, Direcția Reglementare și Autorizare, Direcția Servicii Informatice etc.

¹³ Ghidul comun al Autorităților europene de supraveghere (Autoritatea bancară europeană, Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale și al Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe);

¹⁴ [http://www2.econ.uu.nl/users/unger/ecolef_files/Final%20ECOLEF%20report%20\(digital%20version\).pdf](http://www2.econ.uu.nl/users/unger/ecolef_files/Final%20ECOLEF%20report%20(digital%20version).pdf)
– “Raportul final privind eficacitatea economică și juridică a politicii de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului”

Evaluarea continuă a riscurilor SB/FT

Începând cu anul 2017, BNR a inițiat un proces de evaluare a riscurilor, cu scopul de a estima riscul entităților supravegheate. Fiecare instituție este evaluată pe baza unui proces care a presupus analiza informațiilor primite prin intermediul chestionarului trimis în acest scop entităților supravegheate, corelat cu concluziile inspecțiilor și ale activităților de monitorizare *off-site*. Aceste ratinguri sunt utilizate pentru planificarea anuală a supravegherii *on-site* în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

Sunt luați în considerare atât factorii de risc exogeni pentru sector, cât și factorii de risc endogeni, intrinseci sectorului analizat. Diferite chestionare, trimise în fiecare an pentru a aborda noi aspecte, au oferit posibilitatea de a actualiza viziunea asupra sectorului și de a verifica încrucișat informațiile furnizate. Imaginea de ansamblu este ajustată pe baza schimbului de informații relevante (o cooperare continuă cu serviciile de supraveghere prudențială, deoarece acestea fac parte din aceeași direcție), fiind subliniate în special riscul operațional și deficiențele controlului intern. De fapt, în ultimii ani au existat cazuri în care procesul de supraveghere și evaluare – evaluarea SREP¹⁵ de către supraveghetorii prudențiali a fost influențată de riscul de spălare de bani și de finanțare a terorismului, o problemă care tocmai a început să fie formalizată la nivelul UE. În plus, există schimburi de informații cu ANAF și cu ONPCSB. În conformitate cu dispozițiile cadrului juridic în vigoare, BNR cooperează cu toate autoritățile naționale competente.

Anual, pornind de la rezultatele evaluării riscurilor la nivelul sectorului/sub-sectorului/entității care intră în sfera de supraveghere, BNR analizează și, după caz, revizuieste obiectivele acțiunilor de supraveghere, astfel încât acestea să fie calibrate în mod adecvat.

Începând din 2020, chestionarele utilizate au fost concepute separat, pentru fiecare sub-sector, făcându-se distincție între diferitele tipuri de instituții financiare.

Aceste chestionare, pe lângă faptul că oferă supravegherii BNR o imagine a sistemului în sine, furnizează informații de verificare încrucișată care permit identificarea modului în care entitățile supravegheate gestionează riscul perceput și nivelul de înțelegere efectivă a cerințelor, nu numai pentru a evalua conformitatea, ci și calitatea politicilor și procedurilor de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului ale entităților, precum și apetitul pentru risc. Personalul de supraveghere provine din diferite domenii, cum ar fi supravegherea prudențială, conformitatea sau alte departamente specializate pe diferite funcții de control intern din cadrul băncilor comerciale, ONPCSB, unitatea specializată din poliție pe investigarea criminalității economice, etc.

Conform celei mai recente versiuni a procedurii¹⁶ de supraveghere în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului (noiembrie 2021), strategia a fost îmbunătățită

¹⁵ Lb. Engl. SREP - *Supervisory Review and Evaluation Process*

¹⁶ privind procesul de supraveghere și evaluare pe bază de risc a instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebankare, instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică, în funcție de expunerea la riscul de spălare a banilor, de finanțare a terorismului și a celui de neaplicare a sancțiunilor internaționale

pentru a crește eficiența utilizării resurselor. Componenta *off-site* a Serviciului CSB/CFT din cadrul BNR este responsabilă în principal de elementele luate în considerare în profilul de risc, cum ar fi modelul de afaceri sau analizele procedurilor interne ale băncilor, în timp ce structura *on-site* efectuează verificările care trebuie efectuate pe teren.

Evaluările *off-site* nu se limitează la monitorizarea indicatorilor-cheie de risc, sursele luate în considerare la actualizarea profilului de risc al instituțiilor financiare, includ informații negative din mass-media, plângeri, sesizări, noi produse sau noi canale alternative lansate de instituțiile supravegheate, modificări ale strategiei lor de afaceri, informații provenite din audituri interne sau externe privind entitățile supravegheate, informații de la ONPCSB/alte autorități. Pe baza acestor date, se emit evaluări interne cu propuneri de acțiuni suplimentare (de exemplu, elaborarea unui raport de supraveghere, solicitarea de informații și documente suplimentare de la bancă sau de la alte instituții (în cazul în care informațiile relevă factori de risc legați de alte instituții, stabilesc întâlniri cu personalul-cheie, luând în considerare constatările la actualizarea profilului de risc individual și așa mai departe).

Au fost definite 3 priorități strategice pentru 2021, primele 2 fiind incluse în obiectivele fiecărei acțiuni de supraveghere planificate pentru 2021:

1. Implementarea cadrului actual de reglementare CSB/CFT/de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale de către instituțiile supravegheate și a recomandărilor transmise în sistem în cursul anului 2020, inclusiv din perspectiva riscurilor SB/FT/de eludare a sancțiunilor internaționale, generate de pandemia COVID, – cu 3 componente:
 - Evaluarea metodologiei de realizare și de actualizare a evaluării de risc implementată de instituțiile supravegheate, a modului de implementare a acesteia și, respectiv, a politicilor dezvoltate pentru administrarea și diminuarea riscului de spălare a banilor și finanțare a terorismului și de eludare a sancțiunilor internaționale la care instituția este sau ar putea fi expusă;
 - Evaluarea modului de implementare a recomandărilor transmise în sistem în cursul anului 2020;
2. Verificarea modului de aplicare a prevederilor Regulamentului (UE) 2015/847 al Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1781/2006, gestionarea riscurilor SB/FT asociate extinderii gradului de digitalizare, adoptării de soluții FinTech/noi tehnologii, creșterii criminalității cibernetice în timpul pandemiei și deficiențelor sistemelor informatice utilizate în activitatea de cunoaștere a clientelei, prevenire a spălării – cu 3 componente:
 - Evaluarea și implementarea strategiilor de digitalizare și a impactului acestora asupra modelelor de afaceri și a implicațiilor asupra guvernanței interne și a sistemului de control intern (stabilirea unei culturi de guvernanță sănătoase și eficiente a riscurilor SB/FT asociate implementării strategiilor de digitalizare, adoptării de soluții FinTech/noi tehnologii, creșterii criminalității cibernetice în timpul pandemiei și deficiențelor sistemelor informatice utilizate în activitatea de cunoaștere a clientelei,

prevenire a spălării banilor și combatere a finanțării terorismului și a unui sistem de control intern robust, în special din perspectiva evaluării riscurilor, identificării corecte a clienților și calității datelor colectate la momentul inițierii relației de afaceri, măsurilor de cunoaștere a clientelei stabilite și monitorizării tranzacțiilor).

- Evaluarea riscurilor SB/FT asociate proiectelor de digitalizare pentru a permite accesul de la distanță atât clienților persoane fizice cât și persoane juridice și pentru a oferi servicii și soluții digitale;
 - Riscurile SB/FT generate de dependența de soluțiile digitale și la distanță pentru a efectua operațiuni zilnice și pentru a furniza servicii clienților.
3. Creșterea conștientizării riscurilor emergente, respectiv a noilor tipologii SB/FT/de eludare a sancțiunilor internaționale, în contextul unei potențiale noi crize economice și în vederea actualizării corespunzătoare a evaluărilor de risc.
- Colaborarea cu instituțiile supravegheate, ONPCSB și organele judiciare pentru identificarea și creșterea conștientizării riscurilor emergente, respectiv noilor tipologii SB/FT/de eludare a sancțiunilor internaționale, în contextul unei potențiale noi crize economice și în vederea actualizării corespunzătoare a evaluărilor de risc.

Aceste acțiuni au scopul de a identifica sursele, cauzele, riscurile cele mai importante și interdependențele dintre acestea, pentru a oferi o înțelegere aprofundată a sectorului, a sub-sectorului și a entității financiare supravegheate, pentru a ajusta strategia, nu numai în ceea ce privește acțiunile de supraveghere, ci și pentru a formula propuneri de modificare a cadrului reglementare, a procedurilor și a instrumentelor de reglementare.

Factori de risc de spălare de bani / finanțare a terorismului inerent

Evaluarea riscurilor în această privință este în concordanță cu cerințele abordării bazate pe risc, în conformitate cu Recomandarea 1 a GAFI (FATF).

În ceea ce privește factorii de risc inerent, se face o distincție între riscurile/vulnerabilitățile exogene și endogene, supravegherea BNR putând influența doar a doua categorie, pentru a spori reziliența instituțiilor financiare. Măsurile de reziliență/atenuare a riscurilor se referă la eficacitatea instrumentelor de politică disponibile pentru prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului. Aceasta se referă atât la conținutul/domeniul de aplicare al instrumentelor de politică, cât și la punerea în aplicare a acestor instrumente (existența unor politici, controale și proceduri instituite pentru a gestiona în mod adecvat riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului identificate proporțional cu natura și dimensiunea entităților raportoare respective). Reziliența poate determina probabilitatea apariției amenințărilor și amploarea impactului potențial al acestora. Principiul este – cu cât sunt mai mari măsurile de reziliență/de atenuare a riscurilor, cu atât vor fi combătute mai bine amenințăările. În timp ce factorii de risc inerent și uneori vulnerabilitățile constau în factori care sunt relativ insensibili la schimbările de politică, elementul de reziliență cuprinde factori care pot fi influențați. De fapt, scopul evaluării riscurilor este de a sprijini deciziile politice specifice și punerea în aplicare a acestor decizii care pot contribui la prevenirea apariției spălării banilor și/sau a finanțării terorismului.

Abordarea combină informații calitative și cantitative și expertiză profesională. Datele au fost colectate dintr-o varietate de surse internaționale și naționale (publice și private), inclusiv studii și rapoarte internaționale, statistici și date care nu sunt disponibile publicului din activitatea de supraveghere. Aceasta a fost completată de avizul experților prin interacțiuni periodice la nivel înalt cu autoritățile în cauză și cu sectorul privat pentru a îmbogăți constatările. În conformitate cu o abordare conservatoare, evaluarea riscurilor a fost considerată mai bună atunci când lipseau statistici sau cunoștințe detaliate. După caz, se aplică un nivel mai scăzut de granularitate pentru o evaluare la nivel de sub-sector.

În ceea ce privește prezența fondurilor ilicite în peisajul financiar din România, pe baza răspunsurilor primite de la inspectorii generali din cadrul Serviciului Supravegherea prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale al BNR, care, utilizând evaluarea și opinia lor profesională, și-au exprimat păreriile pentru a estima amenințările și vulnerabilitățile legate de sectorul supravegheat și pe baza răspunsurilor la chestionare primite de la entitățile supravegheate, se poate evidenția următoarea concluzie:

Pe lângă amenințările și vulnerabilitățile deja prezentate în NRA, sectorul supravegheat de BNR este expus riscurilor de spălare a banilor și/sau de finanțare a terorismului care decurg din următorii factori inerenți:

- natura produselor oferite clienților; (bănci și instituții de plată)
- zona geografică vizată; (bănci și instituții de plată)
- varietatea produselor oferite clienților (bănci);
- eterogenitatea portofoliului de clienți;
- viteza tot mai mare de acces la servicii (bănci, IP, IEME);
- dezvoltarea rapidă a unor noi produse și canale de distribuție, sub presiunea FinTech;
- modificările în curs ale tendințelor și tipologiilor SB/FT (bănci, IP, IEME); și
- dificultățile generate, în unele cazuri, de GDPR, în legătură cu anumiți clienți în ceea ce privește actualizarea informațiilor privind măsurile de cunoaștere a clientelei;

Amenințările de spălare a banilor și, respectiv, de finanțare a terorismului sunt de natură diferită și acest lucru este luat în considerare, astfel încât BNR a întreprins demersuri pentru a îmbunătăți continuu gradul de conștientizare a tuturor obligațiilor legale legate de acest risc. De precizat este faptul că atât constatările rezultate în urma activităților de supraveghere, cât și informațiile primite de la alte autorități și informațiile disponibile, nu au indicat o amenințare majoră la adresa sectorului financiar supravegheat de BNR.

Pentru a identifica riscurile de finanțare a terorismului/vulnerabilitățile conexe în cadrul inspecțiilor efectuate de BNR, sunt solicitate date privind tranzacțiile transfrontaliere, tranzacțiile ocazionale (remitere de bani) și sunt verificate pe bază de eșantion transferurile către și dinspre jurisdicții cu risc ridicat, tranzacții online efectuate de la IP-uri situate în state cu risc ridicat, clienții care transferă sau încasează în mod repetat sume mici de bani către/de la diferite persoane asociate cu țări cu risc ridicat, ONG-uri etc.

În cadrul activităților de supraveghere sunt evaluate scenariile implementate pentru monitorizarea tranzacțiilor, modul în care sunt stabiliți parametrii în cadrul aplicației de screening și se efectuează teste de detectare efectivă pentru a se asigura că scenariile sunt adaptate la portofoliul de clienți și la tipul instituției financiare evaluate. De asemenea, ca parte a acestei activități, fac obiectul examinării atât sistemele de control intern legate de gestionarea/filtrarea alertelor privind tranzacțiile suspecte, precum și analiza efectuată de personalul de conformitate pentru alertele închise (fără RTS) în vederea identificării unor potențiale cazuri de neconformare. Aceste verificări în conformitate cu competențele legale ale BNR au vizat mai mult evaluarea funcționării, eficienței și acoperirii sistemelor în general, și nu a anumitor tranzacții, deoarece banca centrală nu joacă un rol activ în nicio investigație.

Concomitent cu activitățile de supraveghere și de monitorizare, pentru a sprijini entitățile raportoare să își îndeplinească obligațiile legale, BNR transmite cu regularitate scrisori de conștientizare a riscurilor către sistem, legate de semnale de alarmă/indicatori, cum ar fi utilizarea unor termeni în detaliile tranzacției, identificarea beneficiarilor reali, *derisking*, riscurile pe care le prezintă oamenii de paie folosiți la înființarea de societăți, deschiderea de conturi bancare și procesarea tranzacțiilor, precum și în ceea ce privește riscurile legate de societățile *off-shore*.

Ulterior, în timpul inspecțiilor, sunt verificate măsurile implementate ca urmare a acestor informații. Sancțiunile financiare specifice/țintite (*targeted financial sanctions*, TFS), includerea organizațiilor și persoanelor fizice pe lista unui regim internațional de sancțiuni antiteroriste reprezintă una dintre măsurile preventive împotriva activităților teroriste (și, de asemenea, a celor legate de finanțarea proliferării nucleare).

Pe lângă prevenirea finanțării terorismului prin intermediul utilizării listei internaționale de sancțiuni, un alt mijloc /o altă componentă o reprezintă implementarea cerinței prevăzute în Regulamentul BNR nr. 2/2019 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului de a institui, pentru toți clienții și pentru toate tranzacțiile, indiferent de categoriile lor de risc, sisteme de detectare a tranzacțiilor complexe și/sau neobișnuite/suspecte, inclusiv din perspectiva modului de efectuare a tranzacțiilor în raport cu profilul de risc al clientului determinat de instituție, utilizând parametri și modele, care au ca scop detectarea oricăror circumstanțe/elemente de natură să ridice semne de întrebare cu privire la natura, scopul sau motivația tranzacției, cum ar fi existența anumitor anomalii în comparație cu profilul clientului (analiza domeniului CFT din perspectiva sectorului supravegheat de BNR este prezentată și în partea finală a prezentului document)

Prezentare generală a amenințărilor de SB/FT

Matricea utilizată pentru evaluarea sectorială:

Factori de amenințare	Amenințare scăzută	Amenințare medie	Amenințare ridicată
ACCESIBILITATEA de exemplu, accesibilitate și	Dificil Este dificil de accesat și/sau poate	Moderat Accesibil în mod rezonabil	Ușor Accesibil pe scară largă

Factori de amenințare	Amenințare scăzută	Amenințare medie	Amenințare ridicată
costul relativ	costa mai mult decât alte opțiuni.	și/sau o opțiune viabilă din punct de vedere financiar	și sunt disponibile prin intermediul unui număr de mijloace și/sau costuri relativ scăzute
UȘURINȚA UTILIZĂRII de exemplu, cunoștințe și/sau expertiză tehnică și sprijin necesar	Dificil Necesită mai multă planificare, cunoștințe și/sau expertiză tehnică decât alte opțiuni.	Moderat Necesită niveluri moderate de planificare; cunoștințe și/sau expertiză tehnică.	Ușor Relativ ușor de utilizat; planificare redusă, sunt necesare puține cunoștințe și/sau expertiză tehnică în comparație cu alte opțiuni.
EFFECTUL DISUASIV (DE DESCURAJARE) de exemplu, existența CSB și/sau a altor bariere în calea abuzurilor	Semnificativ Măsurile de descurajare și controalele există și sunt în mod rezonabil eficace pentru a descuraja spălarea banilor/finanțarea terorismului.	Limitat Măsurile de descurajare și controalele au un anumit efect de descurajare a utilizării în scop infracțional al serviciului.	Redus (mai slab) Sunt limitate sau acestea nu funcționează așa cum s-a intenționat.
DETECTAREA de exemplu, capacitatea de a identifica și raporta autorităților tranzacțiile/activitățile de spălare a banilor/finanțare a terorismului	Probabilă O gamă de metode de spălare de bani este vizibilă și poate fi detectată.	Limitată O serie de metode de spălare de bani pot fi identificate, dar raportarea este limitată, iar volumele mari de fluxuri de fonduri limitând detectarea.	Dificilă Detectarea este dificilă și sunt puțini indicatori financiari sau de altă natură de activitate suspectă.
INTENȚIE de exemplu, atractivitatea percepută pentru spălare de bani prin acest sistem	Scăzut Perceput ca fiind relativ neatractiv și/sau nesigur.	Moderat Perceput ca fiind de atractivitate moderată și/sau destul de sigur.	Ridicat Perceput ca fiind atractiv și/sau sigur.

Această matrice este utilă pentru evaluarea și diferențierea sectoarelor și a diferitelor produse/servicii care, datorită caracteristicilor lor, prezintă un risc/oportunități sporite pentru anumite activități infracționale. Cu toate acestea, rezultatele sunt prezentate într-o imagine mai amplă, în care sunt incluse informații din acțiunile de supraveghere, tipologii etc.

Conform clasificării din matricea de mai sus, **imaginea de ansamblu** a sectorului financiar supravegheat de BNR arată că acesta oferă **accesibilitate** la un cost rezonabil, ceea ce crește riscul. Cu toate acestea, dimensiunea sistemului și a fluxurilor financiare este destul de mică la nivelul UE, astfel încât sumele mari sunt ușor de detectat. De asemenea, accesibilitatea în ceea ce privește rețeaua internațională și produsele complexe nu poate fi comparată cu cea oferită de centrele financiare internaționale.

Din acest punct de vedere, sistemul bancar este accesibil în mod rezonabil și reprezintă o opțiune viabilă din punct de vedere financiar, ceea ce reprezintă o amenințare medie.

În ceea ce privește **ușurința de utilizare**, aceasta necesită niveluri moderate de planificare, cunoștințe și/sau expertiză tehnică, astfel încât, de asemenea, este considerată o amenințare medie. Tranzacțiile suspecte ilustrează faptul că infractorii medii nu utilizează sistemul bancar pentru spălare sau transfer, astfel de operațiuni fiind, de obicei, rezultatul acțiunilor rețelelor internaționale specializate în fraudă pe internet etc.

Măsurile și controalele **disuasive** există și sunt rezonabil de eficiente și descurajează în mod semnificativ spălarea banilor, ceea ce reprezintă un factor care reduce riscul global/în ansamblu. Nivelul ridicat al cerințelor, documentelor și formalităților de cunoaștere a clienței, actualizările și monitorizarea continuă, combinate cu un portofoliu de clienți majoritar național, reduc posibilitatea de abuz.

Ponderea mare a RTS-urilor provenite din sectorul financiar supravegheat de BNR (predominantă în numărul total de RTS-uri) ilustrează o bună capacitate de identificare și raportare a spălării banilor către autorități, astfel încât **detectarea** are ca impact o amenințare scăzută. Ca urmare a accentului pus de BNR pe verificarea tranzacțiilor care au fost semnalate de către sistemele informatice sau care au prezentat un risc crescut pe eșantioanele de clienți, pe scenariile de detectare a activităților suspecte, pe calitatea analizelor de tranzacții suspecte, pe adecvarea instruirii primite de angajații entităților obligate aflate sub supravegherea BNR etc., numărul de RTS-uri raportate de sector a crescut în ultimii ani, la fel ca și numărul de RTS-uri ex-ante (transmise anterior efectuării tranzacției). Conform raportului ONPCSB pentru anul 2020 (<http://www.onpcsb.ro/pdf/rapact2020.pdf>), în anul 2020 s-a înregistrat, de asemenea, o creștere cu 81,63% a numărului de cazuri de care aveau tranzacții suspendate (comparativ cu anul 2019), ca urmare a creșterii numărului și calității RTS-urilor ex-ante.

Astfel, există **intenția** de a utiliza serviciile financiare. Cu toate acestea, din cauza factorilor explicați mai sus, aceasta este percepută ca fiind moderat atractivă și/sau destul de sigură. Dintre sub-sectoarele supravegheate de BNR se poate observa că sub-sectorul instituțiilor financiare nebancare de creditare/leasing prezintă cel mai mic risc de spălare a banilor/finanțare a terorismului. Acest lucru se datorează faptului că portofoliul de clienți este format, aproape în întregime, din rezidenți, iar sumele procesate prin intermediul acestor instituții financiare sunt destul de mici, și datorită naturii produselor oferite (împrumuturi, leasing). Cu toate că în alte țări, împrumuturile au fost folosite pentru activități de finanțare a terorismului, nu există indicii că astfel de cazuri ar fi înregistrate în România.

Instituțiile de plată autorizate de BNR își desfășoară activitatea în principal în România, fără sucursale sau filiale în străinătate, și doar 2 de entități și-au transferat activitatea în alte state membre (un IEME și un IP, ambele persoane juridice române), dar, la sfârșitul anului 2020, niciuna dintre acestea nu furniza în mod activ servicii în alte state membre. Acest lucru, împreună cu limitele transferurilor, reduce în mod evident accesibilitatea și intenția pe acest palier. Cei 2 de actori principali în materie de remitere de bani care au o acoperire globală, după cum arată fluxurile de tranzacții, sunt foarte activi, în special în jurisdicțiile cu comunități mari de emigranți români. Riscul nu trebuie subestimat; vulnerabilitățile sunt legate de faptul că nu se formează o relație de afaceri cu clienții și că informațiile privind sursa fondurilor a clientului sunt limitate. În plus, în cazul clienților nerezidenți, există dificultăți sporite în ceea ce privește verificarea datelor furnizate de clienți – de exemplu, adresa, întrucât aceasta nu este disponibilă pe pașapoarte, iar un număr tot mai mare de țări exclud aceste informații și din actele de identitate naționale. Totuși, acești factori sunt similari pentru majoritatea jurisdicțiilor.

Vulnerabilități la nivelul sectorului supravegheat de BNR

Riscurile endogene reprezintă vulnerabilități legate de instituția supravegheată, privind politicile, procedurile și sistemele de prevenire ale acesteia, care pot crește riscul de a fi utilizate în mod abuziv în scopuri de spălare de bani și de finanțare a terorismului.

Deficiențele constau în aplicarea inefficientă (o aplicare a unei cerințe sau a unor politici CSB/CFT într-un mod considerat ineficace sau inadecvat și care, prin natura sa, poate duce la o încălcare dacă situația nu este rectificată) sau în încălcări (nerespectarea unei cerințe legale CSB/CFT).

În mod concret, în *procesul* de supraveghere nu au fost identificate cazuri de deficiențe SB/FT legate de lipsa de voință din partea entităților, ci de implementarea inexactă/ineficientă. Unele dintre cauzele acestor deficiențe sunt legate de disponibilitatea limitată a specialiștilor CSB/CFT pe piață, de nivelul mai scăzut de conștientizare a riscurilor de spălare a banilor și de combatere a finanțării terorismului la nivelul angajaților din cadrul unităților teritoriale, de unele deficiențe în formarea acestora și de volumul de muncă. BNR este perfect conștientă de importanța formării și conștientizării, întrucât majoritatea deficiențelor identificate în acțiunile de supraveghere au fost legate, într-un fel sau altul, de erori ale personalului implicat în implementarea procedurilor instituțiilor financiare, ca manifestare a riscului operațional.

În vederea atenuării acestei vulnerabilități, a fost inclusă în regulamentul sectorial obligația instituțiilor financiare de a încorpora în programele de instruire a angajaților atât concluziile rezultate din activitatea de supraveghere, cât și o componentă de conștientizare a consecințelor deficiențelor în acest domeniu și a potențialelor implicații pentru instituție și pentru cei responsabili de apariția riscurilor. Ca urmare, instituțiile trebuie să asigure instruirea continuă a persoanelor cu responsabilități privind aplicarea măsurilor prevăzute în normele de cunoaștere a clientelei, pentru a se asigura că acestea cunosc cerințele legale, responsabilitățile ce le revin conform normelor de cunoaștere a clientelei, riscurile la care se expune instituția, conform propriei evaluări a riscurilor,

consecințele neîndeplinirii în mod corespunzător a responsabilităților lor și implicațiile pentru ei și pentru instituție în cazul în care riscurile apar și, de asemenea, că au la dispoziție suficiente informații pentru a putea recunoaște operațiunile care ar putea avea legătură cu spălarea banilor sau finanțarea terorismului. Instituțiile trebuie să includă în programul lor de instruire informații legate de cerințele legale, orientările în domeniu, propriile evaluări de risc, normele de cunoaștere a clientelei, informații legate de instruirea și feedback-ul realizat de Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor, împreună cu aspecte practice relevante rezultate din activitatea proprie și, după caz, a grupului din care fac parte, inclusiv tipologii și studii de caz. În plus, instituțiile financiare verifică periodic toate persoanele care au responsabilități în ceea ce privește aplicarea măsurilor prevăzute în normele de cunoaștere a clientelei pentru a se asigura că acestea sunt instruite corespunzător pentru îndeplinirea atribuțiilor lor. În cadrul verificărilor, instituțiile iau în considerare, în special, departamentele, sucursalele sau alte unități și agenții și distribuitorii care nu raportează tranzacțiile suspecte detectate ulterior de către instituție (centrală), dacă la nivelul acesteia au fost identificate elemente de suspiciune, precum și cele referitor la care auditurile interne sau acțiunile de supraveghere ale Băncii Naționale a României identifică deficiențe.

Conform concluziilor inspectorilor, deși sectorul supravegheat, și în special sectorul bancar, înțelege obligațiile care îi revin, riscul SB/FT este prezent. Cu toate acestea, au fost identificate vulnerabilități în timpul activității de supraveghere și au fost emise recomandări aferente sau, după caz, sancțiuni. Trebuie subliniat faptul că acesta nu este un fenomen general, astfel de constatări fiind observate de-a lungul anilor și nefiind prezente la fiecare instituție/inspecție, astfel încât nu pot fi considerate un tipar pentru sistemul financiar supravegheat de BNR.

Cele mai frecvente încălcări identificate de-a lungul anilor (acest lucru nu înseamnă că sunt prevalente în sistem), pe baza obiectivelor generale de inspecție sau a celor specifice (*targeted*), au fost legate de:

1. Evaluarea riscurilor:

- în cadrul evaluării interne a riscurilor, nu a fost luat în considerare Raportul Comisiei Europene / rezultatele evaluării supranaționale a riscurilor (de exemplu, produsele/activitățile considerate în acest raport ca prezentând un risc ridicat au fost clasificate de instituție ca având un risc standard sau scăzut);
- în cadrul evaluării riscului la nivel de client, nu au fost avuți în vedere factorii relevanți care, individual sau consolidat, pot crește sau diminua riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului pe care îl prezintă o relație de afaceri sau o tranzacție ocazională (în special în cazul societăților de creditare/leasing);
- referitor la metodologia de clasificare a clienților din portofoliu în funcție de risc, au fost identificate în eșantionul analizat sau în bazele de date cazuri de clasificare eronată a clienților (în special în cazul societăților de creditare/leasing);

- aplicarea superficială a măsurilor suplimentare de cunoaștere a clientelei, fără a include măsurile specifice menite să conducă la gestionarea riscului identificat; și
 - indicatori inadecvați/insuficienți utilizați în evaluarea riscului de conformitate / CSB (în special în cazul societăților de creditare/leasing).
2. Controale interne:
- resurse inadecvate alocate funcțiilor de control intern (în special în cazul societăților de creditare/leasing);
 - lipsa celor mai adecvate măsuri de remediere a deficiențelor raportate de funcțiile de control intern;
 - eșecul de a evalua/raporta deficiențele în domeniul cunoașterii clientelei/CSB/CFT; și
 - deficiențe privind procedurile de formare și de testare (în special în cazul societăților de creditare/leasing).
3. Guvernanță: rolul consiliului de administrație sau al conducerii de nivel superior
- alocarea de resurse insuficiente pentru funcțiile de control intern/compartimentul CSB/CFT; și
 - implementarea unor măsuri ineficiente pentru remedierea deficiențelor raportate de funcțiile de control intern.
4. Măsuri de cunoaștere a clientelei:
- deficiențe privind stabilirea parametrilor aplicațiilor utilizate pentru identificarea PEP/lipsa unui sistem de identificare a PEP (în special în cazul societăților de creditare/leasing);
 - neaplicarea unor măsuri suplimentare adecvate de cunoaștere a clientelei pentru alte categorii de risc ridicat, distincte de categoria clienților PEP (în special în cazul societăților de creditare/leasing);
 - deficiențe în ceea ce privește monitorizarea relației de afaceri/tranzacțiilor;
 - cazuri de neactualizare a unor date ale clienților;
 - proceduri numeroase, cu multe trimiteri încrucișate, care sunt dificil de utilizat și nu sunt suficient de specifice, prea formalizate, reproducând prevederi legale în locul stabilirii de acțiuni precise adaptate unor persoane specifice, generând ambiguitate în ceea ce privește responsabilitățile; și
 - fluctuația personalului și instruire inadecvate - instruirile sunt generice, nu sunt specifice pentru activități distincte, precum și lipsa unei componente de conștientizare.
5. Verificarea tranzacțiilor neobișnuite:
- deficiențe în ceea ce privește sistemele sau analiza alertelor generate de aplicațiile de monitorizare sau analiza tranzacțiilor suspecte raportate de alte structuri organizatorice (Rețea, Plăți, Fraude etc.) / numărul insuficient de personal responsabil cu examinarea alertelor;
 - parametri imprecizi utilizați pentru sistemul de monitorizare bazat pe scenarii, care generează un număr mare de alerte;

- lipsa prioritizării alertelor emise de sistemele de monitorizare și termenele indulgente de analiză a acestora;
- o analiză deficitară a comportamentului tranzacțional al unor clienți din cauza volumului de lucru/lipsei de instruire; și
- lipsa unei proceduri de control în ceea ce privește gestionarea alertelor generate de sistemul informatic al instituțiilor.

Trebuie menționat faptul că deficiențele de mai sus au fost identificate de-a lungul anilor și reduse drastic în urma recomandărilor/măsurilor de supraveghere.

În ceea ce privește IFN-urile de creditare/leasing, măsurile de descurajare a spălării banilor (resurse, sisteme) nu sunt la fel de performante ca cele ale băncilor (cu excepția instituțiilor financiare nebancare care fac parte dintr-un grup financiar), dar riscul aferent acestora este, de asemenea, foarte scăzut.

Deficiențele menționate sau identificate mai sus s-au reflectat în următoarele categorii de vulnerabilități:

(i) *Expunerea la riscul SB/FT în procesul de monitorizare continuă a operațiunilor clienților prin intermediul aplicațiilor*

În contextul evaluării factorilor de risc relevanți conexi tranzacțiilor frauduloase, s-a constatat ușurința cu care instituțiile de credit au oferit tuturor clienților serviciul Internet Banking (care prezintă anumite riscuri SB/FT inerente, prin facilitarea ordonării rapide și de la distanță a tranzacțiilor), conduită corelată, de cele mai multe, cu stabilirea atingerii unor ținte de vânzare în cazul angajaților responsabili de atragerea clientelei.

Astfel, accesul clienților care prezintă un risc ridicat pentru platformele digitale, în absența unui proces dinamic de monitorizare permanentă a tuturor operațiunilor derulate, care să permită segmentarea scenariilor în funcție de categoria de clientelă, precum și posibilitatea particularizării și actualizării permanente a scenariilor/limitelor implementate pentru monitorizarea ante și post tranzacție, reflectă un apetit ridicat pentru riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului, fără a avea în vedere relația de proporționalitate directă vis-a-vis de capacitatea instituției de credit de a-l gestiona.

(ii) *Riscul utilizării ocazionale a conturilor inactive (dormante) în scopul unor tranzacții frauduloase.*

Principalul factor care face ca aceste conturi latente să fie mai predispuse la fraudă este lipsa de activitate a clienților. Atunci când un cont este inactiv, fie clientul a pierdut evidența contului și nu mai este în contact cu banca, caz în care, cel mai probabil, clientul nu va observa o activitate neautorizată efectuată în contul său, fie poate ridica suspiciunea că acel client așteaptă momentul utilizării contului în funcție de rezultatul unor câștiguri neașteptate. În ambele cazuri, se poate constata comportamentul neobișnuit al clientului în raport cu natura și scopul relației de afaceri.

Din analiza efectuată s-a constatat, printre altele, că o parte a persoanelor juridice care au deschis conturi la mai multe bănci, au ordonat efectuarea unor tranzacții după intervale de

timp îndelungate în care singurele operațiuni înregistrate au constat în plata automată a comisioanelor de administrare a conturilor, iar atunci când aceste conturi au devenit active, tranzacțiile efectuate au fost preponderent externe, fără legătură cu obiectul de activitate sau valoarea acestora a depășit cu mult volumul tranzacțional declarat de clienți la inițierea relațiilor de afaceri.

În același timp, emiterea unor eventuale alerte a fost imposibilă în absența unor reguli/scenarii de detectare care să corespundă riscurilor individuale (informațiilor deținute despre client), precum și în imposibilitatea de a examina istoricul tranzacțiilor încheiate pe parcursul relației de afaceri, cu atât mai mult cu cât aceste conturi au fost închise la scurt timp după efectuarea operațiunilor.

(iii) Expunerea la riscul SB/FT în procesul de aprobare a inițierii relațiilor de afaceri / deschiderii de conturi, coroborat cu existența unor standarde neconforme de derogare de la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei la inițierea relațiilor de afaceri / deschiderea de conturi.

În cadrul verificărilor efectuate asupra proceselor de deschidere de conturi la instituții de credit din România și utilizate pentru derularea unor tranzacții frauduloase, de tipul fraudei CEO/BEC, s-a constatat inadecvarea măsurilor de cunoaștere a clientelei, respectiv lipsa unor măsuri eficace în materie de control intern, aspecte care au condus la o evaluare defectuoasă a riscurilor intrinseci din perspectiva SB/FT, de natură să afecteze întregul proces de cunoaștere a clientului.

Principalele aspecte de risc identificate cu privire la măsurile de cunoaștere a clientelei aplicate la momentul inițierii relațiilor de afaceri au fost:

- nivelul redus de conștientizare a riscurilor SB/FT la nivelul salariaților din cadrul unităților teritoriale, având în vedere că aceștia nu au sesizat caracterul suspect al inițierii unor relații de afaceri în aceeași zi, la aceeași unitate teritorială, cu mai multe societăți comerciale având același beneficiar real, precum și obiecte de activitate și adrese ale sediului social identice;
- neidentificarea caracterului neobișnuit al transferului activității operaționale a clienților de la o bancă la alta, după numai câteva luni, în condițiile în care aceste entități erau societăți comerciale înființate recent;
- lipsa unor informații obligatorii în dosarele de deschidere de cont (exemple - extrase de la Registrul Comerțului, autorizații de funcționare);
- neconcordanțe între obiectul de activitate al clienților persoane juridice, conform actului constitutiv, și informațiile furnizate de unitatea teritorială în vederea aprobării inițierii relației de afaceri;
- sucursalele (responsabilii de relații cu clienții) nu au depus diligențele necesare pentru a înțelege rațiunea pentru care persoane domiciliat în alte state și-au deschis conturi la o bancă din România, fără a avea o justificare economică solidă pentru solicitările lor de produse sau servicii bancare în România, fără a prezenta documente eliberate de autoritățile române (exemplu - permis de ședere temporară), sau dovada vreunei legături a acestor persoane cu "furnizorii" de sedii sociale.

(iv) Riscul SB/FT și standardele de integritate / conflictele de interese

Instituțiile trebuie să se asigure că deciziile pe linia prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului sunt luate în mod independent, fără a fi afectate de posibile influențe, presiuni sau conflicte de interese, sens în care trebuie să definească, să controleze și să implementeze un cadru de gestionare a activității care să asigure o administrare eficientă și prudentă, inclusiv prin separarea atribuțiilor între funcția operațională și cea de monitorizare. Din analizele efectuate până în prezent, s-a putut observa, în mai multe cazuri, predilecția clienților din eșantion pentru anumite unități teritoriale ale instituțiilor de credit, ceea ce ar putea indica deficiențe în respectarea standardelor de integritate.

În scopul diminuării riscurilor SB/TF, instituțiile trebuie să compenseze potențiala lipsă de independență generată de conflictele de interese rezultate din remunerarea personalului în funcție de anumiți indicatori de performanță comercială, stimulate de o politică de remunerare inadecvată (salarii mici), prin implementarea unor controale interne menite să prevină, în acest sens, impactul asupra procesului de clasificare a clientelei pe bază de risc, ținând cont și de mediul de afaceri dinamic în care își desfășoară activitatea, caracterizat și de fluctuația personalului.

Acestea sunt, alături de monitorizarea pentru prevenirea fraudei interne, instrumente care împiedică exploatarea angajaților băncii pentru spălarea banilor. Singurul caz prezentat în evaluarea riscurilor este un caz vechi, care a implicat o sumă foarte mică în comparație cu nivelul activelor din sector.

(v) *vulnerabilități în asigurarea confidențialității informațiilor deținute în legătură cu riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului* (respectiv, solicitări de informații / recomandări formulate de banca centrală cu privire la relațiile de afaceri ale entităților raportoare cu anumite persoane, care au ajuns la cunoștința acestora din urmă).

(vi) *fenomenul de "de-risking"*, respectiv abordarea caracterizată prin refuzul / încetarea relațiilor de afaceri pentru a evita, mai degrabă decât pentru a gestiona, riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

Măsuri de reziliență/măsuri de atenuare a riscurilor

Având în vedere factorii de risc menționați mai sus, au fost emise de către BNR recomandări pentru punerea în aplicare a următoarelor măsuri de îmbunătățire a cadrului de administrare, a politicilor, procedurilor și controalelor implementate pentru a atenua și gestiona în mod eficient riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului:

- neacordarea sau, după caz, încetarea furnizării de servicii bancare digitale, care permit inițierea rapidă a transferurilor de fonduri, clienților incluși în categoriile de risc ridicat și mediu-ridicat de spălare a banilor și de finanțare a terorismului;
- exercitarea unei vigilențe sporite prin punerea în aplicare a unor controale suplimentare pentru a contribui la reducerea riscului de fraudă și de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, asociate cu conturile inactive (dormante);
- centralizarea aprobării inițierii relațiilor de afaceri / deschiderii de conturi, indiferent de riscul asociat acestora, la nivelul unei structuri din cadrul sediului central al instituției

de credit persoană juridică română / sucursalei instituției de credit persoană juridică străină;

- eliminarea posibilităților / situațiilor de derogare de la aplicarea prevederilor normelor interne privind cunoașterea clienței și deschiderea de conturi, astfel încât să se asigure aplicarea conformă a prevederilor cadrului normativ privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului;
- implementarea unor standarde exigente de management al resurselor umane la nivelul tuturor structurilor implicate în procesele de prevenire a spălării banilor și finanțării terorismului, prin:
 - respectarea unor standarde adecvate pentru angajarea persoanelor cu responsabilități în aplicarea măsurilor de cunoaștere a clienței;
 - urmărirea îmbunătățirii competențelor profesionale și a conștientizării riscurilor SB/FT la nivelul tuturor structurilor organizatorice cu responsabilități în cadrul proceselor CSB/CFT, inclusiv prin prezentarea aspectelor practice relevante rezultate din propria activitate,
- efectuarea de misiuni de audit intern pentru a asigura o evaluare independentă a eficacității politicilor de gestionare a conflictelor de interese și a integrității la nivelul angajaților structurilor implicate în procesele de cunoaștere a clienței în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului;
- efectuarea unor misiuni de audit intern pentru a furniza o evaluare independentă a modului în care procedurile de păstrare a înregistrărilor și a tuturor documentelor în conformitate cu cerințele legale, inclusiv stabilirea accesului la acestea (strict pe baza principiului necesității de a cunoaște), procedurile de raportare internă și către autoritățile competente, inclusiv sistemele și canalele de raportare și comunicare, asigură confidențialitatea deplină a cererilor de informații, precum și a datelor legate de prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului;
- evaluarea situațiilor în care apar anumiți factori de risc asociați cu un client, inclusiv în procesul de actualizare a documentelor și informațiilor, care nu ar trebui să conducă automat la încetarea relației de afaceri; decizia luată ar trebui să fie proporțională cu riscul și fundamentată pe o analiză a situației concrete, pentru a stabili, treptat, măsurile necesare pentru gestionarea riscurilor aferente, în conformitate cu dispozițiile cadrului legal relevant;
- segmentarea, particularizarea și actualizarea scenariilor/limitelor implementate pentru monitorizarea ante- și post-tranzacție, în vederea asigurării unui proces dinamic de monitorizare permanentă a tuturor operațiunilor efectuate de clienți prin intermediul aplicațiilor digitale (de exemplu, operațiunile de transfer efectuate prin canalul de internet banking), în special în cazul accesului clienților cu risc ridicat la platformele digitale, gestionarea insuficientă a riscurilor generate de utilizarea acestor servicii digitale putând conduce la încălcări grave;
- desfășurarea de sesiuni de instruire dedicate obligațiilor pe linia CSB/CFT, inclusiv consecințele neîndeplinirii responsabilităților și implicațiile pentru instituție și pentru persoanele care dețin astfel de atribuții prin fișa postului sau care răspund de nerespectarea prevederilor legale, în caz de incidente;
- evaluarea tuturor angajaților responsabili de implementarea măsurilor prevăzute în normele privind cunoașterea clienței și a celor responsabili de coordonarea

implementării normelor interne de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor, pentru a se asigura că aceștia sunt pregătiți corespunzător pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, din perspectiva asigurării confidențialității datelor și informațiilor, precum și pentru a se asigura că obligațiile pe care le au privind gestionarea informațiilor confidențiale sunt menționate în mod expres în fișa postului.

Instituțiile financiare au obligația de a comunica Băncii Naționale a României măsurile adoptate, în termenele stabilite de aceasta.

BNR acționează în permanență pentru a sprijini entitățile în înțelegerea evoluțiilor și implicațiilor privind riscurile SB/FT. Entitățile supravegheate de BNR au fost consultate în mod activ cu privire la proiectul de lege de transpunere a Directivei (Legea nr. 129/2019) și la proiectul de regulament al BNR (Regulamentul BNR nr. 2/2019) și au transmis comentarii/observații cu privire la prevederile legii.

De asemenea, odată cu intrarea în vigoare a noului cadru legal, BNR a organizat reuniuni cu entitățile raportoare (și altele decât instituțiile de credit), în conformitate cu recomandarea Comitetului Moneyval din Raportul detaliat emis ca urmare a celei de-a patra runde de evaluare mutuală a României. Recomandarea a fost aceea de a întreprinde acțiuni menite să crească gradul de conștientizare a instituțiilor financiare nebancare, a instituțiilor emitente de monedă electronică și a instituțiilor de plată cu privire la obligațiile lor în materia CSB/CFT și la așteptările autorității de supraveghere.

BNR acționează pe trei canale distincte pentru a spori și îmbunătăți îndrumarea entităților supravegheate, respectiv prin:

- (i) emiterea de recomandări adaptate și foarte detaliate pentru entități specifice/individuale, pe baza constatărilor rezultate din activitatea de supraveghere cu privire la sistemul/măsurile de prevenire ale acestora sau ca răspuns la anumite cereri de îndrumare. Dacă este necesar, putem oferi exemple în care am adresat mai multe măsuri specifice unei singure instituții de credit, în urma raportului de supraveghere.
 - (ii) emiterea de recomandări/măsuri specifice pentru sectorul/sub-sectorul supravegheat în cazul în care sunt detectate amenințări/vulnerabilități care prezintă un interes comun;
 - (iii) organizarea de întâlniri/transmiterea de scrisori către asociațiile/organismele reprezentative ale industriei, în ceea ce privește măsurile care implică nevoia de coordonare între entitățile supravegheate pentru a obține cele mai bune rezultate.
- (i) Îndrumări furnizate de BNR pentru entitățile supravegheate prin documente specifice (măsuri sau recomandări) emise în urma acțiunilor de supraveghere efectuate pe baza abordării în funcție de risc**

Unul dintre obiectivele strategice evaluate de BNR în cadrul fiecărei acțiuni de supraveghere planificată pentru anul 2021 a fost "evaluarea metodologiei entităților supravegheate privind realizarea și actualizarea evaluării riscurilor, implementarea acestora și a politicilor dezvoltate pentru gestionarea și diminuarea riscurilor de spălare a

banilor și de finanțare a terorismului și, respectiv, de eludare a sancțiunilor internaționale, la care instituția este sau ar putea fi expusă". Având în vedere că majoritatea rapoartelor de supraveghere pentru acțiunile din anul 2021 sunt deja redactate, procesul de emitere a unor măsuri sau recomandări foarte specifice în vederea soluționării constatrilor este în curs de desfășurare. Acest tip de instrumente folosite în procesul de supraveghere reprezintă, din punctul de vedere al BNR, una dintre cele mai eficiente forme de îndrumare, având în vedere că măsurile se adresează fiecărei instituții, fiind adaptate la modelul de afaceri, structura de guvernanta și sistemul de control intern specifice entității supravegheate și la vulnerabilitățile specifice identificate. Un procent de 40% din sectorul bancar a fost acoperit în anul 2021 prin inspecții care au inclus acest obiectiv specific (14 instituții de credit din 35). La nivelul celorlalte tipuri de entități care sunt supravegheate de BNR (instituții financiare nebancare, instituții de plată sau emitente de monedă electronică) au fost efectuate, de asemenea, un număr de 12 inspecții care au inclus acest obiectiv specific.

(ii) Scrisori transmise de BNR către sectoarele supravegheate (unele dintre acestea fiind legate de tipologii SB/FT, iar altele de riscuri/amenințări)

În ceea ce privește tipologiile SB/FT, este important de subliniat că BNR este abilitată, prin lege, să verifice numai respectarea de către entitățile supravegheate a prevederilor cadrului legal CSB/CFT și de implementare a sancțiunilor internaționale, fără a avea, în fapt, atribuții legate de investigarea cazurilor/tranzacțiilor de spălare a banilor/finanțare a terorismului. De asemenea, BNR nu este autoritatea competentă să primească RTS-uri de la entitățile supravegheate, astfel de sarcini fiind în relație cu ONPCSB. În consecință, îndrumările privind tipologiile SB/FT care pot fi elaborate intern de către BNR sunt foarte limitate și, în mare măsură, se bazează pe informațiile primite de la celelalte autorități care primesc, analizează sau investighează astfel de informații/cazuri și/sau din surse publice externe. Cu toate acestea:

- 1) În perioada 2020 - 2021, BNR a transmis către sistemul financiar peste 100 de scrisori de informare (iar în unele cazuri au inclus și cerințe de luare a unor măsuri proporționale pentru administrarea riscurilor), referitoare la: relații de afaceri în care sunt implicate anumite entități asociate cu activități de spălare a banilor, avertismente privind identificarea unor tipologii de tranzacții suspecte, fraude sau tentative de fraudă, feedback-uri de la ONPCSB privind raportarea de RTS-uri, bănci fictive, publicarea de ghiduri/instrucțiuni/rapoarte finale ale grupurilor de experți, de-risking, sancțiuni internaționale etc.
- 2) În perioada 2020 - 2021, la cel mai înalt nivel, BNR a emis mai multe scrisori de recomandare, adresate tuturor instituțiilor aflate sub supravegherea sa sau unor sub-sectoare. De exemplu:
 - a. 2 scrisori (nr. 94/20.02.2020 și 138/11.03.2020, completate și detaliate prin scrisoarea nr. 152/18.03.2020), referitoare la unele tipologii de spălare a banilor. Au fost dispuse recomandări specifice pentru întregul sistem bancar, pentru atenuarea riscurilor identificate de BNR în urma mai multor inspecții de supraveghere.
 - b. nr. 504/10.09.2020 pentru întregul sistem bancar, privind fenomenul de de-risking, însoțit de un set de indicații privind modul de abordare a acestui fenomen.

- c. nr. 517/15.09.2020 pentru întregul sistem supravegheat de BNR, cu privire la prevederile legale referitoare la confidențialitatea informațiilor și la măsurile necesare a fi luate pentru respectarea obligațiilor generate de acest domeniu.
- d. nr. 554/05.10.2020 privind fenomenul de furt de identitate în vederea obținerii de credite, în baza unor documente de identitate false;
- e. nr. 323/19.05.2021 - referitoare la de-risking;
- f. nr. 589/10.09.2021 - recomandări pentru toate instituțiile de credit în legătură cu aplicarea regimurilor de sancțiuni internaționale etc.

(iii) Instruiri și reuniuni cu sectorul supravegheat

După intrarea în vigoare a *Regulamentului BNR nr.2/2019 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*, BNR a organizat 4 întâlniri referitoare la acesta cu entitățile supravegheate (au fost invitate toate IFN-urile de creditare/leasing, IP, IEME supravegheate de BNR, participarea fiind în procent de 83% din setor). Acestea au constatat în prezentarea noilor aspecte ale legislației și în discuții deschise cu privire la aspectele care ar putea ridica probleme de implementare, identificate de BNR și de sectorul financiar. Discuțiile s-au axat pe cerințele de redactare a evaluărilor de risc. Reprezentanții BNR au oferit explicații cu privire la așteptările autorităților de supraveghere și exemple de posibile surse de informații, la nivel european și național, care ar putea fi utilizate pentru evaluările proprii ale entităților. De asemenea, au fost oferite exemple practice de abordări pentru procesarea posibilelor tranzacții cu care se pot confrunta, pentru a reflecta riscul specific asumat de fiecare entitate în ceea ce privește activitățile sale.

Sesiunile au fost foarte apreciate de sectorul financiar. Participanții au urmat recomandarea autorității de supraveghere de a organiza în cadrul propriilor instituții un grup de lucru dedicat aspectelor CSB/CFT.

De asemenea, pentru instituțiile de credit, pe lângă întâlnirile periodice în cadrul comitetului ofițerilor de conformitate (care sunt organizate la solicitarea Asociației Române a Băncilor), au avut loc întâlniri prin mijloace de comunicare la distanță, care au acoperit un domeniu larg al conformității, inclusiv măsurile necesare a fi implementate în vederea îmbunătățirii cadrului de administrare, a politicilor, procedurilor și controalelor, pentru a atenua și gestiona eficient riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

Tipologiile de spălare a banilor, ori de câte ori au fost notificate/identificate, au fost diseminate și către entitățile supravegheate¹⁷. Ca urmare a cooperării cu alte instituții și autorități din domeniul CSB/CFT, BNR a identificat o serie de riscuri subsecvente în legătură cu anumite persoane fizice și juridice. Astfel, pentru a asista entitățile raportoare în procesul de conformare cu cadrul legal în domeniu, pentru a putea evalua în permanență relațiile de afaceri cu clienții lor și, în special, pentru a putea identifica și raporta tranzacțiile

¹⁷ Potrivit MONEYVAL, Runda a 4-a de evaluări mutuale, al doilea raport de conformitate prezentat de România în 2019, „Mai mult, creșterea certă a numărului de sancțiuni a dus la o creștere corespunzătoare a numărului de RTS-uri. Sectorul supravegheat de BNR și în special sistemul bancar are o pondere covârșitoare în numărul total de RTS-uri. (85,57% din numărul total de RTS-uri)”. Ca urmare, a fost primită o scrisoare oficială din partea ONPCSB, în care se exprimă o înaltă apreciere pentru contribuția directă a BNR la creșterea continuă a numărului de RTS-uri.

și activitățile suspecte prin intermediul rapoartelor de tranzacții suspecte, banca centrală a transmis scrisori către sistemul financiar supravegheat în care sunt prezentate posibilele amenințări SB/FT ori de câte ori apar în raport cu posibile relații de afaceri cu anumite persoane fizice și juridice.

Direcția Supraveghere a băncii centrale monitorizează îndeaproape toate evoluțiile din acest domeniu, participă la grupurile de lucru constituite la nivelul UE și la colegiile de supraveghere, și pune în aplicare cele mai bune cerințe și practici. Entitățile raportoare supravegheate de banca centrală sunt conștiente de faptul că, dacă doresc să facă parte din piața financiară unică și să fie competitive, trebuie să se alinieze la evoluțiile legislative și de reglementare de pe piață. Pentru a înțelege abordarea BNR în ceea ce privește supravegherea pe linia CSB/CFT referitoare la obligația entităților de a *identifica și evalua riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului*, vom prezenta succint evoluția cadrului legal pe această temă și modul în care concluziile rezultate din activitatea de supraveghere contribuie la arhitectura noului cadru de reglementare.

Conform legislației, instituțiile au fost obligate să efectueze propriile evaluări de risc pentru a identifica și evalua riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la nivel de client, la nivelul serviciilor și produselor oferite, precum și la nivelul întregii activități, luând în considerare evaluările naționale și sectoriale disponibile în jurisdicțiile în care își desfășoară activitatea și evaluările la nivelul grupului din care fac parte.

La începutul anului 2020, la solicitarea BNR, toate instituțiile de credit au pus la dispoziția băncii centrale propriile evaluări bazate pe risc. Concomitent, activitățile de supraveghere la fața locului au avut ca scop și evaluarea înțelegerii de către entitățile supravegheate a vulnerabilităților și, prin urmare, s-a acordat o atenție sporită evaluărilor interne ale riscurilor. Toate aceste aspecte sunt analizate fie în timpul inspecțiilor *la fața locului (on-site)*, fie în mod continuu, în cadrul activităților de monitorizare *off-site*. Pe baza tuturor acestor aspecte, principalele priorități recente în activitatea de supraveghere au fost:

- Evaluarea metodologiei de realizare și actualizare a evaluării riscurilor, implementată de instituțiile supravegheate, a modului de implementare a acestora și, respectiv, a politicilor dezvoltate pentru gestionarea și reducerea riscului de spălare a banilor și finanțare a terorismului și de eludare a sancțiunilor internaționale la care instituția este sau ar putea fi expusă;
- Evaluarea modului în care au fost puse în aplicare recomandările transmise sectorului în cursul anului precedent;
- Evaluarea și implementarea strategiilor de digitalizare și impactul acestora asupra modelelor de afaceri și implicațiile asupra guvernantei interne și a sistemului de control intern (stabilirea unei culturi de guvernanță sănătoase și eficiente a riscurilor SB/FT asociate cu implementarea strategiilor de digitalizare, adoptarea de soluții FinTech/noi tehnologii, creșterea criminalității cibernetice în timpul pandemiei și deficiențele sistemelor informatice utilizate în procesul de cunoaștere a clienților, prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului și un sistem de control intern robust, în special din perspectiva evaluării riscurilor, a identificării corecte a clienților și a calității datelor colectate la momentul inițierii relației de afaceri, a măsurilor de cunoaștere a clienților și de monitorizare a tranzacțiilor);

- Evaluarea riscurilor SB/FT asociate proiectelor de digitalizare pentru a permite accesul atât persoanelor fizice, cât și persoanelor juridice, și pentru a furniza servicii și soluții digitale;
- Riscurile SB/FT generate de dependența față de soluțiile digitale și la distanță pentru a efectua operațiunile zilnice și pentru a furniza servicii clienților;
- Colaborarea cu instituțiile supravegheate, cu ONPCSB și cu organele judiciare pentru a identifica și conștientiza riscurile emergente, respectiv noile tipologii SB/FT, în contextul unei potențiale noi crize economice și pentru a actualiza în mod corespunzător evaluările de risc.

Analiza asupra sectorului supravegheat a confirmat, de asemenea, tendința generală către o schimbare culturală în sectorul bancar. Digitalizarea și accelerarea proceselor și fluxurilor de lucru bancare poziționează băncile în fața unor noi provocări, inclusiv în ceea ce privește prevenirea SB/FT. Timpii de procesare mai scurți și procesarea mai rapidă a plăților, în special a plăților instantanee, împreună cu anumite forme de tranzacții online și cu noile metode de plată reprezintă o amenințare la nivelul aplicării unor măsuri adecvate de prevenire. De asemenea, în acest context, se manifestă noi riscuri ca urmare a modelelor de afaceri inovatoare și a noilor tehnologii ale companiilor FinTech.

Trebuie avut în vedere și faptul că tehnologiile inovatoare pot oferi, de asemenea, oportunități în ceea ce privește gestionarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Domeniile potențiale de aplicare în acest sens ar putea include monitorizarea și procesarea RTS. Ar putea fi utilizați algoritmi mai buni pentru a genera un număr mai mic de alerte fals-pozitive, pentru a permite o procesare rapidă și în timp real și, astfel, pentru a asigura o monitorizare și o raportare mai eficace a tranzacțiilor suspecte. Cu toate acestea, potrivit opiniei băncilor, nu sunt încă disponibile soluții complet pregătite pentru piață.

Pentru cele mai multe bănci, nu este foarte clar cum pot fi identificate cazurile specifice de finanțare a terorismului în cadrul evaluării ex-ante a tranzacțiilor, măsura cheie fiind aceea de a compara listele de clienți cu listele de sancțiuni internaționale publicate sau detectare a anumitor anomalii.

Modificările aduse cadrului de reglementare și practicilor de supraveghere CSB/CFT la nivelul Uniunii Europene s-au reflectat și în procesul de supraveghere din România, fiind implementată o abordare bazată pe risc¹⁸ în evaluarea instituțiilor supravegheate, după cum a fost prezentat deja în cadrul prezentului Raport. Competențe și instrumente de supraveghere. Astfel, cantitatea de informații solicitate, frecvența și intensitatea verificărilor, analizelor și evaluărilor țin cont de natura activității, corelată cu nivelul riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului identificate atât la nivel individual, cât și la nivel sectorial sau național. Această procedură privind abordarea bazată pe risc reglementează procesele, mecanismele și modalitățile practice care permit BNR să își exercite atribuțiile de supraveghere în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării

¹⁸ În anul 2017 BNR a aprobat și implementat Procedura privind procesul de supraveghere și evaluare pe bază de risc a instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebankare, instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică, în funcție de expunerea la riscul de spălare a banilor, de finanțare a terorismului și a celui de neaplicare a sancțiunilor internaționale. Procedura a fost actualizată ulterior de 5 ori.

terorismului, într-o manieră proporțională cu riscurile de spălare a banilor/finanțare a terorismului identificate la nivelul instituțiilor supravegheate.

Serviciul Supravegherea prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale colectează informații relevante și fiabile pentru a obține o înțelegere adecvată a factorilor de risc cu care se confruntă subiecții entitățile supuse evaluării. În acest scop, sunt colectate date și informații relevante:

- evaluările de risc internaționale, naționale și sectoriale;
- rapoarte/informări emise de ONPCSB și de alte autorități/instituții naționale și internaționale cu competență în materie (ex. ABE);
- schimbul de astfel de informații cu alte autorități competente, la nivel național sau din străinătate, care dețin informații relevante în materie, inclusiv cele implicate în supravegherea firmelor care funcționează la nivel transfrontalier potrivit *Ghidului comun al AES privind cooperarea și schimbul de informații în scopul Directivei (UE) 2015/849 între autoritățile competente care supraveghează instituțiile de credit și financiare*, obținute în cadrul participării la colegiile de supraveghere sau prin cooperare bilaterală;
- rapoarte/raportări privind situația/stabilitatea financiară din perspectivă microprudențială și macroprudențială;
- informări/chestionare, norme, situații, raportări și rapoarte remise de instituții, analizate în cadrul proceselor de supraveghere off-site, modificările intervenite în situația entităților supravegheate în perioada dintre încheierea acțiunii de supraveghere la fața locului și redactarea documentelor finale, care sunt incluse în fișele individuale ale entităților supravegheate;
- constatările rezultate în urma acțiunilor de inspecție on-site, rapoarte de supraveghere off-site sau/și on-site sau evaluări/analize off-site;
- schimbul de informații cu serviciile de supraveghere prudențială, care se realizează prin intermediul rapoartelor de supraveghere și al schimbului ad-hoc de informații ori de câte ori apar motive pentru o analiză specializată în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului;
- listele de sancțiuni internaționale furnizate de organisme internaționale competente, respectiv Consiliul de Securitate al ONU și UE.

De asemenea, sunt luate în considerare și alte surse de informații, cum ar fi:

- informații și analize furnizate de asociații profesionale, instituții/agenți economici care activează în sectorul financiar sau în sectoare conexe, cum ar fi tipologii și informații privind riscurile emergente;
- informații de la organisme de stabilire a standardelor internaționale, cum ar fi evaluările reciproce ale acțiunilor derulate de state în ceea ce privește prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, sistemul anticorupție și regimul de impozitare;
- surse de informare publică, cum ar fi studiile/rapoartele/articole publicate în presă; sesizările de tip *whistleblower*, respectiv informațiile transmise în mod informal către supraveghetor de către angajații entităților, conform art. 61 din Directiva 2015/849 și a legii în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului de transpunere a directivei.

- În cazul tuturor instituțiilor financiare supravegheate de BNR, informațiile relevante vor include cel puțin: structura acționariatului și structura de guvernare a societății, având în vedere dacă subiectul evaluării este o instituție internațională, străină sau internă, o societate-mamă, o sucursală, o filială sau o altă formă de constituire, precum și gradul de complexitate și transparență a organizării și structurii acesteia;
- reputația și integritatea conducătorilor executivi, a membrilor din organul de conducere și a acționarilor semnificativi;
- natura și complexitatea produselor și serviciilor oferite, precum și activitățile și tranzacțiile desfășurate;
- canalele de distribuție utilizate, inclusiv libera prestare de servicii și utilizarea de agenți sau intermediari;
- tipurile de clienți deserviți;
- zona geografică a activităților prestate, în special în cazul în care acestea sunt desfășurate în țări terțe care prezintă un risc ridicat, precum și, dacă este cazul, statele de origine sau de stabilire a unei părți semnificative a clienților și țările care fac obiectul unor sancțiuni internaționale impuse de ONU și de UE;
- calitatea mecanismelor și structurilor de guvernare internă, inclusiv caracterul adecvat și eficacitatea funcțiilor de audit intern și de conformitate, nivelul de conformare cu cerințele legale și de reglementare în materie de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului și de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale, precum și eficacitatea politicilor și procedurilor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, în măsura în care acestea sunt deja determinate;
- informații ale supraveghetorilor prudențiali cu privire la orice suspiciune privind comiterea sau tentativa de săvârșire a infracțiunilor de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, precum și cu privire la orice altă constatare care indică o posibilă încălcare a cadrului normativ privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului sau deficiențe de control intern ce ar putea fi relevante.
- informații privind modificările activității sau ale modelului de afaceri al unei instituții care ar putea expune instituțiile la un risc sporit de spălare de bani sau de finanțare anticipată.
- "cultura corporativă" predominantă, în special "cultura conformității" și cultura transparenței și a încrederii în relațiile cu autoritățile competente;
- alte aspecte prudențiale și generale, cum ar fi anii de funcționare, lichiditatea sau adecvarea capitalului, alinierea politicilor și procedurilor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului la cerințele specifice din cadrul Ghidului ABE privind inițierea și monitorizarea creditelor - EBA/GL/2020/06.

Evaluarea fiecăreia dintre aceste categorii de date menționate mai sus se efectuează pe baza criteriilor prevăzute în procedura specifică.

Serviciul Supravegherea prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului și aplicarea sancțiunilor internaționale evaluează măsura în care factorii de risc inerent identificați afectează profilul de risc al entității sau al grupului de entități și măsura în care sistemele și controalele în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și al finanțării terorismului,

puse în aplicare de către persoana juridică evaluată, sunt adecvate pentru a atenua în mod eficace riscurile inerente de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la care este expusă aceasta, stabilind astfel nivelul riscului rezidual.

Pentru a evalua profilul de risc de spălare a banilor/finanțare a terorismului și de neaplicare a sancțiunilor internaționale, respectiv tipul și nivelul de risc care se menține și după acțiunile de diminuare a acestuia, în acțiunile de supraveghere se analizează cel puțin următoarele componente:

1) Riscurile care decurg din modelul de afaceri, mărimea, natura, volumul și complexitatea activităților instituției:

- modelul de afaceri;
- dimensiunea instituției;
- aria geografică în care activează;
- natura și complexitatea portofoliului de produse și servicii;
- profilul clienților;
- canale de distribuție utilizate;
- aspecte prudențiale și generale, precum elemente de risc de credit, elemente de risc operațional, evoluții înregistrate de indicatorii prudențiali care pot constitui factori generatori de risc ML/FT, după caz.

2) Riscurile ce decurg din guvernanța internă și sistemul de control intern, la nivelul activităților de aplicare a sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului:

- natura, structura și reputația acționariatului;
- reputația și integritatea membrilor organului de conducere și a conducătorilor de nivel mediu;
- complexitatea și transparența structurii organizatorice;
- modul de alocare a atribuțiilor și responsabilităților la nivelul posturilor/funțiilor;
- modul de exercitare a atribuțiilor și responsabilităților de către personalul/structurile de conducere implicate în activitatea CSB/CFT și de aplicare a sancțiunilor internaționale;
- existența unor canale de comunicare și raportare eficace;
- existența unor politici și proceduri adecvate, precum și procese formalizate;
- gradul de adecvare a resurselor umane angrenate în activitatea CSB/CFT și de aplicare a sancțiunilor internaționale;
- cultura corporatistă, relația cu autoritățile cu responsabilități în domeniul CSB/CFT și de aplicare a sancțiunilor internaționale;
- existența unui cadru solid de control intern în ceea ce privește activitățile CSB/CFT și de aplicare a sancțiunilor internaționale (administrarea riscurilor SB/FT și de neaplicare a sancțiunilor internaționale, eficiența funcțiilor de conformitate și audit intern).

3) Riscurile ce decurg din modul de aplicare a prevederilor cadrului legal în vigoare în materia SB/FT:

- Modul în care instituția definește, identifică și gestionează persoanele expuse public (PEP);
- Modul în care instituția definește și asigură identificarea beneficiarului real;
- Evaluarea procedurilor și proceselor de aplicare a măsurilor standard, simplificate și suplimentare;
- Modul în care instituția evaluează și clasifică clientela și tranzacțiile în funcție de gradul de risc potențial asociat acestora;
- Modul în care instituția administrează riscul asociat clienților și tranzacțiilor ce prezintă un grad potențial de risc mai ridicat;
- Evaluarea procedurilor și proceselor de identificare, gestionare și sesizare a operațiunilor susceptibile că au ca scop spălarea banilor sau finanțarea terorismului;
- Evaluarea procedurilor și proceselor aplicate pentru identificarea și raportarea tranzacțiilor efectuate cu sume în numerar, în lei sau valută, și a tranzacțiilor externe a căror limită minimă reprezintă echivalentul a 10.000 EUR;
- Modul de actualizare și gestionare a documentelor utilizate la identificarea clienților, respectiv a evidențelor secundare și a înregistrării operațiunilor financiare derulate de clienți.

4) Riscurile ce decurg din modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale:

- analiza raportărilor transmise la ANAF și BNR cu privire la persoanele și/sau entitățile desemnate, identificate ca urmare a aplicării măsurilor de cunoașterea clientelei, conform mecanismului și modelului de raportare;
- analiza procedurilor implementate pentru actualizarea listelor persoanelor/entităților desemnate;
- analiza, după caz, a autorizărilor, derogărilor, notificărilor unor transferuri pe anumite relații care fac obiectul sancțiunilor internaționale, dacă este cazul;
- testarea conformității cu dispozițiile Regulamentului sectorial al Băncii Naționale a României, respectiv se verifică dacă instituția supravegheată a adoptat și transmis la BNR normele interne pentru punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor, care să includă cel puțin:
 - proceduri de depistare a persoanelor/entităților desemnate;
 - atribuțiile persoanelor responsabile cu aplicarea legislației relevante în domeniu;
 - procedurile interne de raportare privind identificarea unei persoane/entități desemnate;
- analiza modului de gestionare a alertelor, în cazul în care nu corespund toate elementele de identificare ale persoanei/entității desemnate.

După evaluarea componentelor menționate mai sus (este posibil ca unele dintre ele să nu fie luate în considerare în acțiunile de supraveghere, în funcție de specificul fiecărei entități/cluster), se atribuie un rating între 1 și 4 fiecărei componente. Ratingul pentru fiecare element este stabilit prin combinarea a doi factori determinanți, și anume ratingul pentru *factorii de risc inerent* și ratingul pentru *factorii care atenuează riscul inerent de SB/FT și riscul derivat din neaplicarea sancțiunilor internaționale*, și prin luarea în considerare:

- probabilitatea ca riscul să se materializeze, respectiv să se concretizeze în tranzacții/operațiuni care implică utilizarea abuzivă a sectorului bancar/financiar pentru a canaliza fonduri de origine ilegală sau chiar legală în scopuri de spălare a banilor și de finanțare a terorismului;
- impactul estimat asupra integrității, bunei funcționări, reputației și, implicit, asupra stabilității instituției;
- existența unor politici, controale și proceduri care să gestioneze în mod adecvat riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului identificate la nivel național, al UE, al statelor membre în care operează și al entităților obligate. Aceste politici, controale și proceduri trebuie să fie proporționale cu natura și dimensiunea entităților obligate respective.

Scorul general, care reflectă riscul rezidual (raportat la sectorul/sub-sectorul din care face parte entitatea), este determinat ca medie ponderată a ratingurilor componentelor evaluate menționate mai sus. Cu toate acestea, aceste ratinguri permit autorității de supraveghere să determine dacă nivelul de risc de SB/FT al unei instituții financiare a rezultat, de exemplu, dintr-un nivel ridicat de risc inerent de SB/FT și controale eficiente de prevenire a spălării banilor/finanțării terorismului sau dintr-un nivel moderat de risc de spălarea banilor/finanțare a terorismului și controale de prevenire a spălării banilor/finanțării terorismului ineficiente.

Toate aceste activități și analize permit o mai bună reziliență a sectorului la amenințările inerente.

4.2.2. Concluzii privind sub-sectoarele individuale

1. Sectorul bancar

Băncile, majoritatea aparținând unor grupuri internaționale (însă toate acestea cu o societate-mamă cu sediul în SEE și fără riscuri legate de persoanele care le dețin/controlează), oferă atât persoanelor fizice, cât și întreprinderilor o gamă completă de produse și servicii bancare, inclusiv depozite, conturi curente, împrumuturi, transferuri, schimburi valutare, casete de valori etc.

Sectorul bancar are o rată de incluziune în creștere, în cele mai multe situații fiind vorba, în cazul persoanelor fizice, de clienți rezidenți care mențin o relație pe termen lung cu instituția de credit pentru utilizare primară, respectiv economisire, încasarea de salarii/pensii prin plată on-line și, după caz, credite ipotecare. Utilizarea serviciilor financiare în România este redusă, în special în sectorul rural / a persoanelor cu vârstă înaintată. De fapt, statisticile internaționale arată că România are unul dintre cele mai scăzute grade de incluziune financiară dintre țările din regiune. Un număr relativ mare de persoane care dețin conturi la instituții de credit recurg la servicii financiare într-un grad redus, folosind conturile deschise la instituțiile de credit doar pentru încasarea unor sume (de exemplu, salarii, pensii, burse), celelalte tranzacții fiind efectuate în numerar, banii fiind retrași imediat de la bancomate. Cu toate acestea, în ultima vreme, mai ales pentru atragerea persoanelor tinere, se observă o tendință vizibilă de lansare a unor produse bazate pe inițierea unei relații de afaceri fără prezență fizică sau prin agenți, fenomenul fiind accelerat de pandemia COVID-19 și de utilizarea sporită a achizițiilor online. Sistemul

bancar românesc se caracterizează prin existența unei rețele dense de centre bancare, fiind oferite, de asemenea, și facilități bancare *on-line* și *mobile*. Numărul de sucursale este în scădere, dar aceasta este o tendință generală în UE.

Conform statisticilor¹⁹ publicate de Federația Bancară Europeană, România este țara cu cel mai mare număr de locuitori, 365 de locuitori, per membru al personalului bancar (în timp ce, de exemplu, Luxemburg are cel mai mic număr, cu 23 de locuitori per membru al personalului bancar). Numărul mediu de locuitori per sucursală bancară, 4.781, este, de asemenea, peste media UE (3.281). Această presiune exercitată de numărul mare de clienți/personal bancă a fost reflectată în rapoartele de supraveghere ca o vulnerabilitate care conduce uneori la nerespectarea cerințelor legale sub forma unui exercițiu de bifare a îndeplinirii unor obligații fără a acorda atenția cuvenită aplicării măsurilor pentru care au fost concepute chiar procesele (*tick box exercise*), sau la închiderea alertelor fără o analiză adecvată.

Băncile de retail și de afaceri reprezintă cea mai mare parte a pieței și sunt reprezentative pentru această evaluare. Sectorul bancar este în mod inerent vulnerabil la riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului din cauza unei serii de factori, cum ar fi numărul mare de clienți, viteza crescută de tranzacționare și volumul mare de fluxuri financiare care, conform înțelegerii generale a practicilor de spălare a banilor la nivel mondial, ar putea facilita ascunderea tranzacțiilor ilegale. Băncile de economisire și creditare în domeniul locativ (2) și organizațiile cooperatiste de credit (1) prezintă un risc inerent mult mai scăzut datorită bazei de clienți specifice și faptului că multe caracteristici ale serviciilor bancare de retail nu le corespund și, de asemenea, având în vedere numărul lor redus, cota de piață și caracteristicile unice (cu toate acestea, acestea fac obiectul supravegherii și al evaluării individuale a riscurilor).

În ceea ce privește sectorul de private banking, în România este de fapt, în cele mai multe cazuri, numai un nume de produs, o strategie de marketing folosită pentru a atrage clienți, dar fără caracteristicile unui private banking real în sensul activității considerate cu risc ridicat din perspectiva CSB (definită ca fiind furnizarea de servicii personalizate clienților cu venituri nete mai mari, cu un manager de relații care acționează ca o legătură între client și bancă și facilitează utilizarea de către client a serviciilor și produselor financiare ale băncii). Informațiile privind segmentul de private banking sunt solicitate prin intermediul chestionarului anual BNR. De exemplu, în 2020 au fost solicitate date privind numărul de clienți de private banking și volumele tranzacționale (debit/credit), însă datele colectate relevă o pondere tranzacțională foarte limitată. Conform datelor din chestionarul anual din 2020, la 30.06.2020, existau 7 bănci care ofereau servicii de private banking și care aveau un total de sub 0,01% din totalul clienților încadrați în această categorie (după cum am menționat, majoritatea acestora fiind de fapt denumite astfel, nefiind încadrate însă în definiția consacrată a acestor servicii). De asemenea, ponderea acestora în volumele tranzacționale, ca valoare a tranzacțiilor în primul semestru al anului 2020, a fost foarte scăzută (mai puțin de 0,5% din totalul volumelor pentru ceilalți clienți). După cum s-a menționat, criteriile de clasificare a clienților în categoria private banking nu implică întotdeauna utilizarea unor standarde similare cu cele utilizate în alte state membre. De

¹⁹ <https://www.ebf.eu/facts-and-figures/structure-of-the-banking-sector/>

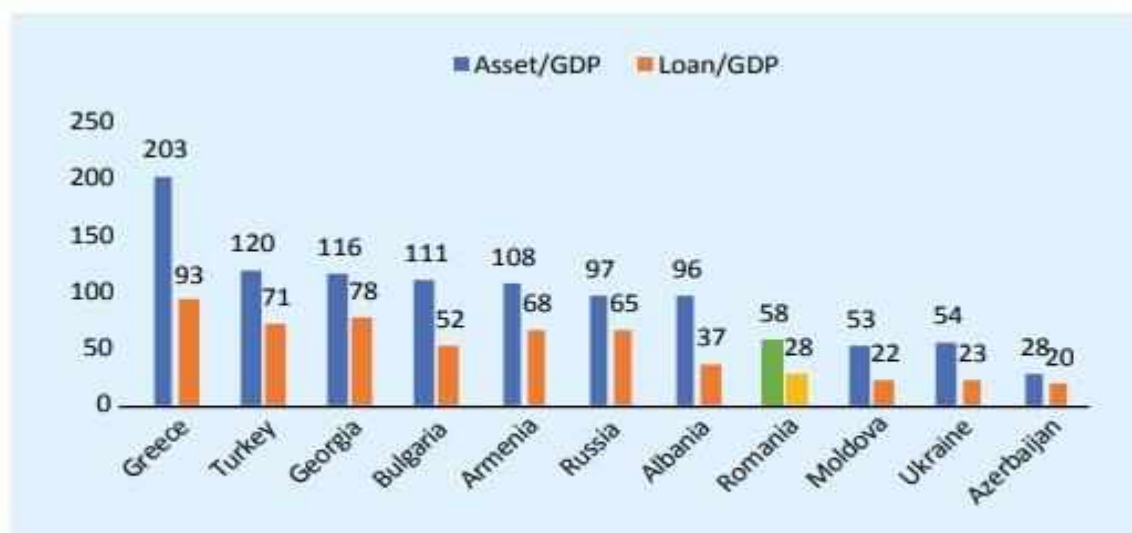
exemplu, una dintre bănci (care deținea aproximativ 18% din numărul total de clienți de private banking din întregul sistem) a clasificat drept "client de private banking" orice client care avea fie active în administrare de peste 50.000 EUR, fie venituri mai mari de 2.000 EUR/lună și, deși clienții erau clasificați drept private banking pe baza acestor criterii, aceștia puteau accesa aceleași produse ca și clienții standard, diferența constând în calitatea serviciilor (de exemplu, o unitate teritorială specială dedicată, timp de deservire mai scurt etc.).

	TOTAL		
	2018	2019	S1 2020
Număr total clienți în perioada de referință (inclusiv clienți închiși pe parcursul intervalului de referință)	23,175,445	23,441,680	22,250,693
Rulaj creditor (echiv EUR)	1,286,767,950,880	1,605,377,403,695	879,008,939,620
Rulaj debitor (echiv EUR)	1,364,585,813,433	1,594,496,612,445	882,822,489,745
Număr*** clienți private banking	14,052	15,891	18,234
Rulaj debitor*** clienți private banking în anul/semestrul de referință (echiv EUR*)	6,951,302,443	5,691,636,580	3,884,423,157
Rulaj creditor*** clienți private banking în anul/semestrul de referință (echiv EUR*)	7,459,958,725	5,788,082,362	4,051,261,817
% clienți private banking	0.061%	0.068%	0.082%
% rulaj creditor clienți private banking	0.580%	0.361%	0.461%
% rulaj debitor clienți private banking	0.509%	0.357%	0.440%

Cu toate acestea, referitor la riscul asociat activității de private banking, menționăm că în cadrul fiecărei inspecții de supraveghere on-site a fost solicitată situația tuturor clienților de private banking, care conține cel puțin numele, numărul de identificare, riscul alocat, datele de deschidere a relației, datele celei mai recente actualizări, țara de origine/rezidență/cetățenie, sursa de proveniență a fondurilor, volumul tranzacțiilor în perioada analizată (debit/credit), volumul tranzacțiilor transfrontaliere în interiorul UE, volumul tranzacțiilor transfrontaliere în afara UE, creditele acordate în perioada analizată (data derulării, valoarea, moneda, tipul creditului, tipul garanției, soldul creditului la data raportării), volumul depozitelor, produsele deținute. Pe baza acestor rapoarte, în eșantionul de inspecție supus analizei sunt incluși și clienții serviciilor bancare private. De asemenea, sunt analizate măsurile sporite de cunoaștere a clientelei aplicate acestui tip de clienți, sistemul de control intern aplicabil proceselor clienților din sectorul bancar privat etc. și, dacă este cazul, sunt emise recomandări sau măsuri bazate pe constatările inspecției.

În ceea ce privește criptomonedele, trebuie menționat că BNR a monitorizat cu atenție și a luat poziție încă de la începutul acestor activități în România. Începând cu luna martie 2015, BNR a publicat o serie de declarații publice în care a subliniat riscurile.

Numărul de bănci și volumul activelor sunt mici în comparație cu sistemele financiare importante din UE, precum și raportat la o serie de state din regiune.

Source: National Bank of Romania

Numerarul

Analiza a arătat că spălarea banilor și finanțarea terorismului continuă să depindă în mod frecvent de utilizarea numerarului. În consecință, tranzacțiile în numerar sunt un subiect obișnuit al rapoartelor de tranzacții suspecte și al investigațiilor în sectorul bancar, ca și în alte sectoare.

Operațiuni bancare cu numerar				
	2017	2018	2019	2020
Numărul de conturi deținute de persoanele fizice	19,783,515	23,546,394	24,433,561	24,681,152
Volumul total al încasărilor de numerar în conturile persoanelor juridice (afaceri cu lichiditate ridicată) (mî EUR)	16,877,5475	23,036,2293	28,072,7325	36,619,2324
Volumul de depozite deținute la vedere de persoanele fizice (mî EUR)	9,062,6117	10,821,0896	11,487,6512	10,897,4035
Volumul de retrageri în numerar ale persoanelor fizice (mî EUR)	34,246,7579	39,876,8566	46,422,4279	43,735,5001

Persoane juridice					
Numărul de afaceri gestionate de bănci cu operațiuni în numerar	2,179,111	2,216,519	2,549,629	2,384,835	
Volumul total al încasărilor de numerar în conturile persoanelor juridice (afaceri cu lichiditate ridicată) (mî EUR)	47,709,7777	50,995,9880	103,604,0926	50,996,4459	
Volumul încasărilor de numerar în conturile persoanelor juridice pentru vânzările de produse cu amănuntul (mî EUR)	17,183,0150	18,774,8217	20,796,8251	18,959,0452	
Volumul încasărilor de numerar în conturile persoanelor juridice pentru serviciile cu amănuntul (mî EUR)	2,266,5829	2,514,4043	2,899,1206	2,672,6080	
Volumul încasărilor de numerar pentru vânzările imobiliare către persoane fizice (mî EUR)	323,7675	331,9124	361,2454	270,6031	
Volumul încasărilor de numerar de la cazinouri (mî EUR)	833,9575	978,7218	1,221,5061	671,2344	
Volumul de numerar pus la dispoziția birourilor de amanet (mî EUR)	288,1366	360,1147	411,2772	314,5822	
Alte încasări de numerar ale băncilor (mî EUR)	4,060,9077	4,386,9371	5,181,6218	4,488,0948	Au fost avute în vedere încasările/pățile în numerar în/din conturile persoanelor juridice care desfășoară activități în domenii considerate ca prezentând un risc ridicat de către bănci, conform procedurilor interne.
Alte plăți de numerar ale băncilor (mî EUR)	2,870,9189	3,615,9672	4,670,3679	4,369,1796	

În ceea ce privește **riscul asociat cu utilizarea intensivă a numerarului**, suplimentar față de obligația²⁰ de raportare existentă, menționăm următoarele măsuri de diminuare a acestuia luate de BNR:

1. Lista documentelor solicitate înainte de acțiunea de inspecție include bazele de date utilizate de echipa de inspecție pentru a selecta eșantioane de tranzacții cu numerar/clienti și pentru a evalua eficiența raportării statistice către ONPCSB:
 - Baza de date cuprinzând tranzacțiile ocazionale efectuate în perioada analizată (aceasta va conține informații precum: data tranzacției, numele clientului, codul unic personal de identificare, tipul de tranzacție, suma, moneda vândută/cumpărată sau plătită/încasată, beneficiarul/plătitorul și țara acestuia în cazul remiterilor de bani).
 - Lista clienților care au efectuat operațiuni în numerar, în perioada analizată (care este de obicei de cel puțin un an). Lista conține cel puțin următoarele informații: numele clienților, identificatorul unic, tipul de client (persoană juridică/persoană fizică), țara de origine, țara de reședință, cetățenia, data deschiderii relației, categoria de risc, numărul de RTS-uri emise în legătură cu clientul, numărul de solicitări de informații din partea autorităților, în cazul PEP sau al unui client de private banking, numărul de retrageri de numerar și suma totală în perioada analizată, numărul de depuneri de numerar și suma totală în perioada analizată, numărul de alerte din aplicațiile de monitorizare a tranzacțiilor în perioada analizată.
 - Rapoartele transmise în perioada analizată către ONPCSB pentru tranzacțiile în numerar, în RON sau în valută, egale sau mai mari decât echivalentul în lei a 10.000 EUR, inclusiv operațiunile care par a fi legate între ele.

De asemenea, trebuie menționate următoarele aspecte:

Unele instituții de credit de pe piața românească au decis să reducă numărul de unități care operează cu numerar sau chiar să suprimă acest tip de servicii:

- din cauza pandemiei COVID-19, s-a observat o schimbare în comportamentul clienților, un număr mare dintre aceștia migrând spre utilizarea, în principal, a canalelor de distribuție, cum ar fi ATM-urile sau MFM-urile (multi-functional machines) și plățile online/cu cardul;

Prin intermediul chestionarului din anul 2020, BNR a colectat o serie de date relevante privind problematica, cum ar fi:

²⁰ Conform art.7 din Legea CSB/CFT (nr. 129/2019), entitățile raportoare au obligația de a raporta către ONPCSB tranzacțiile în numerar, în lei sau în valută, egale sau mai mari decât echivalentul în lei a 10.000 EUR, inclusiv operațiunile care par a fi legate între ele*. Pentru activitatea de remitere de bani, entitățile raportoare au obligația de a transmite către ONPCSB rapoartele privind transferurile de fonduri având ca limită minimă echivalentul în RON a 2.000 EUR. Rapoartele pentru aceste tranzacții trebuie transmise către ONPCSB în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la momentul efectuării tranzacției.

(*operațiunile care par a fi legate între ele sunt reprezentate de tranzacțiile în cazul cărora valoarea totală este fragmentată în mai multe sume mai mici decât echivalentul în RON al sumelor prevăzute la art.7 din Legea nr. 129/2019, având, de asemenea, elemente comune, cum ar fi: părțile 66 tranzacțiilor, inclusiv beneficiarii reali, natura sau categoria în care se încadrează tranzacțiile și sumele implicate.)

De asemenea, este în vigoare Legea nr. 70/2015, menită să consolideze disciplina financiară privind operațiunile de încasări și plăți în numerar.

- Numărul de clienți ale căror limite de operare prin intermediul cardului au fost majorate peste limitele standard;
- Numărul de clienți ale căror limite de operare prin internet banking sau mobile banking au fost majorate peste limitele standard;
- Dacă sistemul de monitorizare implementat detectează situațiile în care un client efectuează mai multe tranzacții care au o valoare imediat sub pragurile de raportare;
- Scenariile de monitorizare ante-factum și post-factum (inclusiv scenarii de monitorizare a tranzacțiilor în numerar și ocazionale).

Instituțiile de credit iau în considerare riscul SB/FT asociat comportamentului de utilizare intensivă a numerarului, după cum urmează:

- Printre criteriile utilizate pentru evaluarea riscului clienților se ia în considerare dacă clientul sau beneficiarul real al acestuia este asociat unui sector care utilizează intensiv numerarul; în unele cazuri, evaluarea riscului SB/FT al clientului ia în considerare volumul și/sau numărul tranzacțiilor în numerar (estimate sau efectuate);
- Instituțiile au implementat *scenarii dedicate pentru monitorizarea tranzacțiilor în numerar*, pe baza unor indicatori și analize, cum ar fi:
 - încasările în cont sunt retrase în numerar peste un anumit procent din cifra de afaceri;
 - numărul/volumul tranzacțiilor în numerar depășește anumite limite (praguri fixe sau abateri de la comportamentul anterior al clientului);
 - retrageri/depuneri de numerar efectuate de același client la diferite unități ale aceleiași instituții de credit într-o perioadă scurtă de timp;
 - intenția declarată de a depune o sumă mare de numerar de către o persoană care nu are legătură cu contul clientului (de exemplu, reprezentant legal, împuternicit etc.);
 - *smurfing* (structurarea unor sume mari de numerar în mai multe tranzacții de valoare mică);
 - depuneri frecvente de numerar/transferuri bancare urmate la scurt timp de retrageri de numerar;
 - transferuri substanțiale de fonduri din conturile societății în contul beneficiarului real, urmate de retrageri de numerar și depuneri de numerar în aceeași zi sau la intervale scurte de timp, înapoi în conturile societății ordonatoare, astfel încât, prin circuitul creat, ordonatorul inițial devine beneficiarul final al sumelor tranzitate prin conturi;
 - depuneri/retrageri repetate de numerar, de aceeași valoare, sau în/din conturi similare;
 - depuneri substanțiale de numerar de la diverse persoane fizice, într-o perioadă scurtă de timp, urmate de retragerea în numerar imediată a acestor sume;
 - mai multe tranzacții în numerar sub pragul de raportare;
 - tranzacții repetate de remitere de bani efectuate de același client, către persoane fizice/jurisdicții diferite;
 - activitate ridicată a serviciilor (tranzacții ATM care depășesc pragurile);

- depuneri consistente de numerar urmate de transferuri în străinătate;
- mișcare rapidă de fonduri - de la numerar la transfer internațional (depunere de numerar urmată de transferuri externe imediate);
- mișcarea rapidă de fonduri - de la transfer internațional la numerar (retragere de numerar imediat după încasări externe de fonduri);
- circulația rapidă a fondurilor - de la numerar la numerar;
- tranzacțiile semnificative în numerar ale clienților care nu au un (comportament) istoric în raport cu instituția (clienți noi);
- tranzacții mari în numerar pentru industriile/activitățile cu risc ridicat; retragerea unor sume mari în numerar din conturi inactive (dormante) după înregistrarea unor încasări mari.

Pragurile pot fi diferențiate luând în considerare aspecte precum categoria de risc atribuită, dacă respectivul client este sau nu o persoană expusă public (PEP), segmentul comercial al clientului etc.

Trebuie menționat faptul că BNR solicită băncilor să revizuiască periodic scenariile implementate în aplicațiile utilizate pentru monitorizarea tranzacțiilor, să efectueze o analiză aprofundată în ceea ce privește stabilirea pragurilor (de alertă) și să le adapteze ținând cont de factorii de risc care decurg din propriile modele de afaceri (portofoliu de clienți, tranzacții efectuate etc.). Analiza formalizată efectuată cu privire la acuratețea, eficiența și caracterul adecvat al scenariilor în ansamblu, cât și pentru fiecare particularizare/modificare a parametrilor, sunt, de asemenea, evaluate de BNR, cel puțin la momentul acțiunii de inspecție (inspecție generală la fața locului – *on-site*- sau inspecție tematică, atunci când obiectivele acțiunii includ aspecte legate, de exemplu, de sistemele informatice, tranzacțiile suspecte etc.).

2. Exemple de recomandări/măsurile impuse de BNR instituțiilor de credit, referitoare la procesele care vizează utilizarea numerarului:

- Să implementeze fluxuri și proceduri cu privire la obligația de a efectua o analiză adecvată din perspectiva SB/FT a solicitărilor primite privind majorarea limitelor zilnice de tranzacționare, în cazul operațiunilor efectuate prin canale alternative, inclusiv necesitatea de a stabili limite adecvate și perioadele pentru care se acordă majorarea;
- Să pună în aplicare proceduri de control privind deciziile de aprobare a solicitărilor de majorare a limitelor standard de tranzacționare pentru operațiunile efectuate prin canale alternative;
- Revizuirea cadrului de cunoaștere a clientelei pentru prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului pentru a se asigura că:
 - fluxul operațional implementat pentru monitorizarea tranzacțiilor de depunere de numerar la ATM este formalizat în mod corespunzător, pentru a asigura aplicarea unor măsuri KYC adecvate în raport cu riscul de client/serviciu; și
 - stabilirea unor limite zilnice de tranzacționare pentru depozitele de numerar de la bancomate, pentru a reduce riscul de ML asociat acestui serviciu;

- Asigurarea aplicării măsurii suplimentare constând în obținerea unei aprobări la un nivel ierarhic superior pentru tranzacțiile efectuate prin conturile clienților cu risc „ridicat”, inclusiv PEP, care depășesc pragul de 10.000 EUR sau echivalent/operațiune, indiferent dacă tranzacțiile sunt efectuate în numerar sau prin transferuri interne sau externe;
- Revizuirea metodologiei de control în ceea ce privește furnizarea către ONPCSB a unor date exacte și complete privind tranzacțiile cu numerar, prin stabilirea unei game mai largi de criterii de eșantionare și alternarea acestor criterii în momentul efectuării controalelor;
- Efectuarea unei misiuni de audit intern cu obiectivul de a verifica dacă rapoartele transmise către ONPCSB privind tranzacțiile în numerar în valoare de cel puțin 10.000 EUR sau echivalent (inclusiv tranzacțiile care par a fi legate între ele) cuprind date exacte și complete, precum și eficacitatea procedurilor, proceselor și sistemelor informatice implementate pentru extragerea și prelucrarea datelor.

Fluxuri financiare

Un alt factor-cheie este activitatea de servicii de remitere de bani, realizată prin bănci și care implică riscuri mai mari, în special în cazul tranzacțiilor în numerar de dimensiune internațională (urmate de transferuri în străinătate) și al plăților efectuate în afara unei relații de afaceri existente.

Cu toate acestea, în ceea ce privește tranzacțiile transfrontaliere cu toate jurisdicțiile, mai puțin de 50% din sectorul bancar (15 bănci din 35) a fost implicat în activități de servicii de remitere de bani în anul 2020, iar sumele abia dacă au reprezentat 0,03% din volumul total de active angajate de sector.

Totuși, riscul asociat expunerii transfrontaliere rămâne relevant, dar nu la fel de important ca în cazul statelor membre cunoscute ca fiind centre financiare internaționale.

În anul 2020, 7 bănci din România (dintre care 2 sucursale ale unor instituții de credit din alte state membre) din cele 31 de instituții de credit care au gestionat astfel de tranzacții, au avut cea mai intensă activitate din acest sector în ceea ce privește volumul de tranzacții transfrontaliere ordonate/încasate de către clienți. Acestea sunt de fapt cele mai mari bănci din România, acoperind 60% din cota de piață.

Cei mai importanți factori de risc legați de operațiunile transfrontaliere sunt reprezentați de zonele geografice și de clienții implicați în lanțul de tranzacții. Totuși, s-a observat prevalența volumelor circulate prin intermediul aceluiași bănci mari menționate anterior, ceea ce este explicabil având în vedere recunoașterea internațională a acestora și gama de servicii pe care le oferă, având o capacitate de expertiză financiară și informatică mai mare (hub-uri speciale cu sute de angajați care monitorizează și administrează riscurile).

În ceea ce privește zonele geografice, respectiv statele terțe cu risc ridicat și cu deficiențe strategice²¹ (HRTC), volumul total al tranzacțiilor care implică aceste jurisdicții efectuate de bănci în 2020 reprezintă 2,39% în cazul încasărilor înregistrate și 6,46% în cazul plăților efectuate. Pentru această estimare, BNR a inclus în categoria HRTC, jurisdicțiile care au fost incluse pe lista GAFI în anul 2021, deși la momentul efectuării operațiunilor, în 2020, acestea nu se aflau toate pe lista GAFI a jurisdicțiilor monitorizate, astfel, volumul estimat fiind și mai mic. În contextul în care pentru administrarea adecvată a riscurilor, legislația impune măsuri suplimentare de cunoaștere a clientelei în astfel de cazuri, în vederea procesării unor tranzacții cu jurisdicțiile în cauză, banca solicită informații suplimentare și documente justificative.

În ceea ce privește clienții care au efectuat tranzacții transfrontaliere, respectiv referitor la volumele tranzacțiilor externe înregistrate pe conturile clienților identificați ca fiind persoane expuse public (PEP), 0,37% dintre acestea au fost efectuate prin intermediul conturilor clienților PEP rezidenți, iar 0,57% prin intermediul conturilor clienților PEP nerezidenți [cu mențiunea că numărul total de conturi curente deținute de clienți nerezidenți (persoane fizice și juridice) a fost calculat indiferent de moneda acestora și de numărul de conturi deținute de același client].

Deși probabilitatea ca un anumit client, un anumit tip de tranzacție sau un anumit produs să fie utilizat pentru spălarea banilor sau finanțarea terorismului este redusă (după cum arată numărul foarte mic de cazuri de spălare de bani – multe dintre acestea sunt declanșate de RTS-urile băncilor, după cum s-a menționat, au cea mai mare rată de raportare și cele mai bune sisteme de prevenire în vigoare), volumul total înregistrat reprezintă o provocare pentru detectarea tranzacțiilor suspecte.

Economia României este interconectată la nivel internațional și, fiind membră a pieței unice europene, se aplică libera circulație a capitalurilor. În consecință, evaluarea riscurilor trebuie să acorde o mare importanță amenințării transfrontaliere de spălare a banilor și finanțare a terorismului și să o evalueze prioritar. În ceea ce privește tranzacțiile transfrontaliere procesate de România cu alte țări selectate pe baza unei serii de criterii, care includ, în mod special, toate statele vecine României, țările în care locuiește un număr relativ mare de români, jurisdicțiile cu o importanță economică deosebită pentru România și, bineînțeles, țările care sunt frecvent relaționate, la nivel internațional, cu activitățile de spălare a banilor/finanțare a terorismului.

Instituțiile financiare din România au o prezență foarte redusă în străinătate, mai precis doar în două țări, Republica Moldova și Italia. În ceea ce privește Republica Moldova, au fost efectuate inspecții comune în conformitate cu prevederile Acordului de înțelegere în

²¹ Regulamentul delegat (UE) 2016/1675 al Comisiei din 14 iulie 2016 de completare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului prin identificarea țărilor terțe cu un grad ridicat de risc care au deficiențe strategice, cu modificările și completările ulterioare : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A02016R1675-20210207>

- Lista GAFI a jurisdicțiilor cu risc ridicat și care fac obiectul unei cerere pentru acțiune: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/call-for-action-february-2020.html>

- Lista GAFI a jurisdicțiilor aflate sub monitorizare sporită – 21 februarie 2020: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-february-2020.html>

- Lista GAFI a jurisdicțiilor aflate sub monitorizare sporită - iunie 2021: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-june-2021.html>

domeniul supravegherii bancare din 27 iulie 2001 dintre BNR și Banca Națională a Moldovei. Acordul a fost înlocuit recent cu Acordul de înțelegere, semnat la data de 11 iunie 2021, care extinde cooperarea dintre cele 2 autorități și în segmentul consolidării capacității instituționale în domenii precum supravegherea bancară, inclusiv activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică, infrastructurile pieței financiare, tranzacțiile cu numerar, prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului etc., în vederea promovării unei bune funcționări a sistemelor financiar-bancare. În mod similar, la data de 12 decembrie 2002, a fost semnat un Memorandum de înțelegere între Banca Națională a Italiei și BNR privind cooperarea în domeniul supravegherii bancare.

În contextul identificării încălcărilor grave ale normelor de combatere a spălării banilor, în conformitate cu *Orientările comune ale AES privind cooperarea și schimbul de informații în sensul Directivei (UE) nr.2015/849 dintre autoritățile competente care supraveghează instituțiile de credit și instituțiile financiare*, reprezentanții Băncii Naționale a României participă la colegiile de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului ale autorităților competente care supraveghează instituțiile de credit, IFN-urile de creditare/leasing, IP-urile și IEME-le.

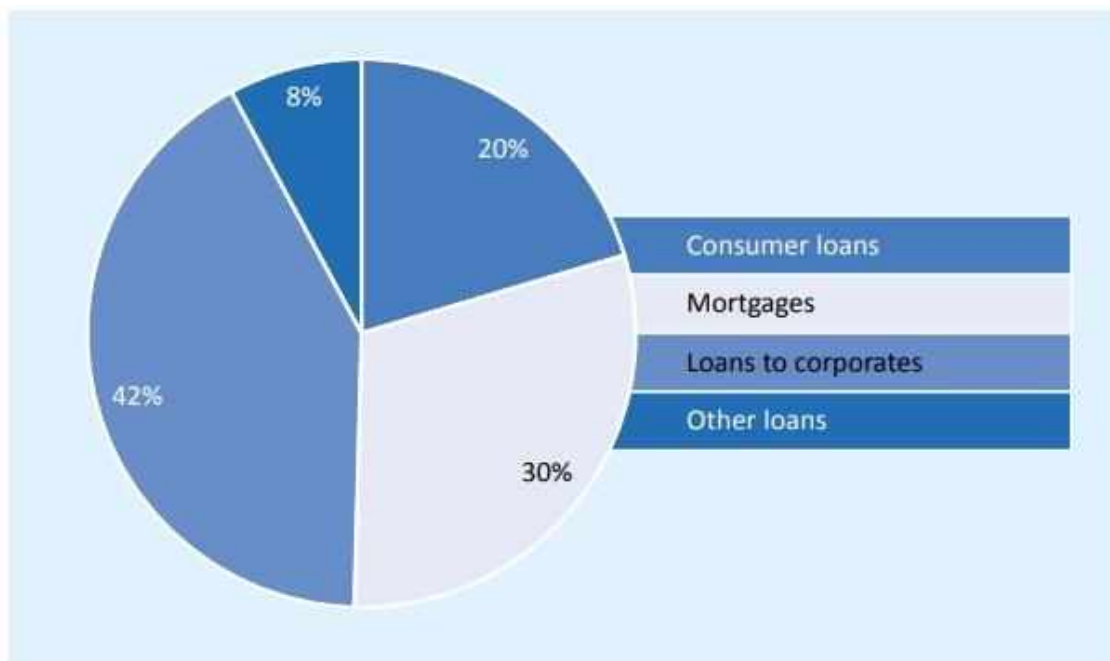
În cazul sistemului bancar, BNR estimează că cele mai mari riscuri exogene provin din încasările externe multiple de la diferiți ordonatori, aparent fără legătură între ei, tranzacții care nu sunt în concordanță cu profilul clientului și, mai ales, din utilizarea așa-numitei spălări de bani prin intermediul faptelor de comerț - metodă caracterizată prin plăți pentru tranzacții comerciale complexe, fictive sau supraevaluate și pentru care se prezintă documente justificative. În plus, acestea sunt, de cele mai multe ori, efectuate prin intermediul mai multor instituții financiare, astfel încât fiecare dintre acestea are doar o viziune parțială asupra părților implicate în tranzacții. Toate aceste aspecte fac foarte dificilă sau imposibilă detectarea, în condiții normale, a operațiunilor de spălare a banilor de acest tip.

În ceea ce privește amenințările identificate și identificabile, se manifestă un grad ridicat de preocupare, reprezentantă de faptul că procentul RTS-urilor transmise de bănci (pentru tranzacții/activități sau tentative de tranzacții) din totalul național al RTS-urilor este semnificativ. Totodată, trebuie menționat că, dintre toate entitățile raportoare, băncile dispun de cele mai dezvoltate și eficiente compartimente, precum și instrumente specializate. Cu toate acestea, riscul persistă din cauza ponderii și complexității serviciilor financiare oferite unei categorii cuprinzătoare de clienți și a rolului său de cale de acces către alte sectoare financiare.

Creditele

Produsele asociate împrumuturilor (creditele) prezintă, în general, un risc de spălare a banilor/finanțare a terorismului mai scăzut. Creditele ipotecare, în special, necesită documente ample privind veniturile, activele și fluxurile de trezorerie viitoare, fie și numai pentru a verifica solvabilitatea (bonitatea). În principiu, împrumuturile acordate persoanelor juridice sunt mai susceptibile la spălarea banilor decât împrumuturile acordate persoanelor fizice, deoarece tind să implice structuri mai complexe și volume mai mari de

tranzacții. Sectorul bancar din România se caracterizează printr-o pondere relativ scăzută a debitorilor corporativi în portofoliul total de credite, întrucât întreprinderile reprezintă doar 42% din totalul împrumuturilor, 50% din totalul creditelor sunt acordate gospodăriilor, din care creditele ipotecare reprezintă 30 de procente, iar restul sunt credite de consum.

Cu toate acestea, una dintre provocările creditării este actualizarea datelor clienților din cauza refuzului unor clienți de a furniza date instituției după acordarea creditului, considerând că atâta timp cât plătesc la timp ratele nu există niciun motiv pentru a interacționa cu banca. Cu toate acestea, regulamentul sectorial al Băncii Naționale a României oferă îndrumări pentru astfel de situații.

Conturi curente

În ceea ce privește riscurile specifice produselor, trebuie avut în vedere faptul că în România conturile curente reprezintă baza unei relații de afaceri și servesc drept element de referință pentru alte produse bancare. Acestea sunt supuse unui risc sporit, deoarece fondurile din conturile curente pot fi foarte fungibile și lichide, tranzacțiile pot fi efectuate într-o perioadă de timp foarte scurtă, în orice moment. De asemenea, numerarul poate fi depus și retras în orice moment, inclusiv prin intermediul bancomatelor. Există o gamă largă de canale de distribuție, inclusiv cele care susțin serviciile bancare online, fără contact direct cu clienții. În comerțul cu amănuntul online, se observă noi metode de plată în care plătitorul și beneficiarul pot fi separați, pe mai multe niveluri. Acest lucru poate face dificilă identificarea beneficiarului real sau a persoanei care dispune pe contul de plată, în contextul în care plata instantanee permite transferul sumelor în timp real. Conturile curente pot fi, de asemenea, utilizate în scopuri de finanțare a terorismului, în special în cazul tranzacțiilor cu valori reduse, deoarece sumele mici sunt mai greu de identificat și de urmărit decât tranzacțiile de valori mai mari. Potrivit datelor centralizate din sistemul

bancar, numărul total de conturi curente deținute de persoane fizice la sfârșitul anului 2020 era de 24.681.152 (indiferent de numărul de conturi deținute de fiecare client și de moneda acestora), în timp ce numărul de clienți, persoane fizice, din portofoliile băncilor era de 19.580.567.

O singură bancă din sistem nu oferă clienților servicii de cont curent, 3 instituții de credit nu gestionează relații de afaceri cu persoane fizice, iar o altă bancă nu acceptă relații de afaceri cu persoane fizice nerezidente.

Numărul de clienți, *persoane fizice rezidente*, din portofoliile de clienți ale băncilor este de 19.374.172, reprezentând 98,95% din numărul total de clienți.

Numărul de clienți, *persoane fizice nerezidente*, din portofoliile de clienți ale băncilor este de 206.395, reprezentând 1,05% din numărul total de clienți.

În ceea ce privește canalele de distribuție, 15 bănci oferă posibilitatea de a iniția relații de afaceri și de a accesa produsele/serviciile de la distanță, fără prezența fizică a clientului. Clienții cu conturi curente doar în valută reprezintă un anumit risc, dar probabilitatea de manifestare a acestuia este redusă, deoarece majoritatea băncilor inițiază relații de afaceri cu un client prin deschiderea unui cont curent inițial în RON, pentru că există un număr mic de clienți nerezidenți în portofoliile băncilor, dar și datorită faptului că băncile aplică măsuri suplimentare de cunoaștere a clientelei în astfel de circumstanțe.

Suplimentar, conform datelor centralizate din sistemul bancar, numărul total de relații de afaceri gestionate de bănci cu persoane juridice, pentru perioada de referință, este de 1.383.138. Patru (4) instituții de credit nu gestionează relații de afaceri cu persoane juridice. Numărul de clienți, *persoane juridice rezidente (cu beneficiari reali rezidenți)*, din portofoliile băncilor este de 1.271.741, reprezentând 91,95% din numărul total de clienți persoane juridice.

Numărul de clienți, *persoane juridice rezidente (cu cel puțin un beneficiar real nerezident)*, din portofoliile băncilor a constituit 107.658, reprezentând 7,78% din numărul total de clienți persoane juridice.

Numărul de clienți, *persoane juridice nerezidente*, din portofoliile băncilor a fost de 3.739, reprezentând 0,27% din numărul total de clienți persoan juridice.

Deși numărul de clienți nerezidenți este mic, conform datelor, cifra medie de afaceri a clienților nerezidenți este mai mare decât cifra medie de afaceri a clienților rezidenți din portofoliu, aspect identificat în cazul a circa 60% din bănci, ceea ce denotă o activitate intensă a clienților nerezidenți.

Din numărul total de clienți clasificați ca fiind persoane expuse public (PEP) din bănci, 95,94% sunt PEP rezidenți, în timp ce, din numărul total de PEP nerezidenți, 6,57% sunt PEP din jurisdicții terțe cu risc ridicat stabilite de Comisia Europeană, 52,8% reprezintă PEP din alte jurisdicții cu risc ridicat, iar 37,71% sunt PEP din UE/SEE.

Relația de corespondent bancar

În ceea ce privește conturile LORO, deschise ca parte a serviciilor de corespondent bancar oferite de instituțiile de credit din România, trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

- Din cele 35 de instituții de credit înregistrate în România și sucursale ale instituțiilor de credit străine, 21 au oferit conturi LORO, ca servicii de corespondent bancar, în anul 2021;
- Niciuna dintre aceste 21 de bănci nu a oferit servicii de tip "*payable-through account*" și doar 3 dintre acestea, care fac parte din grupuri internaționale, au stabilit relații de tip "*nested accounts*";
- În 2021, majoritatea instituțiilor de credit respondente erau înregistrate în Spațiul Economic European (inclusiv în România). Deși peste 50% din volumele tranzacționale (ca sume) au fost legate de instituții de credit respondente din afara Spațiului Economic European, cele mai mari volume tranzacționale aferente acestui tip de relații de corespondent au fost înregistrate cu instituții din Marea Britanie și SUA;
- Instituțiile de credit dispun de politici de acceptare a instituțiilor bancare respondente în portofoliul lor și stabilesc, de obicei, o listă de tipuri de bănci respondente inacceptabile (bănci fantomă, bănci care oferă conturi anonime, bănci nereglementate, bănci corespondente în aval etc.) și de clienți/tranzacții inacceptabile ale băncilor respondente (în corelație cu apetitul lor pentru risc, de exemplu: clienți din industria jocurilor de noroc, care utilizează moneda virtuală, clienți/tranzacții legate de producția și vânzarea de arme, clienți/tranzacții legate de pornografie/prostituție etc.)

În perioada 2018-2021, nu au existat relații de corespondent închise din cauza furnizării repetate de transferuri de fonduri cu date obligatorii incomplete/lipsă.

Analiza sectorului bancar a relevat următoarele riscuri:

A. Riscuri generale:

- evoluția fenomenului infracțional la nivel național, diversificarea metodelor și tehnicilor de operare folosite de infractori pentru a introduce veniturile provenite din infracțiuni în sistemul bancar și financiar;
- contextul economic național;
- mediul politic;
- riscurile generate de pandemie (traficul de medicamente contrafăcute, falsificarea de materiale medicale și vânzarea de consumabile fără standardele de calitate cerute de sectorul sanitar; creșterea fraudelor și a escrocheriilor financiare din cauza incertitudinii economice; criminalitatea informatică; oferirea de investiții frauduloase sub formă de schemă Ponzi din cauza incertitudinii economice și metode derivate în contextul pandemiei; utilizarea activelor virtuale, ca metodă de spălare a acestora; posibile întârzieri în obținerea de informații suplimentare necesare pentru analiza sau investigația în curs, dar și întârzieri în ceea ce privește transmiterea RTS-urilor; utilizarea abuzivă a organizațiilor non-profit; închiderea temporară sau intermitentă a activităților economice care împiedică îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului),

- climatul internațional (războiul din Ucraina, atacurile teroriste din orașele europene, situația din Siria, Iran, Coreea de Nord, Rusia, fenomenul pronunțat al migrației din Orientul Mijlociu către statele europene, situația din Afganistan),

B. Evoluții tehnologice:

- Progresul tehnologic, revoluția digitală, promovarea noilor mecanisme de distribuție și utilizarea noilor tehnologii.

C. Categoriile de clienți și produse:

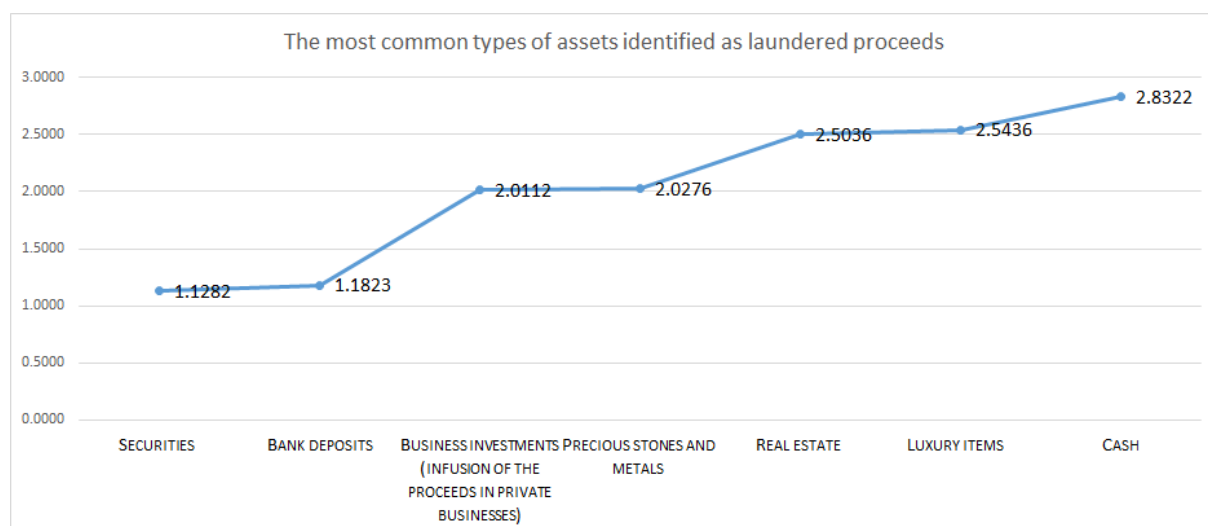
- persoane/entități care emit/distribuie și/sau comercializează sub orice formă monedă electronică/virtuală;
- operațiuni de transfer de fonduri - deoarece pot constitui un canal de transfer de fonduri în scopul finanțării terorismului;
- dezvoltatori, promovare imobiliară și tranzacții imobiliare;
- afaceri cu metale prețioase (inclusiv diamante), cazinouri /jocuri de noroc online, organizații caritabile, industria maritimă;
- neactualizarea codurilor CAEN (*Clasificarea Activităților Economice Naționale*) la realitățile actuale - activități precum casele de schimb valutar / casele de amanet nu sunt diferențiate de alte activități financiare care pot prezenta un risc mai redus relaționat cu SB;
- transferurile internaționale de fonduri;
- tranzacțiile speculative pentru vânzarea și cumpărarea de terenuri agricole. Apariția în domeniul agriculturii din România a unor persoane juridice deținute/controlate de fonduri de investiții;
- stabilirea de relații de afaceri cu persoane fizice sau juridice asociate cu țări necooperante/ țări care nu aplică în mod corespunzător standardele GAFI;
- inițierea / continuarea relațiilor de afaceri cu persoane asociate cu evenimente negative din punct de vedere al infracțiunilor financiare;
- din perspectiva relațiilor bancare de corespondent;
- trecerea la o activitate digitală a generat lansarea de noi produse/servicii specifice care să permită clienților accesul de la distanță, fără a fi necesară prezența fizică a acestora la bancă.

D. Relații de corespondent bancar:

- lipsa standardizării mesajelor de plată SWIFT/SEPA, în vederea asigurării respectării Regulamentului (UE) 2015/847, Recomandării GAFI nr.16, a Ghidurilor și a Orientărilor ABE, pentru a asigura cadrul necesar pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, în conformitate cu prevederile legale, în contextul în care mesajele care însoțesc plățile transfrontaliere nu conțin un câmp separat de cod ISO atât pentru țara băncii plătitorului/beneficiarului (contrapartida clientului), cât și un câmp separat dedicat pentru țara de înregistrare/reședință a plătitorului/beneficiarului (contrapartida clientului).

Suplimentar, în ceea ce privește cele mai frecvente tipuri de active care pot fi introduse în circuitul financiar prin mecanisme de spălare a banilor, conform consultării cu ofițerii de conformitate din instituțiile de credit, pe o scară în care "rar = 1", "mediu = 2", "des = 3".

Astfel, valorile mobiliare (garanțiile) au fost considerate ca fiind rar utilizate (1,1282/3), iar numerarul a fost identificat ca fiind cel mai des (2,8322/3) utilizat ca activ pentru spălarea banilor. În același timp, ceilalți indicatori au fost clasificați, în cadrul consultării, ca fiind folosiți, după cum urmează: rar: depozite bancare (1,1823/3), mediu: investiții în afaceri (infuzie a veniturilor în afaceri private) - 2,0112/3 și pietre și metale prețioase (2,0276/3) și des utilizate pentru spălarea fondurilor: bunuri imobiliare (2,5036/3) și articole de lux (2,5436/3).

Casete de valori

O număr restrâns de bănci consideră că există un risc "*potențial*" de abuz pentru anumite categorii de casete de valori. Cu toate acestea, nu există dovezi de abuzuri efective și, prin urmare, un pericol real, deoarece, în conformitate cu legislația în domeniu, măsurile de cunoaștere a clientelei sunt obligatorii și pentru acest serviciu, iar clienții și beneficiarii reali sunt înregistrați și raportați la registrul centralizat de conturi bancare.

Cu toate acestea, în caseta de valori se pot doar stoca bunuri/bani, dar nu reprezintă o modalitate prin care s-ar permite introducerea acestora în sistemul financiar. În plus, mai multe bănci au introdus în contract interdicția de a depozita numerar în aceste casete de valori și condiția ca, pentru a obține acest produs, persoana să fie deja client al băncii utilizând alte produse/servicii. Majoritatea studiilor și rapoartelor au concluzionat că extinderea termenului de "intermediere financiară" la depozitarea pur fizică a activelor ar fi complexă și se așteaptă să fie asociată cu costuri ridicate. Suplimentar, este important de remarcat faptul că regulamentul existent în domeniu este în conformitate cu standardele internaționale.

Având în vedere că nu a fost identificată necesitatea unei reglementări suplimentare, cadrul juridic existent și măsurile implementate de bănci fiind suficiente în ceea ce privește principiul proporționalității, BNR va monitoriza totuși evoluțiile și dacă va fi necesar, va revizui măsurile aplicabile.

Riscurile ilustrate din activitatea de supraveghere

Astfel cum s-a prezentat în partea generală, BNR a evaluat riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, a clasificat băncile și a stabilit o metodologie detaliată pentru o abordare pe bază de risc a activităților sale de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.

Concluzie: Se consideră că sectorul bancar prezintă un risc mediu (rezidual), parțial datorită unui mediu de control mai matur în comparație cu restul entităților obligate. *Rating-ul mediu ridicat stabilit de BNR pentru anumite instituții , precum și ratingul mediu ponderat al sectorului bancar (3,1) sunt utilizate în scopuri de supraveghere, în alocarea de resurse și, de asemenea, în scopuri de conștientizare.* Elementele avute în vedere în stabilirea ratingului de supraveghere utilizate în activitatea de supraveghere sunt cele verificate în conformitate cu atribuțiile legale de supraveghere, axate pe riscurile operaționale, guvernantă, deficiențe, dar într-o perspectivă mai largă. Prin urmare, având în vedere dimensiunea redusă a sistemului financiar românesc pe piața financiară a UE, lipsa produselor complexe (de exemplu, așa cum s-a prezentat, serviciile bancare private) și raza de acțiune redusă (număr foarte redus de sucursale în străinătate), riscul de spălare a banilor/finanțare a terorismului asociat acestui sector, din perspectiva evaluării naționale a riscurilor, este considerat mediu (pe baza ratingurilor din Metodologia de evaluare a Consiliului). Un alt element este reprezentat de reglementarea foarte exigentă în materie de măsuri de cunoaștere a clientelei, numărul de documente solicitate, sursele de informații și documentele justificative, precum și actualizarea și verificarea permanentă sunt foarte stricte în cazul sectorului financiar supravegheat de BNR. Trebuie să menționăm că acest lucru este valabil pentru întregul sector supravegheat de BNR.

În general, legislația este pusă în aplicare în mod eficient, utilizând abordarea bazată pe riscuri. Datorită cerințelor detaliate, băncile se concentrează foarte mult pe identificarea inițială a clienților. Identificarea în sucursalele bancare - identificarea față în față - continuă să fie cea mai frecvent utilizată metodă de identificare. Deschiderea de conturi online a devenit din ce în ce mai răspândită în ultimii ani, însă operațiunile bancare care nu se desfășoară *față în față* se bazează de obicei pe identificarea video. Identificarea inițială atentă trebuie să fie urmată de o verificare periodică și continuă a identității, cu o monitorizare cuprinzătoare a relației de afaceri și a tranzacțiilor. În calitate de intermediari financiari, băncile sunt extrem de importante pentru economie datorită funcțiilor suport pentru întreprinderi și interconexiunii lor internaționale. Volumele mari ale cifrei de afaceri și concentrarea naturală a sectorului asupra gestionării și transferului de active poate însemna că sectorul bancar în ansamblu este în mod natural expus unui risc mai ridicat de spălare a banilor. Riscul ca sectorul bancar în ansamblu să fie utilizat în mod abuziv pentru spălarea banilor este evaluat ca fiind mediu. Cu toate acestea, factorii de atenuare mențin riscul global al sectorului la nivel mediu, deoarece calitatea și eficacitatea controalelor generale referitoare la domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului sunt considerate adecvate, iar principalele probleme fiind reprezentate, în principal, de resursele insuficiente. În ultimii ani, calitatea și eficacitatea procedurilor și practicilor de supraveghere au fost îmbunătățite continuu.

2. Sub-sectorul instituțiilor financiare nebancare (IFN) (societăți de creditare/leasing)

Instituțiile financiare nebancare (societăți de creditare/leasing) - (IFN) sunt societăți autorizate să desfășoare activități de creditare și, după caz, servicii de plată și alte activități auxiliare. IFN-urile de creditare/leasing nu sunt autorizate să primească depozite sau alte fonduri rambursabile. Pentru a-și desfășura activitatea de creditare, IFN-urile de creditare/leasing sunt înregistrate de BNR, în funcție de tipul și volumul activității de creditare. IFN-urile de creditare/leasing înregistrate în *Registrul general*, care depășesc un prag stabilit de BNR astfel încât activitatea lor prezintă un interes sporit din perspectiva stabilității financiare, sunt înregistrate și în *Registrul special*, dacă nivelul cumulat al capitalurilor proprii și al surselor împrumutate pe baza contractelor de împrumut/finanțare existente în sold este de cel puțin 50.000.000 lei, nivelul cumulat al creditelor/finanțărilor acordate și al angajamentelor încheiate este de cel puțin 25.000.000 lei și volumul total al creditelor de consum acordate în ultimele trei trimestre depășește 75.000.000 lei).

După cum s-a menționat, în scopul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului, BNR este responsabilă pentru reglementarea și supravegherea doar a IFN-urilor de creditare/leasing înregistrate în *Registrul special*, iar cele înregistrate doar în *Registrul general* sau în cel de Evidență sunt supravegheate de ONPCSB.

IFN-urile de creditare/leasing înscrise în *Registrul special* pot desfășura următoarele activități de creditare:

- a. acordarea de credite, inclusiv, dar fără a se limita la: credite de consum, credite ipotecare, credite imobiliare, microcredite, finanțarea tranzacțiilor comerciale, operațiuni de *factoring*, scontare, sume forfetare;
- b. leasing financiar;
- c. emiterea de garanții, asumarea de angajamente de garantare, asumarea de angajamente de finanțare.

În perioada 2019-2021, numărul instituțiilor reglementate și supravegheate de BNR a crescut ușor, precum și soldul creditelor acordate de aceste instituții:

	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021
Numărul de instituții reglementate și supravegheate de BNR	69	69	73
Soldul creditelor acordate de instituțiile reglementate și supravegheate de BNR	7.123.153.913 Euro	7.148.774.694 Euro	7.637.064.934 Euro

Sub-sectorul reprezentat de IFN-urile de creditare/leasing prezintă un risc scăzut, deoarece portofoliul de clienți este compus, aproape în întregime, din rezidenți, astfel cum se menționează în graficul de mai jos, iar singurele produse sunt produse de creditare.

Nr total al clienților	Rezidenți	Non-rezidenți	Persoane	Companii	Risc scăzut	Risc mediu	Risc ridicat
1.953.822	1.953.747	75	1.661.870	291.950	71,63%	25,52%	2,85%

În ceea ce privește produsele, serviciile și factorii de risc ai tranzacțiilor din acest sub-sector, conform celui mai recent Ghid ABE²² privind factorii de risc, aceștia sunt mai degrabă asociați cu riscurile scăzute, ca o facilitate de împrumut de valoare scăzută, inclusiv una care este condiționată de achiziționarea unui anumit bun sau serviciu de consum, un produs de valoare redusă, un contract de leasing, în cazul în care titlul legal și efectiv al activului nu este transferat clientului până la încetarea relației contractuale, tranzacțiile sunt efectuate, în mare parte, prin intermediul unui cont deschis pe numele clientului la o instituție financiară care face obiectul cerințelor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.

De asemenea, aproape niciunul dintre factorii cu risc mai ridicat relaționați cu produsele nu este specific acestui sub-sector, cu excepția noilor produse asociate cu mecanismele de înregistrare online, care încep să fie promovate, mai ales de la izbucnirea pandemiei și care prezintă anumite riscuri legate de furtul de identitate. Pentru a reduce acest risc, Autoritatea pentru Digitalizarea României a adoptat cerințe specifice. Totodată, BNR a sprijinit o nouă inițiativă legislativă/proiect de lege care va permite accesul entităților supravegheate la baza de date a Ministerului de Afacerilor Interne, cu informații privind documentele de identitate ale populației. Până atunci, BNR transmite către toate entitățile supravegheate scrisori conținând avertismente legate de orice suspiciune de furt de identitate/documente de identitate false și emite îndrumări privind evoluțiile canalelor de distribuție asociate.

În multe privințe, natura însăși a leasingului face ca această industrie să prezinte un risc scăzut din perspectiva spălării banilor, aceasta fiind o opinie generală. De exemplu, într-un contract de *leasing*, nu se transferă fonduri către locatar (utilizatorul), ci, în schimb, clientului i se acordă dreptul de a utiliza un activ (de exemplu, un echipament sau un vehicul). În acest fel, modul în care sunt stabilite contractele de leasing nu se pretează în mod clar la a fi utilizate pentru spălarea banilor sau finanțarea terorismului, deoarece fondurile sunt aproape întotdeauna plătite direct în contul bancar al furnizorului. În plus față de natura relației dintre locator, locatar și furnizor, durata contractelor de leasing, precum și metodele de plată utilizate de locatari pentru a efectua rambursările contribuie,

²²

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/Guidelines%20on%20ML-TF%20risk%20factors%20%28revised%29%202021-02/Translations/1016927/Guidelines%20ML%20TF%20Risk%20Factors_RO.pdf

de asemenea, la reducerea riscului leasingului din perspectiva spălării banilor. Contractele de leasing sunt, în general, pe termen lung, cu o durată medie cuprinsă între 3 și 5 ani. În plus, în marea majoritate a cazurilor, rambursările către locatori sunt efectuate prin debitare directă sau prin ordin de plată din contul bancar al locatarului, ceea ce înseamnă că verificările necesare constând în măsurile de cunoaștere a clientelei vor fi fost efectuate de către instituția financiară a clientului, înainte de a fi supuse unor verificări suplimentare de către compania de leasing.

De asemenea, un alt fapt care trebuie luat în considerare este faptul că sistemele de conformitate și resursele acestor instituții financiare nebancare de creditare nu sunt comparabile cu cele ale băncilor. Doar cele care fac parte dintr-un grup care beneficiază de sprijinul băncii-mamă au acces la astfel de resurse. Aceleași cerințe legale și obiective de supraveghere au fost și sunt aplicabile tuturor instituțiilor supravegheate.

Principalele vulnerabilități identificate în procesul de supraveghere la nivelul (unor) instituții financiare nebancare de creditare sunt:

- metodologia de evaluare a riscurilor și evaluarea riscurilor necorespunzătoare sau procesul de evaluare necorespunzător folosit în ceea ce privește canalele de distribuție;
- lipsa unor proceduri sau proceduri și sisteme de control necorespunzătoare privind implementarea și eficiența măsurilor de cunoaștere a clientelei (*know-your-customer*);
- fluctuația ridicată a personalului care desfășoară activități KYC/CSB/CFT, inclusiv la nivelul postului de ofițer de conformitate responsabil cu coordonarea implementării prevederilor legale;
- lipsa unui program de instruire destinat angajaților care desfășoară activități KYC/CSB/CFT (de exemplu: neincluderea aspectelor legate de tipurile de comportamente suspecte, cadrul legal și intern de KYC/CSB sau absența testelor pentru angajați la finalul programului de instruire).

Cu toate acestea, **riscul general al sub-sectorului este scăzut** datorită naturii limitate a produselor, a posibilității reduse de acoperire geografică, a faptului că majoritatea entităților supravegheate au persoane rezidente în portofoliul de clienți și oferă leasing și credite de valoare mică. Datorită specificului activității, pentru a reduce riscul de credit, instituțiile colectează toate informațiile relevante despre clienți, sursa de finanțare a acestora etc., iar apare în cazul împrumuturilor cu garanții reale semnificative, al rambursărilor anticipate care nu corespund cu situația financiară a clientului sau de la terțe părți fără legătură cu clientul, dar astfel de situații au fost foarte puține.

În plus, în conformitate cu *Orientările comune ale AES privind cooperarea și schimbul de informații în sensul Directivei (UE) nr.2015/849 dintre autoritățile competente care supraveghează instituțiile de credit și instituțiile financiare*, reprezentanții BNR participă la colegiile AML/CFT (CSB/CFT) ale autorităților competente care supraveghează IFN-urile de creditare/leasing.

Trebuie menționat faptul că, la momentul înființării, aceste IFN-uri de creditare/leasing se află sub supravegherea ONPCSB și, odată ce ating un anumit nivel de importanță în activitatea lor, intră sub supravegherea BNR. La momentul respectiv, există o comunicare strânsă acestea și BNR, pentru a se asigura că cele dintâi sunt conștiente de obligațiile lor (noi/suplimentare) în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, care decurg din legislația sectorială. Acestea trebuie să dovedească faptul că au strategie, evaluare a riscurilor și proceduri corespunzătoare în vigoare. Începând cu anul 2021, se organizează întâlniri, în mod individual, pentru fiecare instituție în parte, cu persoanele responsabile pentru implementarea legislației în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului și a sancțiunilor internaționale și sunt solicitate informații despre activitatea acestora, portofoliul de clienți, resursele umane implicate în activitățile de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului, etc. În mod similar, se organizează astfel de întâlniri cu IFN-urile de creditare/leasing clasificate ca fiind cu risc ridicat, în comparație cu celelalte entități din sub-sectorul lor, în vederea discutării măsurilor ce urmează a fi implementate pentru reducerea nivelului de risc/calendarul activităților din programul de supraveghere, etc.

Având în vedere elementele de mai sus, precum și rezultatele inspecțiilor (acțiunilor de supraveghere) efectuate, IFN-urile de creditare/leasing au fost grupate în 4 grupe.

Nivelul de angajament în activitatea de supraveghere va fi stabilit proporțional cu gradul de risc SB/FT asociat fiecărei instituții financiare nebanară conform celei mai recente evaluări disponibile, și în funcție de grupa în care aceasta este încadrată.

Trebuie menționat faptul că aceleași cerințe privind măsurile de cunoaștere a clientelei ca și în cazul băncilor sunt aplicabile IFN-urilor de creditare/leasing. Suplimentar, în cazul oricărui tip de credit/leasing, Regulamentul BNR nr. 17/2012, cu modificările ulterioare, prevede o serie de obligații, pentru entitățile supravegheate, în ceea ce privește tipurile de venituri considerate eligibile de către creditor, mai ales că creditorii trebuie să analizeze veniturile pentru anul precedent, pe baza documentelor care atestă veniturile declarate la autoritățile fiscale și/sau a documentelor care atestă veniturile încasate în conturile deschise la instituția de creditare. În situațiile în care nu există obligații legale de declarare a veniturilor la autoritățile fiscale, creditorii stabilesc venitul pentru anul precedent pe baza altor documente justificative care demonstrează caracterul de continuitate al acestora. De asemenea, documentele justificative sunt necesare pentru a dovedi modificările în declarația de venit a clientului, cum ar fi schimbarea locului de muncă, sau modificările care au un impact semnificativ asupra creșterii activității persoanelor care obțin venituri din activități independente. Astfel de măsuri oferă o imagine mai bună a sursei fondurilor și a trasabilității, ceea ce ar permite detectarea spălării de bani prin creditare/leasing și rambursări anticipate din bani proveniți din infracțiuni. Orice deficiențe în punerea în aplicare a acestor cerințe vor fi notificate de către supravegherea prudențială în atenția serviciului specializat în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului, pentru a analiza implicațiile din această perspectivă.

Referitor la structură, în cazul populației, creditele de consum și cardurile de credit reprezintă 99% din totalul creditelor acordate de IFN-uri de creditare/leasing. În ceea ce privește sectorul corporatist, doar 6% din sumele datorate sunt linii de credit, iar

împrumuturile pentru finanțarea activelor și echipamentelor însumând aprox. 32% din totalul expunerilor IFN-urilor de creditare/leasing. Pe fondul generat de situația epidemiologică din România, IFN-urile de creditare/leasing au fost mai puțin active pe piața creditării în lunile imediat următoare pandemiei, situație determinată atât de scăderea cererii (în contextul incertitudinii ridicate privind situația financiară viitoare atât a companiilor, cât și a unei populații), cât și de scăderea ofertei (ca urmare a creșterii aversiunii la risc față de companiile provenite din sectoarele afectate de restricții sau față de persoanele fizice care activează în sectoarele afectate de reducerea activității). În contextul lansării a două programe guvernamentale ("IMM Leasing" și "Factor IMM"), IFN-urile de creditare/leasing sunt eligibile pentru finanțare și își pot reveni în viitorul apropiat. De asemenea, aceste evoluții economice se reflectă asupra apetitului pentru risc și reducerea presiunii asupra departamentelor de combatere a criminalității financiare.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecinței (C)	Rating de risc
	Risc asociat Sub-sectorului instituțiilor financiare nebancare (IFN) (societăți de creditare/leasing)	scăzut	scăzut	scăzut
Vulnerabilități asociate: Controlul limitat al relației cu clienții - odată ce creditul a fost acordat, nu există instrumente pentru a modifica cursul relației de afaceri.				
Descrierea evenimentului: Folosirea împrumutului ca justificare pentru banii ilegali, prin rambursarea în avans din surse necunoscute/neclare				
Descrierea riscului: Probabilitatea este foarte scăzută Consecințele sunt scăzute, Riscul este scăzut				

3. Sub-sectorul instituțiilor emitente de monedă electronică (IEME)

În prezent, există 5 instituții emitente de monedă electronică supravegheate de BNR în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului:

- 2 instituții emitente de monedă electronică, persoane juridice române (dintre care una este și instituție financiară nebancară înregistrată în *Registrul special*)
- 3 sucursale ale instituțiilor emitente de monedă electronică din alte state membre

Riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului asociat monedei electronice, care oferă, de regulă, o opțiune de plată rapidă și adesea anonimă, a fost documentat de GAFI

și de Moneyval. În România, pentru o mai bună gestionare a acestor riscuri, cadrul juridic nu scutește de la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei niciun tip de monedă electronică și, prin urmare, nu poate fi emisă nicio monedă electronică anonimă de către entitățile autorizate de BNR.

În ceea ce privește dimensiunea sectorului, la 30.06.2020, toate IEME, inclusiv sucursalele, aveau 225.905 clienți, dintre care numai 34 erau nerezidenți.

Numărul total de clienți	Rezidenți	Nerezidenți	Persoane fizice	Societăți comerciale	Risc scăzut	Risc mediu	Risc ridicat
225.905	225.871	34	224.442	1.463	57,14%	39,39%	3,47%

Sectorul este implicat în principal în furnizarea de servicii de plată clienților săi și, prin urmare, oferă și servicii de plată transfrontaliere. În perioada 01.07.2019-30.06.2020, valoarea totală a plăților transfrontaliere primite a fost de 9.039.168 EUR (65% provenind din Marea Britanie, Austria și Germania), iar valoarea plăților transfrontaliere ordonate a fost de 3.187.997 EUR (74% către China, Turcia și Belgia).

În ceea ce privește riscurile legate de emiterea de monedă electronică de către IEME, se remarcă faptul că acestea furnizează portofele electronice clienților lor, iar oferta nu include carduri anonime. Cu toate că produsul permite transferuri inter pares (*peer-to-peer*), exclusiv între clienții IEME, există limite în ceea ce privește valoarea tranzacțiilor. Produsul de monedă electronică poate fi finanțat prin card sau transfer bancar dintr-un cont în RON deschis la o instituție de credit sau financiară din SEE. Încărcarea sau răscumpărarea de numerar la distribuitori poate fi efectuată numai de către client, cu limite scăzute pentru fiecare tranzacție și pe zi: limita pentru încărcarea sau răscumpărarea zilnică de numerar este plafonată la 10.000 RON/zi, fiind stabilite limite suplimentare: un plafon de 500/1.000 RON per locație, precum și încărcarea sau răscumpărarea pot fi efectuate numai de către client (în tranzacție nu pot fi implicate terțe părți).

Astfel, un client care dorește să utilizeze limita zilnică maximă ar trebui să se deplaseze în 10-20 locații ale distribuitorilor și să depună/retragă suma maximă în fiecare locație. Retragerile de numerar prin utilizarea cardurilor de debit asociate au limite zilnice și lunare în funcție de valoare și de numărul de tranzacții. Instituția a instituit un sistem automat de monitorizare a tranzacțiilor bazat pe scenarii, cu mai multe scenarii menite să identifice toate cazurile în care tranzacțiile clienților depășesc răscumpărările preconizate normale (în urma înregistrării, clientul efectuează tranzacții în numerar în apropierea valorii maxime permise; multiple încasări/depuneri în numerar într-o perioadă determinată (zi/săptămână/lună); multiple încasări în numerar urmate de o retragere *peer-to-peer*/în numerar etc.).

Conform rezultatelor inspecțiilor on-site, **ratingul de risc al sub-sectorului IEME** a fost evaluat ca fiind **mediu-ridicat** (3).

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating al Riscului
	risc asociat sub-sectorului instituțiilor emitente de monedă electronică (IEME)	scăzut	severe	mediu-ridicat
Vulnerabilități asociate: Controale de calitate scăzute și raportare redusă.				
Amenințare asociată: Este posibil ca măsurile de cunoaștere a clientelei aplicabile și monitorizarea continuă să nu detecteze la timp problemele.				
Descrierea evenimentului: Infractorii pot exploata vulnerabilitățile				
Descrierea riscului: mediu-ridicat Probabilitatea este scăzută, Consecințele pot fi severe.				

4. Sub-sectorul instituțiilor de plată (IP)

La nivel mondial, firmele care oferă servicii de remitere de bani (inclusiv instituțiile de plată și de monedă electronică) sunt utilizate în mod obișnuit de infractorii implicați în activități de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, având în vedere plățile internaționale, viteza și volumul tranzacțiilor și acoperirea geografică.

În prezent, există 13 instituții de plată supravegheate de BNR în domeniul prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului:

- 9 instituții de plată, persoane juridice române (dintre care 4 sunt și instituții financiare nebankare înscrise în Registrul special)
- 4 sucursale ale instituțiilor de plată din alte state membre

În ceea ce privește dimensiunea sectorului, trebuie luat în considerare faptul că, la 30.06.2020, 45,56 % din clienții IP-urilor erau clienți ai instituțiilor de plată care aveau și statut de instituții financiare nebankare, a căror activitate principală este creditarea.

IP autorizate de BNR își desfășoară activitatea în principal în România, fără sucursale sau filiale în străinătate, și numai 2 entități și-au transferat activitatea în alte state membre (un IEME și un IP, ambele persoane juridice române), dar, la sfârșitul anului 2020, niciuna dintre

acestea nu furniza în mod activ servicii în alte state membre. De asemenea, cu 2 excepții: o instituție de plată are un agent (instituție de credit) în Republica Moldova, o instituție emitentă de monedă electronică are un agent în Elveția (inactiv, conform informațiilor obținute în timpul acțiunii de supraveghere la fața locului din noiembrie 2020), iar toți agenții acestora sunt entități române.

În ceea ce privește acoperirea globală, în perioada 01.07.2019-30.06.2020, valoarea totală a plăților transfrontaliere primite a fost de 159.962.145 EUR (Marea Britanie, Spania, Italia, Germania și Irlanda reprezentând 78,50% din totalul încasărilor), iar valoarea plăților transfrontaliere efectuate a fost de 286.205.254 EUR (75,59% din totalul plăților efectuate s-au îndreptat către Marea Britanie, China, Germania, Polonia, Hong Kong și Bulgaria).

Conform rezultatelor inspecțiilor on-site, ratingul de risc al **sub-sectorului instituțiilor de plată** a fost evaluat ca fiind **mediu-ridicat** (3). Menționăm faptul că, 3 dintre cele 13 instituții nu au făcut anterior obiectul unor acțiuni de supraveghere pe linia prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului finalizate cu o evaluare a profilului de risc, întrucât o instituție a fost autorizată în aprilie 2021, iar 2 instituții au fost pașaportate în septembrie 2021. Nivelul de risc este, în principal, o consecință a deficiențelor identificate în evaluarea riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului aferent clienților, aplicarea măsurilor standard și suplimentare de cunoaștere a clientelei, politicile și procedurile de monitorizare continuă și eficacitatea raportării tranzacțiilor suspecte (RTS), calitatea controalelor, formarea personalului, precum și necorelarea reglementărilor interne cu unele cerințe prevăzute în legislația primară. De asemenea, ca urmare a pandemiei COVID-19, s-a înregistrat o creștere a numărului de entități care oferă servicii online de înrolare, multe dintre entități utilizând această modalitate de inițiere a relațiilor de afaceri pentru prima dată, în multe cazuri fără mijloacele de identificare electronică sau servicii de încredere relevante, astfel cum sunt prevăzute în Regulamentul (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului, ceea ce expune sectorul la riscuri suplimentare de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

În anumite cazuri, riscurile asociate furtului de identitate s-au manifestat deja. Verificarea modului în care entitățile evaluează riscurile SB/FT asociate proiectelor de digitalizare și de adoptare a soluțiilor FinTech/noilor tehnologii este una dintre prioritățile strategice ale inspecțiilor la fața locului efectuate de BNR.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating al Riscului
	risc asociat sub-sectorului instituțiilor de plată (IP)	Scăzută	Ridicată	mediu-ridicat
Vulnerabilități asociate:				
Lipsa cunoașterii comportamentului tranzacțional al clientului				
Amenințare asociată:				

Deficiențe în înțelegerea riscurilor
Descrierea evenimentului: În cazul în care cineva va intenționa vreodată să folosească sistemul pentru activități de finanțare a terorismului
Descrierea riscului: mediu-ridicat Probabilitatea este scăzută, Consecințele pot fi mari dacă sunt utilizate pentru finanțarea terorismului.

5. Agenții ai IP și IEME străine

Agenții și distribuitorii nu sunt entități raportoare în conformitate cu legea, astfel încât obligațiile lor sunt contractuale, cu instituțiile de plată/emitente de monedă electronică care îi mandatează. Prin urmare, responsabilitatea finală pentru asigurarea respectării cerințelor legale în cazul activităților desfășurate de părțile terțe mandatate, inclusiv în ceea ce privește prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului, revine în continuare IP/IEME mandante și, implicit, autorităților de supraveghere din jurisdicțiile lor de origine. Instituțiile naționale de plată care oferă servicii de remitere de bani acoperă un număr limitat de coridoare de tranzacționare, astfel încât IP internaționale de mari dimensiuni sunt principalele opțiuni pentru tranzacțiile internaționale, inclusiv cele către jurisdicții cu risc ridicat. În 2020, valoarea transferurilor din străinătate a fost de 2.171.086.944 EUR, transferurile în străinătate reprezentând mai puțin de 11% din această sumă, respectiv 237.148.005 EUR.

Aceste entități își desfășoară activitatea în România prin intermediul unui număr tot mai mare de agenți: de la 845 agenți la data de 31.12.2018, la 1.748 agenți la data de 31.12.2019, la 2.542 agenți la 30.06.2020. Cea mai importantă creștere este înregistrată în rândul agenților care sunt „magazine care derulează comerț cu amănuntul” (al căror număr atinge 2.211 agenți la 30.06.2020, respectiv 87% din totalul agenților), entități cu o înțelegere limitată a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. În acest context, menționăm că, în comparație cu numărul acestora, volumul tranzacțiilor acestora este limitat: aprox. 7% din volumul total al tranzacțiilor de creditare și aprox. 3,5% din volumul total al tranzacțiilor de debitare.

Cea mai mare parte a tranzacțiilor prin servicii de remitere de bani sunt procesate prin intermediul entităților supravegheate de BNR (bănci, IP), care reprezintă aproximativ 39% din volumul tranzacțiilor de creditare și aproximativ 57% din volumul tranzacțiilor de debitare. Birourile de schimb valutar reprezintă aproximativ 30% din volumul tranzacțiilor de creditare și aproximativ 18% din volumul tranzacțiilor de debitare.

Referitor la distribuția geografică, mai precis, țările terțe cu risc ridicat și cu deficiențe strategice²³ (HRTC), volumul total al tranzacțiilor care implică aceste jurisdicții reprezintă

²³ Regulamentul Delegat (UE) 2016/1675 al Comisiei din 14 iulie 2016 de completare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului prin identificarea țărilor terțe cu un grad ridicat de risc care au deficiențe

0,58% din volumul total al tranzacțiilor transfrontaliere efectuate prin prestatorii de servicii de remitere de bani în 2020 (0,36% în cazul tranzacțiilor de creditare și 2,74% în cazul tranzacțiilor de debitare). Pentru această estimare, am inclus și HRTC care au fost incluse pe lista GAFI în 2021, deși la momentul fluxurilor financiare, în 2020, aceste țări nu se aflau pe lista GAFI a jurisdicțiilor monitorizate, volumul estimat fiind astfel mult mai mic.

În pofida lipsei competențelor depline de supraveghere, o preocupare specifică este legată de activitățile desfășurate de entități din alte state membre care își desfășoară activitatea în România prin intermediul agenților și distribuitorilor, fiind identificate anumite riscuri.

Riscuri care decurg din dimensiunea și structura rețelelor de agenți:

Astfel cum s-a menționat anterior, instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică autorizate într-un stat membru pot presta servicii de plată și pot distribui monedă electronică pe teritoriul altor state membre prin intermediul unor terți, respectiv – persoane fizice sau juridice – agenți și distribuitori. Agenții și distribuitorii nu sunt entități raportoare, respectiv nu fac parte din categoriile de entități care fac obiectul explicit al setului de obligații legale de prevenire și combatere a spălării banilor.

Conform datelor colectate prin intermediul chestionarului referitor la domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului din anul 2020, mai puțin de 10% dintre agenții IP care oferă servicii de remitere de bani sunt, de asemenea, entități raportoare (bănci, instituții de plată, case de schimb valutar, furnizori de servicii de jocuri de noroc), ceea ce înseamnă că un număr semnificativ de agenți au o înțelegere limitată a riscurilor de spălare a banilor/finanțare a terorismului, bazându-se exclusiv pe formarea (limitată) oferită de IP. Suplimentar, dimensiunea rețelei de agenți a unei entități care prestează servicii de remitere de bani poate reprezenta o provocare pentru mandatar în ceea ce privește menținerea unei supravegheri adecvate a agenților săi, pentru a se asigura că aceștia își respectă cerințele legale și de reglementare.

În concordanță cu *Ghidul ABE privind cooperarea și schimbul de informații în scopul Directivei (UE) 2015/849 între autoritățile competente care supraveghează instituțiile de credit și financiare*, reprezentanții Băncii Naționale a României participă la colegiile AML/CFT (CSB/CFT) ale autorităților competente care supraveghează IP și IEME. Astfel, în acest cadru de cooperare, reprezentanții autorităților de supraveghere prezintă rezultatele acțiunilor de inspecție, cu incidență asupra încălcărilor grave ale legislației și normelor de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului.

strategice, cu modificările ulterioare: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02016R1675-20210207>

- Lista GAFI a jurisdicțiilor cu risc ridicat care fac obiectul unui apel la acțiune (*FATF list of High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action*): <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/call-for-action-february-2020.html>

- Jurisdicții care fac obiectul monitorizării sporite (*Jurisdictions under Increased Monitoring*) – 21 februarie 2020: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-february-2020.html>

- Jurisdicții GAFI supuse monitorizării sporite (*FATF Jurisdictions under Increased Monitoring*) – iunie 2021: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-june-2021.html>

Evaluarea supranațională a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului pe piața internă și în legătură cu activitățile transfrontaliere, care a fost publicată de Comisia Europeană la data de 24.07.2019, identifică, în special în cazul serviciilor de remitere de bani, realizate prin intermediul furnizorilor de servicii de remitere de bani cu o rețea extinsă de agenți globali, un nivel semnificativ de risc de spălare a banilor și de finanțare a terorismului (nivel 4/4). Nivelul ridicat de risc este determinat de faptul că serviciile de remitere de bani sunt utilizate frecvent pentru spălarea banilor și finanțarea terorismului, fiind ușor accesibile fără cunoștințe specifice sau planificare prealabilă. Furnizorii de servicii de remitere de bani se bazează, în cea mai mare parte, pe agenți pentru a-și desfășura activitatea și, prin urmare, agenții reprezintă principalul lor factor de risc.

În cazul IEME, serviciile acestora pot fi atractive pentru organizațiile criminale, în special în ceea ce privește utilizarea cardurilor preplătite și a bonurilor valorice care pot fi achiziționate în numerar și utilizate *online* sau *offline*, cu anumite excepții de la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clienților.

În cazul agenților/distribuitorilor, riscul sub-sectorului este considerat mediu-ridicat (nivel 3), din cauza elementelor prezentate mai sus și având în vedere sumele mari de bani utilizate la nivelul subsectorului și gradul ridicat de anonimitate a tranzacțiilor.

4.2.3 Evoluții preconizate

Nivelul fondurilor provenite din infracțiuni tradiționale ar putea scădea în favoarea infracțiunilor cibernetice, cum ar fi: fraudele pe internet, pirateria informatică și furtul de identitate, care sunt în creștere. De asemenea, Raportul IOCTA al Europol din 2021, arată²⁴ cum criminalitatea informatică continuă să se dezvolte.

În domeniul criminalității cibernetice, se poate observa o schimbare de orientare către ținte mai mari și mai profitabile și către noile tehnologii. Potrivit Europol, noile amenințări apar nu numai din cauza utilizării de noi tehnologii, ci și prin exploatarea unor vulnerabilități cunoscute de mult timp în tehnologiile existente.

Modificările ulterioare ale Legii nr. 129/2019, referitoare la raportarea tranzacțiilor suspecte, pot ridica noi provocări pentru sistemul financiar în vederea adaptării sistemelor informatice și a stabilirii unor scenarii valide și eficiente. Abrogarea dispozițiilor din legislația primară privind transmiterea unui raport de tranzacții suspecte cu privire la elemente care sunt de natură să ridice suspiciuni legate de natura (caracterul), scopul economic sau motivația tranzacției, cum ar fi existența unor anomalii față de profilul clientului, precum și atunci când există indicii că datele deținute despre client ori beneficiarul real nu sunt reale sau de actualitate, iar clientul refuză să le actualizeze ori oferă explicații care nu sunt plauzibile, conduce la eliminarea legăturii dintre activitatea de monitorizare a clienților și raportarea RTS-urilor. Dispozițiile actuale în vigoare, care stipulează obligația de a raporta doar în cazul în care bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni sau au legătură cu finanțarea terorismului, sau dacă informațiile pe care

²⁴

https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/internet_organised_crime_threat_assessment_iocta_2021.pdf

entitatea raportoare le deține pot fi utilizate pentru impunerea prevederilor prezentei legi, nu oferă instrumentele reale pentru calibrarea sistemelor. Cel mai probabil, acest lucru va declanșa o reducere a numărului de RTS-uri trimise de sistemul financiar.

Concluzii:

Sectorul bancar prezintă un risc rezidual mediu, în principal datorită celui mai complex și mai matur mediu de control în comparație cu restul entităților obligate.

Riscul general al sub-sectorului *instituțiilor financiare nebancare de creditare/leasing* este **scăzut**, datorită naturii limitate a produselor, a gradului redus de acoperire geografică și a faptului că majoritatea entităților au în portofoliul de clienți persoane rezidente și oferă servicii de leasing și credite de valoare mică.

Sub-sectorul instituțiilor emitente de monedă electronică prezintă un risc mediu-ridicat. Nivelul de risc se datorează deficiențelor identificate.

Sub-sectorul instituțiilor de plată a fost evaluat ca având un risc mediu-ridicat, în principal din cauza deficiențelor identificate.

Sub-sectorul distribuitorilor de monedă electronică/agenților de plată este considerat ca prezentând un risc mediu-ridicat.

4.3. Sectorul financiar nebancar (instrumente financiare, asigurări și administratorii de fonduri de pensii private)

4.3.1. Descriere generală a sectorului

Autoritatea de Supraveghere Financiară (denumită în continuare „ASF”) este autoritatea de supraveghere financiară nebancară pentru sectorul instrumente financiare, sectorul asigurărilor și reasigurărilor și sectorul de pensii private. ASF este o autoritate administrativă autonomă, specializată, cu personalitate juridică, independentă, autofinanțată, înființată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 93/2012, cu modificările și completările ulterioare, cu rol de reglementare, autorizare, supraveghere și control a entităților supravegheate.

Complementar, ASF are competențe exclusive de reglementare, supraveghere și inspecție (control) în ceea ce privește respectarea dispozițiilor Legii nr. 129/2019 (Legea privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului) și a reglementărilor secundare emise în aplicarea acesteia de către instituțiile financiare nebancare (denumite în continuare „IFNB”) aflate sub supravegherea sa, în conformitate cu competențele stabilite de legislația specifică. Aceasta include, de asemenea, sucursalele IFNB străine care desfășoară activități și care au o prezență fizică în jurisdicția României²⁵. ASF poate dispune IFNB care nu respectă prevederile Legii nr. 129/2019, reglementările secundare sau alte

²⁵ Articolul 28 alineatul (1) din Legea nr. nr.129/2019

măsuri dispuse în temeiul legii anterior menționate, măsuri de remediere a deficiențelor și/sau sancțiuni în vederea atenuării riscurilor sau a remedierii deficiențelor și a cauzelor acestora.

ASF are independență în ceea ce privește considerentele de oportunitate a evaluărilor și analizelor calitative ce stau la baza emiterii actelor sale.

În ceea ce privește categoria entităților supravegheate de ASF din perspectiva cadrului legal pentru prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, acestea sunt cele menționate la articolul 5 alineatul (1) litera (b) și la articolul 2 litera g) alineatele (2)-(7) din Legea nr. 129/2019, care nu se suprapun în totalitate cu cele supravegheate în temeiul legislației sectoriale (prudențiale), și anume:

- asigurători, asigurători compoziți, asigurători captivi, asigurători micști, astfel cum sunt definiți la articolul 1 alineatul (2) din Legea nr. 237/2015 privind autorizarea și supravegherea activității de asigurare și reasigurare, cu modificările și completările ulterioare, atunci când desfășoară activități de asigurare, inclusiv activități de distribuție, în legătură cu produse de asigurări bazate pe investiții, astfel cum sunt definite la articolul 3 alineatul (1) punctul 23 din Legea nr. 236/2018 privind distribuția de asigurări, cu completări ulterioare; cu produse de asigurare de viață, astfel cum sunt definite în anexa nr. 1 secțiunea C „Asigurări de viață” la Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare, sau cu cele incluse în categoria asigurării de garanție, prevăzută în anexa nr. 1 secțiunea A punctul 15 din Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare, intermediarii de asigurări, astfel cum sunt definiți la articolul 3 alineatul (1) punctul 11 din Legea nr. 236/2018, cu completări ulterioare, atunci când distribuie produse de asigurări bazate pe investiții, astfel cum sunt definite la articolul 3 alineatul (1) punctul 23 din Legea nr. 236/2018, cu completări ulterioare;
- reasigurătorii, inclusiv cei captivi, astfel cum sunt definiți la art. 1 [alin. \(2\)](#) din Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare, și intermediarii de reasigurări, astfel cum sunt definiți la art. 3 alin. (1) [pct. 13](#) din Legea nr. 236/2018, cu completările ulterioare;
- depozitarii centrali, administratorii de fonduri alternative de investiții, contrapărțile centrale, societățile de servicii de investiții financiare și alte entități autorizate în baza legislației naționale în vederea prestării serviciilor și activităților de investiții, societățile de administrare a investițiilor, societățile de investiții, entitățile care administrează un loc de tranzacționare;
- administratorii de fonduri de pensii facultative și/sau ocupaționale, în nume propriu și pentru fondurile facultative de pensii și/sau fondurile de pensii ocupaționale pe care le administrează;
- sucursalele situate într-un stat membru al instituțiilor financiare menționate anterior, indiferent dacă sediile lor sociale efective sunt situate într-un stat membru sau într-un stat terț;

În funcție de tipul entității, la data de 31.12.2020, ASF supraveghea următoarele entități:

- **Piața de capital/de instrumente financiare:** 19 intermediari (inclusiv 1 în procesul de retragere, unul suspendat la cerere și unul suspendat din cauza neîndeplinirii condițiilor de autorizare); 9 instituții de credit²⁶, dintre care 4 acționează, de asemenea, ca deponenți în activele fondurilor de investiții; 18 societăți de administrare a activelor (denumite în continuare „AMC”); 5 societăți de investiții autonome (denumite în continuare „SIF”) și Fondul de proprietate; 107 fonduri de investiții (81 OPCVM și 26 FIA); 9 sucursale ale întreprinderilor de investiții din statele membre (dintre care 3 au fost eliminate din 01.01.2021 fiind din Marea Britanie); 4 consilieri în investiții, dintre care 3 persoane fizice și o persoană juridică; 1 depozitar central (denumit în continuare 1 DC); 1 operator de piață – Bursa de Valori București (denumită în continuare „BVB”); 1 operator de piață – Bursa de Valori București (denumită în continuare „BVB”)
- **Piața de Asigurări:** 28 de entități de asigurări și 11 sucursale, dintre care 7 entități de asigurare de viață, 3 sucursale și 284 de intermediari de asigurări, 19 sucursale;
- **Sistemul de Pensii Private (Facultative și Ocupaționale):** 8 administratori de fonduri de pensii facultative²⁷ (pilonul III), o administratori de fonduri de pensii ocupaționale.

ASF este autoritatea de supraveghere, care are competența de a supraveghea respectarea de către instituțiile financiare nebancare a obligațiilor prevăzute de Legea nr. 129/2019 (denumită în continuare „Legea privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțarea terorismului”), de a informa organele de urmărire penală și de a sesiza ONPCSB (FIU România) atunci când, în exercitarea atribuțiilor sale specifice, descoperă fapte care ar putea avea legătură cu spălarea de bani/finanțarea terorismului²⁸.

Date statistice generale privind piața financiară nebanară

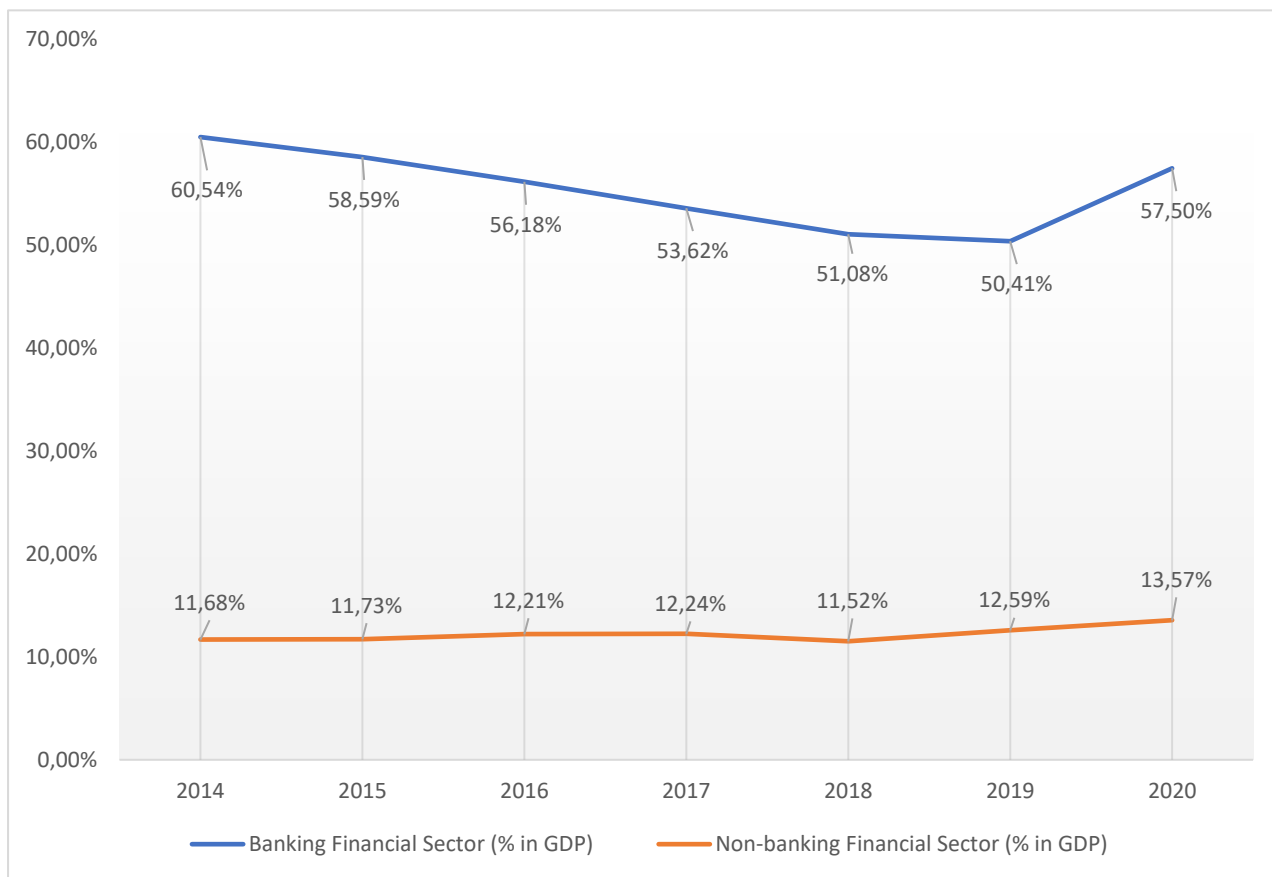
Creșterea activelor din sectorul financiar în raport cu PIB a fost susținută în perioada 2014-2017, urmată de o scădere în 2018 și de o redresare începând cu 2019 față de 2017. Cele mai recente date statistice, pentru un an întreg în ceea ce privește informațiile financiare auditate, sunt raportate la anul 2020, când sectoarele financiare nebancare au reprezentat 13,573 % din PIB. Astfel, activele sectorului financiar nebanar s-au ridicat la 143,46 miliarde de lei, cu o creștere de 8 % comparativ cu sfârșitul anului 2019²⁹, deși în termeni procentuali produsul intern brut a scăzut cu 3,9 % în 2020 comparativ cu 2019.

²⁶ Total active în valoare de 84,989.65 milioane lei la 30/07/2021, la rata de 4.91/EUR

²⁷ Nu sunt sucursale

²⁸ Articolul 26 alineatul (2) din Legea nr. nr.129/2019

²⁹ Conform datelor publicate de INS

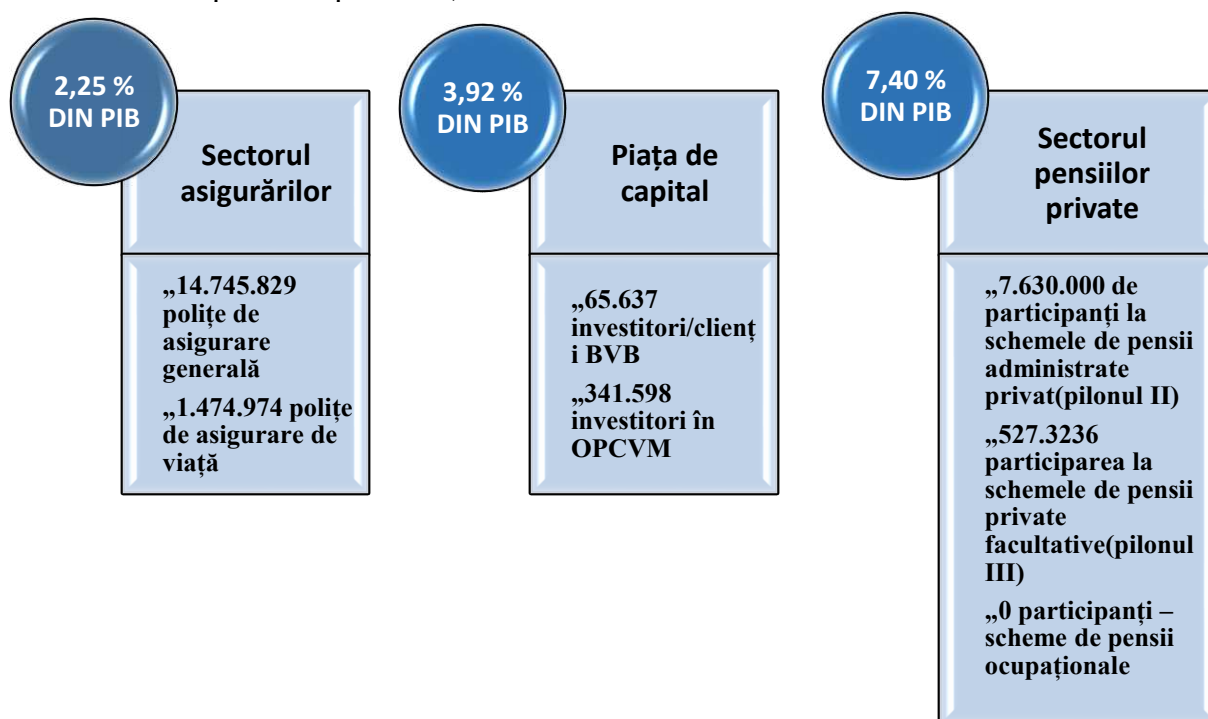
Pondere din PIB ³⁰	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sectorul bancar (% din PIB)	60,53 %	58,59 %	56,18 %	53,62 %	51,09 %	50,41 %	57,51 %
Sectorul financiar nebancar * (% din PIB)	11,69 %	11,74 %	12,21 %	12,24 %	11,53 %	12,59 %	13,57 %
Piața de capital	5,89 %	5,80 %	5,43 %	5,07 %	4,15 %	4,40 %	3,92 %
Sistem de pensii private	3,01 %	3,64 %	4,32 %	4,84 %	5,21 %	6,10 %	7,40 %

³⁰ Sursa: Calculele INS, BNR, FSA, * NFI nu sunt incluse

Sectorul asigurărilor și reasigurări	–	2,79 %	2,30 %	2,47 %	2,32 %	2,16 %	2,10 %	2,25 %
valoarea relativă a PIB-ului sectorului financiar		72,22 %	70,33 %	68,40 %	65,86 %	62,61 %	63,01 %	71,08 %

Ponderea diferențiată în PIB a sectoarelor financiare nebankare la 31.12.2021 este următoarea:

- sectorul asigurărilor și reasigurărilor 2,25 % din PIB,
- sectorul instrumente financiare 3,92 % din PIB,
- sectorul pensiilor private 7,4 % din PIB.

4.3.2. Sectorul Instrumente și Investiții Financiare (piața de capital, inclusiv sistemele private de pensii facultative și sistemele de pensii ocupaționale)

Începând cu 21 septembrie 2020, piața de capital din România a devenit o piață emergentă în urma deciziei furnizorului global de indici FTSE Russell. Acest eveniment a fost realizarea obiectivului major al proiectului STEAM (Set de acțiuni pentru stabilirea și cunoașterea statutului de piață emergent) desfășurat de ASF începând din anul 2014. În cadrul acestui proiect strategic al Autorității, au fost luate următoarele măsuri:

Cadrul juridic de pe piața de capital a fost revizuit prin:

- ✓ Legea nr. 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiunile de piață;
- ✓ Legea nr. 126/2018 privind piețele titlurilor de valoare,
- ✓ Legea nr. 243/2019 privind fondurile de investiții alternative (denumite AFI) și Legea nr. 29/2017 privind fondurile colective de investiții de tip deschis (denumite fonduri de investiții de tip deschis sau OPCVM).

De asemenea, pe baza unei analize FTSE Russell, piețele de capital sunt clasificate ca: Dezvoltate, Emergente, Secundare, cu poziția regională, respectiv Bursa de Valori București (denumită BVB) în termeni de volatilitate, iar corelația dintre creșterea economică și valoarea indicilor este similară cu (a) piața emergentă avansată precum Grecia, Ungaria și Republica Cehă și (b) piața frontieră, cum ar fi Bulgaria, Croația, Slovacia, Slovenia și Cipru. Capitalizarea pieței României în PIB a fost de 15,4 % în 2020; astfel, a rămas în urma piețelor regionale, cum ar fi Ungaria, Republica Cehă și Bulgaria, capitalizarea bursieră (inclusiv segmentul principal și MTS) a scăzut cu 15 % în 2020 față de 2019 32.82 miliarde EUR (echivalentul a 164,1 miliarde RON) în față de 33,7 miliarde EUR (echivalentul a 168,5 miliarde RON). Prin urmare, capitalizarea bursieră totală se află pe segmentele principale și alternative de tranzacționare a acțiunilor, deși fiecare bursă de valori are o structură diferită.

Activitatea înregistrată de BVB în 2020 subliniază insuficiența noilor OPI (oferte publice inițiale) încheiate pe segmentul principal, cea mai recentă având loc în 2018 (Wineries Purcari) și 2017 (DIGI Communications, SPHERA Franchise Group, AAGES și Transilvania Broker de Asigurare). Cu toate acestea, în pofida pandemiei, 2020 și începutul anului 2021 au înregistrat o dinamică sporită în segmentul SMT (sistem multilateral de tranzacționare), cu nouă includeri pe listă în perioada martie 2020 – aprilie 2021: trei societăți IT (2Performant Network, Safetech Innovations și Firebyte Games), două societăți din sectorul agricol (Norofert și Holde Agri Invest), două societăți de magazine specializate (Agroland și MAM Bricolaj), un investitor imobiliar (Star Residence Invest) și un producător industrial (Raiko Transilvania). Odată cu aceste noi includeri pe piață, capitalizarea bursieră a SMT a crescut cu aproximativ 7 % în 2020, apoi cu aproape 10 % în primul trimestru al anului 2021, ajungând la o capitalizare de 2,2 miliarde EUR (10,8 miliarde RON) la sfârșitul lunii martie 2021.

BVB a fost inclusă în categoria piețelor secundare emergente în conformitate cu clasificarea FTSE Russell începând cu 21 septembrie 2020, iar promovarea României la statutul de piață emergentă secundară a avut succes numai după ce Banca Transilvania și Nuclearelectrica au îndeplinit criteriile de modernizare pentru a fi incluse în indicii FTSE All-Cap, Bittnet Systems și TeraPlast au fost, de asemenea, incluse în indicele de microplafonare dedicat piețelor emergente.

Instituțiile pieței de capital

Autoritatea de supraveghere financiară (ASF)	Bursa de Valori București (BVB)	Depozitar central (DC)	Fondul de compensare pentru investitori (FCI)
• O autoritate administrativă autonomă, independentă, autofinanțată, care exercită competențe în temeiul prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 93/2013, aprobată cu modificări prin Legea nr. 113/2013, prin achiziționarea și reorganizarea tuturor competențelor și prerogativelor Comisiei Naționale pentru Valori Mobiliare, Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor și Comisiei pentru Supravegherea Sistemului de Pensii Private.	• Un organism de autoreglementare, Bursa de Valori București, adoptă norme și proceduri corespunzătoare, care ulterior sunt supuse aprobării Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare (Autoritatea Supraveghere Financiară).	• Depozitarul central furnizează servicii de compensare, decontare, registru, depozit și custodie pentru valorile mobiliare tranzacționate pe piețe reglementate și sisteme alternative de tranzacționare, precum și orice alte operațiuni conexe.	• Obiectul principal de activitate al Fondului este de a colecta contribuții de la membri și de a plăti compensații investitorilor atunci când un membru nu returnează banii și/sau instrumentele financiare datorate de investitori sau care aparțin acestora, care au fost deținute și/sau gestionate în numele acestora pentru furnizarea de servicii de investiții, până la limita de compensare stabilită în conformitate cu reglementările emise de ASF. Toți intermediarii autorizați să furnizeze servicii de investiții și societățile de administrare a investițiilor care gestionează portofolii individuale de investiții trebuie să fie membri ai fondului.

Analiza Lichidității sectorului

În perioada 2013-2020, capitalizarea totală a tuturor societăților cotate pe piața reglementată (inclusiv la nivel național și internațional) a oscilat în intervalul 130-180 miliarde lei, în timp ce valoarea tranzacționată ca procent din capitalizarea bursieră a rămas în intervalul 5 % – 10 %. Înainte de această perioadă, evoluția pieței de capital și activitatea de tranzacționare erau mai puțin previzibile, înregistrându-se fluctuații mai mari.

După ce a atins un nivel record de 181 miliarde Ron în 2019, capitalizarea bursieră a BVB a scăzut cu 15 % în 2020 (154 miliarde Ron) ca urmare a pandemiei de COVID-19.

Capitalizarea bursieră a BVB la 31 martie 2021 a atins 179 miliarde Ron, înregistrând astfel o creștere anuală de 16 %, în timp ce valoarea medie lunară tranzacționată în trimestrul 1 al anului 2021 a fost cu 20 % sub media din 2020.

Valoarea comercială pe piața reglementată BVB a crescut cu peste 25 % în 2020 față de cea din anul precedent (2020: 12,2 miliarde lei față de 2019: 9,7 miliarde Ron). În ultimii 14 ani, cea mai mică valoare tranzacționată a fost înregistrată în 2009 (5,1 miliarde Ron), când încrederea investitorilor a fost puternic afectată de corecții importante din 2008, în timp ce cel mai ridicat nivel a fost atins în 2007 (13,8 miliarde Ron) la începutul crizei financiare. Primele cinci acțiuni cel mai tranzacționate pe piața reglementată în 2020 au fost aceleași ca în ultimii ani, cu o valoare totală de 8.094.010.996 Ron.

Indicatori referitori la instrumentele financiare și la sectorul de instrumente financiare (piața de capital) la 31.12.2020:

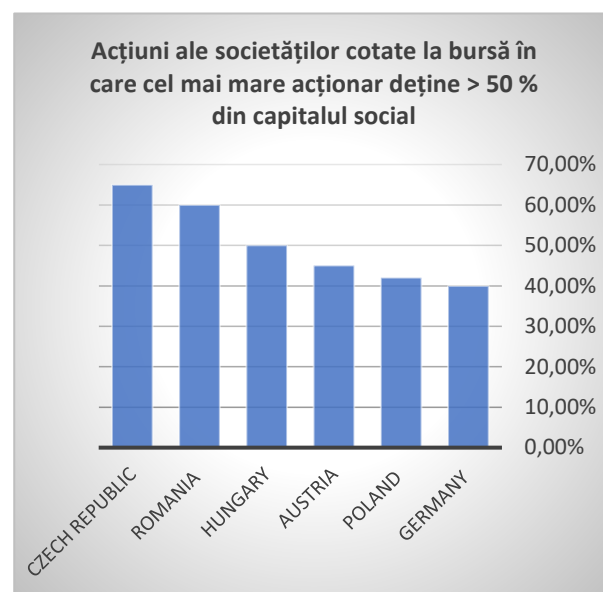
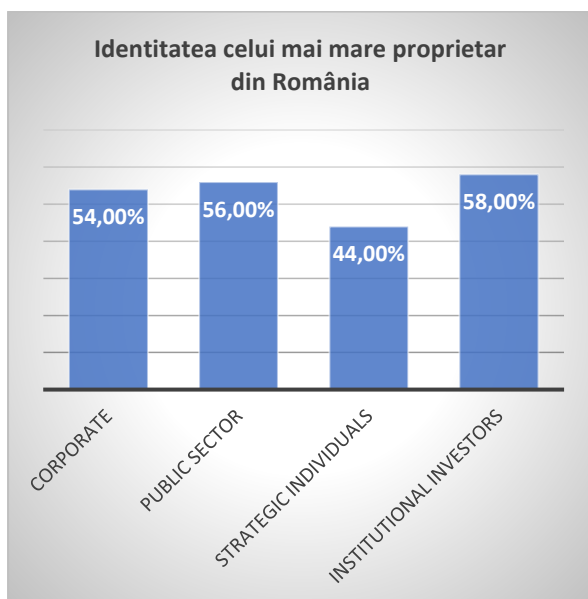
- ✓ Valoarea totală tranzacționată la Bursa de Valori București – 18,73 miliarde Ron³¹;
- ✓ Valoarea totală tranzacționată la depozitarul central (prin intermediul unui cont al instituției de credit): 3,96 milioane EUR
- ✓ Totalul activelor fondurilor de investiții în fonduri de tip închis – 41,42 miliarde Ron;
- ✓ Capitalizarea bursieră la sfârșitul anului 154,37 miliarde Ron;
- ✓ Volumul activelor administrate, firmele de investiții: 2,362 de milioane Euro;
- ✓ Cifra de afaceri anuală a firmelor de investiții: 14,57 de milioane Euro;
- ✓ Contribuția la PIB: 3,92 %;
- ✓ Volumul activelor deținute de societățile de administrare a activelor: 3,891 de milioane Euro;
- ✓ Cifra de afaceri anuală a societăților de administrare a activelor: 21 de milioane Euro.

Capitalizarea bursieră a înregistrat o creștere de 40 % la sfârșitul lunii noiembrie 2021 comparativ cu sfârșitul anului 2020 și o creștere de 19 % față de sfârșitul anului 2019; în noiembrie 2021, primele 3 de societăți tranzacționate la BVB.

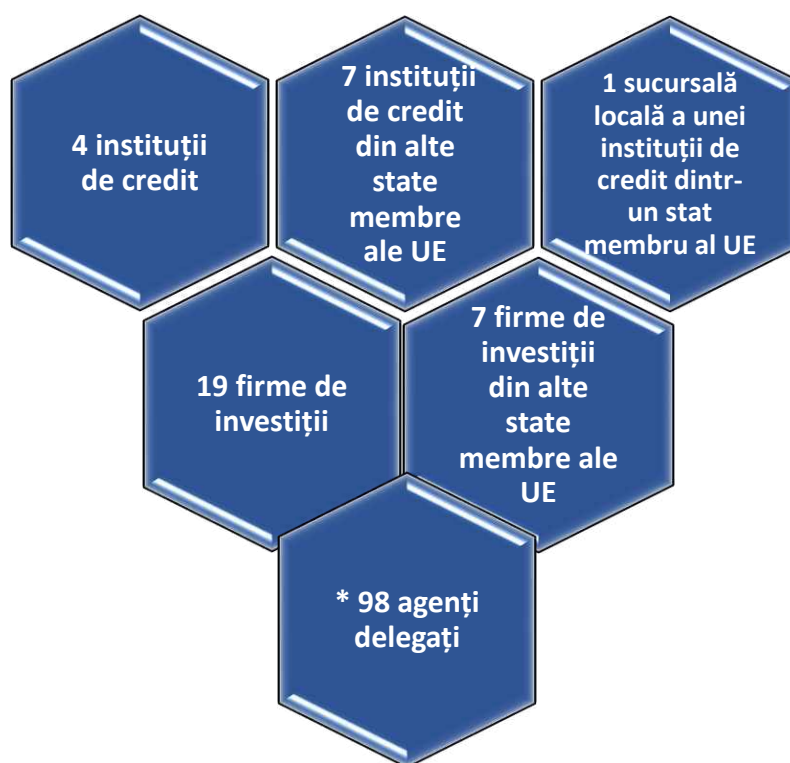
Structura acționariatului pe piața bursieră din România este destul de concentrată. În șase din zece societăți cotate la bursă, cel mai mare acționar individual deține peste 50 % din capitalul propriu, ceea ce reflectă un nivel ridicat de control și concentrare. Societățile și holdingurile nu sunt doar cei mai mari proprietari la nivel agregat, ci sunt, de asemenea, cei mai răspândiți acționari la nivel de societate, deoarece dețin, în medie, 54 % din capitalul social al aproape 40 % din societățile cotate la bursă. Sectorul public este, de asemenea, un proprietar important, dar în mai puține întreprinderi. Acestea dețin, în medie, 56 % din acțiunile cotate la bursă în 17 % dintre societățile cotate la bursă. Investitorii instituționali care sunt cel mai mare proprietar în 19 % dintre societăți sunt, în principal, fonduri mutuale și consilieri în materie de investiții.

³¹ 1 EUR = 4.869 RON

Concentrarea controlului asupra entităților

Entitățile din sectorul instrumentelor financiare

* Un agent de investiții/delegat care, sub responsabilitatea deplină și necondiționată a unui singur SSIF în numele căruia acționează, pe baza unui contract de muncă, de mandat sau de agent, promovează servicii de investiții și/sau servicii auxiliare clienților sau clienților potențiali, primește și transmite instrucțiuni sau ordine de la client cu privire la servicii de investiții sau instrumente financiare, plasează instrumente financiare și/sau oferă consultanță clienților sau clienților potențiali cu privire la respectivele instrumente sau servicii financiare.³²

Sistemul fondurilor de investiții colective (CIS)

Sursa: Raportul anual 2020 al ASF

* Fondurile deschise din 66 fac parte din cele 115 scheme de investiții colective

I. Intermediari de Instrumente Financiare (SSIF)

În evaluarea riscului asociat diferitelor tipuri de canale de distribuție pentru a facilita furnizarea de produse și servicii de valori mobiliare/instrumente financiare, intermediarii au fost identificați ca fiind un canal prin care sunt distribuite produsele și serviciile de valori mobiliare și care prezintă un risc mediu ridicat de a fi utilizați în scopuri de spălare de bani. Majoritatea intermediarilor utilizează produsele și serviciile de investiții pentru clienții lor direcți, în cazul în care relația de afaceri este stabilită între intermediar și client. Fondurile primite de la clienți în timpul unei relații de afaceri pot fi transferate utilizând prestatori de plăți nebancari și conturi bancare deschise la o instituție de credit autorizată. Intermediarii care acceptă recurgerea la prestatori de plăți nebancari (un singur intermediar de valori mobiliare) solicită în mod obligatoriu clientului, efectuarea cel puțin a unui transfer să fie efectuat într-un cont bancar (IBAN emis de o instituție de credit). Astfel, utilizarea unei instituții de credit este un „instrument” sine qua non pe care clientul ar trebui să îl utilizeze

³² <https://asfromania.ro/app.php/en/a/1705/registrul-instrumentelor-%C8%99i-investi%C8%99biilor-financiare>

și să îl probeze pentru a începe o relație de afaceri cu un intermediar de instrumente financiare autorizat.

Analiza și clasificarea riscurilor au inclus vulnerabilitățile identificate în timpul supravegherii off-site și on-site, pe lângă dimensiunea, natura, tipul de client (persoane fizice/juridice, profesioniști și retail) și volumul tranzacțiilor efectuate de intermediari – persoane juridice, au fost evaluați următorii factori:

- Intermediari care deserveșc clienți cu un nivel de risc ridicat, beneficiari reali și asociați ai acestora, fără măsuri adecvate de atenuare a riscurilor;
- Intermediari cu antecedente de nerespectare a Reglementărilor ASF;
- Intermediarii care nu au participat sau nu au finalizat programele de formare/instruire în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, solicitate de furnizorii de titluri de valoare;
- Intermediari care au controale interne slabe în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului sau care au mecanisme interne de conformitate care nu respectă standardele;
- Intermediarii care nu desemnează un responsabil cu prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului (AML/CFT) sau care nu respectă cadrul juridic în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului și măsurile de remediere ale ASF;
- Intermediarii care nu respectă acordurile încheiate cu furnizorii de valori mobiliare (execuția prin terți);
- Intermediarii cu un volum mare de tranzacții care nu au asigurat personal și instrumente de lucru adecvate pentru îndeplinirea obligațiilor sale în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului.

Analiza de risc și clasificarea intermediarilor de instrumente financiare a evaluat îndeaproape și faptul că un client/investitor poate avea simultan relații de afaceri multiple cu diferiți intermediari.

Evaluarea riscurilor a inclus riscurile asociate relației comerciale directe dintre intermediar și client. Astfel, riscurile asociate diferitelor tipuri de clienți (persoane expuse public, infractori și complici ai unor infractori, clienți din țări cu grad ridicat de risc) au evidențiat următoarele amenințări la care sunt expuși intermediarii de instrumente financiare:

- Persoane expuse public asociate cu infractori sau implicate în activități infracționale;
- Clienți cu know-how profesional în sectorul instrumentelor financiare asociați ai unor infractori și/sau persoanelor expuse public implicați în activități infracționale;
- Clienți care au o sursă netransparentă de fonduri sau care provin de la alte persoane implicate în activități infracționale;
- Clienți cu cazier judiciar;
- Clienți naționali și transfrontalieri cu o structură de control complexă și netransparentă.

STUDIU DE CAZ

Părțile implicate:	1. Emitent – societate pe acțiuni cotate la Bursa de Valori București (BVB); 2. Intermediarul de instrumente financiare; 3. Client/ofertant – societate cu răspundere limitată;
Operațiune: oferta publică obligatorie.	În cursul anului 2020, în cadrul procesului de ofertă publică obligatorie de acțiuni (36.816.753 RON) aparținând unei societăți pe acțiuni care figurează pe lista BVB, intermediarul care și-a prezentat intenția de a cumpăra acțiunile pentru și în numele clientului său (noul client) nu a luat măsuri adecvate de precauție privind clientela. Astfel, intermediarul a permis unui client asociat (printr-un acord de asociere) cu un infractor (urmărit penal în primă instanță pentru, printre altele, infracțiuni de spălare de bani) să obțină fonduri și să le utilizeze pentru a face oferta de cumpărare de acțiuni. Astfel, clientul, a prezentat intermediarului sursa fondurilor ca provenind de la o asociație (acord de asociere) cu o altă persoană juridică (societate cu răspundere limitată), din împrumuturi de la alte societăți cu răspundere limitată deținute/controlate de clientul ofertei publice obligatorii, precum și din alte fonduri proprii. În cursul executării CDD, intermediarul nu a verificat asociatul clientului, de fapt, cel care aducea cea mai mare parte a fondurilor pentru cumpărarea acțiunilor. De asemenea, intermediarul nu a evaluat riscul de a intra într-o relație de afaceri cu un client asociat unui infractor, respectiv nu a evaluat originea fondurilor și, respectiv, riscul de a fi utilizat entitatea financiară nebanară în scopul spălării banilor. Situația a fost evaluată de ASF prin intermediul mecanismului de supraveghere off-site și, de asemenea, printr-o inspecție completă care a acoperit tematica SB/FT. Astfel, oferta publică obligatorie făcută de intermediar nu a fost aprobată, iar supraveghetorul a emis o amendă pentru AMLO (ofițer de conformitate AML/CFT) desemnat pentru intermediarul de instrumente financiare.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecinței/impactului (C)	Nivel risc
1.	Risc	Ridicat	Moderat	Mediu - Ridicat
Vulnerabilități asociate: Pentru cazul menționat mai sus: intermediarul nu a verificat asociatul clientului, care era de fapt o persoană urmărită penal (în primă instanță) pentru, printre altele, infracțiuni de spălare de bani; Sursa fondurilor nu a fost verificată, în ciuda faptului că existau informații publice accesibile; AMLO nu a fost instruit pentru a-și îndeplini obligațiile în materie de prevenire și combatere a spălării banilor; Intermediari de instrumente financiare la nivel de sector:				

Intermediari care deserveșc clienți cu un nivel de risc ridicat, beneficiari reali și asociați ai acestora, fără măsuri adecvate de atenuare a riscurilor;
 Intermediari cu antecedente de nerespectare a Regulamentului ASF privind CSB/CFT;
 Intermediarii care nu au participat sau nu au finalizat programele de formare/instruire în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului solicitate de furnizorii de instrumente financiare;
 Intermediari care au mecanisme slabe interne de control în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului sau care utilizează mecanisme interne de conformitate care nu respectă standardele (programe care nu gestionează în mod eficient conformitatea cu politicile interne);
 Intermediarii care nu desemnează un responsabil cu prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului (AML/CFT) sau care nu respectă cadrul juridic în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului și măsurile de remediere dispuse de ASF;
 Intermediarii care nu respectă acordurile încheiate cu furnizorii de valori mobiliare (execuția prin terți);
 Intermediarii cu volum mare de tranzacții care nu au asigurat personal și instrumente de lucru adecvate pentru îndeplinirea obligațiilor sale în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului;

Amenințare asociată:

Pentru cazul specific menționat mai sus: asociat al clientului, care a fost de fapt o persoană urmărită penal (în primă instanță) pentru, printre altele, infracțiuni de spălare de bani – client asociat unui infractor care a furnizat fondurile utilizate pentru oferta publică;

La nivelul intermediarilor de valori mobiliare din sector:

Persoane expuse public asociate cu infractori sau implicate în activități infracționale;
 Clienți cu know-how profesional în sectorul valorilor mobiliare asociat al infractorilor și/sau al persoanelor expuse public implicate în activități infracționale;
 Clienți care au o sursă netransparentă de fonduri sau care prezintă fonduri ce provin de la alte persoane implicate în activități infracționale;
 Clienți cu cazier judiciar;
 Clienți naționali și transfrontalieri cu structură de control complexă și netransparentă;

Descrierea evenimentului:

Intermediarul de valori mobiliare utilizat drept canal de distribuție pentru a livra produse de valori mobiliare;
 Eventuale fonduri ilicite ar fi putut fi introduse pe piața valorilor mobiliare prin intermediul unei operațiuni de cumpărare de acțiuni prin intermediul unui intermediar de valori mobiliare, astfel, cu scopul aparent de a cumpăra un pachet de acțiuni într-o societate publică, un infractor (urmărit în primă instanță) a încercat să utilizeze fonduri pentru a dobândi dreptul de proprietate asupra unei societăți cotate la bursă;

Descrierea riscului: Plasarea unor posibile fonduri ilicite pe piața valorilor mobiliare cu ajutorul unui intermediar (instituție financiară nebanară)

La evaluarea **riscului rezidual** asociat activității intermediarului de instrumente financiare, respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de diminuare, s-a constatat că

intermediarii de instrumente financiare prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizați în scopul spălării banilor.

II. Agenții de investiții/delegați

La evaluarea riscului asociat diferitelor tipuri de canale de distribuție pentru a facilita furnizarea de produse și servicii de valori mobiliare, agenții de investiții/delegați au fost identificați ca reprezentând un canal prin care sunt distribuite produsele și serviciile de valori mobiliare și care prezintă un risc mediu de a fi utilizați în scopuri de spălare de bani.

Analiza de risc și clasificarea agenților de investiții/delegați care acționează sub responsabilitatea deplină și necondiționată a unei singure firme de investiții în numele căreia acționează a inclus vulnerabilitățile identificate în timpul supravegherii, luând în considerare următorii factori:

- Incapacitatea firmei de investiții de a organiza programe obligatorii de formare/instruire în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului pentru agenții delegați mandatați;
- Nestabilirea printr-un mandat a obligațiilor agenților delegați exacte în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului;
- Deficiențe identificate în politicile/procedurile interne aplicabile agenților delegați.

Evaluarea riscurilor a inclus riscurile asociate relației comerciale directe dintre agentul delegat și client. Astfel, riscurile asociate diferitelor tipuri de clienți (persoane expuse public, infractori și complici ai infractorilor, clienți din țări cu risc ridicat) au scos la iveală următoarele amenințări la care agentul delegat poate expune firma de investiții sub responsabilitatea căreia acționează:

- Persoane expuse public asociate cu infractori;
- Clienți cu know-how profesional în sectorul valorilor mobiliare asociați infractorilor și/sau persoanelor expuse public;
- Clienți care au o sursă netransparentă de fonduri sau care provin de la alte persoane;
- Clienți cu cazier judiciar;
- Clienți rezidenți și transfrontalieri cu proprietate netransparentă.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității	Evaluarea consecințelor/impactului	Nivel de risc
1.	Risc	ridicat	moderat	mediu
Vulnerabilități asociate: Incapacitatea firmei de investiții de a organiza programe obligatorii de formare/instruire în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului pentru agenții delegați mandatați; Nestabilirea printr-un mandat a obligațiilor exacte a agenților delegați în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului; Deficiențe identificate în politicile/procedurile interne aplicabile agenților delegați;				

Agentul delegat nu efectuează în mod corespunzător măsurile de precauție privind clientela, verificarea corespunzătoare a sursei fondurilor utilizate de clienți;

Amenințare asociată:

Persoane expuse public asociate cu infractori;

Clienți cu know-how în sectorul valorilor mobiliare asociați infractorilor și/sau persoanelor expuse public;

Clienți care au o sursă netransparentă de fonduri sau care provin de la alte persoane;

Clienți cu cazier judiciar;

Clienți rezidenți și transfrontalieri cu proprietate netransparentă; Clienți cu experiență infracțională, persoane expuse public asociate cu infractori;

Descrierea evenimentului:

Agenții delegați primesc și transmit instrucțiuni sau ordine de la clienți care utilizează fonduri din posibile surse ilicite pentru a cumpăra instrumente financiare (titluri de valoare).

Descrierea riscului:

Plasarea unor posibile fonduri ilicite pe piața valorilor mobiliare prin intermediul unui intermediar de instrumente financiare, respectiv al unei persoane fizice – sub responsabilitatea deplină și necondiționată a unui singur intermediar (SSIF) sau în numele căruia acționează pe baza unui contract de muncă, a unui mandat sau a unui contract de agent, promovează servicii de investiții și/sau servicii auxiliare pentru clienți sau clienți potențiali;

La evaluarea riscului rezidual asociat activității agenților delegați, respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de atenuare, s-a constatat că acest tip de agenți de investiții/delegați prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizați în scopul spălării banilor.

III. Furnizori de Instrumente Financiare (societăți de administrare a investițiilor, societăți de administrare a investițiilor alternative, societăți de de investiții, Fondul Proprietatea)

La evaluarea riscului asociat activității de administrare a fondurilor de investiții (fonduri de investiții de tip deschis și de tip închis), s-a constatat că acest tip de instituții financiare nebancare care furnizează produse și servicii în domeniul valorilor mobiliare în cadrul unei activități comerciale prezintă un **risc mediu** de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani.

Analiza de risc și clasificarea furnizorilor de instrumente financiare au inclus, în special, faptul că produsele de plasament colectiv sunt realizate într-un mod nemonetar, respectiv utilizând numai conturi bancare gestionate de instituții de credit. În plus, pe lângă dimensiunea, natura, clienții, sursa și utilizarea fondurilor, volumul tranzacțiilor și următoarele vulnerabilități au fost identificate în cursul supravegherii și au fost luate în considerare:

- Tranzacții executate în numele unei alte persoane;
- Tranzacțiile executate în mod netransparent;
- Transferul de valori mobiliare între entități din țări diferite;
- Acceptarea de fonduri din țări cu risc ridicat sau din țări sancționate;

- Clienți cu structuri de proprietate netransparente, sisteme sofisticate și clienți cu un volum mare de fonduri, a căror origine nu este clară;
- Controale preventive interne deficitare și măsuri de atenuare deficitare.

Produsele și serviciile de valori mobiliare sunt distribuite, de regulă, direct clienților (inclusiv online) sau prin intermediari. Furnizorii de valori mobiliare care distribuie produse și servicii de valori mobiliare prin canale online, prin intermediari de valori mobiliare, au fost identificați ca prezentând următoarele vulnerabilități:

- Neefectuarea unei evaluări a riscurilor canalului online utilizat astfel, fără a preveni riscul de a fi utilizat în scopuri de spălare a banilor;
- Deficiențe în îndeplinirea măsurilor de precauție privind clientela în ceea ce privește clientul și, de asemenea, beneficiarul real sau persoana care îl controlează, din cauza mecanismului netransparent de proprietate;
- Neefectuarea unei formări adecvate cu intermediarii de valori mobiliare (recurgerea la terți) în ceea ce privește măsurile de precauție privind clientela;
- Neverificarea informațiilor colectate de intermediari direct de la client; bazându-se numai pe măsurile de precauție privind clientela efectuate de intermediar;
- AMLO desemnat (ofițerul de conformitate AML/CFT) nu prezintă competențele profesionale adecvate pentru coordonarea măsurilor preventive de control intern în materie de prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului;
- Lipsa controalelor puse în aplicare la nivel intern pentru a respecta cadrul juridic privind abuzul de piață;
- Lipsa supravegherii activității de tranzacționare pentru monitorizarea oricărei activități suspecte în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor.

Furnizorii de instrumente financiare variază de la cei care interacționează în mare măsură cu investitorii de retail, cum ar fi brokerii de retail, administratorii de patrimoniu și consultanții financiari, până la cei care deservesc o piață în mare parte instituțională, cum ar fi membrii compensatori, brokerii principali, custozii mondiali, subcustozii și băncile de depozitare, inclusiv participanții la depozitarii de titluri de valoare. Unii dintre cei mai mari furnizori de valori mobiliare desfășoară activități prin diferite divizii juridice sau entități din cadrul aceluiași grup (instituții de credit alături de instituții financiare nebankare³³).

Evaluarea riscurilor este completată de amenințările la care sunt expuși furnizorii de valori mobiliare:

- Infractorii acceptați ca fiind clienți de către un intermediar, acceptând astfel utilizarea fondurilor ilegale pentru achiziționarea de valori mobiliare;
- Infractorii în calitate de clienți direcți ai furnizorului de valori mobiliare;
- Persoane expuse public asociate cu infractori sau cu implicare infracțională;
- Grup de profesioniști în materie de investiții care acționează împreună și utilizează o persoană în calitate de client al societății de investiții;
- entitate juridică a cărei structură de proprietate este nejustificat de complexă și are o structură de proprietate netransparentă;

³³ De exemplu, SAI Wood & Company (Wood & Company), BRD Asset (Grupul BRD)

- Un furnizor de valori mobiliare care acționează ca intermediar sau în alt mod, dar este fie nereglementat, fie reglementat într-o jurisdicție cu o supraveghere slabă în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului;
- Intermediari suspecți de săvârșirea unor infracțiuni, în special de infracțiuni financiare sau de asociere cu infractori.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității	Evaluarea consecințelor/impactului	Rating de risc
1.	Risc	Ridicat	Moderat	Mediu
Vulnerabilități asociate: Tranzacții executate în numele unei alte persoane; Tranzacțiile executate în mod netransparent; Transferul de valori mobiliare între entități din țări diferite; Acceptarea de fonduri din țări cu risc ridicat sau din țări sancționate; Clienți cu structuri de proprietate netransparente, sisteme sofisticate și clienți cu un volum mare de fonduri, a căror origine nu este clară; Controale preventive interne deficitare și măsuri de atenuare deficitare; Nefectuarea unei evaluări a riscurilor canalului online utilizat astfel, fără a preveni riscul de a fi utilizat în scopuri de spălare a banilor; Deficiențe în îndeplinirea măsurilor de precauție privind clientela în ceea ce privește clientul și, de asemenea, beneficiarul real sau persoana care îl controlează, din cauza mecanismului netransparent de proprietate; Nefectuarea unei formări/instruire adecvată cu intermediarii de valori mobiliare (recurgerea la terți) în ceea ce privește măsurile de precauție privind clientela; Neverificarea informațiilor colectate de intermediari direct de la client; bazându-se numai pe măsurile de precauție privind clientela efectuate de intermediar; AMLO desemnat (ofițerul de conformitate prevenire și combatere a spălării banilor) nu respectă competențele profesionale adecvate pentru coordonarea măsurilor preventive de control intern în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului; Lipsa controalelor interne puse în aplicare pentru a respecta cadrul juridic privind abuzul de piață; Lipsa supravegherii activității de tranzacționare pentru monitorizarea oricărei activități suspecte în scopul combaterii spălării banilor; Nefectuarea unui audit anual independent privind combaterea spălării banilor; Neraportarea activității suspecte identificate la deschiderea unei relații de afaceri.				
Amenințare asociată: Infractorii acceptați ca și clienți de către un intermediar, acceptând astfel fonduri ilicite care urmează să fie utilizate pentru cumpărarea de valori mobiliare; Infractorii în calitate de clienți direcți ai furnizorului de valori mobiliare; Persoane expuse public asociate cu infractori sau cu implicare infracțională; Grup de profesioniști în materie de investiții care acționează împreună și utilizează o persoană în calitate de client al societății de investiții; O entitate juridică a cărei structură de proprietate este nejustificat de complexă și are o structură de proprietate netransparentă;				

Un furnizor de valori mobiliare care acționează ca intermediar sau în alt mod, dar este fie nereglementat, fie reglementat într-o jurisdicție cu o supraveghere slabă în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului;
Intermediari suspectați de activități infracționale, în special de infracțiuni financiare sau de asociere cu asociații criminali.

Descrierea evenimentului:

Fondurile ilicite (inclusiv cele provenite din infracțiuni de abuz de piață ca infracțiune predicat) aduse de un client asociat cu alți profesioniști din domeniul valorilor mobiliare și/sau infractori, prezentate ca sursă de fonduri în scopuri investiționale.

Descrierea riscului:

Fondurile ilicite sunt transferate printr-un cont bancar către o societate de gestionare a activelor care plasează capitalul pentru a funcționa prin diferite investiții, inclusiv acțiuni, obligațiuni, bunuri imobiliare. Prin urmare, SAI poate crea structuri comune, cum ar fi fondurile mutuale sau ETF-uri, (exchange traded funds) pe care le pot gestiona într-un singur portofoliu centralizat. Astfel, fondurile ilicite sunt plasate în investiții pe piața de capital.

La evaluarea riscului rezidual asociat activității de administrare a fondurilor de plasament colectiv (fonduri de investiții de tip deschis și de tip închis), respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de atenuare, s-a constatat că societățile de administrare a fondurilor de investiții prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizate în scopul spălării banilor.

IV. Fonduri de investiții (fonduri de investiții de tip deschis și fonduri de investiții de tip închis)

La evaluarea riscului asociat activității fondurilor de investiții (fonduri de investiții de tip deschis și de tip închis), s-a constatat că acest tip de produse financiare nebankare prezintă un risc mediu de a fi utilizate în scopul spălării banilor de către un administrator de active. Pentru mai multe detalii, a se vedea referințele menționate mai sus în legătură cu activitatea de administrare a fondurilor de investiții.

Riscul rezidual evaluat asociat fondurilor de investiții este prezentat în secțiunea menționată mai sus, care tratează activitatea de administrare a fondurilor de investiții.

V. Depozitarii de instrumente financiare (entități de depozitare/custodie)

Depozitarii de instrumente financiare (depozitari/entități de custodie) sunt instituțiile de credit care asigură păstrarea în siguranță a tuturor activelor fondurilor de investiții (numerar, valori mobiliare și alte active de investiții), decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare în numele furnizorului de valori mobiliare (societăți de investiții, societăți de administrare a activelor), colectarea dividendelor, a dobânzilor și a altor beneficii legate de activele depozitate, precum și exercitarea drepturilor conferite de aceste active, în conformitate cu instrucțiunile primite de la societățile de administrare a activelor; primirea fondurilor pentru subscrierea titlurilor de participare ale fondurilor deschise de investiții și a acțiunilor societăților de investiții, precum și procesarea și emiterea respectivelor titluri

de valoare și procesarea cererilor de răscumpărare pentru fondurile deschise de investiții, anularea valorilor mobiliare și efectuarea plăților corespunzătoare către deținători.

Astfel, din cauza faptului că aceste instituții financiare acționează (primesc și transferă fonduri) pe baza ordinelor furnizorului de valori mobiliare, s-a constatat că instituțiile financiare depozitare și de custodie prezintă un risc mediu de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani în sectorul financiar nebancar.

Analiza riscului a luat în considerare evaluarea vulnerabilităților operațiunilor desfășurate de instituțiile financiare care acționează în calitate de depozitari pentru furnizorii de titluri de valoare, cum ar fi:

Executarea ordinelor, altele decât cele primite direct de la furnizorii de instrumente financiare, efectuând astfel un transfer neautorizat de fonduri.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (P)	Evaluarea consecințelor/impactului (C)	Nivel de risc
1.	Risc	Scăzut	Moderat	Mediu
Vulnerabilități asociate: Efectuarea unui transfer de fonduri la ordinul clientului, care nu se bazează pe ordinul direct al furnizorului de valori mobiliare.				
Amenințare asociată: Clienți cu experiență infracțională sau implicați în activități infracționale, chiar și în legătură cu infractori Persoane expuse public asociate cu infractori.				
Descrierea evenimentului: Clientul implicat în activități infracționale solicită direct depozitarului transferul brusc și imediat al fondurilor, iar depozitarul nu respectă cerințele legale și acceptă transferul.				
Descrierea riscului: Fondurile neautorizate sunt transferate direct clientului implicat în activități infracționale.				

La evaluarea riscului rezidual asociat activității unei instituții de credit autorizate ca depozitar sau custode al titlurilor de valoare, respectiv la evaluarea riscurilor după aplicarea măsurilor de atenuare, s-a constatat că depozitarii de instrumente financiare prezintă un **risc mediu rezidual** de a fi utilizați în scopuri de spălare a banilor.

PRODUSE ȘI SERVICII DE INVESTIȚII (INSTRUMENTE FINANCIARE)

În analiza riscului general al produselor și serviciilor de investiții furnizate clienților/investitorilor, au fost identificate următoarele atribute care indică un risc mai ridicat:

- orice complexitate sau structură neobișnuită, fără scop economic evident;

- serviciile de tip cont Omnibus, datorită favorizării inerente a anonimatului sau a informațiilor obscure cu privire la tranzacția subiacentă cu clienții;
- titluri de valoare la prețuri scăzute care au făcut obiectul unor fraude și abuzuri de piață;
- utilizarea de noi tehnologii sau metode de plată care nu sunt utilizate în cursul normal al activității de către furnizorii de valori mobiliare (furnizori de servicii de plată autorizați în alte țări ale UE sau din jurisdicția cu risc ridicat).

Instrumentele financiare tranzacționate în principal pe piața valorilor mobiliare sunt, fără îndoială, acțiuni, produse structurate și obligațiuni ale societăților, după cum urmează:

Structura tranzacțiilor BVB (piața BVB și SMT) în funcție de valoarea și numărul de tranzacții pentru fiecare tip de instrument financiar

Tipul de produse	31.12.2019			31.12.2020			Variații	
	Nr. de trans.	Valoare (lei)	%	Nr. de trans.	Valoare (lei)	%	Nr. de trans.	Valoare
Acțiuni	512.807	9.910.960.145	81,54 %	836.141	12.572.185.291	67,14 %	63,05 %	26,85 %
Obligațiuni, inclusiv EUR-BONDS, EUR-TBILLS și EUR-TBONDS	6.218	2.047.364.629	16,84 %	18.722	2.632.525.706	14,06 %	201,09 %	28,58 %
Produse structurate (warranturi și certificate)	56.861	185.899.982	1,53 %	108.992	828.795.845	4,43 %	91,68 %	345,83 %
Obligațiuni guvernamentale	91	4.090.043	0,03 %	19.435	2.677.927.575	14,30 %	21257,14 %	65374,32 %
Unități de fond	2.719	7.017.125	0,06 %	6.195	14.419.761	0,08 %	127,84 %	105,78 %
Total	578,696	12.155.331.923	100 %	989.485	18.725.874.178	100 %	70,99 %	54,05 %
Total (Euro)	—	2.480.679.984	—	—	3.821.606.975	—	—	—

*Sursa BVB

Evoluția activelor totale pe categorii de fonduri mutuale ale organismelor de plasament colectiv cu valori mobiliare (OPCVM) (milioane RON)

Fonduri	Total active 31.12.2019	Total active 31.12.2020
Organisme de plasament colectiv în valori mobiliare tranzacționate	22.522	19.677
Fond de investiții alternative	1.601	1.479
Firmă de investiții	11.921	10.322
Fondul Proprietatea (FP) ³⁴	10,524	9,944
TOTAL	46.568	41.422

*Sursa rapoart ASF 2021

Analiza riscului la nivel global al sectorului instrumentelor financiare (piață de capital), luând în considerare volumul fondurilor tranzacționate, vulnerabilitățile și amenințările identificate în cadrul mecanismului de supraveghere utilizat (atât proactiv, cât și reactiv), a evidențiat un risc mediu inerent și un **risc mediu rezidual**.

VI. Administratorii de fonduri de pensii facultative, un singur administrator de fonduri de pensii ocupaționale (autorizat în data de 09.02.2022)

La evaluarea riscului asociat activității de administrare a fondurilor de pensii facultative, s-a constatat că instituțiile financiare nebancare, respectiv societățile care administrează fonduri de pensii facultative, în special din cauza caracteristicilor produsului gestionat, prezintă un risc scăzut de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani.

Analiza riscurilor și clasificarea administratorilor de pensii facultative au inclus o evaluare a produsului distribuit, în special caracteristica specifică a faptului că este un produs care ajunge la maturitate numai în momentul respectării condițiilor legale de pensionare sau în momentul apariției riscurilor biometrice (invaliditate, deces – caz în care fondurile acumulate sunt transferate moștenitorilor legali).

Astfel, clientul unui sistem voluntar de pensii nu beneficiază de fonduri acumulate decât la momentul pensionării (60 de ani) și în caz de invaliditate (sau la minimum 90 de contribuții acumulate). În plus, contribuția la un fond de pensii facultative poate fi de până la 15 % din venitul lunar brut sau echivalentul salariului.

³⁴ PF la fel ca în cazul administratorului de active al fondurilor de investiții deschise și al fondurilor de investiții alternative

Pe lângă caracteristicile de clasificare a riscurilor menționate mai sus, în cadrul mecanismului de supraveghere au fost identificate doar următoarele vulnerabilități:

- deficiențe în politicile/procedurile interne de control emise de conducerea entității reglementate, respectiv deficiență de conformitate tehnică.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (P)	Evaluarea consecințelor/impactului (C)	Nivel de risc
1.	Risc	Scăzut	Scăzut	Scăzut
Vulnerabilități asociate: Procedurile interne nu prevăd pe deplin normele stabilite în cadrul juridic sectorial privind prevenirea și combaterea spălării banilor – vulnerabilitate tehnică în ceea ce privește conformitatea.				
Amenințare asociată: Sistemele de pensii private facultative sunt instrumente de economisire și investire menite să fie accesate numai la maturitate, respectiv la vârsta de pensionare a clientului (60 de ani) sau în cazul în care apar riscuri biometrice.				
Descrierea evenimentului: din cauza deficiențelor politicilor/procedurilor interne emise de societatea de pensii, un client asigură peste 15 % din venitul lunar brut sau echivalentul salariului și nu există niciun semnal de alertă (red flag) pus în aplicare la nivelul mecanismului de monitorizare a relațiilor de afaceri al administratorului sau al oricăror măsuri de precauție care trebuie aplicate.				
Descrierea riscului: Fondurile ilicite sunt plasate într-un produs de economii, respectiv într-un sistem de pensii private facultative care poate fi accesat la vârsta de pensionare, în caz de invaliditate sau de către moștenitorii clienților în cazul decesului clienților.				

Analiza nivelului general de risc al produselor de pensii private facultative, luând în considerare caracteristicile produselor, vulnerabilitățile și amenințările identificate în cadrul mecanismului de supraveghere utilizat (atât cele proactive, cât și cele reactive), a evidențiat un risc scăzut și un **risc rezidual scăzut** după aplicarea măsurilor de atenuare.

Elemente privind abordarea pe bază de risc, implementate de ASF în sectorul instrumentelor financiare/piață de capital.

Strategia/Modelul de risc al ASF ia în considerare elemente de natură prudentială care sunt completate de elemente specifice SB/FT (spălarea banilor/finanțarea terorismului) de către specialiștii din structura de specialitate a ASF, toate acestea fiind luate în considerare atunci când se stabilesc măsurile de abordare a riscurilor implicate, precum și frecvența și complexitatea controalelor (inclusiv acțiunile de monitorizare a remedierii deficienței identificate) asupra activităților entităților de pe piața de capital (sectorul instrumentelor financiare).

Mecanismul sectorial prevede identificarea riscurilor luând în considerare toate elementele specifice ale produselor și serviciilor oferite de entitățile de pe piața de capital, precum și arhitectura entităților (inclusiv în ceea ce privește grupul din care acestea fac parte, dacă este cazul), cuantificând riscurile identificate și evaluându-le astfel încât să se

determine clasa de risc la nivel de entitate și de sector. În cadrul mecanismului de supraveghere bazat pe riscuri la nivel sectorial, sunt instituite, de asemenea, măsuri de avertizare (semnale de alertă/alerte) în cazul entităților care prezintă riscuri care ar putea să le plaseze într-o zonă de semnalare a neregulilor.

Astfel, mecanismul de evaluare sectorială a riscurilor este o primă linie de analiză care constă în:

- Prima etapă constă într-o identificare inițială a riscurilor și o identificare continuă a riscurilor prin:
 - cuantificarea/evaluarea acestora într-un mod specific, pentru a permite luarea în considerare atât a probabilității producerii evenimentului, cât și a impactului acestuia;
 - înregistrarea evaluărilor/cuantificării într-un mod clar care să permită monitorizarea;
 - Realizarea unei separări între riscul inerent și riscul rezidual;
- A doua etapă, abordarea riscurilor ca etapă de gestionare a riscurilor prin măsuri de atenuare/remediere prin:
 - măsuri preventive
 - măsuri corective;
 - măsuri directive;
 - măsuri detective.

În situațiile în care riscurile identificate, cuantificate și evaluate prezintă elemente specifice zonei de avertizare timpurii, are loc raportarea către structura independentă cu profil de prevenire SB/FT (a doua linie de analiză).

Etapă celui de-al doilea segment al analizei experților aprofundează elementele/activitățile specifice SB/FT, complementare elementelor specifice ale supravegherii sectoriale prudențiale, și ia în considerare următorii factori necesari pentru evaluarea riscurilor inerente la nivelul entităților supravegheate:

- Riscurile asociate entității autorizate să desfășoare activități de tranzacționare cu instrumente financiare,
- Riscurile asociate clienților;
- Riscul asociat zonei geografice (jurisdicției);
- Riscul asociat produsului sau serviciului furnizat;
- Riscul asociat canalului de distribuție;
- Riscul asociat tranzacției.

Toate elementele supravegherii prudențiale și a conduitei, completate de elemente de SB /FT, constituie fondul evaluării SB/FT la nivel de entitate/sector și generează rapoarte anuale de risc cu privire la amenințările și vulnerabilitățile la care este expusă entitatea/sectorul, cartografierea factorilor de risc, precum și măsurile de supraveghere pentru abordarea și atenuarea expunerii la riscul de spălare de bani sau de finanțare a terorismului și procesele de monitorizare (abordarea riscurilor identificate).

Rapoartele anuale privind riscurile oferă o clasificare a entităților financiare nebankare pe categorii de risc și măsuri de abordare a riscurilor identificate și cuantificate, și anume măsuri care se vor materializa în tipul de inspecție (domeniu de aplicare complet, procedură tematică, ad hoc, procedură de monitorizare consolidată) și frecvența inspecțiilor, ale căror rezultate vor determina măsurile efective care trebuie luate pentru a aborda amenințările la care este expusă entitatea și pentru a-și atenua sau remedia vulnerabilitățile.

Aceste elemente sunt luate în considerare în cadrul planului anual de control și determină frecvența inspecțiilor.

Structura specializată la nivelul mecanismului de supraveghere a pieței de capital determină tipul de entități, în funcție de profilul de risc rezultat din evaluarea riscurilor sectoriale, și acestea sunt supuse analizei SB/FT de către specialiștii structurii specializate, care determină vulnerabilitățile entității, precum și amenințările SB/FT la care aceasta este expusă.

Evaluările sectoriale ale riscurilor, completate de evaluări ale riscurilor din perspectiva SB/FT, constituie baza pentru elaborarea planului anual de inspecții, care poate fi modificat în orice moment al anului în funcție de evenimentele de risc care apar/este posibil să se producă/materializeze.

Evenimentele de risc care au apărut și au fost identificate cu ajutorul instrumentelor proactice de monitorizare a entităților financiare pot conduce la o inspecție ad-hoc a unor entități sau activități specifice sau pot constitui motive pentru declanșarea audierilor la sediul ASF.

Astfel, proporțional cu clasa de risc a entității supravegheate, precum și cu caracteristicile/natura entității (firmă de investiții, administrator de investiții, intermediar etc.) inspecții tematice, inspecții de fond și inspecții ad hoc, trebuie să se țină seama de următoarele:

- ✓ Elemente de conformitate cu obligațiile prevăzute în cadrul juridic al ASF:
 - măsurile și mecanismele de control puse în aplicare la nivelul entității pentru a gestiona și a atenua amenințările de spălare de bani sau de finanțare a terorismului;
 - eficiența mecanismelor de control preventiv puse în aplicare, precum și resursele alocate;
 - capacitatea entității financiare de a aborda și de a atenua amenințările SB/FT la care este expusă;
- ✓ măsurile întreprinse pentru remedierea deficiențelor identificate și incluse în planul de remediere în urma inspecțiilor desfășurate anterior de ASF.

Rezultatele inspecțiilor sunt clasificate drept încălcări nesemnificative, semnificative și grave identificate și luând în considerare impactul acestora asupra integrității sectorului financiar nebankar.

La nivelul entităților financiare care tranzacționează instrumente financiare (sectorul titlurilor de valoare), au fost identificate următoarele încălcări sau deficiențe (vulnerabilitățile SB/FT):

- Lipsa numirii unui responsabil cu prevenire și combaterea spălării banilor care să îndeplinească toate condițiile de competență și onorabilitate necesare pentru a gestiona amenințările și vulnerabilitățile SB/FT în activitatea entității financiare și/sau în relațiile de afaceri;
- deficiențe identificate la nivelul măsurilor preventive/mecanismelor interne de control implementate la nivel de entitate, și anume:
 - elaborarea în mod deficitar a procedurilor interne de precauție privind clientela;
 - cunoașterea clientelei în mod deficitar;
 - lipsa unei evaluări a riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului sau existența la nivelul entității a unei evaluări a riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului neactualizate;
 - lipsa documentării evaluărilor riscurilor de spălare de bani/finanțare a terorismului efectuate la nivelul activității entității și, individual, la nivelul relațiilor de afaceri/tranzacțiilor ocazionale;
 - lipsa monitorizării continue a factorilor cu risc ridicat de spălare de bani sau de finanțare a terorismului (luând în considerare volumul tranzacțiilor, tipul de client, produs, serviciu, canal de distribuție sau zonă geografică);
 - lipsa identificării și a documentării sau a documentării superficiale a beneficiarului real al clientului;
 - neraportarea activităților sau tranzacțiilor suspecte către FIU (RTS);
 - neefectuarea unui audit independent SB/FT pentru a testa eficiența măsurilor preventive de control intern puse în aplicare;
 - lipsa formării/instruirii personalului cu responsabilități în materie de spălare de bani sau de finanțare a terorismului (front office sau persoane direct legate de client, persoane care analizează și aprobă deschiderea sau încetarea unei relații de afaceri).

Încălcările și deficiențele identificate în cursul inspecțiilor efectuate la nivelul entităților financiare de pe piața de capital (de fond, tematic sau ad hoc) se datorează, în general, următoarelor vulnerabilități:

- lipsa formării/instruirii în materie de spălare de bani sau de finanțare a terorismului a personalului entității financiare nebankare supravegheate;
- accesul limitat la informațiile privind beneficiarii reali, atât la nivel național, cât și la nivel internațional;
- Resurse insuficiente pentru a acoperi obligațiile de prevenire și combatere a spălării banilor sau finanțării terorismului.

La evaluarea nivelului adecvat și proporțional de măsuri de remediere și de sancțiuni impuse entităților financiare, se iau în considerare următoarele:

- natura constatărilor/deficiențelor în ceea ce privește elementele de risc mai ridicate identificate în sistemul/sectorul entităților care tranzacționează instrumente financiare;
- impactul deficienței identificate în ceea ce privește expunerea entității la nivelul entității la nivelul sectorului financiar nebankar/sistemului financiar;
- utilizarea sancțiunilor disponibile, inclusiv retragerea autorizației/licenței de funcționare;
- publicarea de informații privind sancțiunile impuse unei entități în scopul informării tuturor entităților din sector, astfel încât acestea să fie conștiente de măsurile necesare pentru abordarea unor riscuri similare.

Pe lângă sancțiunile impuse entităților care fac obiectul inspecției sau independent de orice sancțiune impusă, ASF elaborează, de asemenea, planuri cu măsuri de remediere a deficiențelor identificate, a căror urmărire face obiectul monitorizării la sediul central al supraveghetorului în vederea punerii lor în aplicare completă și eficientă de către instituția financiară.

Supravegherea (inspecția și monitorizarea) entităților din sectorul instrumentelor financiare și al investițiilor, în funcție de tipul de entitate și de instrumentul (produsele) financiar (e), identificate în perioada 2017-2020, a prezentat următoarele amenințări de spălare de bani sau de finanțare a terorismului:

- Clienți netransparenți ai PEP (și anume, refuzul de a divulga informații cu privire la sursa fondurilor utilizate și la beneficiarul real);
- Clienți/investitori nerezidenți, din zonele geografice identificate ca fiind incluse în lista scurtă a standardelor FATF;
- Condamnați (în primă instanță în cadrul procedurilor judiciare) pentru, printre altele, spălare de bani;
- Clienți persoane juridice care au legături cu grupuri infracționale organizate din alte state membre ale UE;
- Active virtuale netransparente și netransparente (în ceea ce privește identitatea clientului și sursa fondurilor).

Entități financiare nebankare supravegheate– Evaluarea elementelor/percepția riscului de spălare de bani/finanțare a terorismului și analiza riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului

Având în vedere aplicarea metodologiei de elaborare a Evaluării de Riscuri SB/FT la Nivel Național a Consiliului Europei în cazul entităților din sectorul instrumentelor financiare și al investițiilor, în special societățile de administrare a investițiilor³⁵ (SAI), societățile de servicii de administrare a investițiilor (SSIF) și instituțiile de importanță sistemică – Bursa de Valori București și depozitarul central, 91,91 % dintre entități au răspuns la chestionare. Un total de 39 de entități de pe piața de capital au răspuns la chestionar.

³⁵ Din care 3 SIF și Fondul Proprietatea

Chestionarele au fost comunicate entităților financiare prin intermediul asociațiilor profesionale din care fac parte, precum și direct entităților care nu sunt membre ale unei asociații, respectiv Bursa de Valori București și Depozitarul Central. Ulterior, au fost solicitate două reveniri pentru detalierea și granularitatea anumitor informații, precum și pentru aprofundarea anumitor elemente de interes în legătură cu problemele ridicate în activitatea analitică.

Prelucrarea răspunsurilor la chestionare evidențiază o conștientizare medie a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, cu un accent sporit pe spălarea banilor. În ceea ce privește obligațiile directe ale entităților, există o bună cunoaștere a dispozițiilor legale și a orientărilor privind factorii de risc de spălare de bani sau de finanțare a terorismului și au fost ridicate diverse aspecte (costul ridicat al interogărilor în bazele de date, numărul redus de cursuri de formare accesibile personalului entității, nevoia de feedback din partea unităților de informații financiare cu privire la tipologiile actuale de spălare de bani sau de finanțare a terorismului).

În urma finalizării răspunsurilor, există o poziție intersectorială comună cu privire la percepția potrivit căreia sursa spălării banilor care rezultă din infracțiunile naționale este evaziunea fiscală³⁶, corupția³⁷ și criminalitatea organizată³⁸. Poziția intersectorială comună privind percepția sursei spălării banilor care rezultă din infracțiunile externe se referă la criminalitatea organizată³⁹, evaziunea fiscală⁴⁰, traficul de persoane⁴¹ și traficul de droguri⁴², precum și ponderea infracțiunilor externe prevăzute pentru spălarea banilor.

Se remarcă faptul că majoritatea IFNB percep că sursele externe de venit care pot face obiectul spălării banilor predomină în România, ceea ce explică, de asemenea, opțiunea de a fi o jurisdicție utilizată pentru plasarea banilor. Astfel, există o poziție majoritară pentru această etapă principală a infracțiunii de spălare a banilor, în comparație cu celelalte două variante, stratificarea⁴³ și integrarea, în⁴⁴ care există poziții intersectoriale diferite, ca pondere totală și, prin urmare, sunt sectoare financiare care au optat majoritar pentru stratificare, în timp ce alte sectoare au optat pentru integrare ca a doua etapă majoritară.

Motivele generale pentru depunerea unui raport de tranzacții suspecte la ONPCSB sunt:

- Informații incomplete privind beneficiarul real al fondurilor;
- Lipsa unui motiv economic pentru tranzacție⁴⁵;

³⁶ SSIF 82,2 %

³⁷ SSIF 53,47 %

³⁸ SSIF 32,8 %

³⁹ SSIF 68,85 %

⁴⁰ SSIF 52,83 %

⁴¹ SSIF 44,9 %

⁴² SSIF 43,63 %

⁴³ 40 % dintre societățile de administrare a fondurilor și societățile de servicii de investiții financiare

⁴⁴ o treime din societățile de investiții și gestionarea fondurilor

⁴⁵ Societăți de administrare a investițiilor 42,85 %, societăți de investiții financiare 26,64 %, Bursa de Valori București și depozitar central 50 %

- Informații negative din media cu privire la client⁴⁶, suspiciuni cu privire la sursa fondurilor⁴⁷, suspiciuni privind beneficiarii reali⁴⁸ și implicarea în cazuri de corupție (dare sau luare de mită), transferuri străine dintr-o altă jurisdicție decât reședința beneficiarului real, clienți cu risc ridicat (PEP);
- Valoarea⁴⁹ tranzacției în raport cu sursa fondurilor.

Legislația specifică (KYC, obligația de diligență CDD) este considerată cel mai util instrument juridic sau metodologic în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.

Societățile de administrare a activelor au un nivel ridicat de conștientizare cu privire la mai multe măsuri preventive care trebuie îmbunătățite, cum ar fi:

- Informații disponibile și transparente cu privire la beneficiarul real;
- Plasarea clienților în grupuri de risc;
- Informarea autorităților cu competențe de identificare a operațiunilor suspecte de spălare de bani/generatoare de bani;
- Formare profesională;
- Formulare de informare a clienților;
- Raportarea statistică către unitățile de informații financiare;
- Baze de date/registrelor/listele electronice naționale ale persoanelor și entităților teroriste;
- Certificate actualizate din registrele comerciale;
- Societățile de servicii de investiții financiare au adăugat, de asemenea, următoarele represiuni: Informații disponibile și transparente cu privire la beneficiarul real;
- Limitarea utilizării numerarului;
- Evaluarea politicilor și procedurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului;
- Aplicații bazate pe inteligența artificială (AI);
- Identificarea persoanelor expuse public (PEP).

4.3.3. SECTORUL ASIGURĂRI – REASIGURĂRI

Descriere general

Indicatori pentru sectorul asigurărilor și reasigurărilor la 31.12.2020:

- Prime brute subscrise (PBS): 11,5 miliarde RON;
- Rata de penetrare a asigurărilor în PIB: 1,17 %;
- Rezerve tehnice brute pentru asigurarea generală (AG): 10,5 miliarde lei;
- Rezerve tehnice brute asigurări de viață: 8,4 miliarde lei;
- Volumul total al activelor administrate: 6,094 milioane EUR

⁴⁶ Societăți de administrare a activelor

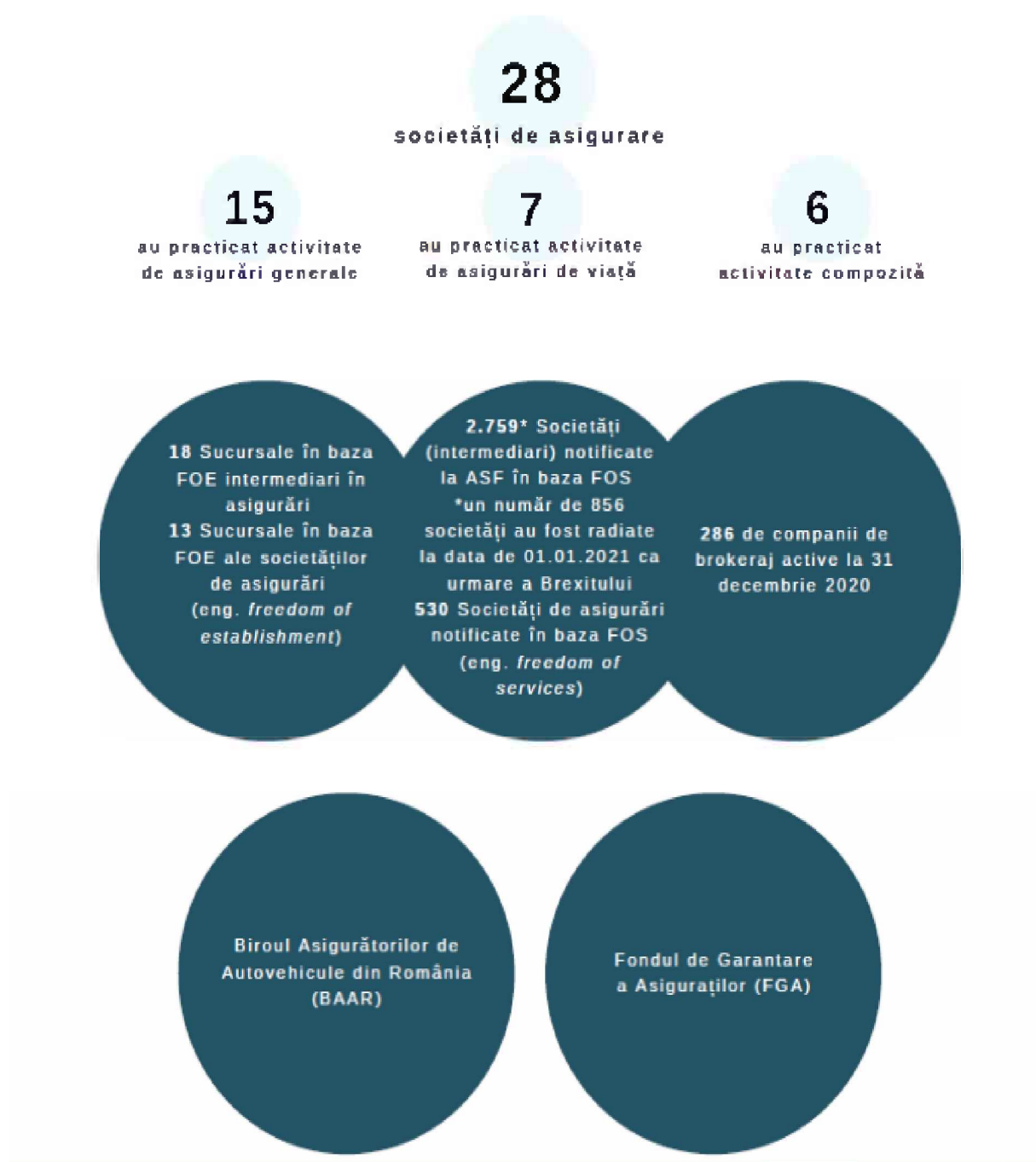
⁴⁷ Societăți de administrare a activelor aproximativ 5 %, societăți de administrare a activelor 26,64 %

⁴⁸ Societăți de administrare a activelor aproximativ 5 %, servicii de investiții financiare.3 %;

⁴⁹ Societăți de administrare a investițiilor 42,85 %, societăți de investiții financiare 26,64 %, Bursa de Valori București și depozitar central 50 %

- Cifra de afaceri anuală: 835 milioane EUR
- Contribuția la PIB: 1230 milioane EUR (2,25 %);
- Volumul total al activelor administrate societăților de asigurări de viață (AV): 1.890 de milioane EUR;
- Cifra de afaceri anuală a societăților de asigurări de viață: 203 milioane EUR
- Contribuția societăților de asigurări de viață la PIB: 221 de milioane EUR;
- Societăți de asigurări: 26 de societăți de asigurări își desfășurau activitatea pe piața asigurărilor, autorizate și reglementate de ASF, dintre care 13 desfășurau doar activități de asigurări generale („AG”), 7 desfășurau numai activități de asigurare de viață („AV”) și 6 desfășurau activități mixte (30 septembrie 2021).

Entitățile din sectorul asigurări-reasigurări supravegheate de către ASF care au avut activitate în anul 2020

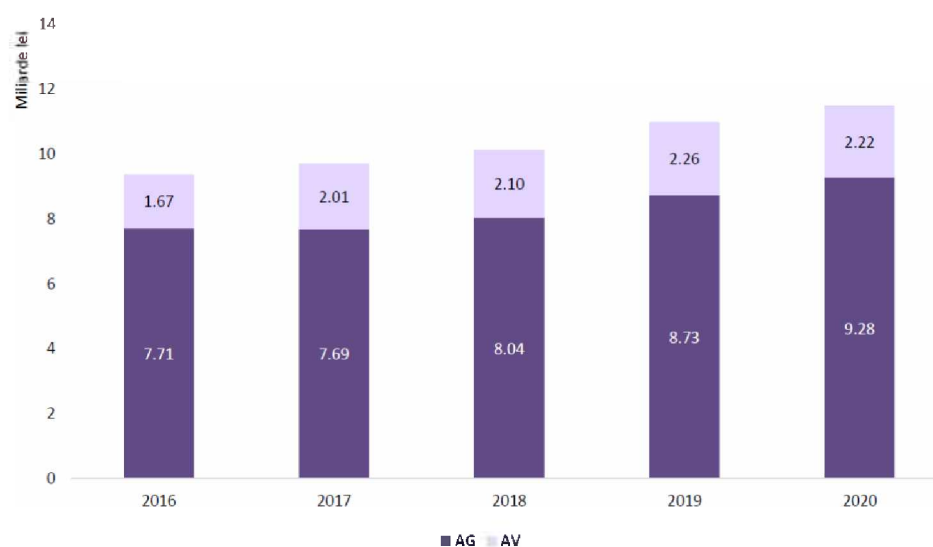
Evoluția volumului primelor brute subscrise (lei):

	2016	2017	2018	2019	2020
AG	7.711.487.926	7.688.478.353	8.042.071.138	8.734.210.208	9.275.618.436
AV	1.669.447.247	2.013.265.250	2.102.455.293	2.256.015.186	2.219.296.835
ÎN ANSAMBLU	9.380.935.173	9.701.743.603	10.144.526.431	10.990.225.394	11.494.915.271
AG (%)	82 %	79 %	79 %	79 %	81 %
AV (%)	18 %	21 %	21 %	21 %	19 %

Evoluția daunelor brute plătite, inclusiv scadența și răscumpărările pentru asigurările generale (AG) și asigurările de viață (AV):

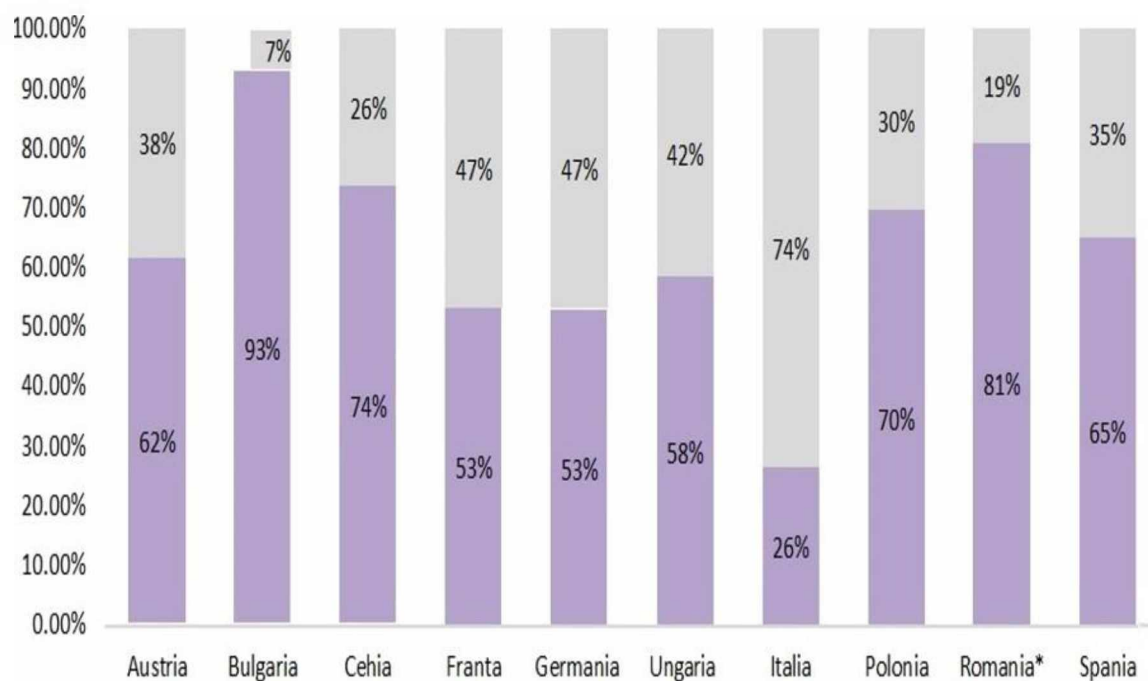
Anul	PBI AG + AV (lei)	PBI AG (RON)	PBI AV, scadențe, răscumpărări totale și parțiale (RON)
2016	4.311.825.389	3.601.564.195	710.261.194
2017	5.075.341.698	4.076.896.562	998.445.136
2018	5.957.011.869	4.930.614.341	1.026.397.528
2019	6.827.117.471	5.769.804.707	1.057.312.764
2020	6.949.379.278	5.866.391.603	1.082.987.675

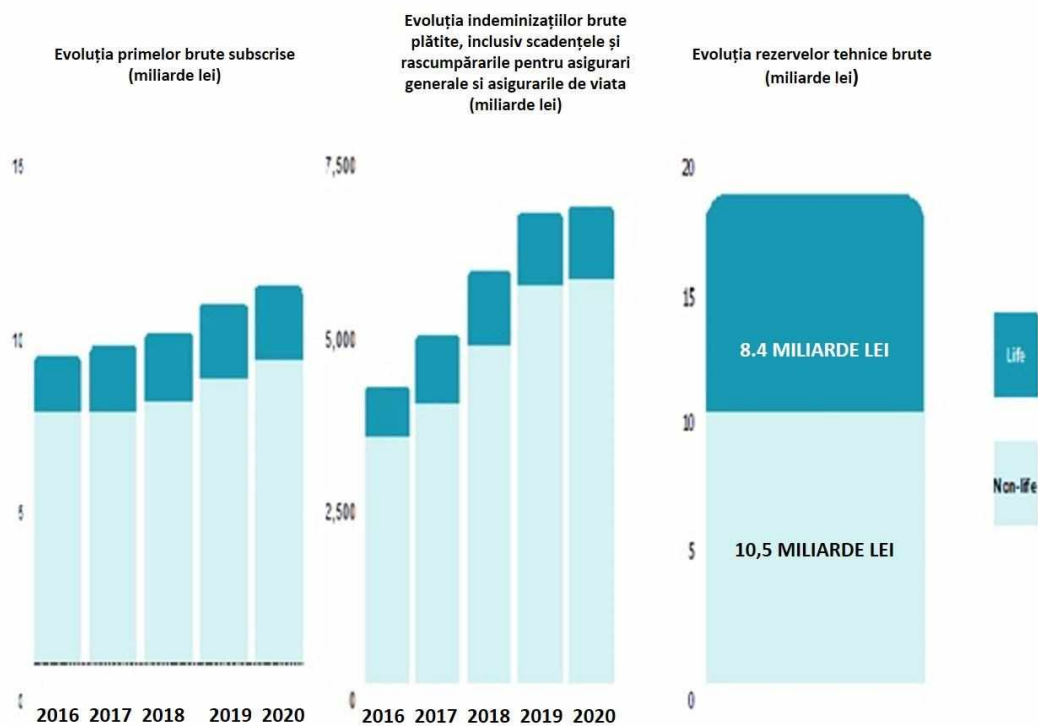
Figura 9 Evoluția volumului de prime brute subscrise în perioada 2016 – 2020

Tabelul 4 Dinamica repartizării pe segmente de asigurare în perioada 2016 – 2020

Structura pieței asigurărilor în funcție de primele brute subscrise pentru activitatea de asigurări generale, respectiv de viață (Trim. III 2020)

Lichiditatea sectorului

Coeficientul de lichiditate se determină ca raportul dintre activele lichide impuse de norme și obligațiile pe termen scurt ale asigurătorilor față de asigurați. În conformitate cu cerințele prudențiale, valoarea sa trebuie să fie supraunitară. La 31 decembrie 2020, coeficientul de lichiditate pentru fiecare categorie de asigurare și elementele care au contribuit la constituirea acestuia erau următoarele

Tabelul: Coeficientul de lichiditate pentru fiecare categorie de asigurare la 31 decembrie 2020

	Titluri de stat (mil. lei)	Obligațiuni municipale (mil. lei)	Valori mobiliare tranzacțio- nate (mil. lei)	Depozite (mil. lei)	Cont curent și cazier (mil. lei)	Obligații pe termen scurt (mil. lei)	Coeficien- tul de lichiditat e
AG	5.329	27	374	454	912	2.982	2,38
AV	4.616	64	1.457	163	189	1.393	4,66

Pentru activitatea de asigurare de viață, la data de 31.12.2020, societățile de asigurări au constituit provizioane tehnice brute în valoare de 8.402.851.485 lei (1,867 miliarde EUR),

dintre care clasa C1, Asigurări de viață, rente și asigurări suplimentare de viață, iar clasa C3, Viață și Anuități aferente fondurilor de investiții, iar împreună reprezintă aproximativ 98,82 % din total.

La nivel de stabilitate, valoarea totală a provizioanelor tehnice brute constituite de societățile de asigurare s-a situat la un nivel de peste 18 miliarde lei, în creștere cu 6 % față de sfârșitul anului 2019 (17.825.299.639 lei). Din valoarea totală a provizioanelor tehnice brute, 55 % reprezintă provizioane constituite pentru asigurări generale, în timp ce 45 % din totalul provizioanelor tehnice sunt constituite pentru asigurări de viață. Excedentul activ față de datorii a fost de aproximativ 6 miliarde lei la 31.12.2020, în creștere cu 12 % față de 2019.

Analiza generală a riscurilor în sectorul Asigurărilor – Reasigurărilor

Evaluarea de risc aplicată la nivelul sectorului asigurare reasigurare dintr-o perspectivă prudențială și completată cu elemente de spălare de bani/finanțare a terorismului ia în considerare volumul primelor câștigate, tipul de entitate de asigurare (societate de asigurare sau intermediar de asigurare), categoriile de clienți (rezidenți, nerezidenți, PEP) cu care se încheie relațiile de afaceri, produsele și serviciile furnizate și canalele lor de distribuție.

Toate entitățile raportoare, inclusiv asigurătorii de viață, au obligația de a efectua evaluarea riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului la nivelul entității, de a dispune de politici și mecanisme de evaluare și de atenuare a acestui risc și de procedurilor de testare, inclusiv de audit. În ceea ce privește clienții lor, entitățile au obligația de cunoaștere a clientelei și de aplicare a măsurilor adecvate în acest sens, de identificare a beneficiarului real și de a monitoriza relația de afaceri și, în funcție de informațiile obținute, de produsele accesate și de modul de realizare a tranzacției, precum și de alte elemente stabilite în politica de acceptare a clienților, entitatea stabilește categoria de risc a clientului în condiții care permit demonstrarea includerii într-o anumită categorie de risc. Toate aceste informații sunt păstrate timp de 5 ani sau mai mult, în cazuri excepționale. În politica internă în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului sunt stabilite cerințele privind obținerea de informații la stabilirea relației de afaceri și, de asemenea, la momentul plății (obligație legală). În timpul contractului, frecvența screeningului se stabilește în conformitate cu nivelul de risc. Toate elementele utilizate în strategia de risc SB/FT sunt luate în considerare atunci când se stabilește frecvența și complexitatea controalelor (inclusiv acțiunile subsecvente pentru remedierea deficiențelor identificate) cu privire la activitatea entităților din sectorul asigurărilor (asigurări de viață, asigurări de investiții și asigurări mixte).

Polițele de asigurare de viață sunt distribuite de asigurătorul/sucursala rezidentă sau de un intermediar de asigurări (broker de asigurări), care este, de asemenea, o entitate raportoare și aplică măsuri de cunoaștere a clientelei pentru clienți proporțional cu riscul asociat relației și în conformitate cu dispozițiile Directivei UE 2015/849. Clasificarea clientului și măsurilor de monitorizare generează, de asemenea, un factor de diminuare a riscurilor.

Astfel, deoarece cea mai mare parte a primei brute de asigurare de viață, ca produs oferit de asiguratorii români, este plătită numai în cazul unui eveniment predeterminat, cum ar fi decesul, sau la o anumită dată, precum în cazul polițelor de asigurare de viață de credit care acoperă împrumuturile, consumul și ipoteca, sau cele care sunt plătite doar la decesul persoanei asigurate, are drept rezultat un factor de risc scăzut SB/FT al produsului.

Astfel, strategia de risc aplicată sectorului asigurări - reasigurări dintr-o perspectivă prudentțială și completată cu elemente de spălare de bani/finanțare a terorismului ia în considerare volumul primelor câștigate, tipul de entitate de asigurare (societate de asigurări sau intermediari), categoriile de clienți (rezidenți, nerezidenți, PEP) cu care se încheie relațiile de afaceri, produsele și serviciile furnizate și canalele lor de distribuție.

În prezent, A.S.F. efectuează controale la sediile societăților de asigurare și ale intermediarilor de asigurări cu personalul specializat alocat mecanismului de supraveghere sectorial, dar utilizează echipe mixte de supraveghere (specialiști în domeniu și în domeniul combaterii spălării banilor), astfel încât, după caz, în abordarea riscurilor de spălare de bani sau de finanțare a terorismului, să poată participa și specialiști din structura independentă a SB/FT, cu responsabilități de analiză și supraveghere/monitorizare a entităților financiare nebancare.

Rapoartele anuale prezintă o clasificare a entităților în funcție de categoria de risc și măsurile de abordare a riscurilor identificate și cuantificate, și anume măsurile care se vor materializa în tipul de inspecție (de fond, tematic, ad-hoc, monitorizare continuă) și frecvența controalelor ale căror rezultate vor defini măsurile efective care trebuie luate pentru a aborda amenințările la care este expusă entitatea și pentru a-și diminua sau remedia vulnerabilitățile. Din aceasta, ASF stabilește planul anual de control la entitățile care desfășoară activități de asigurare pe baza unei metodologii, planul de acțiune în sine fiind o măsură de abordare a riscurilor evaluate la nivel de sector, la care pot participa și specialiști în prevenirea și combaterea spălării banilor. Evenimentele de risc care au apărut și au fost identificate cu ajutorul instrumentelor proactive de monitorizare a entităților financiare pot conduce la controale ad-hoc ale unor entități sau activități specifice sau pot constitui motive pentru declanșarea audierilor la sediul ASF.

Prima etapă a procesului de supraveghere este evaluarea trimestrială și clasificarea societăților în funcție de riscurile și impactul lor asupra pieței asigurărilor. Planificarea acțiunilor de supraveghere se realizează pe baza unui calendar specific pentru fiecare societate de asigurare, luând în considerare rezultatele analizelor trimestriale, ale controalelor periodice sau ad-hoc la fața locului și informațiile suplimentare furnizate de societăți.

În cadrul acțiunilor de supraveghere și monitorizare off-site, sunt realizate și acțiuni mixte, alcătuite din specialiști ai structurii sectoriale și specialiști în prevenirea și combaterea spălării banilor din structura independentă a ASF. Pe lângă analizele cantitative și calitative ale tuturor raportărilor efectuate în temeiul legislației în vigoare, sunt efectuate analiza politicilor care stau la baza sistemului de guvernare al societăților de asigurare, precum și analiza strategiei acestora.

Măsurile de supraveghere (inspecții și monitorizare) a sectorului asigurări-reasigurări pe tipuri de entități și instrumente (produse) financiare au identificat următoarele amenințări de spălare de bani sau de finanțare a terorismului între 2017 și 2020:

- Clienți netransparenți ai PEP (și anume, în ceea ce privește prezentarea sursei fondurilor utilizate pentru produsele de asigurare cu componentă investițională, produsele de investiții unit link/anuități);
- Clienții nerezidenți care accesează numai produse de asigurare cu componentă investițională/produse unit link/anuități;
- Clienți nerezidenți din zonele geografice identificate ca fiind incluse în lista cu țări cu deficiențe a standardelor FATF;
- nedesemnarea unui ofițer pentru prevenirea și combaterea spălării banilor (AMLO – FATF R18) care îndeplinește toate condițiile de competență și onorabilitate necesare pentru a gestiona amenințările și vulnerabilitățile în activitatea de primă de asigurare premium ridicată sau care aparține unui grup stabilit în alte state.

Încălcările și deficiențele identificate în cursul inspecțiilor la nivelul entităților din sectorul asigurărilor (de fond, tematic sau ad hoc) se datorează, în general, următoarelor vulnerabilități:

- lipsa sau deficiențele identificate în ceea ce privește măsurile preventive/mecanismele de control (FATF R1, R18) puse în aplicare la nivel de entitate;
- evaluarea internă a riscurilor (asigurător, 2017)
- lipsa formării/instruirii în materie de prevenire și spălarea banilor sau de finanțare a terorismului;
- proceduri deficitare privind cunoașterea clienței, raportarea situațiilor ce prezintă riscuri de SB/FT, măsurile suplimentare de cunoaștere a clienței pentru persoanele expuse public (1 asigurător, 2018);
- nerespectarea obligației de a verifica și de a documenta beneficiarul real (BOs) la data creanței aferente acumulărilor de investiții sau evenimentelor de risc acoperit;
- neraportarea tranzacțiilor suspecte către FIU sau raportări care conțin informații slab calitative;
- acces limitat la informațiile privind beneficiarii reali, atât la nivel național, cât și la nivel internațional (1 asigurător, 2017);
- Resurse insuficiente pentru a acoperi obligațiile de spălare de bani sau de finanțare a terorismului.

La evaluarea nivelului adecvat și proporțional de măsuri de remediere și de sancțiuni impuse entităților financiare, se iau în considerare următoarele:

- Natura constatărilor/deficiențelor în ceea ce privește elementele de risc mai ridicate identificate la nivelul entităților de asigurări și al sistemului/sectorului de intermediere de asigurări;
- Impactul deficienței identificate în ceea ce privește expunerea entității la nivelul sectorului financiar nebankar/sistemului financiar;

- Utilizarea sancțiunilor disponibile, inclusiv retragerea autorizației/licenței de funcționare;
- Publicarea de informații privind sancțiunile impuse unei entități pentru informarea celorlalte entități din sector, astfel încât acestea să fie conștiente de măsurile necesare pentru abordarea unor riscuri similare.

Din toate aceste elemente s-a constatat că sectorul asigurărilor (pentru asigurări de viață și unit link/anuități prezintă **un risc mediu și un risc mediu rezidual** de a fi utilizat în scopuri de spălare de bani din evaluarea riscurilor SB/FT identificate, vulnerabilităților, amenințărilor și măsurilor de remediere și măsurilor de reacție preventivă, în conformitate cu subcapitolul 6.3-6.4 punctul 4.2 din Metodologia NRA a Consiliului Europei.

Tipul de produse din sectorul asigurărilor care fac obiectul supravegherii în scopuri de prevenire a spălării banilor

Asigurare de viață (AV)

În anul 2020, contribuția societăților de asigurări de viață la PIB a fost de 221 milioane EUR. Ponderea activității de asigurare de viață în sectorul asigurărilor totale din România din perspectiva volumului primelor brute subscrise se află la un nivel scăzut în comparație cu alte state UE.

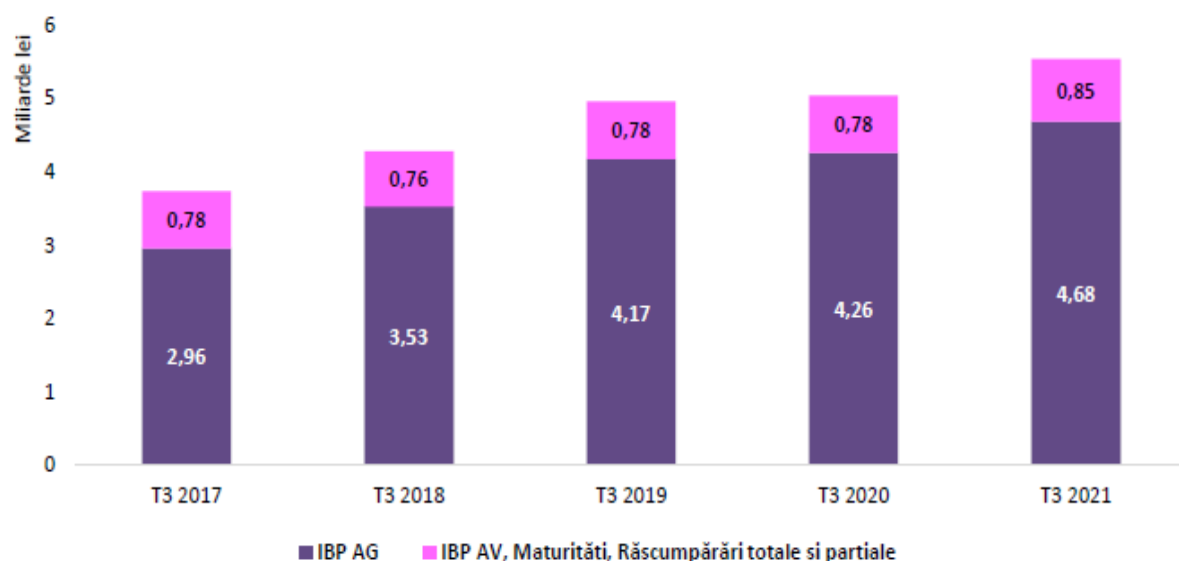
În această clasă de asigurări sunt incluse 7 subdiviziuni: C1 – asigurări de viață, rente și asigurări de viață suplimentare, C2 – asigurare de căsătorie și naștere, C3 – Asigurări de viață și rente, legate de fondurile de investiții, C4 – tontine, C5 – operațiuni de capitalizare bazate pe calcule actuariale, C6 – gestionarea fondurilor de pensii de grup și C7 – operațiuni legate de durata vieții umane, în conformitate cu legislația privind asigurările sociale.

În 2020, volumul primelor brute subscrise pentru segmentul asigurărilor de viață a scăzut ușor, în timp ce valoarea primelor subscrise pentru activitatea generală de asigurare a crescut, ceea ce a condus la o scădere a ponderii sectorului asigurărilor de viață la 19 % din totalul subscrierilor.

În primele 3 trimestre ale anului 2021, asigurările de viață au înregistrat o creștere de 22 % a numărului anual de asigurări de viață (luând în considerare toate tipurile de produse de pe piață) ajunse la scadență (plătite asiguratului/beneficiarului) în comparație cu primele 9 luni ale anului 2020, din care 25 % pentru C1 – asigurări de viață, rente și asigurări de viață suplimentare și C3 – asigurări de viață și rente, legate de fondurile de investiții. Primele brute subscrise aferente asigurărilor de viață (AV) sunt de aproximativ 2 miliarde RON (aproximativ 404 milioane EUR⁵⁰), ceea ce reprezintă o creștere semnificativă de peste 22 % în comparație cu primele 9 luni ale anului 2020. Prestațiile brute de asigurări de viață sunt suplimentate cu scadența, răscumpărările parțiale și totalul, toate cumulate fiind în valoare de 622.066.730 lei (125,67 milioane EUR), valoarea crescând cu aproximativ 1,4 % comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut.

⁵⁰ 1 EUR = 4.95 lei

Figura 21 Evoluția volumului de indemnizații brute plătite, inclusiv maturități și răscumpărări pentru asigurări generale și de viață (miliarde lei)

Tabelul 14: dinamica indemnizațiilor brute plătite, inclusiv scadențele și răscumpărările pentru asigurările generale și de viață în primele 9 luni ale perioadei 2017-2021

Perioada	PBI AG + AV (Lei)	Rata de variație în comparație cu perioada anterioară%	PBI AG (lei)	Rata de variație în comparație cu perioada anterioară%	PBI AV, scadențe, răscumpărări, total și parțial (Lei)	Rata de variație în comparație cu perioada anterioară%
30.09.2017	3.734.894.025	—	2.957.268.881	—	777.625.144	—
30.09.2018	4.283.680.127	14,69 %	3.526.518.510	19,25 %	757.161.617	— 2,63 %
30.09.2019	4.953.824.229	15,64 %	4.169.900.048	18,24 %	783.924.181	3,53 %
30.09.2020	5.038.198.663	1,7 %	4.258.607.436	2,13 %	779.591.227	— 0,55 %
30,09,2021	5.533.046.467	9,82 %	4.682.758.309	9,96 %	850.288.158	9,07 %

Tabelul – Dinamica primelor brute subscrise pe clase de asigurare în perioada 2016-2020

AV	C1	1.116.592.111	1.377.567.383	1.486.795.597	1.417.601.050	1.440.587.391
	C2	899.501	696.590	11.123	10.824	11.271
	C3	473.969.406	554.216.414	505.515.736	674.633.376	596.348.126
	C4	0	0	0	0	0
	C5	0	0	0	0	0
	C6	0	0	0	0	0
	C7	0	0	0	0	0
	A1	18.548.227	4.015.424	5.398.324	5.499.595	5.615.260
	A2	59.438.002	76.769.439	104.734.513	158.270.341	176.916.226
	TOTAL	1.669.447.247	2.013.265.250	2.102.455.293	2.256.015.186	2.219.478.274

S-a menținut, de asemenea, o concentrare ridicată pe piața asigurărilor de viață, 5 societăți deținând o cotă de aproximativ 81% din volumul total al primelor subscrise în acest segment, subscrierile cumulate depășind valoarea de 1,6 miliarde lei (323,23 milioane EUR). Astfel, considerăm că aceasta este o vulnerabilitate a pieței asigurărilor din România din cauza gradului ridicat de concentrare, atât din perspectiva expunerii principalelor clase de asigurări supravegheate, cât și din punctul de vedere al dimensiunii cotei de piață deținute de un număr mic de societăți de asigurare. Prin urmare, din perspectiva prevenirii și combaterii spălării banilor, acest lucru poate duce la riscuri de guvernare.

Vulnerabilități generale, luând în considerare produsele de asigurare de viață

În general, riscul de spălare de bani asociat sectorului asigurărilor de viață este mai mic decât cel asociat altor produse financiare (ex. împrumuturi și servicii de plată) sau altor sectoare (ex. bancar, jocuri de noroc, pietre prețioase și comercianți de metale). În acest moment, produsele românești de asigurare de viață nu sunt suficient de flexibile pentru a fi prima alegere pentru persoanele care spală bani. Cu toate acestea, la fel ca în cazul altor produse de servicii financiare, există riscul ca fondurile utilizate pentru achiziționarea de asigurări de viață să fie produse ale unor infracțiuni. De asemenea, există un risc potențial ca fondurile retrase din contractele de asigurare de viață să fie utilizate pentru finanțarea terorismului.

Riscurile SB/FT din sectorul asigurărilor se pot regăsi în asigurările de viață și, cu un risc mai mic în comparație cu alte produse de asigurare de viață, în produsele bazate pe anuități. Astfel de produse permit unui deținător de poliță de asigurare să plaseze fonduri în sistemul financiar și, eventual, să disimuleze originea lor infracțională sau să finanțeze activități ilegale.

În același timp, la evaluarea sectorială a rezultat că, asigurările de viață nu sunt un produs utilizat în general de nerezidenți (volume mici). În același timp, în ceea ce privește

monitorizarea clienților, asigurătorii semnalează dificultățile legate de obținerea de informații cu privire la statutul PEP.

În mod vizibil, riscurile de spălare de bani sau de finanțare a terorismului aferente produselor de asigurare de viață sau caracteristicilor produsului care ar putea fi expuse riscului de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani sau de finanțare a terorismului (fără a aduce atingere expunerii la alți factori de risc de spălare de bani sau de finanțare a terorismului, cum ar fi riscul de tranzacție, de distribuție, geografic sau al clientului) includ:

(i) **Polițe de asigurare cu primă unică:** Politici care permit celor care spală bani să descarce sume mari de bani într-o singură tranzacție (cea mai frecventă formă de spălare de bani pentru societățile de asigurări). Persoanele care spală bani vor încerca apoi să obțină banii înapoi printr-o cerere frauduloasă;

- Contracte de tip unit-linked sau cu profit unic cu prime;
- Polițe de asigurare de viață cu primă unică, cu plata valorii în numerar.

(ii) **Polițele de rentă viageră sau valoarea ridicată a primelor economisite:** După plata primelor cu fonduri provenite din săvârșirea de infracțiuni, persoanele care spală bani pot primi venituri legitime din polițele de anuitate sau din produsele cu primă de economie.

(iii) **Perioadele cooling-off:** Persoanele care spală bani pot solicita rambursarea primelor pe parcursul unei perioade cooling-off sau pot plăti în mod deliberat în exces primele pentru a declanșa o rambursare;

- Asigurări endowment;

(iv) **Renunțarea la polița de asigurare:** Persoanele care spală bani își pot ceda polițele în pierdere pentru a-și recâștiga banii depozitați;

- Indemnizația sau rezilierea anticipată a poliței de asigurare în orice moment, cu comisioane sau taxe reduse;
- Acceptarea plăților netrasabile, cum ar fi numerarul, ordinele de plată, cecurile în cascadă sau activele virtuale;
- Acceptarea plăților frecvente în afara unui calendar normal al primelor sau plăților;
- Produse care acceptă sume forfetare cu valoare ridicată, combinate cu caracteristici de lichiditate.

(v) **Suplimentări de fonduri:** După plata unei prime inițiale mici pentru a evita atenția autorităților, persoanele care spală bani își pot suplimenta plățile pentru a descărca mai multe fonduri provenite din săvârșirea de infracțiuni;

- Produse care permit anularea unei polițe într-un interval de timp stabilit și rambursarea primelor plătite;

(vi) **Transferul dreptului de proprietate:** Clienții pot cumpăra polițe de asigurare de viață și pot transfera dreptul de proprietate către o parte terță infractor care își retrace ulterior banii;

- Produse care permit plăți cu valoare foarte mare sau nelimitată sau a unor volume mari de plăți de valoare mai mică;

- Produse cu caracteristici sau servicii care permit clienților să utilizeze produsul într-un mod incompatibil cu scopul său (de exemplu, o poliță de asigurare menită să ofere oportunități de investiții pe termen lung, dar care permite operațiuni frecvente sau scăzute de depozit/retragere de comisioane);
- Produse care permit cesiunea fără ca asigurătorul să fie conștient de faptul că beneficiarul contractului a fost schimbat până la momentul formulării unei cereri de despăgubire;
- Clientul nu este nici plătitorul, nici destinatarul fondurilor;
- Sursa de plată sau destinatarul fondurilor se află în afara jurisdicției (de exemplu, asigurătorul din jurisdicția A și sursa de plată din jurisdicția B); și
- Modificarea semnificativă, neașteptată sau inexplicabilă a modelului de plată, retragere sau restituire a clientului;

(vii) **Împrumuturi sub condiție:** După ce și-au acumulat valoarea cu plata primelor, persoanele care spală bani pot contracta împrumuturi garantând cu polița lor de asigurare de viață și utilizând valoarea în numerar drept garanție reală. Împrumuturile acordate contra polițe nu implică verificări stricte în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și nu trebuie rambursate: valoarea împrumutului și dobânda vor fi deduse din indemnizația de deces;

- Produse cu caracteristici care permit contractarea de împrumuturi contra poliței (în special în cazul în care împrumuturile frecvente pot fi contractate și/sau rambursate cu numerar);
- Acceptarea de a fi utilizată ca garanție reală pentru un împrumut și/sau emisă într-o fiducie cu risc discreționar sau cu risc sporit;
- Negociabilitatea, de exemplu, produsul poate fi tranzacționat pe o piață secundară sau utilizat ca garanție pentru un împrumut;

(viii) **Garanții:** privind primele unice pot fi utilizate ca garanții reale pentru împrumuturile bancare, persoanele care spală bani își pot ceda polițele pentru rambursare a împrumuturilor.

Vulnerabilitatea depinde de factori precum (dar fără a se limita la) complexitatea și termenii contractului, distribuția, metoda de plată (ex. numerar sau transfer bancar) și dreptul contractelor.

Asigurarea de sănătate

Asigurările de sănătate au continuat să înregistreze o tendință pozitivă în primele 9 luni ale anului 2021, cu un volum de subscrieri de aproximativ 384 milioane lei, crescând cu peste 9 % față de perioada similară anului precedent și deținând o cotă de 3,9 % din totalul

STUDIU DE CAZ:

Un RTS (raport tranzacții suspecte) trimis de asigurătorul A (sucursala entității financiare străine) cu privire la încetarea contractului a două asigurări de viață ale domnului BB (persoană fizică, rezident), identificat ca fiind PEP și Rodna (august 2016).

Prima asigurare de viață, tip tradițional, a început la 29.10.2005 până la 29.10.2057, deschisă la sucursala județeană Dâmbovița (unde locuiește), cu o valoare trimestrială de asigurare brută de 462,22 lei (aprox. 102 EUR). Valoarea de reziliere a contractului a fost de 8.198,48 lei (1.821 EUR).

A doua poliță de asigurare de viață a fost unit link M, cu o asigurare trimestrială brută de 2.429,68 lei (539 EUR) începută în 10/29/2005, cu beneficiar în cazul decesului, soția sa. Valoarea contului era la momentul solicitării închiderii asigurării 37.687,12 lei (8.374 EUR), iar comisionul de reziliere era de 34.532,78 lei (7.673 EUR). În formularul cererii de închidere, asigurătorul a stabilit regula conform căreia plata se efectuează într-un cont bancar (în acest caz, un cont bancar al clientului).

În formularul de asigurare, acesta a declarat că era director și administrator la propria sa societate (nu reiese din căutările publice, la momentul executării poliței de asigurare că era PEP). Asigurătorul a transmis RTS înainte de tranzacție, în ceea ce privește alerta Rodna și valoarea ridicată a comisionului pentru rezilierea anticipată a contractului.

După analizarea matricei de risc a elementului rezultă un risc mediu de spălare de bani,

Nr.	Element	Evaluarea probabilității	Evaluarea consecințelor/impactului	Nivel de risc
1.	Risc	moderat	scăzut	mediu

Vulnerabilități asociate:

Lipsa unui sistem intern de alertă, lipsa monitorizării continue

Amenințare asociată:

Clienți cu antecedente penale;

Persoane expuse public asociate cu infractori;

Persoană desemnată – sancțiunea internațională

Descrierea evenimentului:

Clientul PEP implicat în activități infracționale a solicitat rambursarea anticipată a 2 polițe de asigurare de viață, având o valoare ridicată a comisionului pentru rezilierea anticipată a contractului;

Descrierea riscului:

Plasarea unor posibile fonduri ilicite în produse de asigurare de viață cu o posibilă acțiune de răscumpărare anticipată. Prin urmare, utilizarea produsului de asigurare de viață în scopul spălării banilor.

primelor brute subscrise de societăți autorizate și reglementate de ASF. Numărul de contracte în vigoare la sfârșitul lunii septembrie 2021 la nivelul întregii piețe a asigurărilor de sănătate este de 356.296.

În 2020, asigurările de sănătate au acumulat prime brute subscrise în valoare de aproximativ 451 milioane lei, în creștere cu 18,38 % comparativ cu aceeași perioadă a anului 2019:

- primele brute subscrise (PBS) aferente asigurărilor generale (AG) se ridică la 274 milioane lei, crescând cu aproximativ 23 % și reprezentând aproximativ 61 % din totalul PBS pentru activitatea de asigurare de sănătate;
- primele brute subscrise aferente asigurărilor de viață (AV) se ridică la 177 milioane lei, crescând cu aproximativ 12 % comparativ cu perioada similară din anul precedent.
-

Numărul de contracte în vigoare la sfârșitul lunii decembrie 2020 pe întreaga piață a asigurărilor de sănătate s-a situat la 377,854, în scădere cu aproximativ 6 % față de numărul de contracte în vigoare la sfârșitul anului 2019. Majoritatea contractelor în vigoare (350.668, reprezentând aproximativ 93 % din numărul total de contracte) sunt încheiate pentru asigurări de sănătate asimilate asigurărilor generale.

Toate asigurările de sănătate:

Perioada	Numărul de contracte în vigoare la sfârșitul perioadei de raportare (lei)	Numărul de noi contracte încheiate în timpul raportării perioadei	Prime brute emise (lei)	Indemnizații brute plătite (lei)
2016	231.198	271.836	172.819.942	68.373.126
2017	275.904	320.329	208.645.965	104.670.974
2018	365.872	427.290	335.020.775	164.564.666
2019	403.308	477.238	381.339.604	220.192.585
2020	377.854	486.485	451.445.204	213.095.277

Din care, acestea sunt legate de contractele de asigurare de viață (AV):

Perioada	Numărul de contracte în vigoare la sfârșitul perioadei de raportare (lei)	Numărul de noi contracte încheiate în cursul perioadei	Prime brute emise (lei)	Indemnizații brute plătite (lei)
----------	---	--	-------------------------	----------------------------------

	perioadei raportare (lei)	deperioadei raportare	de	
2016	8.285	7.513	59.438.002	25.417.143
2017	10.144	3.710	76.769.439	32.179.374
2018	17.173	11.617	105.008.303	42.815.659
2019	36.596	26.219	158.270.341	73.205.852
2020	27.186	13.661	176.916.226	71.131.314

STUDIU DE CAZ:

RTS (raport de tranzacție suspectă) efectuat de asiguratorul AB cu privire la plățile brute subscrise de asigurări de sănătate (594 lei, aprox 110 EUR) solicitate de o persoană fizică, GZ, în martie 2016, care a fost identificată la momentul plății ca fiind pe lista persoanelor afiliate la PEP cu Rodna.

Această situație demonstrează vulnerabilități ca: o monitorizare defectuoasă a relației de afaceri cu acest client al asiguratorului, care presupuneau aplicarea obligației aplicării măsurilor suplimentare de cunoaștere a clientelei (EDD) și de stabilirea defectuoasă a categoriei de risc în care acesta ar trebui inclus. De asemenea, prin acceptarea acestui client, entitatea nu a respectat propria sa politică internă de acceptare a clienților și a crescut riscul general al entității.

În această situație, ASF a stabilit un plan de măsuri, pus în aplicare de asigurator în 30 de zile.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității	Evaluarea consecințelor/impactului	Nivel de risc
1.	Risc	scăzut	moderat	mediu
Vulnerabilități asociate: Lipsa unui sistem intern de alertă, lipsa monitorizării continue, lipsa EDD				
Amenințare asociată: Clienți cu antecedente penale; Persoane expuse politic asociate cu infractori; posibil grup de persoane, clienți asociați cu PEP anchetați pentru infracțiuni financiare				
Descrierea evenimentului: Client PEP afiliat pentru a investiga PEP, utilizând evenimente de sănătate pentru banii deblocați, nivel de primă foarte mic				
Descrierea riscului: Plasarea unor posibile fonduri ilicite în asigurări și utilizarea asiguratorului pentru spălarea banilor				

Asigurarea de garanție

Asigurările de garanție au înregistrat un volum de prime brute subscrise de aproximativ 262 milioane lei în primele 9 luni ale anului 2021, în scădere cu 28 % față de aceeași perioadă din anul precedent (364 milioane lei). Din totalul primelor brute subscrise de societățile de asigurare autorizate și reglementate de ASF în primele 9 luni ale anului 2021 (9,8 miliarde lei), primele brute subscrise pe teritoriul altor state au înregistrat un volum de aproximativ 214 milioane lei, reprezentând aproximativ 2,2 % din volumul total al primelor subscrise, în scădere față de aceeași perioadă a anului trecut (aproximativ 259 milioane lei).

Asigurarea de garanție este o formă de asigurare care oferă o asigurare completă pentru executarea lucrărilor, care acoperă riscurile care decurg din neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale pentru orice tip de proiect, public și/sau privat, în special pentru cei implicați în procedură, achiziții publice. Cele mai uzitate garanții emise de societățile de asigurare sunt:

- garanții privind forța de muncă și garanțiile;
- garanții de bună execuție (în timpul construcției, după construcție);
- garanții de livrare;
- garanții de plată în avans;
- garanții de plată;
- garanții vamale;
- diverse garanții de autorizare (de exemplu, garanții de mediu/de utilizare a terenurilor).

În 2020, primele brute subscrise pentru asigurarea garanțiilor s-au ridicat la 465 milioane lei, înregistrând o creștere de peste 68 % față de aceeași perioadă a anului precedent, respectiv o creștere de aproximativ 102 % comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018. În ceea ce privește valoarea alocațiilor brute plătite, aceasta a fost de aproximativ 40 milioane lei, în scădere cu aproximativ 3 % comparativ cu aceeași perioadă a anului 2019.

În comparație cu aceeași perioadă a anului precedent, la sfârșitul lunii decembrie 2020, numărul de contracte în vigoare în categoria asigurărilor a crescut cu aproximativ 23 %, ajungând la un număr de 90.483 de contracte.

Acest tip de asigurare poate fi vulnerabil la înșelăciune. Aceste asigurări au fost utilizate în trecut pentru a participa la licitații publice.

Vulnerabilitățile riscurilor de spălare de bani sau de finanțare a terorismului privind produsele de asigurare de garanție sau caracteristicile produselor care ar putea fi expuse riscului de a fi utilizate în scopuri de spălare de bani sau de finanțare a terorismului (fără a aduce atingere expunerii altor factori de risc de spălare de bani sau de finanțare a terorismului, cum ar fi riscul de tranzacție, de distribuție, riscul geografic sau riscul privind clienții) includ:

- Flexibilitatea plăților, de exemplu produsul permite plăți de la părți terțe neidentificate sau plăți ale primelor cu valoare ridicată sau cu valoare nelimitată, plăți în exces sau volume mari de plăți de primă cu valoare mai mică sau plăți în numerar;
- Facilitarea accesului la fondurile acumulate, de exemplu produsul permite retrageri parțiale sau răscumpărări anticipate în orice moment, cu taxe sau comisioane limitate;
- Posibilitatea de a schimba cu ușurință beneficiarul;
- Proiectarea unui produs care permite depunerea și efectuarea de plăți de către un terț;
- factorul de risc care declanșează plata compensației nu poate fi determinat în mod obiectiv, executorul serviciului (persoana asigurată) poate solicita în orice moment

pe parcursul executării serviciului contractat să utilizeze asigurarea pentru a acoperi partea neexecutată (din mai multe motive, inclusiv frauduloasă).

Amenințările SB/FT la adresa acestui tip de asigurare sunt legate de:

- utilizarea acestui tip de garanție de către infractori pentru utilizarea tranzacțiilor cu valoare ridicată pentru a integra banii spălați;
- utilizând acest tip de garanție din partea grupului infracțional format din persoana care controlează asigurătorul, executorul lucrării (persoana asigurată) și cu beneficiarul poliței de asigurare.

Din acest motiv, acest tip de asigurare poate fi vulnerabil la înșelăciune și poate prezenta un risc mediu de spălare de bani.

Canalul de distribuție

Ponderea veniturilor din **activitatea de intermediere în asigurări** (intermediari de asigurări) în volumul primelor intermediare pe segmentul de asigurare de viață a fost de 43,74 % (primele 9 luni ale anului 2021), realizată de 169 de intermediari de asigurări. Prin urmare, în mai mult de jumătate din cazuri asigurările de viață sunt subscrise direct de asigurător.

Din totalul primelor brute subscrise de societățile de asigurare autorizate și reglementate de ASF în 2020 (11.5 miliarde lei), primele brute subscrise pe teritoriul altor state au înregistrat un volum de aproximativ 355 milioane lei (78,88 milioane Euro⁵¹), reprezentând aproximativ 3 % din volumul total al primelor subscrise, crescând cu aproximativ 38 % față de anul precedent (aproximativ 257 milioane lei, 57.11 milioane Euro).

Perioada	Prime brute emise (lei)			Intermedierea primelor brute (lei)			Gradul de intermediere (%)	
	Total	AV	%	Total	AV	%	Total	AV
31.12.2016	9,380,935,173	1,669,447,247	17.80	6,200,117,078	170,709,691	2.75	66.09	10.23
31.12.2017	9,701,743,603	2,013,265,250	20.75	6,166,053,903	204,048,489	3.30	63.56	10.14
31.12.2018	10,144,526,431	2,102,455,293	20.72	6,380,788,060	237,540,165	3.72	62.90	11.30
31.12.2019	10,990,225,394	2,256,015,186	20.52	7,203,671,303	240,473,758	3.33	65.55	10.66

⁵¹ 1 EUR = 4,5 lei

31.12.2020	11,500,479,256	2,219,478,274	19.29	7,859,221,295	287,079,947	3.65	68.34	12.93
------------	----------------	---------------	-------	---------------	-------------	------	-------	-------

În 2020, au existat creșteri ale volumelor primelor intermediare/distribuite pentru ambele tipuri de clase de asigurări de viață, atât tradiționale (clasa C1), cât și pentru cele cu componentă investițională (clasa C3). La fel ca în anii precedenți, asigurările de viață cu o componentă investițională au înregistrat o creștere mai pronunțată în 2020 în ceea ce privește volumul primelor intermediare.

Asigurare de viață clasă	Volumul primelor intermediare			Dinamica 2020/2019	Dinamica 2020/2018
	2018	2019	2020		
C1	199.110.236	206.423.054	232.827.926	12,79 %	16,93 %
C3	21647.146	33.603.285	53.914.926	60,45 %	149,06 %

Riscul geografic – vulnerabilități

Distribuția geografică a asigurărilor de viață (AV) este legată de dezvoltarea financiară regională (2020).

În ceea ce privește distribuția geografică a subscrierii, se observă atât în cazul asigurărilor generale (AG), cât și în cazul asigurărilor de viață (AV), cea mai importantă valoare cumulativă sunt contractele de asigurare încheiate în București și Ilfov, după care urmează distanța semnificativă nord-vest, iar valoarea totală a asigurării de țară din partea de sud este de 9-101 milioane lei per județ.

adecvate, cum ar fi identificarea electronică a semnăturii sau documentele de identificare electronică;

- lanțuri lungi de intermediari;
- utilizarea unui intermediar în situații neobișnuite (de exemplu, distanța neexplicată din punct de vedere geografic);
- resurse limitate pentru obligațiile SB.

Amenințările de spălare a banilor sunt legate de capacitatea infractorilor de a utiliza resursele limitate ale brokerilor pentru a utiliza produsele de asigurare pentru a plasa și a integra banii spălați.

În ceea ce privește intermediarii de asigurări, când încheie produse de asigurare aflate sub incidența Legii AML, aceștia sunt entități raportoare, motiv pentru care considerăm că sunt factori de diminuare a riscurilor de spălarea banilor. Intermediarii sunt bine cunoscuți de asigurător, care s-a asigurat că intermediarul aplică clienților măsuri de precauție (CDD) proporționale cu riscul asociat relației de afaceri⁵³.

În ceea ce privește asigurările subscrise de sucursale ale intermediarilor străini, la 31 decembrie 2020, 13 de sucursale își desfășurau activitatea pe piața asigurărilor, dintre care 10 erau implicate în asigurări generale („AG”), iar 3 erau în asigurări de viață („AV”).

La sfârșitul anului 2020, sucursalele au acumulat prime brute subscrise în valoare de 1,021 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 15 % comparativ cu anul precedent:

- primele brute subscrise (PBS) aferente asigurărilor generale (AG) se ridică la 489,9 milioane lei, în creștere față de anul precedent cu aproximativ 15 %;
- primele brute subscrise aferente asigurărilor de viață (AV) se ridică la 531,7 milioane lei, crescând cu aproximativ 15 % comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent;
- 12,69 % din asigurările de sănătate au fost realizate prin intermediul sucursalelor.

Prime brute subscrise (lei) de sucursale	2018	2019	2020
AG	273.128.910	423.054.646	489.989.547
AV	396.241.305	464.278.869	531.761.035
TOTAL	669.370.215	887.333.515	1.021.750.583
AG (%)	40,80 %	47,68 %	47,96 %
AV (%)	59,20 %	52,32 %	52,04 %

⁵³ PCT 14.14 din Ghidul ABE privind factorul de risc (revizuit în 2021)

Evoluția volumului provizioanelor brute plătite, inclusiv scadențele și răscumpărările			
AV	113.962.294	129.490.840	147.765.473
AV (%)	61,92 %	51,43 %	42,12 %
Asigurare de viață	Prime brute subscrise (lei)	Cota de piață	
A1, Accidente	349.686.867	65,76 %	
C1 – asigurare de viață, asigurare de anuitate și asigurare de viață complementară	154.870.354	29,12 %	
C3 – Asigurări de viață și rente legate de fondurile de investiții	27.203.814	5,12 %	
Total	531.761.035	100 %	

În anul 2020, sucursalele au raportat indemnizații brute plătite, cumulat pentru cele două categorii de asigurări, în valoare de aproximativ 351 milioane lei, din care 148 milioane lei reprezintă sume plătite pentru indemnizații brute (inclusiv scadențe și răscumpărări), aferente asigurărilor de viață, înregistrând o creștere de aproximativ 14 % față de anul precedent.

Sucursalele instituțiilor financiare din România, aflate în sfera de supraveghere CSB a ASF sunt supravegheate de ASF pentru asigurarea respectării obligațiilor SB/FT. Nu au fost identificate alte amenințări și vulnerabilități pentru sucursalele entităților financiare nonbancare din UE, în afara celor care rezultă din analiza anterioară. Această concluzie este rezultatul deficiențelor constatate în cadrul controalelor și al evaluărilor fit&proper precum și a evaluărilor de supraveghere realizate împreună cu supraveghetorul din țara de origine, precum și bazat pe oferta de produse de asigurare și tipul de clienți.

4.4 Case de amanet, case de ajutor reciproc, entități fără scop patrimonial și alte instituții financiare nebancare

Instituțiile financiare nebancare (IFN), reglementate de Legea 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, sunt entități ce desfășoară activitate de creditare cu titlu profesional în condițiile stabilite de prevederile legale, BNR fiind singura autoritate în măsură să decidă dacă activitatea desfășurată de o entitate este de natura activității de creditare cu titlu profesional.

Instituții financiare nebancare (IFN) care, în conformitate cu prevederile legale în vigoare⁵⁴, au calitatea de entități raportoare supravegheate și controlate de ONPCSB, sunt:

- IFN-urile înscrise în **Registrul de Evidență al BNR**, respectiv casele de amanet, casele de ajutor reciproc și entitățile fără scop patrimonial;
- IFN-urile înscrise exclusiv în **Registrul General al BNR** și care nu au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică ;

IFN-urile înscrise în Registrul de Evidență (BNR) pot desfășura următoarele activități de creditare⁵⁵:

- **casele de amanet:** acordare de credite cu primire de bunuri în gaj, respectiv amanetare prin case de amanet;
- **casele de ajutor reciproc:** acordare de credite către membrii asociațiilor fără scop patrimonial organizate pe baza liberului consimțământ de asociere al membrilor sai (salariați/pensionari), în vederea sprijinirii prin împrumuturi financiare a membrilor lor de către aceste entități;
- **entități fără scop patrimonial :** activități de creditare exclusiv din fonduri publice ori puse la dispoziție în baza unor acorduri interguvernamentale;

IFN-urile, înscrise exclusiv în Registrul General al Băncii Naționale a României și care nu au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică, pot desfășura următoarele activități de creditare: credite de consum, credite ipotecare, credite imobiliare, microcredite, finanțarea tranzacțiilor comerciale, operațiuni de factoring, scontare, forfetare precum și leasing financiar, emitere de garanții, asumare de angajamente de garantare, asumare de angajamente de finanțare, alte forme de finanțare de natura creditului.

În perioada de referință au fost realizate activități de supraveghere și control de către ONPCSB pentru IFN-urile din Registrul de Evidență al BNR și pentru IFN-uri din Registrul General al BNR care nu au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică., conform art. 10 lit. b) din Legea 656/2002, astfel:

1. În perioada 2018 – 2019, au fost **supravegheate off-site**, pe bază de risc, un număr de **2386 IFN-uri din Registrul de Evidență al BNR, respectiv: 1490 de case de amanet, 893 case**

⁵⁴ Art. 5 alin (1) lit. b din Legea 129/2019 cu modificările și completările ulterioare și art. 3 lit. a) din Normele de aplicare a prevederilor Legii 129/2019;

⁵⁵ Conf. art 5 lit. g si art 14 al (1) din Legea 93/2009

de ajutor reciproc si 3 entitati fara scop patrimonial⁵⁶ . Prin introducerea acestora în cadrul unui proces analitic care cuprinde o matrice de evaluare a riscului ce relevă gradul de expunere la riscul de spălare a banilor și finanțarea terorismului a entitatii raportoare, în baza unui sistem de scoring, au rezultat urmatoarele:

- a) **În cazul caselor de amanet, din cele 1490 de case de amanet supravegheate off-site** 4,97% din total au fost încadrate în categoria de **risc ridicat**;
- b) **În cazul caselor de ajutor reciproc, din cele 893 de case de ajutor reciproc supravegheate off-site** 8,2% din total au fost încadrate în categoria de **risc ridicat**;

2. În anul 2020, au fost **supravegheate off-site**, pe bază de risc, un număr de **699 IFN-uri**, astfel: **648 IFN-uri: din Registrul de Evidență al BNR, respectiv: 508 de case de amanet, 137 case de ajutor reciproc si 3 entități fara scop patrimonial**, precum și **51 de IFN-uri din Registrul General al BNR și care nu au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică**. Prin introducerea acestora în cadrul unui proces analitic care cuprinde o matrice de evaluare a riscului ce relevă gradul de expunere la riscul de spălare a banilor și finanțarea terorismului a entității raportoare, în baza unui sistem de scoring, au rezultat urmatoarele:

- a) **În cazul caselor de amanet, din cele 508 de case de amanet supravegheate off-site** 8,1% din total au fost încadrate în categoria de **risc ridicat**;
- b) **În cazul caselor de ajutor reciproc, din cele 137 de case de ajutor reciproc supravegheate off-site** 5,8% din total au fost încadrate în categoria de **risc ridicat**;
- c) **Pentru IFN-uri din Registrul General al BNR și care nu au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică, din cele 51 de entități supravegheate off-site:** 53% din total au fost încadrate în categoria de **risc ridicat**;

3. În perioada de referință au fost **supravegheate on-site (controlate)** un numar de **103 IFN-uri din Registrul de evidență al BNR**, respectiv: **60 de case de amanet și 43 case de ajutor reciproc**. Din totalul **IFN-uri din Registrul de evidență al BNR** controlate, la peste jumătate din ele, respectiv la **51,4%** au fost identificate diverse nerespectări ale prevederilor legale în domeniu⁵⁷ ca urmare, echipele de control au efectuat instruirea reprezentanților legali ai entităților verificate cu privire la modalitățile optime de conformare la cadrul legal în materie, fiind consemnate recomandări pentru remedierea încălcărilor constatate și totodată fiind aplicate și sancțiuni contravenționale corespunzătoare, după caz, astfel:

- a) Din totalul **caselor de amanet** controlate, la **31 case de amanet** au fost aplicate un numar de **52 sancțiuni contravenționale pentru nerespectarea obligațiilor prevăzute de Legea 656/2002**.
- c) Din totalul **caselor de ajutor reciproc** controlate, la **22 case de ajutor reciproc** au fost aplicate un numar de **32 sancțiuni contravenționale pentru nerespectarea prevăzute de Legea 656/2002**.

⁵⁶ În conformitate cu legislația națională – Legea nr. 122/1996, Legea nr. 540/2002 – case de ajutor reciproc organizate pentru a sprijini și a acorda asistență financiară membrilor asociați

⁵⁷ Legea nr. 656/2002 republicata

Riscurile generale ale sectorului

În general, subsectorul reprezentat de IFN-uri prezintă un risc mai scăzut, deoarece baza de clienți este alcătuită aproape în întregime din rezidenți și singurele produse tranzacționate sunt (de obicei) împrumuturi.

Totuși, sectorul caselor de amanet, fiind afaceri care presupun utilizarea frecventă a numerarului, sunt în mod inerent riscante, deoarece pot fi exploatate de infractori, reprezentând o opțiune viabilă și simplă de a ascunde veniturile nelegitime provenite din infracțiuni. Astfel de afaceri care folosesc în mod intensiv numerarul pot permite procesarea unui număr mare de tranzacții care nu necesită gestionarea noilor tehnologii și instrumente de urmărire și care pot favoriza anonimatul.

IFN-uri de tip casă de ajutor reciproc prezintă un risc mai scăzut din cauza naturii produselor oferite (împrumuturi acordate membrilor asociațiilor non-profit organizate pe baza consimțământului liber al angajaților/pensionarilor), sursa fondurilor fiind evaluată cu atenție și, în principiu, singura metodă de spălare a banilor este rambursarea anticipată din surse ilicite.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

În cazul **caselor de amanet**, valoarea tranzacțiilor este de obicei scăzută, fapt ce limitează expunerea la risc, împrumuturile de valoare mică nefiind la fel de atractive pentru grupările de crimă organizată precum alte produse financiare, dar pot fi folosite indirect pentru a spăla veniturile din activități criminale. Deși tranzacțiile sunt de obicei de valoare mică, infractorii pot să împartă sume mari în mai multe tranzacții. Prin urmare, amenințarea de spălare a banilor legată de împrumuturile de valoare mică este considerată moderat semnificativă.

În cazul **caselor de ajutor reciproc**, datorită naturii limitate a produselor, a faptului că majoritatea entităților au în baza de clienți persoane rezidente și oferă împrumuturi de mică valoare, riscul este considerat redus.

Situații de risc identificate pentru serviciile prestate clienții sectorului de activitate reprezentat de IFN-uri supravegheat de ONPCSB:

- În cazul produselor /operațiunilor cu numerar în cadrul cărora clientul:
 - Încearcă să schimbe bancnote de valoare nominală mică în bancnote de valoare nominală mare sau numeroase bancnote murdare, deteriorate sau având alte caracteristici suspecte.
 - Are un comportament atipic și solicită ca în cadrul operațiunii să-i fie furnizată o cantitate nejustificat de mare de bancnote având valoare nominală mică;
 - Solicită scindarea artificială a unor operațiuni, de exemplu pentru a le structura sub limita de raportare; efectuarea într-o perioadă scurtă a mai multor operațiuni cu numerar implicând sume sub limita de raportare la ONPCSB;

- Creșterea bruscă și nejustificată a frecvenței/valorii operațiunilor efectuate de către un client;
- Împrumuturile de o valoare substanțială, în care gajurile sunt răscumpărate cu mult înainte de data scadenței și fără să fie oferită o explicație rezonabilă cu privire la sursa fondurilor utilizate pentru rambursare (un astfel de comportament, dacă este repetitiv, poate atrage o suspiciune mai mare);
- Efectuarea de rambursări utilizând bancnote în valori nominale care sunt neobișnuite pentru amanet (adică rambursare în bancnote de valori mari);
- Clientul furnizează detalii confuze despre împrumut sau cunoaște puține detalii despre scopul acestuia;
- Clientul oferă informații false sau informații care par a fi neadevărate;
- Suspiciunea ca un client acționează în numele unui terț și nu dezvăluie acele informații;
- Clienți care încearcă utilizarea de interpuși pentru a ascunde adevăratul proprietar/beneficiar al bunurilor tranzacționate sau clienți care încearcă să utilizeze o identitate falsă;
- Clienți care sunt reticenti în dezvăluirea informațiilor despre beneficiarul real;
- Clienți despre care surse publice de încredere indică eventuala implicare în infracțiuni generatoare de fonduri ilicite;
- Orice situație în care măsurile de cunoaștere aplicate evidențiază că activele implicate sau clienții/beneficiarii reali provin din zone geografice cu grad înalt de risc;
- Orice situație în care măsurile de cunoaștere aplicate evidențiază că activele implicate sau clienții/beneficiarii reali provin din zone geografice cu grad înalt de risc;

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului față de riscul de spălare de bani și față de produsele specifice

Principalele vulnerabilități privind măsurile preventive identificate în procesul de supraveghere la nivelul instituțiilor financiare rezidă preponderent din constatarea unor neconformări la prevederile legale, cu accent pe următoarele aspecte:

- vulnerabilități privind procesul de clasificare a riscului de SB/FT pentru clienți, absența metodologiei de evaluare a riscurilor și a evaluării riscurilor sau a unui proces necorespunzător de evaluare a produselor, tranzacțiilor, canalelor de distribuție care au avut drept consecință ca măsurile de cunoaștere a clientelei nu au fost aplicate prin circumstanțiere pe bază de risc, nefiind utilizați indicatorii de risc corespunzători pentru evaluarea pe bază de risc din punct de vedere al SB/FT;
- măsurile de cunoaștere a clientelei aplicate nu permit în toate situațiile identificarea, după caz, și a beneficiarului real al clienților
- lipsa sau proceduri adecvate privind identificarea persoanelor expuse public;
- deficiențe privind raportarea tuturor operațiunilor de depunere/retragere de numerar din casierie mai mari decât echivalentul în lei a 15.000 euro (conf prevederilor art.5 (7) din Legea 656/2002 rep);
- insuficiente măsuri privind instruirea angajaților referitor la prevederile legislației în domeniul CSB/CFT și la aspecte practice care pot facilita recunoașterea de către

aceștia a tranzacțiilor suspecte (de exemplu prezentarea unor studii de caz relevante, tipurile de comportament suspect, cadrul legal și intern CSB/CFT);

- absența unor proceduri și sisteme de control /proceduri și sisteme de control neadecvate pentru identificarea tranzacțiilor suspecte;
- în cazul IFN-urilor, sistemele și resursele de conformitate nu sunt la nivelul celor de care dispun instituțiile de credit (băncile) ceea ce a avut drept consecință lipsa unei culturii de risc organizaționale CSB/CFT;

De asemenea, în timp ce volumul tranzacțiilor și sumele puse în joc limitează expunerea la risc a sectorului, totuși vulnerabilitatea este mai mare deoarece managerii acestor afaceri sunt mai puțin conștienți de riscurile de SB/FT decât sectorul bancar, iar sistemele și resursele de conformitate nu sunt la același nivel cu cele ale băncilor.

Concluzii – Ca urmare a realizării activităților de supraveghere și control considerăm că în special IFN-urile de tip case de amanet ar putea prezenta vulnerabilități în fața riscului de SB/FT având în vedere deficiențele cu privire la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clienței prin circumstanțiere pe baza de risc și lipsa de conștientizare a riscurilor la care ar putea fi expuse de a fi folosite în activități ilicite de spălare de bani sau de finanțare a terorismului.

Mecanisme “fit & proper” (potrivit și competent), mecanisme de înregistrare/autorizare și supraveghere

Conform prevederilor legale⁵⁸, nu pot deține calitatea de fondator, acționar, conducător, administrator, membru al consiliului de supraveghere, auditor financiar al unei instituții financiare nebankare:

- persoanele desemnate în listele⁵⁹ privind prevenirea și combaterea terorismului;
- persoanele care, potrivit legii, sunt incapabile ori care au fost condamnate pentru infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, delapidare, deturnare de fonduri, infracțiuni de corupție, abuz în serviciu, luare sau dare de mită, primire de foloase necuvenite, trafic de influență, spălare de bani, terorism, fals și uz de fals, evaziune fiscală, mărturie mincinoasă, infracțiuni prevăzute de legislația specială în domeniul financiar-bancar, de legislația privind societățile comerciale, insolvența sau protecția consumatorilor ori pentru orice alte fapte relevante;

Factorii care atenuează riscul aferent caselor de amanet și IFN-urilor:

- Cadrul juridic (sunt entități raportoare care nu pot derula activitate fără a fi înscrise în registrele BNR);

⁵⁸ Articolul 16 din Legea nr. 93/2009 și articolul 14 din Regulamentul nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebankare

⁵⁹ Legea nr. 535/2004

- Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic sesiuni de instruire dedicate acestui sector;
- Existența mecanismelor fit & proper respectiv *reglementări legale în vigoare care impun o serie de condiții pentru fondatorii, acționarii, conducătorii, administratorii, membrii ai consiliului de supraveghere, auditorii financiari ai instituțiilor financiare nebancale.*

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul caselor de amanet și IFN-urilor	Medie	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: Case de amanet: Utilizarea frecventă a numerarului; Dificultăți în identificarea beneficiarului real al clienților; Dificultăți în determinarea originii fondurilor/bunurilor implicate în tranzacții; IFN-uri: Prin intermediul IFN-urilor sunt tranzacționate sume semnificative de bani. Gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere nivelul scăzut de raportare a tranzacțiilor suspecte.				
Amenințare asociată: Posibila utilizare de către infractori, direct sau prin interpuși, a serviciilor aferente acestui sector în scopul disimulării originii ilicite a unor active.				
Descrierea situației: Spălarea banilor prin intermediul IFN-urilor ar putea fi posibilă prin obținerea de către infractori sau de către interpuși acestora a unor împrumuturi pe care să le plătească utilizând fonduri ilicite, chiar și în cazul în care costurile aferente sunt mai ridicate decât în cazul altor oferte existente pe piață, pentru a beneficia de faptul că aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei poate fi, în anumite cazuri, mai puțin riguroasă decât în cadrul băncilor. Lipsa diligențelor depuse de entitățile din acest sector în ceea ce privește prevenirea spălării banilor/finanțării terorismului poate fi speculată de infractori sau de interpuși acestora care, utilizând serviciile oferite de IFN-uri, pot încerca plasarea fondurilor având o proveniență ilicită prin efectuarea unor plăți aferente împrumuturilor contractate.				
Descrierea riscului: Risc mediu Probabilitate medie Consecințe moderate				

Apreciem ca expunerea CAR-urilor la riscuri de SB/FT nu este semnificativă întrucât pentru acordarea de împrumuturi membrilor CAR se utilizează „fondul social” constituit prin colectarea sumelor de bani de la un număr mare dar cunoscut de membri, în contextul în

care fiecare dintre membri (de obicei aceștia sunt anumite categorii de pensionari, salariați ai unor diverse entități – aspect care favorizează optimizarea procesului de cunoaștere a clienților/sursa fondurilor) poate depune doar o dată pe lună o sumă, de regulă redusă, conform plafonului stabilit de fiecare CAR în parte, iar valoarea împrumuturilor acordate de asemenea nu poate depăși anumite limite stabilite de instituția financiară.

În ceea ce privește entitățile fără scop patrimonial, activitățile de creditare se realizează exclusiv din fonduri publice ori puse la dispoziție în baza unor acorduri interguvernamentale. Folosirea fondurilor se realizează strict în scopul stabilit în urma acordurilor, iar sumele au proveniență licită, prin urmare expunerea la riscuri de SB/FT este scăzută.

Factorii care atenuează riscul aferent CAR-urilor și entităților fără scop patrimonial:

- Cadrul juridic (entități raportoare care nu pot derula activitate fără a fi înscrise în registrele BNR);
- Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic sesiuni de instruire dedicate acestui sector;
- Existența mecanismelor fit & proper respectiv *reglementari legale în vigoare care impun* o serie de condiții pentru fondatorii, acționarii, conducătorii, administratorii, membrii ai consiliului de supraveghere, auditorii financiari ai instituțiilor financiare nebancale;
- Sumele implicate în tranzacții nu au de regula valori semnificative, comparativ cu alte sectoare financiare, CAR-urile practicând aplicarea unor plafoane pentru împrumuturile acordate, în funcție de criterii specifice.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul CAR-urilor	Medie	Minoră	Scăzut
Vulnerabilități asociate: Aplicarea deficitară a unora dintre prevederile legislației în domeniul AML/CFT;				
Amenințare asociată: CAR-urilor le este interzis să crediteze alte persoane decât membrii săi, nu pot credita persoane juridice și nici nu pot să atragă depozite sau fonduri rambursabile. Fondurile entităților fără scop patrimonial au proveniență licită, folosirea fondurilor trebuie efectuată cu respectarea scopului asociației/fundației.				
Descrierea situației: Asociațiile CAR (entități fără scop lucrativ-persoane juridice care au obligația de a se înregistra conform legii) sunt organizate pe baza liberului consimțământ al membrilor (angajați/pensionari, etc.), în vederea sprijinirii și întraajutorării financiare a acestora prin acordarea de împrumuturi cu dobândă care se reîntoarce la fondul social al membrilor după deducerea cheltuielilor statutare.				

Descrierea riscului:
Risc scăzut
Probabilitate medie
Consecințe minore

4.5 Case de schimb valutar

Descriere generală

În România, casele de schimb valutar sunt autorizate de către Ministerul Finanțelor - prin intermediul Comisiei de autorizare a activității de schimb valutar, potrivit normelor Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 664/2012 din 14 mai 2012 privind autorizarea și/sau înregistrarea entităților care desfășoară activități de schimb valutar pe teritoriul României, altele decât cele care fac obiectul supravegherii BNR.

Comisia poate dispune anularea autorizației de schimb valutar emise în favoarea unei entități și a tuturor codurilor statistice atribuite acesteia atunci când se constată că la data acordării acestora solicitanții au oferit informații incorecte sau inexacte care, dacă ar fi fost cunoscute, ar fi condus la neacordarea autorizației sau codurilor statistice. În plus, Comisia poate dispune măsura revocării sau anulării, după caz, la solicitarea ONPCSB, pentru nerespectarea prevederilor legislației privind spălarea banilor și finanțarea actelor de terorism⁶⁰.

Pe teritoriul României, piața valutară cuprinde următoarele segmente:

- piața interbancară valutară pe care se efectuează tranzacții valutare de către instituțiile de credit, precum și de către BNR, în conformitate cu reglementările emise în acest sens de BNR;
- piața valutară a entităților autorizate să desfășoare activități de schimb valutar.⁶¹

Entitățile autorizate să efectueze activități de schimb valutar (fiind interzisă desfășurarea activității de schimb valutar de către alte entități decât acestea) cuprind:

- entitățile care desfășoară activitate de schimb valutar în sistem bancar, pe baza unor prevederi legale exprese și au stipulate activitățile de schimb valutar în actele constitutive care le reglementează înființarea și funcționarea.

- entitățile autorizate să desfășoare activitate de schimb valutar pentru persoanele fizice, respectiv:

- casele de schimb valutar, organizate ca persoane juridice conform Legii nr. 31/1990 privind societățile, având ca principal obiect de activitate activitățile de

⁶⁰ Ordinul nr. 664/2012 din 14 mai 2012 privind autorizarea și/sau înregistrarea entităților care desfășoară activități de schimb valutar pe teritoriul României, altele decât cele care fac obiectul supravegherii BNR

⁶¹ Regulamentul nr. 7 din 4 august 2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 4/2005 privind regimul de schimb valutar

- schimb valutar pentru persoane fizice cod CAEN 6612 - Activități de intermediere a tranzacțiilor financiare - activități ale birourilor de schimb valutar;
- entitățile care dețin în administrare structuri de primire turistice cu funcțiuni de cazare turistică și au în obiectul de activitate operațiuni de cumpărare de valute (cotate și necotate) sub formă de numerar și substitute de numerar;

Casele de schimb valutar sunt supravegheate, cu privire la modul de aplicare a prevederilor Legii 129/2019, de către ONPCSB.

Conform site-ului Ministerului Finanțelor, la 01.12.2021, pe teritoriul României erau 458 de entități autorizate să desfășoare activități de schimb valutar și 2677 puncte de schimb valutar, altele decât cele care fac obiectul supravegherii Băncii Naționale a României.

Analiza cazurilor investigate de autoritățile de aplicare a legii a indicat faptul că, în perioada de referință, operațiunile de schimb valutar au constituit un canal utilizat pentru spălarea banilor într-un caz în care a fost dispusă condamnarea.

Rezultatele activității de supraveghere

În perioada de referință, ONPCSB a desfășurat activități de supraveghere pentru casele de schimb valutar, fiind supravegheate off-site un număr de 198 de case de schimb valutar, în urma analizei și prelucrării datelor și informațiilor aferente, 27,7% dintre entități fiind încadrate la un grad de risc ridicat.

În aceeași perioadă de referință, ONPCSB a supravegheat **on-site** (controale la fața locului) un număr de 72 de case de schimb valutar, în urma acțiunilor de control fiind identificate o serie de încălcări ale prevederilor legale în domeniul CBS/CFT. Ca urmare, echipele de control au efectuat instruirea reprezentanților legali ai entităților verificate cu privire la modalitățile optime de conformare la cadrul legal în materie, fiind aplicate sancțiuni contravenționale corespunzătoare și totodată fiind consemnate recomandări pentru remedierea încălcărilor constatate.

Furnizorii de servicii de schimb valutar- casele de schimb valutar, tind să nu aibă mereu capacitatea, experiența și resursele pentru a implementa eficient cerințele privind CSB/CFT.

ONPCSB, în calitate de autoritate de supraveghere, are un rol important de jucat în furnizarea de îndrumări adecvate pentru casele de schimb valutar. În acest sens, pe lângă instruirile efectuate pe parcursul acțiunilor de verificare și control, ONPCSB a organizat în perioada de referință, împreună cu MF, trei instruiri care au vizat acest sector de activitate abordând aspecte de ordin practic privind aplicarea dispozițiilor legale în domeniul CSB/CFT, tipologii de SB/FT, implementarea regimului sancțiunilor internaționale.

În plus, pe site-ul www.onpcsb.ro sunt publicate în secțiunea Ghiduri o serie de manuale și ghiduri elaborate de ONPCSB în vederea îndrumării entităților supravegheate.

Concluzii – Din chestionarele prelucrate (utilizate în cadrul prezentei evaluări) și din activitatea de supraveghere, a rezultat că entitățile în cauză - casele de schimb valutar -

cunosc și aplică în multe situații legislația în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, dar este necesar să se crească gradul de conștientizare în cadrul acestui sector, deoarece în cazul mai multor controale de conformitate s-a constatat că angajații entităților din acest sector nu aplicau în mod corespunzător măsurile de identificare și cunoaștere a clienților.

Vulnerabilitatea mecanismelor de control intern, evidențiate în urma activităților de supraveghere efectuate de ONPCSB:

- lipsa unor sisteme de monitorizare eficiente pe baza cărora, entitățile să poată identifica într-un mod consecvent riscurile în materie de spălare a banilor/finanțare a terorismului;
- insuficiența resurselor umane și materiale alocate de către entități activității de prevenire și combatere a SB/FT;
- acțiunile de verificare și control derulate de ONPCSB au evidențiat faptul că gradul de conștientizare în acest sector este totuși inegal.

Conform analizelor efectuate de autorități, în ceea ce privește expunerea la riscul de SB, casele de schimb valutar au fost apreciate ca fiind un sector vulnerabil.

Deși, amploarea fenomenului este dificil de evaluat, analiza indică faptul că grupurile de criminalitate organizată pot utiliza schimbul valutar pentru a spăla produsele infracțiunii, ceea ce conduce la creșterea nivelului de vulnerabilitate. Gradul de conștientizare în acest sector nu este uniform, ceea ce conduce la creșterea nivelului de expunere la SB.

Totodată, în cadrul **Evaluării supranaționale a riscurilor**⁶² s-a menționat faptul că grupările teroriste prezintă o anumită tendință în a utiliza schimbul valutar pentru a-și susține/desfășura operațiunile, iar această bordare nu necesită o anume planificare sau experiență specifică, aceste aspecte conducând la creșterea gradului de expunere a sectorului la FT.

Potrivit unuia dintre ghidurile FATF- GAFI,⁶³ din mai multe studii de caz a rezultat faptul că operațiunile de schimb valutar au fost utilizate atât în activități de spălare a banilor, în toate cele trei etape ale procesului (plasare, stratificare și integrare), cât și (în unele cazuri) în scopuri de finanțare a terorismului. Riscurile de expunere la SB/FT aferente sectorului caselor de schimb valutar pot fi preponderent în legătură cu clienții/ beneficiarii reali. Studiile de caz au evidențiat în cadrul acestui sector și legături între spălarea banilor și alte activități infracționale (de exemplu: înșelăciune, trafic de ființe umane, contrabandă, trafic de droguri, criminalitate economică). De asemenea, s-a remarcat faptul că, fiind de cele mai multe ori afaceri cu o dimensiune mai redusă, operatorii de schimb valutar pot fi cooptați de către infractori și folosiți în procesul de spălare a banilor, astfel că nu trebuie subestimat rolul entităților mai mici din cadrul sectorului.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

⁶² SNRA

⁶³<https://www.fatfgafi.org/media/fatf/ML%20through%20Remittance%20and%20Currency%20Exchange%20Providers.pdf>
(Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers)

Sectorul caselor de schimb valutar este predispus la risc de SB/FT întrucât natura produselor oferite (tranzacții în numerar, foarte mulți clienți persoane fizice, tranzacții numeroase și de cele mai multe ori de mica valoare, etc) creează contextul ca uneori angajații/reprezentanții entităților să nu depună toate diligențele necesare în situații care impun:

- aplicarea măsurilor corespunzătoare pentru identificarea sursei fondurilor folosite la operațiunea de schimb valutar;
- adoptarea unor măsuri de cunoaștere adecvate a clientelei/beneficiarilor reali, în cadrul unei abordări bazate pe risc;
- raportarea către ONPCSB a operațiunilor care prezintă indicii ce conduc la suspiciunea de spălare a banilor/finanțare a terorismului;
- utilizarea instrumentelor și mecanismelor sistemului de control intern cu scopul identificării riscurilor de spălare a banilor;
- alocarea de resurse suficiente compartimentelor responsabile cu activitatea de conformitate în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului;
- verificarea clienților pe listele persoanelor expuse public și/sau pe listele privind sancțiunile internaționale;
- identificarea și verificarea clienților și beneficiarilor reali ai tranzacțiilor;
- monitorizarea adecvată a tranzacțiilor, solicitarea documentelor de identitate la efectuarea tranzacțiilor, păstrarea referințelor de identitate în termenul prevăzut de lege și solicitarea declarării provenienței sursei banilor;
- încadrarea clienților în categoria de risc corespunzătoare și aplicarea, după caz, a măsurilor suplimentare de cunoaștere a clientelei;
- tratarea cu superficialitate sau ignorarea totală a aspectelor/situațiilor care ar putea conduce la suspiciuni de spălare a banilor (de exemplu solicitări repetate adresate unui birou de schimb valutar pentru tranzacții de cumpărare/vânzare valută în sume situate imediat sub plafonul de raportare, situații în care: clientul solicită frecvent valută în bancnote de valoare mare, clientul are un comportament suspect/atipic, clientul nu pare a fi interesat de cursul valutar practicat, se prezintă la ghișeul casei de schimb valutar cu sume foarte mari în numerar, situații în care același client efectuează frecvent multiple operațiuni de schimb de numerar în diverse valute utilizând unități din mai multe puncte de lucru, solicitări de schimb de cantități mari de valută “lentă” - nu este folosită frecvent).

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului/produselor specifice față de riscul de spălare de bani

Conform SNRA⁶⁴, în cazul caselor de schimb valutar, controalele de conformitate ar trebui să includă verificări privind îndeplinirea obligației de a asigura instruirea angajaților cu privire la recunoașterea tranzacțiilor suspecte și legislația în domeniul de referință.

În mod clar, SB/FT prin activitatea de schimb valutar, ridică o serie de provocări de reglementare și mai ales de aplicare, existând o identificare redusă a spălării banilor în

⁶⁴ RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU privind evaluarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului care afectează piața internă și sunt legate de activități transfrontaliere - Bruxelles, 24.7.2019

comparație cu dimensiunea industriei în ansamblu. Vulnerabilitățile aferente sectorului sunt potențate nu doar de faptul că infractorii care dispun de fonduri ilicite pot utiliza cu ușurință acest tip de operațiuni (fără a trebui să apeleze la consiliere specializată), ci și de deficiențele pe care anumite entități din sector le au cu privire la respectarea unor obligații ce decurg din legislația în domeniul prevenirii și combaterii SB/FT, lipsa de diligență putând fi speculată de cei care intenționează să identifice oportunități de a ascunde proveniența unor active.

Schimburile valutare pot constitui o verigă importantă în lanțul de spălare a banilor, în special în etapa de plasare. Odată ce banii au fost schimbați în altă valută, devine mai dificilă identificarea originii acestora. În plus, din cauza naturii ocazionale a tranzacțiilor, reprezentanții caselor de schimb valutar consideră că este deosebit de dificil să efectueze o monitorizare continuă în vederea detectării anomaliilor și a profilurilor de risc.

Mecanisme fit&proper, mecanisme de înregistrare/autorizare și supraveghere

În România, casele de schimb valutar dispun de cadru legal atât pentru autorizare/funcționare cât și pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Entitățile care intenționează să desfășoare activități de schimb valutar trebuie să obțină autorizație anterior începerii activității de la Comisia de autorizare a activității de schimb valutar, sens în care trebuie să îndeplinească cumulativ o serie de condiții impuse de cadrul legal⁶⁵ (inclusiv: să facă dovada avizului organelor de poliție acordat tuturor administratorilor, acționarilor semnificativi sau asociaților care dețin părți sociale cel puțin într-un procent egal cu cel necesar pentru un acționar semnificativ, iar entitatea nu a fost condamnată printr-o hotărâre definitivă de condamnare pentru care nu a intervenit reabilitarea), ceea ce constituie un factor de diminuare a riscului la care este expus acest sector.

Concluzii:

În cadrul controalelor de conformitate efectuate de ONPCSB, au fost de mai multe ori identificate situații în care aplicarea măsurilor de cunoaștere a unor clienți a fost efectuată defectuos, situații în care nu au fost raportate tranzacții cu numerar, situații care indică lipsa unor controale interne adecvate privind modul concret de aplicare în cadrul activității desfășurate a prevederilor normelor/procedurilor aprobate de conducere.

Factori de atenuare a riscului:

Clienții sunt persoane fizice care, de regula, efectuează operațiuni cu sume relativ mici.

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT de către această categorie de entități raportoare sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic și sesiuni de instruire dedicate acestui sector;

⁶⁵ OMFP 664/2012

Existența mecanismelor fit&proper – pentru autorizare/funcționare.

Gradul de conștientizare privind obligațiile ce decurg din legislația în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor/finanțarea terorismului este satisfăcător în acest sector, întrucât între 2018 și 2020 ONPCSB a primit de la entități care desfășoară activități de schimb valutar un număr de 146 rapoarte de tranzacții suspecte.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul caselor de schimb valutar	Medie	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: Utilizarea intensivă a numerarului; Numărul mare de clienți, cărora li se aplică măsuri simplificate de cunoaștere.				
Amenințare asociată: Aplicarea deficitară a măsurilor de cunoaștere;				
Descrierea evenimentului: Sume provenite din surse infracționale pot fi supuse unor schimburi valutare succesive, în diverse valute, pentru a facilita derularea unor operațiuni complexe având ca scop disimularea originii reale a activelor implicate.				
Descrierea riscului: Risc mediu Probabilitate medie Consecințele sunt moderate				

4.6 Furnizorii de servicii poștale care prestează servicii de plată

În conformitate cu legislația națională, furnizorii de servicii poștale care furnizează servicii de plată sunt instituții financiare⁶⁶.

Furnizor de servicii poștale poate fi orice persoană fizică autorizată, întreprindere individuală, întreprindere familială sau orice persoană juridică a cărei activitate constă, în tot ori în parte, în furnizarea unuia sau mai multor servicii poștale⁶⁷.

Regimul de autorizare generală este regimul juridic⁶⁸ adoptat de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, denumită în continuare ANCOM, care stabilește drepturile și obligațiile furnizorilor de servicii poștale, permițând furnizarea de servicii poștale fără obținerea unei decizii explicite din partea ANCOM, prin notificarea intenției de a presta activități de furnizare a serviciilor poștale. Notificarea este considerată

⁶⁶ Articolul 2 litera (g) punctul 1 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului

⁶⁷ Art. 2 pct. 2 din OUG nr. 13/2013 privind serviciile poștale

⁶⁸ [Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr.313/2017](#) privind regimul de autorizare generală pentru furnizarea serviciilor poștale

realizată numai dacă au fost îndeplinite toate cerințele legale privind transmiterea, forma și conținutul notificării. Până la realizarea notificării, solicitantul nu are dreptul de a furniza servicii poștale.

Conform legii privind serviciile de plată⁶⁹, pe teritoriul României pot presta servicii de plată mai multe categorii de entități, printre care și furnizorii de servicii poștale giro care prestează servicii de plată potrivit cadrului legislativ național aplicabil.

BNR este autoritatea competentă responsabilă⁷⁰ cu asigurarea și monitorizarea respectării anumitor prevederi din Legea privind serviciile de plată, a reglementărilor emise în aplicarea respectivelor prevederi legale precum și a actelor delegate adoptate de Comisia Europeană în materie de servicii de plată, de către mai multe categorii de entități, printre care și furnizorii de servicii poștale giro care prestează servicii de plată.

Legislația națională prevede obligația prestatorilor de servicii de plată⁷¹ de a stabili un cadru de măsuri de diminuare și mecanisme de control adecvate pentru a gestiona riscurile operaționale și de securitate, legate de serviciile de plată pe care le oferă. Totodată, alături de alte categorii de entități, furnizorii de servicii poștale giro care prestează servicii de plată au obligația⁷² de a furniza Băncii Naționale a României anual, în forma solicitată de aceasta, o evaluare actualizată și completă privind riscurile operaționale și de securitate legate de serviciile de plată pe care le oferă, privind gradul de adecvare a măsurilor de diminuare și a mecanismelor de control puse în aplicare ca răspuns la aceste riscuri.

De asemenea, conform prevederilor legale⁷³, prestatorii de servicii de plată - persoane juridice române, care prestează servicii de plată pe teritoriul României, precum și pe teritoriul altor state membre prin sucursale, agenți sau în mod direct, au obligația de a notifica Băncii Naționale a României orice incident operațional sau de securitate major, fără întârzieri nejustificate și în forma solicitată de BNR. Entitățile menționate au și obligația⁷⁴ de a furniza BNR, cel puțin anual, date statistice privind fraudele legate de diferite mijloace de plată.

Din analizele efectuate de autoritățile de aplicare a legii a rezultat că serviciile poștale au fost menționate într-o singură condamnare, doar în sensul în care conexiuni cu sectorul respectiv au existat în legătură cu spălarea unor sume de bani obținute din mită.

În conformitate cu statisticile ONPCSB, în perioada 2018-2020 furnizorii de servicii poștale nu au transmis RTS-uri, prin urmare acest aspect ar putea indica un nivel scăzut de informare în acest sector cu privire la combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

⁶⁹ Articolul 2 lit. c din LEGEA nr. 209 / 2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative

⁷⁰ Articolul 223 alin (1) din LEGEA nr. 209 / 2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative

⁷¹ Articolul 218 alin (1) din LEGEA nr. 209 / 2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative

⁷² Articolul 218 alin (2) din LEGEA nr. 209 / 2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative

⁷³ Articolul 219 alin (1) din LEGEA nr. 209 / 2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative

⁷⁴ Articolul 219 alin (6) din LEGEA nr. 209 / 2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative

În perioada de referință au fost realizate activități de supraveghere și control pentru societăți comerciale – furnizori de servicii poștale autorizați (selecțaiți din lista furnizorilor disponibilă pe site-ul ANCOM) astfel:

Au fost supravegheate off-site, pe bază de risc, un număr de 12 de entități; în urma analizei și prelucrării datelor și informațiilor aferente, în baza unui sistem de scoring, aproximativ 50% dintre entități au fost încadrate la un grad de risc ridicat.

În perioada de referință au fost supravegheate on-site un număr de 4 de entități – furnizori servicii poștale; la toate cele 4 entități au fost identificate neconformări care au necesitat formularea în cadrul documentului de control a unor recomandări specifice.

De asemenea, au fost aplicate sancțiuni contravenționale, pentru nerespectarea prevederilor legale privind: aplicarea de măsuri de cunoaștere a clientelei, desemnarea uneia sau mai multor persoane care au responsabilități în aplicarea legii / obligația stabilirii de politici și proceduri adecvate, modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale.

Riscurile generale ale sectorului

Sectorul poate fi folosit de către persoane care dispun de sume semnificative de bani provenind din infracțiuni, sume pe care le supun unui proces de divizare, utilizând un circuit complex de transferuri, presupunând un număr mare de interpuși din diverse zone geografice, deseori situate cât mai departe de zona în care a fost savârșită infracțiunea predicat, scopul fiind de a îngreuna trasabilitatea fondurilor ilicite.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

Pot fi transferate sume semnificative prin utilizarea unor astfel de servicii, prin fracționarea acestora în sume mai mici, sub limita de raportare către ONPCSB, scopul fiind ca operațiunile să nu fie detectate, să nu fie aplicate măsuri suplimentare.

Fiind destinată publicului larg, utilizarea acestor servicii nu presupune costuri semnificative și poate fi ușor accesibilă infractorilor, nefiind necesară o specializare/experiență prealabilă.

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului/produselor (serviciilor) specifice la riscul de spălare a banilor

Vulnerabilitățile privind măsurile preventive identificate în cadrul activităților de supraveghere a sectorului rezidă preponderent din constatarea unor deficiențe cu privire la aplicarea/adoptarea măsurilor specifice, de exemplu măsuri insuficiente în legătură cu:

- ✓ evidențierea distinctă în cadrul procedurilor interne a riscurilor specifice fiecărui produs/serviciu;
- ✓ aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei / beneficiarilor reali / privind modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale;
- ✓ identificarea și includerea în procedurile interne a unor indicatori specifici pentru recunoașterea tranzacțiilor suspecte;

- ✓ instruirea corespunzătoare a angajaților referitor la prevederile legislației în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor / finanțării terorismului și la aspecte practice care pot facilita recunoașterea de către aceștia a tranzacțiilor suspecte.

Mecanisme fit&proper, mecanisme de înregistrare/autorizare și de supraveghere

ONPCSB supraveghează și controlează furnizorii de servicii poștale autorizați de ANCOM care prestează servicii de plată, cu privire la modul de aplicare a prevederilor legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului⁷⁵. Menționăm și faptul că în aplicarea Regulamentului (UE) 2015/847 este desemnat ONPCSB în calitate de autoritate responsabilă cu supravegherea și controlul respectării dispozițiilor privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri – pentru furnizorii de servicii poștale care prestează servicii de plată potrivit cadrului legislativ național aplicabil ⁷⁶.

Factori de atenuare a riscurilor în sector.

Conform legii privind serviciile de plată, pe teritoriul României pot presta servicii de plată furnizorii de servicii poștale giro, iar BNR este autoritatea competentă responsabilă cu asigurarea și monitorizarea respectării unor prevederi din Legea privind serviciile de plată. Furnizorii de servicii poștale giro care prestează servicii de plată au obligația de a furniza Băncii Naționale a României anual, o evaluare actualizată și completă privind riscurile operaționale și de securitate legate de serviciile de plată pe care le oferă, privind gradul de adecvare a măsurilor de diminuare și a mecanismelor de control puse în aplicare ca răspuns la aceste riscuri.

ONPCSB supraveghează și controlează furnizorii de servicii poștale autorizați de ANCOM care prestează servicii de plată, cu privire la modul de aplicare a prevederilor legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și organizează periodic sesiuni de instruire, în care sunt prezentate aspecte teoretice și practice menite să faciliteze cunoașterea aprofundată a aspectelor relevante în domeniul de referință și conștientizarea riscurilor.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul furnizorilor de servicii poștale care prestează servicii de plată (giro)	Scăzută	Minoră	Scăzut
Vulnerabilități asociate:				

⁷⁵ Conform art 3 lit a) din NORMELE de aplicare a prevederilor Legii nr. 129/2019 aprobate prin Ordinul Presedintelui ONPCSB nr. 37/2021

⁷⁶ Art. 29 alin (1) lit b din Legea 129/2019

Costuri scăzute;
Constientizarea redusă a entităților raportoare la riscurile de expunere a sectorului la SB/FT.

Amenințare asociată:

Neaplicarea corespunzătoare, pe bază de risc, a măsurilor de cunoaștere a clientelei/beneficiarilor reali și lipsa indicatorilor de recunoaștere a tranzacțiilor suspecte specifici sectorului pot constitui oportunități pentru persoanele care intenționează să spele bani.

Descrierea evenimentului:

Prin utilizarea serviciilor oferite în cadrul sectorului sunt posibile transferuri multiple (fracționarea în sume mai mici, sub limita de raportare către ONPCSB), astfel încât operațiuni ce implică fonduri având o posibilă proveniență ilicită să nu poată fi detectate cu ușurință.

Descrierea riscului:

Este un risc scăzut

Probabilitate scăzută

Consecințele sunt minore

4.7 DNFBP-uri

4.7.1 Furnizorii de servicii de jocuri de noroc

Descriere generală

În România, organizarea și exploatarea jocurilor de noroc este autorizată de către Oficiul Național pentru Jocuri de Noroc- responsabil pentru autorizarea, controlul și monitorizarea jocurilor de noroc, sectorul fiind reglementat prin legislația specifică⁷⁷.

ONJN- instituție cu rol de reglementare, supraveghere sectorială și control pentru piața jocurilor de noroc, aflat în subordinea Ministerului Finanțelor, a fost înființat în scopul gestionării unitare a unor baze de date și a unui sistem informatic de monitorizare și control în domeniu, care să permită diminuarea evaziunii fiscale, adaptarea reglementărilor jocurilor de noroc la dinamica acestui domeniu extrem de activ, necesitatea asigurării prevenirii dependenței de jocuri de noroc și combaterea sectorului ilegal al jocurilor de noroc prin consolidarea instrumentelor tehnice și juridice care permit depistarea și sancționarea operatorilor ilegali.⁷⁸

Organizarea și exploatarea jocurilor de noroc, se realizează de persoanele care dețin licența de organizare și autorizația de exploatare a jocurilor de noroc, emise de ONJN care poate acorda licență de organizare și autorizație de exploatare pentru următoarele activități de jocuri de noroc:

⁷⁷H.G. nr. 111/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de punere în aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2009 privind organizarea și exploatarea jocurilor de noroc și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 298/2013 privind organizarea și funcționarea Oficiului Național pentru Jocuri de Noroc, modificată și completată prin HG nr.644/28.08.2013.

⁷⁸site-ul ONJN: <http://onjn.gov.ro>

a) **jocuri de noroc traditionale (offline):** loto, pariuri (pariuri mutuale, pariuri în cotă fixă sau pariuri în contrapartidă), cazinouri, poker, activități de tip slot machine, activități de bingo desfășurate în săli de joc, activități de bingo organizate prin intermediul sistemelor rețelelor de televiziune, activități de jocuri de noroc temporare (organizate în stațiunile turistice sau la bordul navelor de agrement), jocuri de tip tombolă;

b) **jocuri la distanță (online):** loto, activități de jocuri de noroc tip cazinou desfășurate la distanță, inclusiv jocuri tip slot, pariuri (pariuri în cotă fixă desfășurate la distanță, pariuri mutuale la distanță, pariuri în contrapartidă la distanță) jocuri bingo și keno la distanță, jocuri de noroc tip tombole la distanță.

Conform Raportului de activitate al ONJN, în anul 2020, au desfășurat activitate, în total, un număr de 360 organizatori de jocuri de noroc (în scadere față de 2019 când au desfășurat activitate 369 organizatori de jocuri de noroc și față de anul 2018 când au desfășurat activitate 387 organizatori de jocuri de noroc) și un număr de 411 operatori economici licențiați clasa a II-a, astfel:

- a) 30 organizatori de jocuri de noroc pariuri în cotă fixă;
- b) 1 organizator de jocuri de noroc pariuri mutuale;
- c) 1 organizator de jocuri de noroc loto;
- d) 7 organizatori de jocuri de noroc caracteristice activității cluburilor de poker;
- e) 4 organizatori de jocuri de noroc caracteristice activității cazinourilor;
- f) 6 organizatori de jocuri de noroc bingo desfășurate în săli de joc;
- g) 1 organizator de jocuri de noroc caracteristice activității festival de poker;
- h) 285 organizatori de jocuri de noroc tip slot-machine;
- i) 25 organizatori de jocuri de noroc la distanță;
- j) 411 operatori economici care dețin licență clasa II a (companii care au dreptul de a promova activitățile de gambling online, furnizori de software și alte servicii relevante pentru jocuri de noroc).

În anul 2020, din partea entităților din sectorul jocurilor de noroc, ONPCSB a primit în total 40 RTS. De asemenea, perioada 2018 -2020, în sectorul jocurilor de noroc au fost identificate 10 cazuri, care au avut la baza RTS transmise de sistemul bancar.

În cazurile mai sus menționate, au fost identificate indicii de spălare de bani a sumelor provenind din săvârșirea infracțiunilor predicat pe teritoriul altui stat (respectiv evaziune fiscală, trafic de ființe umane/proxenetism și înșelăciune de tip phishing și skimming). În aceste infracțiuni au fost implicate persoane juridice rezidente și nerezidente și persoane fizice rezidente, reciclarea fondurilor ilegale realizându-se sub acoperirea derulării de jocuri de noroc în cazinouri, case de pariuri și platforme specializate în pariuri online. Astfel, banii obținuți ilegal de grupurile infracționale organizate din alte țări au fost transferați în România pentru a fi introduși în circuitul legal prin plasarea lor în sistemul de jocuri de noroc prin utilizarea activităților de jocuri de noroc. Mecanismele operaționale utilizate în acest caz au presupus implicarea în circuitele financiare a unor operațiuni derulate de exponenții rețelelor active pe teritoriul național prin intermediul cazinourilor, operatorilor de pariuri și platformelor specializate de pariuri online.

Cadrul general de supraveghere

În perioada analizată, cadrul legislativ care a reglementat activitatea de supraveghere și control în domeniul jocurilor de noroc s-a modificat astfel: până în anul 2019, intrau sub incidența legii doar cazinourile, iar verificarea și controlul modului de aplicare a prevederilor legii aparținea ONPCSB, iar începând cu 11 iulie 2019, prin adoptarea Legii 129/2019 sunt considerate entități raportoare toți “furnizorii de servicii de jocuri de noroc”⁷⁹, modul de aplicare a prevederilor legii fiind supravegheat și controlat⁸⁰ pe de o parte de către ONPCSB și pe de altă parte de către ONJN.

În cursul anului 2018, ONPCSB a supravegheat off-site organizatorii de jocuri de noroc de tip cazinouri⁸¹ prin introducerea acestora în cadrul unui proces analitic care cuprinde o matrice de evaluare a riscului ce relevă gradul de expunere la riscul de spălare a banilor și finanțarea terorismului a entității raportoare. Entitățile evaluate la cel mai înalt grad de risc au fost introduse în Programul acțiunilor de verificare și control on-site și au fost demarate acțiuni de verificare și control la sediul entităților.

În urma acțiunilor de control on-site efectuate la 4 cazinouri au fost identificate o serie de încălcări ale prevederilor legale în domeniul CBS/CFT, ca urmare, echipele de control au efectuat instruirea reprezentanților legali ai entităților verificate cu privire la modalitățile optime de conformare la cadrul legal în materie, fiind aplicate și sancțiuni contravenționale corespunzătoare și totodată fiind consemnate pentru entitățile verificate și o serie de recomandări pentru remedierea încălcărilor constatate.

În concluzie, **vulnerabilități ale sectorului evidențiate din analiza rezultatelor** activităților de supraveghere rezidă preponderent din constatarea unor neconformări la prevederile legale, cu accent pe următoarele aspecte:

- ✓ în mai multe situații măsurile de cunoaștere a clientelei aplicate nu au permis identificarea beneficiarului real al clienților;
- ✓ măsurile de cunoaștere a clientelei nu au fost aplicate prin circumstanțiere pe bază de risc, nefiind utilizați indicatorii de risc corespunzători pentru evaluarea pe bază de risc din punct de vedere al SB/FT;
- ✓ deficiențe privind raportarea tuturor operațiunilor de depunere/retragere de numerar din casierie mai mari decât echivalentul în lei a 15.000 euro;
- ✓ insuficiente măsuri privind instruirea corespunzătoare a angajaților referitor la prevederile legislației în domeniul CSB/CFT și la aspecte practice care pot facilita recunoașterea de către aceștia a tranzacțiilor suspecte (de exemplu prezentarea unor studii de caz relevante);
- ✓ deficiențe privind stabilirea/completarea/actualizarea/reevaluarea în cadrul procedurilor interne a indicatorilor de anomalie pentru recunoașterea tranzacțiilor suspecte.

ONPCSB a organizat o serie de sesiuni de instruire pentru furnizorii de servicii de jocuri de noroc, tematica instruirilor vizând aspecte de ordin practic privind aplicarea dispozițiilor

⁷⁹ Conform art. 5 alin. (1) lit. d) din Legea 129/2019

⁸⁰ Conform art. 26 - (1) din Legea 129/2019

⁸¹ Prevazuti la art. 10 lit. d) din Legea 656/2002

legale în domeniul CSB/CFT, tipologii de SB/FT, implementarea regimului sancțiunilor internaționale.

Problema principală de conformitate CSB identificată pentru cazinouri este faptul că evaluarea riscului de spălare a banilor, politicile, procedurile și controalele acestora, inclusiv crearea de profiluri de risc pentru clienți, diligența față de client și monitorizarea continuă a devenit mai mult un exercițiu formal de tip bifare, fără să se acorde atenția cuvenită importanței adoptării unei abordări bazate pe risc și asupra modului în care aceasta afectează capacitatea lor de a implementa politici, proceduri și controale adecvate scopului, precum și formarea eficientă a angajaților.

În ceea ce privește activitatea de reglementare, prin ordinul nr. 370/2021, publicat în MO nr. 21/07.01.2022, ONJN a adoptat, „*Instrucțiunile privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului în domeniul jocuri de noroc*” prin care au fost stabilite o serie de măsuri pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului prin activitățile desfășurate de furnizorii de servicii de jocuri de noroc, măsuri care vor avea un efect disuasiv asupra persoanelor interesate de spălarea banilor sau de finanțarea terorismului prin intermediul jocurilor de noroc.

Totodată, ONJN, în calitate de autoritate de supraveghere a combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului pentru cazinouri și furnizori de servicii de jocuri de noroc, are competența de a aplica sancțiuni pentru încălcarea CSB/CFT.

Din chestionarele prelucrate, conform procedurii de realizare a evaluării naționale a riscurilor, a rezultat că cele mai multe dintre entitățile din domeniul jocurilor de noroc, care au făcut parte din eșantionul analizat, denotă că au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, și nu cunosc aprofundat legislația care se aplică în domeniu.

Riscuri generale ale sectorului

În legătură cu jocurile de noroc, s-a evidențiat riscul de infiltrare sau deținere de către GCO. Astfel, cazinourile sunt atractive pentru criminalitatea organizată, în sensul preluării controlului acestora de către anumite grupuri infracționale, oferindu-le acestora posibilitatea de a-și spăla produsele ilicite, dar și de a se implica în alte tipuri de infracțiuni. În acest caz, menționăm utilizarea acestei tehnici de către persoane fizice – membri recunoscuți ai GCO – care, în procesul de plasare și stratificare a fondurilor obținute ilegal, transferă sumele în numerar în diferite țări în care jocurile de noroc sunt autorizate, altele decât țările de origine în care operează ilegal, ca destinație pentru spălarea banilor. Cu toate acestea, sistemul național de acordare a licențelor prin condițiile impuse (detaliat mai jos) de ONJN astfel încât autoritatea de reglementare să se asigure ca reprezentanții legali/ asociații/ administratorii/ *beneficiarii reali* ai entităților din sector sunt persoane potrivite și competente care pot proteja entitățile respective împotriva utilizării lor abuzive în scopuri infracționale, diminuează capacitatea GCO de a se infiltra în deținerea/controlul activităților de jocuri de noroc.

Cazinourile și alte entități de jocuri de noroc sunt vulnerabile în a fi folosite de spălătorii de bani, datorită faptului că oferă posibilitatea folosirii intensive a numerarului. Totodată în cazul jocurilor de noroc tradiționale, poate exista riscul de a se încercarea mituirea, influențarea sau coruperea unui angajat al cazinoului pentru a evita obligațiile de raportare a unor tranzacții suspecte. În România, cazinourile nu furnizează clienților lor o dovadă a câștigurilor sau a pierderilor, iar acest lucru poate fi, de asemenea, în interesul infractorilor, deoarece aceștia pot pretinde că fondurile aflate la dispoziția lor provin din câștiguri licite. Atât metodele de plată acceptate, cât și viteza cu care se realizează transferurile financiare cresc, crește și capacitatea de a masca sursa de fonduri în cazul în care metodele oferă un anonimat mai mare.

În cazul jocurilor de noroc online, expunerea la riscul de spălare a banilor este ridicată, deoarece include factori semnificativi, cum ar fi: lipsa prezenței fizice a jucătorilor, volume semnificative și complexe de tranzacții și fluxuri financiare. Deși, nu se bazează pe numerar, sectorul este strâns legat de utilizarea mijloacelor electronice de plată și a monedelor virtuale, ceea ce crește gradul de anonimat pentru clienți, monedele virtuale fiind atractive pentru a fi folosite de infractorii cibernetici. Deși, sectorul jocurilor de noroc continuă să facă îmbunătățiri din perspectiva prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului (în principal prin eforturile de perfecționare a personalului), se constată că aceste demersuri nu sunt încă suficient de comprehensive pentru a reduce riscurile în materie de combatere a spălării banilor, constatându-se încă deficiențe de pregătire specifică a personalului din cadrul sectorului.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector pe categorii de jocuri de noroc

A. CAZINOURI

În ceea ce privește cazinourile, legislația prevede sisteme stricte de prevenire a fraudei, de protecție împotriva oricărei activități infracționale și de reglementare a combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului. Cu toate acestea, cazinourile pot fi în continuare exploatate drept canal de spălare a banilor, fiind identificate o serie de riscuri cum ar fi:

- volumul mare al tranzacțiilor cu numerar (deși sectorul a dezvoltat și mijloace alternative de plată);
- desfășurarea în incinta organizatorului de jocuri de noroc a unor activități de cămătărie;
- disimularea identității beneficiarilor reali (de exemplu atunci când se efectuează verificarea cărților de identitate atunci când clientul intră în cazinou dar nu și atunci când cumpăra jetoane);
- creditarea jucătorilor;
- prezența clienților „High roller”, ce fragmentează sumele puse în joc în mize mici, pentru a nu deveni suspecti;
- pierderea unor sume considerabile la masa de joc, în favoarea anumitor jucători, sau unei anumite persoane, atunci când jocurile oferite nu sunt organizate „contra casei”;
- achiziția disimulată de jetoane (cu numerar sau prin mijloace electronice de plată), persoana putând încerca să ascundă veniturile ilicite disimulându-le în câștiguri

provenite de la cazinou (de ex. cumpărând jetoane, dar fără a le folosi pentru jocuri de noroc, inclusiv de la alți jucători, pentru ca fondurile să reprezinte câștiguri licite);

- regulile de joc pot potența riscul apariției spălării banilor (de exemplu, dacă un joc permite clienților plasarea de pariuri pentru fiecare parte a evenimentului de pariere (baccarat, craps sau ruletă), jucătorii afiliați ar putea paria pe ambele părți, în scopul de a spăla fonduri prin joc;
- în cazul pokerul-ului, joc la care nu se joacă „contra casei”, la mesele de joc pot exista tranzacții suspecte între clienți;
- participarea la joc prin interpuși;
- oferirea clienților de servicii de schimb-valutar, depozite ale jucătorilor și alte servicii financiare;
- jucătorii care au reședința în străinătate, inclusiv în special jucătorii din țări care nu sunt parte UE / SEE sau nu sunt incluși pe lista FATF;
- caracter minimal al acțiunilor persoanei desemnate cu responsabilități în domeniul CSB/CFT, prin aplicarea formală a obligațiilor legale ce îi sunt impuse de lege;
- jucătorii reticenți în a furniza informații;
- jucători ocazionali, inclusiv turiști care ar putea prezenta un risc crescut, având în vedere abaterea lor de la comportamentul normal;
- complicitatea angajaților la desfășurarea unor acțiuni ilicite.

În cursul discuțiilor din cadrul Focus Group-urilor desfășurate în cadrul procesului de evaluare a riscurilor, reprezentanții sectorului cazinourilor și-au exprimat îngrijorarea cu privire la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei având la dispoziție o perioadă limitată de timp. Aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei/beneficiarilor reali, a fost identificată ca reprezentând o provocare majoră, în special în cazul jocurilor de noroc online. Utilizarea în cadrul sectorului jocurilor de noroc online a identităților furate și falsificate a fost identificată ca amenințare specifică.

B. PARIURI

În ceea ce privește pariurile, riscurile ar putea include:

- prezența tranzacțiilor cu numerar;
- anonimatul clienților, ce pot astfel plasa sume importante provenind din activități infracționale, în special în cazul terminalelor de pariere autonome;
- acordarea unor câștiguri fictive unor anumiți jucători sau anularea fictivă a unor bilete de pariere, după ce acestea au fost validate real ca necâștigătoare în sistemul de pariere;
- absența unor politici corespunzătoare de cunoaștere a clientelei;
- participarea la joc prin interpuși; (ex: prin intermediul unui sistem informal de transfer de valori care au loc în general, prin intermediul unor instituții financiare nebankare sau a altor entități comerciale a căror activitate principală de afaceri nu este reprezentată de transmiterea de bani cum ar fi hawala);
- politica de anulare a biletelor de pariuri;
- complicitatea angajaților la desfășurarea unor acțiuni ilicite.

C. SLOT-MACHINE

În ceea ce privește activitatea de jocuri de noroc de tip slot machine, riscurile ar putea include:

- prezenta tranzacțiilor cu numerar;
- autonomia prezenței mijloacelor de joc tip slot-machine presupunând tot atâtea oportunități de plasare și retragere a unor fonduri de origine suspectă;
- disimularea identității beneficiarilor reali/participare la joc prin interpuși;
- prezența unor clienți din zone economico-geografice cu risc ridicat ML/FT;
- premiile de tip jack-pot/bonusuri, în numerar, acordate fictiv;
- jucătorii reticenți în a furniza informații;
- programele de fidelizare ce presupun recompense în numerar;
- jucători ocazionali, inclusiv turiști;
- complicitatea angajaților la desfășurarea unor acțiuni ilicite;
- creditarea jucătorilor.

D. JOCURI DE NOROC LA DISTANȚĂ (Cazino, Pariuri, Slot-machine, Poker, Bingo)

În ceea ce privește activitatea de jocuri de noroc la distanță, au fost identificate o serie de riscuri asociate cu lipsa contactului față în față din cauza utilizării internetului, precum și cu alte riscuri care pot include:

- lipsa prezenței fizice a jucătorilor – impediment în cunoașterea clientelei și creșterea gradului de anonimat;
- jocuri de noroc la distanță utilizate ca paravan pentru depozitele de numerar, transferate apoi în conturi bancare, având ca proveniență aparentele câștiguri la joc;
- implicarea unui volum ridicat de tranzacții și fluxuri financiare;
- utilizarea de către jucători a unor documente de identitate false ori furate;
- deficiențe la nivelul politicilor „due diligence” privind clienții;
- utilizarea de mijloace de plata electronice sau monede virtuale ale căror deținători sunt mai dificil de urmărit pe platforma on-line;
- E-Wallet – modalitate de plată ce face dificilă pentru operator identificarea deținătorilor fondurilor;
- activitatea de organizare și exploatare a jocurilor de noroc la distanță realizată de grupări infracționale;

Vulnerabilitatea generală a sectorului și a produselor specifice față de riscul de spălare de bani

În domeniul furnizorilor de servicii de jocuri de noroc, următorii indicatori relevanți reprezintă vulnerabilități ale sistemului de jocuri de noroc:

a) Jocurile de noroc online:

- nivelul scăzut de transparență în ceea ce privește identitatea clientului sau a beneficiarului real pe care îl implică unele produse, servicii, tranzacții sau canale de distribuție oferite;
- situațiile în care modul în care se desfășoară activitatea permite clientului sau beneficiarului real să rămână anonim;
- intervale de timp foarte scurte între momentul inițierii și cel al finalizării tranzacției;
- utilizarea de produse inovatoare, în special tehnologii sau metode de plată a căror funcționare nu este transparentă sau nu este suficient descrisă (noile tendințe în jocurile de noroc sunt cazinourile online care utilizează criptomonedă și portofele electronice).
- absența fizică a clientului în scopul identificării;
- utilizarea identităților furate;
- dificultăți în identificarea clienților a căror prezență fizică nu este posibilă;

b) Jocurile de noroc terestre

- jucătorii ocazionali, inclusiv turiștii, ar putea prezenta un risc, în situațiile în care ar exista abateri ale acestora de la comportamentul normal, luând în considerare profilul standard al jucătorului;
- jucători care cheltuiesc sume semnificative (jucătorii mari), ceea ce reprezintă un factor de risc, având în vedere dificultatea de a evalua originea legală a fondurilor.
- tranzacții care se desfășoară preponderent în numerar;
- valoarea sau volumul tranzacțiilor și complexitatea produselor, serviciilor sau tranzacțiilor care ar putea genera un nivel insuficient al monitorizărilor sau ar putea îngreuna aplicarea măsurilor de cunoaștere privind clientela;
- interacțiunea dintre clienții din diferite jurisdicții;
- produse sau servicii care, prin natura lor, încurajează tranzacțiile de mare valoare;
- inexistența unor limite maxime aplicabile tranzacțiilor, care ar împiedica utilizarea produsului sau serviciului în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului;

În cadrul cazinourilor, o metodă consacrată este aceea în care infractorii folosesc sume mari în numerar pentru achiziționarea de jetoane, dar se angajează în pariuri minime. După un timp, aceștia renunță la joc, își schimbă jetoanele în numerar sau în alte instrumente de plată, asumându-și eventualele pierderi nesemnificative. Din punct de vedere al activității desfășurate într-un cazinou, acest comportament al clientului este illogic.

Spălătorul poate, de asemenea, să se folosească de interpuși, fie pentru efectuarea tranzacțiilor cu numerar, fie pentru desfășurarea jocului efectiv, pentru a nu atrage atenția asupra unor sume foarte mari aflate la dispoziția unei singure persoane.

În practica internațională au fost identificate și alte metode de spălare a banilor prin intermediul cazinourilor, ca de exemplu: - achiziționarea de către spălătorii de bani a unor jetoane, la un preț mai mare decât cel al cazinoului, de la diverși alți jucători cu un trecut „curat”; folosirea jetoanelor ca moneda de schimb pentru achiziționarea unor produse

interzise (de exemplu droguri); ulterior, traficanții pot merge la cazinou pentru a transforma jetoanele respective (primite ca plată pentru droguri) în numerar.

Cu toate acestea, apar probleme serioase în ceea ce privește cazinourile online, care permit jucătorilor să participe la jocuri de tip cazino din propria locuință, singura cerință fiind accesul la internet, fie prin intermediul unui calculator, fie prin intermediul telefonului mobil, fără niciun control asupra sursei fondurilor implicate.

Speculând oportunitățile oferite de acest sistem, numeroși membri ai grupurilor criminale pot spăla banii murdari prin depunerea în conturile deschise prin intermediul internetului și după câteva sesiuni de gaming pretind ca așa-zisele câștiguri să fie trimise în contul deschis pe respectiva platformă de joc.

Mecanisme fit&proper, mecanisme de înregistrare/autorizare și de supraveghere

Măsuri de atenuare a riscurilor aplicate de ONJN- instituție cu rol de reglementare, supraveghere sectorială și control pentru piața jocurilor de noroc

Conform reglementarilor legale in vigoare⁸², în vederea obținerii licenței pentru organizarea jocurilor de noroc, pentru autorizare cls I (Jocuri de noroc tradiționale și Jocuri de noroc la distanță), legislația prevede o serie de condiții impuse pentru reprezentanții legali/asociații/administratorii/beneficiarii reali ai persoanei juridice, astfel încât autoritatea de reglementare să se asigure ca acestea sunt persoane potrivite și competente⁸³ care pot proteja entitățile respective împotriva utilizării lor abuzive în scopuri infracționale, precum și condiții privind persoana juridică solicitantă a licenței, astfel:

- existenței avizului organelor de poliție acordat reprezentanților legali, precum și asociațiilor/acționarilor persoanei juridice;
- reprezentanților legali/asociațiilor/administratorilor li se solicită certificatul de cazier judiciar sau alt act emis de autoritățile competente din care să rezulte că împotriva acestora nu s-a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare pentru care nu a intervenit reabilitarea, în România sau într-un stat străin, pentru o infracțiune prevăzută de OUG nr. 77/2009 sau pentru o altă infracțiune săvârșită cu intenție pentru care a fost aplicată o pedeapsă de minimum 2 ani cu închisoarea;
- operatorului economic i se solicită certificatul de atestare fiscală, precum și o declarație pe propria răspundere a reprezentantului legal/reprezentantului autorizat, din care să rezulte că nu a fost condamnat printr-o hotărâre definitivă pentru care nu a intervenit reabilitarea;
- reprezentanții legali ai persoanei juridice trebuie să depună o declarație pe propria răspundere din care să rezulte:
 - ca împotriva persoanei juridice sau a reprezentanților acesteia nu au fost luate măsuri administrative - de tipul anulare, revocare sau suspendare a licenței ori a autorizației - în domeniul jocurilor de noroc

⁸² Conform HG 77, art 15,

⁸³ Conf. art. 31 alin. (2) din Legea nr. 129/2019

sau nu se află în procedura de aplicare a unor măsuri administrative⁸⁴, pentru o perioadă de un an înainte de data depunerii cererii pentru obținerea licenței;

- identitatea beneficiarilor reali⁸⁵ precum și faptul că aceștia nu au fost condamnați printr-o hotărâre definitivă pentru care nu a intervenit reabilitarea pentru o infracțiune prevăzută de OUG nr. 77/2009 sau pentru o altă infracțiune săvârșită cu intenție pentru care a fost aplicată o pedeapsă de minimum 2 ani cu închisoarea și nu se află într-o stare de incompatibilitate, astfel cum sunt reglementate de lege.

În ceea ce privește jocurile de noroc la distanță, pe lângă cerințele impuse pentru reprezentanții legali/asociații/administratorii/beneficiarii reali ai persoanei juridice, astfel încât autoritatea de reglementare să se asigure ca acestea sunt persoane potrivite și competente care pot proteja entitățile respective împotriva utilizării lor abuzive în scopuri infracționale, legislația prevede o serie de condiții suplimentare care să asigure îndeplinirea tuturor cerințelor privind cunoașterea clienților, cum ar fi:

- că dețin un cont bancar pentru depozitarea fondurilor jucătorilor deschis la o bancă din România;

- că sistemul informatic central al organizatorului are un sistem de înregistrare și de identificare a participanților la joc, precum și un sistem pentru păstrarea și transmiterea în timp real către un server în oglindă și un server de siguranță, aflate pe teritoriul României și puse gratuit la dispoziția ONJN, a sesiunilor de jocuri de taxe de participare plasate de fiecare jucător, precum și câștigul plătit fiecărui jucător ;

- că serverul de joc și serverul de siguranță asigură stocarea tuturor datelor în ceea ce privește oferirea de servicii de jocuri de noroc la distanță, inclusiv înregistrarea și identificarea de jucători, mizele plasate și câștigurile plătite, date care trebuie stocate pentru o perioadă minimă de 5 ani ;

- că echipamentele de comunicații și punctul central unde va fi amplasat sistemul informatic central al organizatorului sunt pe teritoriul României sau pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene ori pe teritoriul unui alt stat membru al Acordului privind Spațiul Economic European sau în Confederația Elvețiană;

- mijloacele de plată utilizate și mijloacele bănești, inclusiv cardurile, trebuie să fie operate prin intermediul unui procesator de plăți licențiat de ONJN.

Pe site-ul ONJN poate fi consultată lista care conține toți operatorii ce dețin licență, respectiv: operatorii de gambling care dețin o licență de organizare de jocuri de noroc (valabilă 10 ani), site-urile și companiile care au dreptul de a promova activitățile de gambling online, furnizorii de software și alte servicii relevante pentru sector. În lista de mai sus se regăsesc: denumirea fiecărui operator, tipurile de jocuri de noroc pe care le poate oferi în mod legal, data până la care licența este valabilă.

Pentru jocurile de noroc la distanță, lista actualizată a site-urilor licențiate de ONJN poate fi accesată pe site-ul oficial ONJN. În România se poate juca în legalitate doar pe site-uri licențiate de ONJN. Accesul pe alte site-uri de gambling este strict interzis. În cazul în care

⁸⁴ în conformitate cu prevederile OUG 77/2009,

⁸⁵ astfel cum sunt definiți în Legea nr. 129/2019

persoanele fizice accesează pentru joc un operator de gambling nelicențiat amenda pe care o poate primi este cuprinsă între 5.000 și 10.000 RON¹⁴.

De asemenea, este important să se menționeze că pe site-ul ONJN există o listă (listă neagră)⁸⁶ care include 1333 de site-uri de jocuri de noroc pe care nu este legal să se joace. Furnizorii de internet au obligația de a bloca accesul la aceste site-uri ilegale, dar există încă o multitudine de astfel de site-uri care pot fi accesate de pe anumite IP din țara noastră. Companiile au fost atenționate să nu mai permită jocul jucătorilor care accesează site-urile de pe ip-uri de România sau jucătorilor români conform dispozițiilor legale și să remită jucătorilor banii existenți în contul de joc.

În cursul discuțiilor din cadrul Focus Group-urilor întrunite în scopul prezentei evaluări a riscurilor, au fost ridicate probleme legate de procedurile de acordare a licențelor care nu conțin măsuri adecvate referitoare la beneficiarii reali ai entităților care solicită licențierea. De asemenea, procedura nu prevede o verificare complexă în legătură cu beneficiarul real.

UTILIZAREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMÂNIA DE CĂTRE PERSOANELE JURIDICE REZIDENTE CARE ÎȘI DESFĂȘOARĂ ACTIVITATEA ÎN SECTORUL JOCURILOR DE NOROC PENTRU RECICLAREA FONDURILOR PROVENITE DIN INFRAȚIUNI COMISE ÎN ALTE ȚĂRI	
Descriere	Tipologia se caracterizează prin prezența unui grup de persoane juridice nerezidente, înmatriculate în țări cu risc ridicat de spălare de bani, care au transferat sume de bani în conturile unor persoane juridice rezidente, iar acestea din urma fie au transferat banii către persoane fizice influente în domeniul jocurilor de noroc, fie au retras fondurile în numerar. Sumele de bani transferate de persoanele juridice nerezidente au avut ca sursă transferuri ordonate de entități rezidente care activau în domeniul jocurilor de noroc (implicate în operațiuni de evaziune fiscală). Astfel, s-a creat posibilitatea ca beneficiarii reali ai societăților din domeniul jocurilor de noroc să intre în posesia unor sume importante de bani ce au provenit din activități nefiscalizate, neimpozitate și alte activități cu caracter ilicit.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Persoane fizice rezidente care dețin funcții de conducere în cadrul instituțiilor de stat, cu rol de supraveghere a sectorului jocurilor de noroc. Rezidența unor persoane juridice în zone considerate cu risc de spălare de bani. Entități care își desfășoară activitatea în domeniul jocurilor de noroc. Domeniul de activitate al persoanelor juridice rezidente care au încasat banii din transferuri externe a fost cel al serviciilor de consultanță, ceea ce a permis transferul facil al unor sume de bani mari, în baza unor documente justificative greu de verificat din punct de vedere al veridicității.

⁸⁶ (<http://onjn.gov.ro/lista-neagra/>)

Indicatori (specifici tipologiei)	- încasări externe repetate de la aceeași societate nerezidentă înmatriculată într-o țară cu grad ridicat de risc; - concordanța dintre creditările și debitările unui cont în aceeași zi sau în zilele imediat următoare; - achiziționarea cu sumele încasate a unor bunuri de lux și pachete turistice; - efectuarea de transferuri frecvente și substanțiale de fonduri de către persoana juridică nerezidentă, operațiuni al căror scop nu poate fi identificat ca având o justificare economică;
MECANISMUL	• folosirea conturilor unor persoane juridice pentru derularea tranzacțiilor ce implică sume din activități comerciale nefiscalizate; • utilizarea conturilor aparținând unor persoane juridice în vederea transferului sumelor de bani către persoane fizice; • utilizarea conturilor persoanelor juridice ca și conturi de tranzit.
INSTRUMENT	• utilizarea transferurilor externe; • utilizarea numerarului; • utilizarea conturilor bancare;

Concluzii:

Expunerea sectorului furnizorilor de servicii de jocuri de noroc la riscul de spălare a banilor este atenuată de o serie de factori cum ar fi:

- sectorul este bine reglementat din punct de vedere al cadrului juridic în vigoare;
- supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB și de către ONJN-institutie cu rol de reglementare, supraveghere sectorială și control pentru piața jocurilor de noroc;
- atât ONPCSB cât și ONJN au competența de a aplica sancțiuni pentru încălcarea AML/CFT.
- existența mecanismelor fit&proper respectiv *reglementări legale in vigoare*⁸⁷ care impun o serie de condiții pentru reprezentanții legali/asociații/administratorii/beneficiarii reali ai furnizorilor de servicii de jocuri de noroc, astfel încat autoritatea de reglementare să se asigure că acestea sunt persoane potrivite și competente⁸⁸ care pot proteja entitățile respective împotriva utilizării lor abuzive în scopuri infracționale;
- organizarea de către ONPCSB de seminarii de instruire destinate furnizorilor de servicii de jocuri de noroc;

Sectorul furnizorilor de servicii de jocuri de noroc prezintă unele **vulnerabilități** cum ar fi:

- unele dintre serviciile pe care le oferă sectorul pot fi atractive pentru spălătorii de bani.
- gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere nivelul scăzut de raportare a tranzacțiilor suspecte;

⁸⁷ Conform HG 77, art 15,

⁸⁸ conf. art. 31 alin. (2) din Legea nr. 129/2019

În plus față de aspectele generale prezentate anterior, având în vedere specificitatea fiecărei categorii de furnizori de servicii de jocuri de noroc, a fost evaluată fiecare dintre acestea, fiindu-i acordat câte un grad de risc, astfel:

Referitor la jocurile de noroc de tip BINGO, luând în considerare activitatea redusă desfășurată de doar șase operatori autorizați (acest tip de joc de noroc nemaifiind preferat de către jucătorii de jocuri de noroc), se poate aprecia faptul că jocurile de noroc de tip BINGO au un **risc scăzut** de spălare de bani sau de finanțare a terorismului.

Totodată, referitor la Loteria națională, având în vedere faptul că: riscul serviciilor oferite de acest tip de joc este scăzut, este deținută de stat, este corespunzător reglementată, direct de autoritatea de supraveghere, iar normele privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului sunt bine aplicate, riscul pentru jocurile de noroc de tip Loterie este considerat scăzut.

Referitor la jocurile de noroc de tip pariuri și aparatele de tip slot machine, având în vedere faptul că: în mare parte este utilizat numerarul, se poate disimula cu ușurință identitatea beneficiarilor reali/participanților la joc și totodata la acest tip de jocuri de noroc ar putea participa jucători ocazionali, ceea ce îngreunează identificarea acestora, dar luând în considerare sumele relativ mici jucate, pentru aceste tipuri de activități de jocuri de noroc riscul este considerat mediu.

Referitor la cazinouri, deși riscurile prezentate în secțiunea cazinouri rămân destul de ridicate, includerea cazinourilor, de o perioadă destul de lungă de timp, în cadrul de reglementare privind prevenirea și combaterea spălării banilor, în calitate de entități raportoare, a avut ca efect creșterea nivelului de conștientizare a vulnerabilității sectorului la spălarea banilor. Cu toate acestea, există încă deficiențe în ceea ce privește punerea în aplicare a cerințelor privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

De asemenea, au fost identificate deficiențele, în cadrul activităților de supraveghere a sectorului în ceea ce privește punerea în aplicare a cerințelor privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, cu accent pe următoarele aspecte: deficiențe privind aplicarea, pe bază de risc, de măsuri-standard, simplificate sau suplimentare, de cunoaștere a clientelei, care să le permită identificarea, după caz, și a beneficiarului real, nerespectări cu privire la obligația de a raporta ONPCSB, a operațiunilor cu sume în numerar, în lei sau în valută, a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 15.000 euro și nerespectări cu privire la obligația identificării clientului și a păstrării unei copii de pe document, ca dovadă de identitate.

În acest context, nivelul riscului de spălare a banilor legat de cazinouri este considerat **unul de nivel ridicat**.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în sectorul cazinourilor	Medie	Majoră	Ridicat
Vulnerabilități asociate: Utilizarea numerarului; Un nivel scăzut de conștientizare în ceea ce privește riscurile de SB/FT și detectarea tranzacțiilor suspecte; Deficiențe identificate, în cadrul activităților de supraveghere a sectorului Unele dintre serviciile pe care le oferă sectorul pot fi atractive pentru spălătorii de bani.				
Amenințare asociată: Speculând oportunitățile oferite de acest sector, infractorii pot spăla banii murdari proveniți din săvârșirea de infracțiuni, inclusiv din infracțiuni comise în străinătate, de exemplu fonduri provenite din evaziune fiscală, etc.				
Descrierea evenimentului: Fosirea jetoanelor ca monedă de schimb pentru achiziționarea unor produse interzise (de exemplu droguri) Desfășurarea în incinta organizatorilor de jocuri de noroc a unor activități de cămătărie Infractorii pot încerca să ascundă veniturile ilicite disimulându-le în câștiguri provenite de la cazinou				
Descrierea riscului: Risc ridicat Probabilitate medie Consecințe majore				

Jocurile de noroc online reprezintă un instrument atractiv pentru spălarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni, care necesită un nivel mediu de experiență, deoarece veniturile ilegale pot fi convertite cu ușurință în câștiguri legitime din jocuri de noroc. În același timp, jocurile de noroc care utilizează monede virtuale pot fi atractive pentru infractorii cibernetici. În acest context, nivelul de vulnerabilitate la spălarea banilor în legătură cu jocurile de noroc online este considerat ridicat.

În pofida mai multor măsuri bazate pe riscuri care sunt deja puse în aplicare de mulți operatori online, expunerea la riscul de spălare a banilor în jocurile de noroc online este încă ridicată, deoarece include factori semnificativi, cum ar fi lipsa prezenței fizice a jucătorilor, volume uriașe și complexe de tranzacții și fluxuri financiare. Deși nu se bazează pe numerar, este strâns legat de utilizarea monedei electronice și a monedelor virtuale, ce crește gradul de anonimat pentru jucători.

În același timp, deși operatorii de jocuri de noroc online au început să dezvolte un nivel de autoreglementare și de evaluare a riscurilor, pe baza chestionarelor prelucrate, a reieșit că entitățile care au făcut parte din eșantionul analizat demonstrează că majoritatea acestora au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, și nu cunosc aprofundat legislația care se aplică în domeniu.

Factori de atenuare a riscului în sectorul jocurilor de noroc la distanță:

Pentru jocurile de noroc la distanță, pe lângă cerințele impuse astfel încât autoritatea de reglementare să se asigure că reprezentanții legali/asociații/administratorii/beneficiarii reali ai persoanei juridice sunt persoane potrivite și competente care pot proteja entitățile respective împotriva utilizării lor abuzive în scopuri infracționale, legislația prevede o serie de condiții suplimentare care să asigure îndeplinirea tuturor cerințelor privind cunoașterea clienților.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în sectorul jocurilor de noroc online	Foarte mare	Moderată	Ridicat
Vulnerabilități asociate: Lipsa prezenței fizice a jucătorilor, fapt care poate avea ca efect o aplicare deficitară a măsurilor de cunoaștere a clientelei. Volume semnificative și complexe de tranzacții și fluxuri financiare. Jocurile de noroc online reprezintă un instrument atractiv pentru spălarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni, deoarece veniturile ilegale pot fi convertite cu ușurință în câștiguri legitime din jocuri de noroc. Posibilitatea, în unele cazuri, de utilizare, de către clienții operatorilor de jocuri de noroc online, a monedei virtuale sau a portofelului electronic, fapt care poate avea ca efect îngreunarea identificării de către operator a sursei fondurilor.				
Amenințare asociată: Jocurile de noroc care utilizează monede virtuale pot fi atractive pentru infractorii cibernetici (phishing, înșelăciune, criminalitate informatică, înșelăciune, etc.)				
Descrierea evenimentului: Fonduri ilegale obținute din săvârșirea de infracțiuni, pot fi utilizate de către persoane fizice rezidente/nerezidente, în cadrul sectorului jocurilor de noroc online, cu scopul convertirii veniturilor ilegale în câștiguri legitime din jocuri de noroc.				
Descrierea riscului: Risc ridicat Probabilitate foarte mare Consecințe moderate				

4.7.2 Auditorii**Descriere generală**

Cadrul legal relevant⁸⁹ privind auditul financiar și exercitarea independentă a profesiei de auditor financiar de către persoanele care au dobândit această calitate în condițiile prevăzute de lege conține prevederi conform cărora auditul financiar constă, în principal, din următoarele activități:

⁸⁹ ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 75/1999 (republicată) privind activitatea de audit financiar

- a) auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, în condițiile legii;
- b) auditul situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, în măsura în care acesta nu constituie un audit statutar, conform legii;
- c) misiuni de revizuire a situațiilor financiare anuale, a situațiilor financiare consolidate, precum și a situațiilor financiare interimare;
- d) misiuni de asigurare și alte misiuni și servicii profesionale, în conformitate cu standardele internaționale în domeniu și cu alte reglementări adoptate de Cameră;
- e) audit intern, altul decât auditul public intern.

Auditorii financiari și firmele de audit pot desfășura și alte activități⁹⁰, precum:

- a) consultanță financiar-contabilă;
- b) management financiar-contabil;
- c) pregătire profesională de specialitate în domeniu;
- d) expertiză contabilă, evaluare, reorganizare judiciară și lichidare, precum și consultanță fiscală.

În perioada de referință, numărul total de entități reglementate de CAFR (Camera Auditorilor Financiari din România) este următorul:

	2018	2019	2020
 Nr. de membri persoane fizice – auditori financiari	4.668	4.570	4.547
 Nr. de membri persoane juridice – firme de audit	1.005	1.013	1.019

Cifra de afaceri a sectorului de audit financiar – fără defalcare pe tip de activitate și pe tip de tranzacție (numerar, monedă virtuală, transfer bancar, RON, monedă străină) este următoarea:

- a) **2018:** 388.355.309 lei
- b) **2019:** 457.434.858 lei
- c) **2020:** 527.413.842 lei

Firmele de audit (persoane juridice supuse obligației de înregistrare în registrul comerțului) au obligația:

- de a depune o declarație privind beneficiarul real al persoanei juridice, în vederea înregistrării în Registrul beneficiarilor reali al societăților;
- de a identifica beneficiarul real al clienților și de a adopta măsuri rezonabile pentru a verifica identitatea acestuia, astfel încât entitatea raportoare să se asigure că a identificat beneficiarul real și înțelege structura de proprietate și de control a clientului. În vederea îndeplinirii cerințelor referitoare la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei referitoare la beneficiarul real, firmele de audit nu se vor baza exclusiv pe registrul central și vor adopta o abordare bazată pe riscuri.

⁹⁰ Auditorii financiari și firmele de audit care au calitatea de auditor financiar pot efectua activitățile de expertiză contabilă, evaluare, reorganizare judiciară și lichidare, precum și consultanță fiscală, numai după dobândirea, în condițiile legii, a calității de expert contabil, evaluator, practician în insolvență sau consultant fiscal, după caz, și înscrierea ca membri în organizațiile care coordonează profesiile liberale respective.” (art. 3, alin. (4) din O.U.G. 75/1999, republicată)

În funcție de dimensiunea și natura activității, entitățile raportoare care îndeplinesc condițiile prevăzute de actele normative⁹¹ au obligația de a asigura o funcție de audit independent în scopul testării politicilor, normelor interne, mecanismelor și procedurilor de administrare a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. În acest context precizăm faptul că au fost emise, de către Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR), o serie de *Recomandări privind auditul activităților de prevenire și combatere a spălării banilor (Audit AML)*⁹², împreună cu *Modelul de Raport de audit AML*. Pe baza reglementărilor adoptate, CAFR a efectuat inspecții în cadrul cărora a fost verificată respectarea de către membrii săi a prevederilor din legislația privind prevenirea și combaterea spălării banilor.

În perioada analizată, ONPCSB a primit un număr foarte redus de RTS de la auditori. Analiza datelor și informațiilor din prezentul Raport a reliefat faptul că auditorii nu au fost identificați ca un domeniu distinct în cazul condamnărilor.

În perioada 2018-2020, ONPCSB a desfășurat activități de supraveghere și control pentru societățile înregistrate în registrul membrilor CAFR (în care sunt înregistrați membrii camerei), după cum urmează:

a) Au fost **supravegheate off-site**, pe bază de risc, un număr de **556 de entități** înregistrate în Registrul membrilor CAFR – firme de audit. În urma analizei și prelucrării datelor și informațiilor aferente, în baza unui sistem de scoring, a rezultat că 8,63% au prezentat un **risc ridicat** și 5,21% au prezentat un **risc parțial ridicat**.

b) În perioada de referință au fost **supravegheate on-site - la fața locului (controlate)** un număr de **45 de entități**⁹³ înregistrate în Registrul membrilor CAFR – firme de audit, în cadrul unora dintre acțiunile de verificare constatându-se că nu au fost aplicate corespunzător prevederile legislației privind prevenirea și combaterea SB/FT (respectiv în cazul a 75,5% din totalul entităților de audit controlate a fost necesară formularea în documentul de control a unor recomandări specifice, iar 20,58% din totalul firmelor care au primit recomandări au fost sancționate contravențional), deficiențele respective fiind preponderent în legătură cu:

- obligația adoptării unor măsuri de prevenire a SB/FT și, în acest scop, pe bază de risc, aplicarea de măsuri de cunoaștere a clientelei care să permită identificarea, după caz, și a beneficiarului real⁹⁴ (reprezentând o pondere de 40% din totalul sancțiunilor aplicate);

⁹¹ Conform art 9 din NORMELE de aplicare a prevederilor Legii nr. 129/2019 aprobate prin Ordinul Presedintelui ONPCSB nr. 37/2021, entitățile raportoare supravegheate și controlate de către Oficiu.

⁹² <https://www.cafr.ro/recomandari-privind-auditul-activitatilor-de-prevenire-si-combatere-a-spalarii-banilor-audit-aml-efectuat-in-aplicarea-prevederilor-legii-129-2019-cu-modificarile-si-completarile-ulterioare/>

⁹³ Dintre aceste 45 firme de audit:

- ✓ 18 persoane juridice figurează înscrise atât în Registrul membrilor CAFR – firme de audit, cât și în Registrul societăților de consultanță fiscală și în Tabloul membrilor CECCAR – persoane juridice
- ✓ 15 persoane juridice figurează înscrise doar în Registrul membrilor CAFR – firme de audit
- ✓ 9 persoane juridice figurează înscrise atât în Registrul membrilor CAFR – firme de audit cât și în Tabloul membrilor CECCAR – persoane juridice
- ✓ 3 persoane juridice figurează înscrise atât în Registrul membrilor CAFR – firme de audit cât și în Registrul societăților de consultanță fiscală

⁹⁴ Art. 11 din Legea nr. 656/2002 rep.

- desemnarea uneia sau mai multor persoane care au responsabilități în aplicarea legii / obligația stabilirii de politici și proceduri adecvate în materie de cunoaștere a clientelei, de raportare, de păstrare a evidențelor secundare sau operative, de control intern, evaluare și gestionare a riscurilor, managementul de conformitate și comunicare, asigurând instruirea corespunzătoare a angajaților⁹⁵ (reprezentând o pondere de 20% din totalul sancțiunilor aplicate);
- modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale⁹⁶, inclusiv păstrarea dovezii efectuării verificărilor specifice utilizând informațiile disponibile pe site-ul ONPCSB – secțiunea SANCTIUNI INTERNATIONALE (reprezentând o pondere de 40% din totalul sancțiunilor aplicate)
- evaluarea pe bază de risc din punct de vedere al spălării banilor/finanțării terorismului, indicatorii de risc utilizați în evaluarea respectivă
- stabilirea corespunzătoare în cadrul Procedurilor/Normelor interne a indicatorilor de anomalie pentru recunoașterea tranzacțiilor suspecte,
- instruirea angajaților.

În perioada 2018-2020, CAFR, prin compartimentul său specializat, a efectuat controale cu privire la respectarea reglementărilor privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului. Inspectorii structurii specializate în efectuarea controalelor de calitate din cadrul Compartimentului de Monitorizare, Control, Competență și Cercetare Profesională (CMCCCP) din cadrul CAFR au verificat o serie de obiective care privesc mai multe aspecte prevăzute în actele normative în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului. În perioada de referință au fost efectuate inspecții cu privire la respectarea de către membrii CAFR a prevederilor din legislația privind prevenirea și combaterea spălării banilor. Principalele deficiențe constatate în perioada 2018-2019 cu privire la nerespectarea unor prevederi legale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor au fost în legătură cu auditori financiari care:

- nu au documentat clasificarea clienților în funcție de riscurile identificate;
- nu au aplicat măsurile care se impuneau, în funcție de riscurile asociate fiecărui client, respectiv măsuri standard, măsuri simplificate sau măsuri suplimentare;
- nu au efectuat verificările impuse de legislația în vigoare privind sancțiunile internaționale, în mod special în cazul persoanelor juridice ai căror acționari/asociați sunt cetățeni străini;
- nu au asigurat instruirea angajaților cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, prin programe de instruire;
- nu au aplicat politicile și procedurile de cunoaștere a clienților și nu au identificat beneficiarul real pentru fiecare client;
- nu au specificat în politicile și procedurile privind prevenirea și combaterea spălării banilor faptul că informațiile privind măsurile de identificare a clientului se vor păstra pentru o perioadă de cel puțin 5 ani;
- nu au elaborat Proceduri interne în vederea respectării prevederilor legislative în acest domeniu, incluse în sistemul propriu de control al calității

⁹⁵ Art. 20 din Legea nr. 656/2002 rep.

⁹⁶ Nerespectarea prevederilor art. 6 din Normele privind supravegherea de către ONPCSB a modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale aprobate prin HG 603/2011.

- implementat de auditorul financiar;
- nu au desemnat, printr-un act intern, persoana responsabilă pentru punerea în aplicare a prevederilor referitoare la prevenirea și combaterea spălării banilor.

Auditorii financiari inspectați de Compartimentul Monitorizare, Control, Competență și Cercetare Profesională (CMCCCP) în anii 2018, 2019 și 2020 nu au identificat pe parcursul misiunilor de audit desfășurate tranzacții asupra cărora să fi avut suspiciuni că ar fi avut ca scop spălarea banilor sau finanțarea terorismului⁹⁷.

În perioada 2018-2020, CAFR nu a aplicat membrilor sancțiuni specifice privind refuzul accesului în activitate sau suspendări/excluderi din activitate.

Instruiri pe teme de combatere a spălării banilor:

ONPCSB a organizat în colaborare cu CAFR sesiuni de instruire destinate **auditorilor financiari**, tematica sesiunilor a avut în vedere: aspecte de ordin practic privind aplicarea dispozițiilor legale în domeniul CSB/CFT, tipologii de SB/FT, implementarea regimului sancțiunilor internaționale.

Din chestionarele prelucrate a rezultat că entitățile care au făcut parte din eșantionul analizat demonstrează că cele mai multe dintre ele au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și nu au cunoștințe aprofundate cu privire la legislația aplicabilă în acest domeniu.

Riscurile generale ale sectorului

Lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite de la entități din sectorul serviciilor de audit poate indica probleme de eficiență a anumitor mecanisme de aplicare a unor instrumente de implementare a prevederilor legale domeniul SB/FT și, în numeroase cazuri, o cunoaștere superficială de către auditori a obligațiilor ce le revin în temeiul legislației respective.

Deși, competențele profesionale impuse specialiștilor în domeniu constituie un instrument care poate facilita identificarea în cadrul misiunilor de audit a unor operațiuni atipice în raport cu activitățile curente ale societății comerciale auditate sau a unor transferuri care aparent nu au un scop economic sau legal, există riscul ca infractorii să solicite complicitatea auditorilor sau să exploateze depunerea insuficientă de către aceștia a diligențelor ce pot conduce la identificarea și raportarea tranzacțiilor suspecte.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

Faptul că auditorii financiari și firmele de audit pot presta și alte tipuri de servicii, cum ar fi consultanță financiar-contabilă, expertiză contabilă, evaluare, reorganizare judiciară și

⁹⁷ Conform rapoarte activitate CAFR

lichidare, consultanță fiscală etc., implică riscuri în sensul în care infractorii ar putea solicita profesioniștilor un pachet de servicii prin care să încerce să identifice modalitatea optimă de disimulare a provenienței ilicite a unor active.

Unele dintre serviciile specifice oferite de sector, respectiv verificările și analiza situațiilor financiare sau a unor componente ale acestora, efectuate în cadrul misiunilor de audit, pot evidenția în anumite situații suspiciuni de săvârșire de către clienți a infracțiunii de spălare a banilor și/sau infracțiuni predicat generatoare de fonduri ilicite (de exemplu evaziune fiscală, alte infracțiuni economico-financiare), existând riscul ca infractorii să încerce prin diverse mijloace să determine auditorul financiar să nu raporteze respectivele activități suspecte.

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului/produselor (serviciilor) specifice la riscul de spălare a banilor

Vulnerabilitățile în ceea ce privește măsurile preventive identificate în cadrul activităților de supraveghere a sectorului de audit provin în principal din constatarea unor neconformări cu privire la anumite prevederi legale în domeniu, cu accent pe următoarele aspecte:

- neaplicarea corespunzătoare, pe bază de risc, a măsurilor de cunoaștere a clientelei, pentru a identifica și beneficiarul real al tuturor clienților;
- deficiențe aferente procesului de evaluare pe bază de risc din punct de vedere al spălării banilor/finanțării terorismului, stabilirii adecvate a indicatorilor de risc utilizați în cadrul respectivei evaluări și aplicării măsurilor de cunoaștere a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc;
- insuficiențe privind instruirea corespunzătoare a angajaților referitor la prevederile legislației privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului precum și cu privire la aspecte care ar putea facilita recunoașterea de către aceștia a tranzacțiilor suspecte;
- deficiențe în stabilirea/completarea/actualizarea/reevaluarea, în cadrul procedurilor interne, a indicatorilor de anomalie pentru recunoașterea tranzacțiilor suspecte;
- deficiențe în aplicarea dispozițiilor legale privind sancțiunile internaționale.

Mecanisme fit&proper (de competență și onorabilitate), mecanisme de înregistrare/autorizare și de supraveghere

ONPCSB și CAFR supraveghează și controlează auditorii financiari cu privire la modul de aplicare a prevederilor legii privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

Auditul statutar se efectuează de către auditorii financiari sau de firmele de audit care sunt autorizate/autorizate în România, care se înscriu ca membri ai CAFR și care se înregistrează în Registrul public electronic.

CAFR înregistrează auditorii financiari și firmele de audit în baza Ordinilor de autorizare emise de Autoritatea pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar

(ASPAAS). Potrivit Normelor ASPAAS și a Legii nr. 162/2017, pentru autorizare este necesar, printre altele, ca auditorul sau firma de audit să aibă o bună reputație. Autorizarea unui auditor financiar sau a unei firme de audit se retrage⁹⁸ în cazul în care buna reputație a acestei persoane sau a firmei a fost serios compromisă, printre situațiile enumerate fiind incluse:

- a) persoana respectivă a fost condamnată pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenție;
- b) față de persoana fizică a fost luată o măsură preventivă privativă sau restrictivă de libertate în cadrul unui proces penal, în cazul în care se efectuează cercetări sub aspectul săvârșirii unei infracțiuni cu intenție.

Pentru auditori, evaluarea controalelor și a procedurilor interne de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului face parte din procedurile de diligență necesară în materie de integritate a profesiei.

UTILIZAREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMÂNIA DE CĂTRE O PERSOANĂ JURIDICĂ REZIDENTĂ, CARE ÎȘI DESFĂȘOARĂ ACTIVITATEA ÎN DOMENIUL INVESTIȚIILOR, PENTRU EXTERNALIZAREA BANILOR OBȚINUȚI DIN BANCROTĂ FRAUDULOASĂ	
Descriere	Tipologia se caracterizează prin prezența unui grup de persoane juridice nerezidente, înregistrate în țări cu un risc ridicat de spălare a banilor, care primesc importante sume de bani de la o societate rezidentă care își desfășoară activitatea în domeniul investițiilor, transferurile fiind efectuate pe baza unor contracte internaționale de asigurare.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Persoana juridică rezidentă a fost implicată în săvârșirea infracțiunii de bancrută frauduloasă, acționând în calitate de investitor. Persoana juridică rezidentă este controlată de o persoană fizică rezidentă care a desfășurat o activitate îndelungată în domeniul investițiilor. Persoanele juridice nerezidente, beneficiare ale fondurilor au fost înmatriculate în țări cu un sistem bancar necooperant.
Indicatori (specifici tipologiei)	- verificarea de către auditor a realității contractelor de asigurare și a depozitelor aferente acestora , care a condus la concluzia că depozitele prezentate de asigurători erau fictive; - transferurile externe au fost justificate prin documente fictive; - transferurile efectuate de persoana juridică rezidentă către asociat au fost nejustificate din punct de vedere economic.
MECANISMUL	• utilizarea conturilor entității juridice rezidente pentru a efectua transferuri externe către țări cu sisteme bancare necooperante; în cadrul realizării misiunii de audit, auditorul a avut imaginea de ansamblu a activității entității auditate, astfel încât a putut identifica tranzacțiile suspecte; • utilizarea conturilor aparținând unor persoane fizice rezidente pentru tranzitarea sumelor de bani provenind de la persoane juridice rezidente.

⁹⁸ Art 6 din LEGEA nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative

INSTRUMENT	• utilizarea transferurilor externe; • utilizarea conturilor bancare.
------------	--

Concluzie:

Întrucât există unele deficiențe în modul în care această categorie de entități raportoare efectuează verificări și gestionează riscurile, nivelul de vulnerabilitate în ceea ce privește spălarea banilor asociat serviciilor furnizate de auditori este evaluat ca fiind scăzut, având în vedere faptul că auditorii sunt bine organizați din punct de vedere al cadrului legal aplicabil profesiei, al atribuțiilor și rolului important asumat de CAFR, modul în care auditorii își desfășoară activitatea și tipul de servicii oferite constituie factori care reduc nivelul de vulnerabilitate.

ONPCSB a efectuat un număr limitat de controale, prin urmare a fost identificat un număr relativ redus de deficiențe. Cu toate acestea, sectorul este bine supravegheat de CAFR, aspect evidențiat de numărul semnificativ de controale efectuate.

În plus, riscul inherent al activităților desfășurate este scăzut datorită naturii serviciilor prestate de auditori.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul pentru auditori	Scăzută	Moderată	Scăzut
Vulnerabilități asociate: Unele deficiențe în ceea ce privește aplicarea prevederilor legislației în domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.				
Amenințare asociată: Ascunderea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni.				
Descrierea evenimentului: Insuficiențe privind aplicarea unei abordări pe bază de risc în cadrul evaluărilor/monitorizărilor efectuate și măsurilor aplicate				
Descrierea riscului: Risc scăzut Probabilitate scăzută Consecințe moderate				

4.7.3 Experții contabili și contabilii autorizați

Descriere generală

ONPCSB si CECCAR supraveghează și controlează experții contabili și contabilii autorizați cu privire la modul de aplicare a prevederilor legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR) este organizația profesională fără scop patrimonial, persoană juridică de utilitate publică și autonomă, din care fac parte experții contabili și contabilii autorizați. Aceasta este singura autoritate competentă care organizează și monitorizează activitatea experților contabili și contabililor autorizați, precum și a societăților de contabilitate și expertiză contabilă, respectiv a societăților de contabilitate.

Accesul la profesie este condiționat de îndeplinirea anumitor cerințe, inclusiv a aceleia ca persoana fizică să nu fi suferit nicio condamnare care, potrivit legislației în vigoare, interzice dreptul de gestiune și de administrare a societăților. De asemenea, viza anuală pentru exercitarea profesiei de către experții contabili și contabilii autorizați se acordă acestora numai dacă îndeplinesc cumulativ anumite condiții, printre care dovada că nu au suferit nici o condamnare care, potrivit legislației în vigoare, interzice dreptul de gestiune și de administrare a societăților comerciale (prezentarea certificatului de cazier judiciar sau declarație pe proprie răspundere).

În Tabloul experților contabili și contabililor autorizați din România sunt înscrise persoanele având calitatea de expert contabil, respectiv de contabil autorizat; în Tabloul Corpului sunt înscrși toți membrii, persoane fizice, experți contabili, separat de contabilii autorizați, precum și societățile de profil, grupate în funcție de criteriul teritorial.

Conform prevederilor cadrului juridic relevant⁹⁹ de reglementare a acestei activități, referitor la serviciile furnizate în cadrul acestui sector, precizăm că:

- A. Expertul contabil** poate executa, ca profesionist individual sau ca societate, pentru persoanele fizice și juridice, următoarele lucrări:
- a) organizează, conduce, ține, verifică și supraveghează contabilitatea, întocmește și semnează situațiile financiare și execută lucrări cu caracter fiscal, respectiv calculul de impozite, taxe și contribuții, întocmirea și depunerea de declarații fiscale și asigurarea reprezentării clientului în relația cu autoritățile fiscale, ca parte a unui contract de prestări de servicii în domeniul contabilității;
 - b) acordă asistență de specialitate privind organizarea și ținerea contabilității;
 - c) efectuează analize și evaluări economico-financiare în scop financiar-contabil, conform legii; astfel de evaluări se pot referi la estimări ale fluxurilor de trezorerie și ale stării financiare a entității, evaluarea veniturilor și a cheltuielilor, estimarea nivelului provizioanelor și a ajustărilor de valoare, precum și alte evaluări executate de experții contabili în activitatea lor curentă, fără a se limita la acestea;
 - d) efectuează expertize financiar-contabile, inclusiv expertize financiar-contabile cu componentă fiscală, dispuse de organele judiciare sau solicitate de persoanele fizice ori juridice în condițiile prevăzute de lege și de reglementările CECCAR;

⁹⁹ Ordonanța nr. 65/1994 privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați cu modificările ulterioare

- e) execută alte lucrări cu caracter financiar-contabil, inclusiv activități de evidență electronică a personalului, de salarizare, de organizare administrativă și informatică, certificare de informații, date și documente;
- f) îndeplinește, potrivit dispozițiilor legale, atribuțiile prevăzute în mandatul de cenzor și de mandatar financiar;
- g) acordă asistența de specialitate necesară pentru înființarea și reorganizarea societăților;
- h) asigură managementul financiar-contabil și al performanței economice;
- i) asigură controlul intern de gestiune și managementul riscurilor persoanelor juridice;
- j) acordă consultanță în gestiune financiară și în contabilitate, prestează servicii specifice contabilității manageriale și raportării integrate;
- k) efectuează pentru persoanele fizice și juridice servicii profesionale care presupun cunoștințe privind activitățile sus-mentionate.

Experții contabili pot să își exercite profesia individual ori se pot constitui în societăți de contabilitate și/sau de expertiză contabilă. Societățile de expertiză contabilă și societățile de contabilitate trebuie să îndeplinească condițiile enumerate de legislația în domeniu.

B. Contabilul autorizat poate executa pentru persoanele fizice și juridice următoarele lucrări:

- a) ține contabilitatea operațiunilor economico-financiare prevăzute în contract;
- b) pregătește lucrările în vederea întocmirii situațiilor financiare;
- c) efectuează activități de evidență electronică a personalului și de salarizare.

Contabilii autorizați pot să își exercite profesia individual ori se pot constitui în societăți de contabilitate, înființate potrivit legii.

Societățile de contabilitate (persoane juridice supuse obligației de înregistrare în Registrul Comerțului) au obligația:

- de a depune o declarație privind beneficiarul real al persoanei juridice, în vederea înregistrării în Registrul beneficiarilor reali al societăților, cu respectarea prevederilor legale în vigoare;
- de a identifica beneficiarul real al clienților și de a adopta măsuri rezonabile pentru a verifica identitatea acestuia, astfel încât entitatea raportoare să se asigure că a identificat beneficiarul real și înțelege structura de proprietate și de control a clientului. În vederea îndeplinirii cerințelor referitoare la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei referitoare la beneficiarul real, entitățile raportoare nu se vor baza exclusiv pe registrul central; aceste cerințe sunt considerate ca fiind îndeplinite prin utilizarea unei abordări bazate pe riscuri.

Analiza RTS-urilor a relevat faptul că experții contabili și contabilii autorizați nu au fost identificați ca sector distinct.

Analiza efectuată de autorități a pus în evidență faptul că printre canalele pentru spălarea banilor folosite cel mai des se numără și utilizarea specialiștilor contabili. Tipologiile analizate fac referiri la aspecte privind diverse conexiuni cu activitatea desfășurată de contabili și unele infracțiuni predicat (infracțiuni premisă din care provin banii supuși acțiunii de spălare), de exemplu:

- ✓ înregistrarea în contabilitatea unor societăți controlate de infractori a unor facturi fictive emise de către firme cu comportament tip fantomă (în scopul creșterii nereale a cheltuielilor);
- ✓ neînregistrarea în contabilitatea unor firme a operațiunilor realizate și a veniturilor obținute din comercializarea unor mărfuri;
- ✓ întocmirea unor facturi fictive care atestă vânzarea unor mărfuri către mai multe societăți cu comportament tip fantomă, prin această modalitate încercându-se să se ascundă unele activități infracționale;
- ✓ înregistrarea în contabilitate a unor facturi și încasarea contravalorii acestora pentru servicii care în realitate nu au fost prestate ;
- ✓ crearea unor circuite financiare fictive, constând în înregistrarea în contabilitate și decontarea unor cheltuieli pentru bunuri și servicii, în beneficiul unor persoane juridice private, care, în realitate nu și-au îndeplinit obligațiile pentru care au fost plătite.

În perioada 2018 – 2020, ONPCSB a realizat activități de supraveghere off-site, pe bază de risc, pentru 3.340 de entități înregistrate în Tabloul membrilor CECCAR persoane juridice, în urma analizei și prelucrării datelor și informațiilor aferente, în baza unui sistem de scoring, rezultând că 2,36% din entități au fost încadrate la un grad de risc ridicat.

În perioada de referință au fost supravegheate on-site (controlate) un număr de 77 de entități înregistrate în Tabloul membrilor CECCAR, în urma acțiunilor de control on-site efectuate de ONPCSB fiind identificate o serie de încălcări ale prevederilor legale în domeniul CBS/CFT, ca urmare, echipele de control au efectuat instruirea reprezentanților legali ai entităților verificate cu privire la modalitățile optime de conformare la cadrul legal în materie, fiind aplicate sancțiuni contravenționale corespunzătoare (în cazul a 33,76% din totalul firmelor controlate) și totodată fiind consemnate recomandări (în cazul a 79,22 % din totalul firmelor controlate) pentru remedierea încălcărilor constatate privind:

- nerespectări privind aplicarea de măsuri de cunoaștere a clientelei care să permită identificarea, după caz, și a beneficiarului real;
- nerespectări privind actualizarea/completarea procedurilor interne cu prevederi specifice referitoare la: procesul de evaluare pe bază de risc din punct de vedere al SB/FT, indicatorii de risc utilizați în cadrul respectivei evaluări și aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc;
- nerespectări privind desemnarea uneia sau mai multor persoane care au responsabilități în aplicarea legislației în domeniul prevenirii/combaterii SB/FT și a atribuțiilor încredințate în acest sens;
- nerespectări privind obligația stabilirii de politici și proceduri adecvate în materie de cunoaștere a clientelei, de raportare, de păstrare a evidențelor secundare sau operative, de control intern, evaluare și gestionare a riscurilor, managementul de conformitate și comunicare, asigurând instruirea corespunzătoare a angajaților¹⁰⁰
- nerespectări privind aspecte privind modul de punere în aplicare a prevederilor legale în materia sancțiunilor internaționale¹⁰¹, inclusiv păstrarea dovezii efectuării

¹⁰⁰ Art. 20 din Legea nr. 656/2002 rep.

¹⁰¹ Nerespectarea prevederilor art. 6 din Normele privind supravegherea de către ONPCSB a modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale aprobate prin HG 603/2011

verificărilor specifice utilizând informațiile disponibile pe site-ul ONPCSB – secțiunea **SANCTIUNI INTERNAȚIONALE**;

- nerespectări privind obligația entităților de a raporta ONPCSB, în cel mult 10 zile lucrătoare, efectuarea operațiunilor cu sume în numerar, în lei sau în valută, a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 15.000 euro, indiferent dacă tranzacția se realizează prin una sau mai multe operațiuni ce par a avea o legătură între ele¹⁰².

ONPCSB a organizat în colaborare cu CECCAR sesiuni de instruire destinate experților contabili și contabililor autorizați, în perioada 2018-2020, tematica sesiunilor având în vedere: aspecte de ordin practic privind aplicarea dispozițiilor legale în domeniul CSB/CFT, tipologii de SB/FT, implementarea regimului sancțiunilor internaționale.

Din chestionarele prelucrate a rezultat că entitățile care au făcut parte din eșantionul analizat, demonstrează că cele mai multe dintre ele au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și nu cunosc aprofundat legislația care se aplică în domeniu.

Riscurile generale ale sectorului

În contextul în care, în cadrul întocmirii analizelor/situațiilor/expertizelor, experții contabili/contabilii autorizați pot detecta indicatori de anomalie care să conducă la identificarea și raportarea unor tranzacții suspecte, infractorii pot încerca să corupă specialiștii din acest sector, sau pot specula situațiile în care aceștia nu depun toate diligențele privind: monitorizarea permanentă a operațiunilor, evaluarea riscurilor și aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei, în funcție de dimensiunea, diversitatea, natura și sfera serviciilor de contabilitate prestate, de domeniul de activitate al clienților și de amploarea tranzacțiilor derulate de aceștia.

Infractorii ar putea solicita contabililor servicii care să faciliteze:

- ✚ utilizarea unor produse financiare în scopuri ilicite;
- ✚ operațiuni precum
 - ✓ supra/sub facturarea de bunuri / servicii
 - ✓ facturare multiplă pentru aceleași bunuri / servicii
- ✚ înființarea unor societăți cu „structuri opace” în care adevărata identitate a proprietarului/beneficiarului real este ascunsă prin utilizarea unor interpuși
- ✚ consiliere privind efectuarea unor tranzacții astfel încât să fie evitată raportarea acestora către ONPCSB sau pentru ca anumite operațiuni să dobandească o aparență de legalitate (de exemplu înregistrarea în contabilitate a operațiunilor fictive/nereale, bunuri/servicii pentru care nu există documente justificative, etc).

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

Referitor la vulnerabilitățile serviciilor de contabilitate, exemplificam:

¹⁰² Art 5 alin (7) din Legea nr. 656/2002 rep.

- situații în care infractorii pot solicita contabililor consultanță pentru a ascunde, prin intermediul entităților pe care le dețin/controlează, proveniența ilicită a unor fonduri/active sau pentru a disimula legăturile dintre veniturile obținute din activități ilegale și făptuitor (inclusiv interpunerea/înființarea unor societăți/construcții juridice cu structură complexă, netransparentă);
- situații în care infractorii solicită contabililor consultanță privind operațiuni financiare în legătură cu vânzarea/cumpărarea/cedarea unor proprietăți, evidențiindu-se în urma analizei faptul că scopul acestora este disimularea transferurilor de fonduri ilegale (stadiul de stratificare al SB) sau utilizarea acestor venituri, după ce au trecut prin procesul de spălare, în efectuarea de diverse investiții (etapa de integrare a SB);
- situații în care infractorii pot încerca utilizarea contabililor ca intermediari pentru a efectua sau facilita diverse operațiuni financiare (de exemplu: depuneri sau retrageri de numerar din conturi bancare, operațiuni de schimb valutar, emitere și încasare de cecuri, cumpărare și vânzare de acțiuni, efectuarea unor tranzacții externe, etc.).

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului/produselor specifice la riscul de spălare a banilor

Serviciile de contabilitate pot părea atractive pentru infractori, întrucât cu ajutorul acestor servicii s-ar putea facilita crearea unei aparențe de legitimitate pentru fonduri având o proveniență ilicită. Profesioniștii care oferă servicii de contabilitate sunt expuși riscului de a fi abordați de infractori fie pentru consultanță, fie pentru oferirea în mod concret a unor servicii. Lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector constituie un indicator de vulnerabilitate.

Vulnerabilitățile identificate (în cadrul activităților de supraveghere a sectorului) în legătură cu aplicarea de către entități a măsurilor preventive rezidă preponderent din constatarea unor neconformări la prevederile legale, cu accent pe următoarele aspecte:

- ✓ măsurile de cunoaștere a clientelei aplicate nu permit în toate situațiile identificarea, după caz, și a beneficiarului real al clienților;
- ✓ evaluarea pe bază de risc din punct de vedere al SB/FT nu a fost efectuată corespunzător în mai multe cazuri și au fost constatate deficiențe privind aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc și indicatorii de risc utilizați;
- ✓ insuficiențe privind instruirea corespunzătoare a angajaților referitor la prevederile legislației în domeniul CSB/CFT și la aspecte practice care pot facilita recunoașterea de către aceștia a tranzacțiilor suspecte (de exemplu prezentarea unor studii de caz relevante);
- ✓ deficiențe privind stabilirea/completarea/actualizarea/reevaluarea în cadrul procedurilor interne a indicatorilor de anomalie pentru recunoașterea tranzacțiilor suspecte.

În cursul discuției din cadrul focus-grupurilor reunit pentru această evaluare a riscurilor, reprezentanții acestei profesii au subliniat următoarele aspecte:

- și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dificultatea de a identifica tranzacțiile suspecte și de a decide când să transmită un raport de tranzacție suspectă (RTS) la ONPCSB.

- organismul de autoreglementare a efectuat unele inspecții în afara amplasamentului (ON-SITE) privind respectarea în acest sector a legislației în legătură cu combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, iar în cazul unor neconformări majore, inclusiv în legătură cu efectuarea verificărilor/monitorizărilor/controalelor interne și cu întocmirea/aplicarea procedurilor/normelor interne privind îndeplinirea obligațiilor ce decurg din legislația în domeniul CSB/CFT, reprezentanții CECCAR apreciind că ar putea aplica sancțiuni disciplinare și ar putea exclude persoanele respective din profesie, dar orice sancțiuni contravenționale pentru nerespectarea legislației privind CSB/CFT ar putea fi aplicate numai de ONPCSB.

- CECCAR a subliniat necesitatea de a fi oferite inspectorilor orientări și formări profesionale suplimentare în domeniul de referință, având în vedere existența unor lacune în legătură cu supravegherea pe bază de risc a modului de aplicare de către entitățile din sector a prevederilor legale în domeniul CSB/CFT.

Concluzii:

Având în vedere faptul că, deși există factori care atenuează expunerea sectorului la riscul de spălare a banilor, cum ar fi:

- faptul că sectorul este bine reglementat din punct de vedere al cadrului juridic în vigoare aplicabil profesiei;
- experții contabili/contabilii autorizați membri CECCAR au responsabilitatea etică de a acționa în interes public;
- Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB și de către CECCAR, în calitate organism de auto-reglementare pentru entitățile raportoare pe care le reprezintă și coordonează;
- existența mecanismelor fit&proper care asigură menținerea anumitor standarde privind accesul și menținerea în profesie și care împiedică accesul în profesie a persoanelor condamnate;
- organizarea de către ONPCSB de seminarii de instruire pentru profesioniștii din sector;

totuși, având în vedere aspecte precum:

- serviciile de contabilitate pot fi atractive pentru infractori, întrucât prin intermediul acestor servicii s-ar putea facilita crearea unei aparențe de legitimitate pentru fonduri având o proveniență ilicită;
- activitatea financiar-contabilă poate fi desfășurată în calitate de angajat și de persoane fără o specializare în domeniu și care nu dețin calitatea de expert contabil/contabil autorizat nefiind membri în cadrul organismului profesional;

- în consecință aceste persoane nu se supun codului etic și normelor deontologice și profesionale, acestea fiind opozabile doar membrilor CECCAR;
- analiza efectuată de autorități a pus în evidență faptul că printre canalele pentru spălarea banilor folosite cel mai des se numără și utilizarea specialiștilor contabili;
 - gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector;
 - identificarea, în cadrul activităților de supraveghere a sectorului, a unor neconformări la prevederile legale, cu accent pe următoarele aspecte: măsurile de cunoaștere a clientelei aplicate nu permit în toate situațiile identificarea, după caz, și a beneficiarului real al clienților, evaluarea pe bază de risc din punct de vedere al SB/FT nu a fost efectuată corespunzător în mai multe cazuri și au fost constatate deficiențe privind aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc și indicatorii de risc utilizați,

nivelul de vulnerabilitate la spălarea banilor, în ceea ce privește sectorul, este considerat semnificativ, ceea ce a condus la stabilirea, la nivel național, a unui **grad de risc SB mediu** asociat sectorului.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul experților contabili și contabililor autorizați	Ridicată	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: Serviciile de contabilitate pot fi atractive pentru infractori, întrucât prin intermediul acestor servicii s-ar putea facilita crearea unei aparențe de legitimitate pentru fonduri având o proveniență ilicită; Identificarea, în cadrul activităților de supraveghere a sectorului, a unor neconformări la prevederile legale; Deficiențe în ceea ce privește detectarea tranzacțiilor suspecte și a situațiilor de risc.				
Amenințare asociată: Înregistrarea în contabilitate a operațiunilor fictive/nereale.				
Descrierea evenimentului: Infractorii pot solicita contabililor: - consultanță pentru a ascunde, prin intermediul entităților pe care le dețin/controlează, proveniența ilicită a unor fonduri/active sau pentru a disimula legăturile dintre veniturile obținute din activități ilegale și făptuitor - consiliere privind efectuarea unor tranzacții astfel încât anumite active să dobandească o aparență de legalitate				

-înfiiințarea unor societăți cu „structuri opace” în care adevărata identitate a proprietarului/beneficiarului real este ascunsă prin utilizarea unor interpuși -supra/sub-facturarea bunurilor/serviciilor -facturarea multiplă pentru aceleași bunuri/servicii.

Descrierea riscului:

Risc mediu

Probabilitate ridicată

Consecințele sunt moderate

4.7.4 Evaluatorii autorizați

Descriere generală

Profesia de evaluator autorizat este reglementată prin Ordonanța Guvernului nr. 24/2011, aprobată prin Legea nr. 99/2013, cu modificările și completările ulterioare. Prin același act normativ a fost înființată Asociația Națională a Evaluatorilor Autorizați din România, ANEVAR, organizație profesională de utilitate publică, fără scop patrimonial din care fac parte evaluatorii autorizați, stabilindu-se totodată modul de acces la profesia de evaluator autorizat.

Asociația Națională a Evaluatorilor Autorizați din România este autoritatea competentă care organizează, coordonează și autorizează desfășurarea activității de evaluator autorizat în România. Asociația reprezintă interesele profesiei de evaluator autorizat la nivel național și internațional.

Pot desfășura activitate de evaluare și persoanele juridice cu sediul în România sau într-un alt stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European, membri corporativi ai Asociației.

Prin evaluare, se înțelege activitatea de estimare a valorii, materializată într-un înscris, denumit raport de evaluare, realizată de un evaluator autorizat, în conformitate cu standardele specifice acestei activități și cu deontologia profesională.

Activitatea de evaluare este compatibilă cu desfășurarea următoarelor activități:

- a) consultanță de afaceri și management;
- b) elaborarea de proiecte de finanțare;
- c) evaluarea de proiecte de finanțare;
- d) expertiză contabilă, audit financiar, reorganizare judiciară și lichidare, precum și consultanță fiscală.

Evaluatorii autorizați, membri ai ANEVAR, în exercitarea independentă a profesiei, desfășoară, în principal, următoarele activități:

- a) evaluări de bunuri imobile;
- b) evaluări de întreprinderi;
- c) evaluări de bunuri mobile;
- d) evaluări de acțiuni și alte instrumente financiare;
- e) evaluări de fond de comerț și alte active necorporale;

f) verificări de rapoarte de evaluare.

ANEVAR¹⁰³ nu deține informații suplimentare referitoare la riscurile din punct de vedere al spălării banilor/finanțării terorismului asociate fiecăruia dintre acestea.

Evaluatorii autorizați, membri titulari și membri corporativi, sunt înscrși în Tabloul Asociației. Situația privind numărul membrilor ANEVAR, din perioada 2018-2020:

a) **Membri titulari, repartizați pe specializări:**

- a. În 2018 – total 3972 membri, în 2019 – total 3994 membri, în 2020 - total 3975 membri care:
- dețin specializarea *Evaluări de Bunuri Imobile (EPI)* – 2018-3598 membri, 2019 – 3669 membri, 2020 – 3661 membri
 - dețin specializarea *Evaluări de întreprinderi, de Fond de Comerț și alte Active Necorporale (EI)* – 2018 – 1670 membri, 2019 – 1595 membri, 2020 – 1545 membri
 - dețin specializarea *Evaluări de Bunuri Mobile (EBM)* – 2018-1572 membri, 2019-1576 membri, 2020 – 1627 membri
 - dețin specializarea *Verificări de Rapoarte de Evaluare (VE)* -2018-119 membri, 2019-118 membri, 2020-117 membri
 - dețin specializarea *Evaluări de Acțiuni și alte Instrumente Financiare (EIF)* – 2018-38 membri, 2019-37 membri, 2020-36 membri,

b) **Membri corporativi (nu sunt repartizați pe specializări și pot desfășura orice tip de evaluare în funcție de specializarea angajaților/colaboratorilor) – în 2018 – 507 membri, în 2019 – 519 membri, în 2020 – 542 membri**

Cifra de afaceri a sectorului aferenta perioadei 2018-2020 a fost:

- În anul **2018**, cifra de afaceri a sectorului a avut valoarea totala de **195.683** mii lei, din care 79% a fost aferenta evaluatorilor autorizați specializați în *evaluări de bunuri imobile (EPI)*, iar 56% a fost realizata de persoanele juridice (firmele) cu această specializare. Evaluările realizate în anul 2018, în raport cu cifra de afaceri, au avut ca scop în principal: raportarea financiară (32,3%), impozitarea (18,9%) și garantarea împrumuturilor (16,1%).
- În anul **2019**, cifra de afaceri a sectorului a avut valoarea totala de **213.681** mii lei, din care 81% a fost aferentă evaluatorilor autorizați specializați în *evaluări de bunuri imobile (EPI)*, iar 53,7% a fost realizată de persoanele juridice (firmele) cu acesta specializare. Evaluările realizate în anul 2019, în raport cu cifra de afaceri, au avut ca scop în principal: “garantarea împrumuturilor” (34,6%), “impozitare” (18,8%) “raportare financiară” (15,59%).
- În anul **2020**, cifra de afaceri a sectorului a avut valoarea totală de **220.046** mii lei, din care 82% a fost aferentă evaluatorilor autorizați specializați în *evaluări de bunuri imobile (EPI)*, iar 54,5% a fost realizata de persoanele juridice (firmele) cu acesta specializare. Evaluările realizate în anul 2020, în raport cu cifra de afaceri, au avut ca scop în principal: “garantarea împrumuturilor” (33,9%), “impozitare” (20,6%), “raportare financiara” (15,1%)

¹⁰³ Informatii transmise de ANEVAR

Societățile comerciale care au acest obiect de activitate - exercitarea profesiei de evaluator autorizat - (persoane juridice supuse obligației de înregistrare în registrul comerțului) au obligația:

- de a depune o declarație privind beneficiarul real al persoanei juridice, în vederea înregistrării în Registrul beneficiarilor reali al societăților;
- de a identifica beneficiarul real al clienților și de a adopta măsuri rezonabile pentru a verifica identitatea acestuia, astfel încât entitatea raportoare să se asigure că a identificat beneficiarul real și înțelege structura de proprietate și de control a clientului. În vederea îndeplinirii cerințelor referitoare la aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientele referitoare la beneficiarul real, entitățile raportoare nu se vor baza exclusiv pe registrul central; aceste cerințe sunt considerate ca fiind îndeplinite prin utilizarea unei abordări bazate pe riscuri.

În modulul ONPCSB de analiză a cazurilor, evaluatorii autorizați nu au fost identificați ca fiind un sector distinct.

Din analiză reiese că printre elementele specifice ale modului de operare al GCO în România este inclusă supraevaluarea valorii de piață a bunurilor imobiliare obținute în mod fraudulos și ajunse, sub diferite forme (ex.: aport la capital) în patrimoniul firmelor deținute sau controlate prin interpuși de către membrii grupărilor în cauză, ipotecarea acestora (cu complicitatea unor evaluatori autorizați/ funcționari bancari) în vederea obținerii de împrumuturi bancare.

Analiza evidențiază faptul că printre profesioniștii în cazul cărora există o posibilitate semnificativă de a fi folosiți în scheme de spălare a banilor se numără și evaluatorii.

Printre atribuțiile ANEVAR se regăsește și monitorizarea aplicării în desfășurarea activității de evaluare a evaluatorilor autorizați a standardelor de evaluare adoptate de aceasta. Odată cu realizarea acestei atribuții, se realizează și monitorizarea aplicării de către evaluatorii autorizați a prevederilor care le sunt opozabile în temeiul legislației privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului. Referitor la neregulile constatate de ANEVAR în cadrul procesului de monitorizare a unor membri, precizăm că:

- ✓ 3-5% dintre membrii corporativi inspectați nu au făcut desemnarea unei persoane în relația cu ONPCSB, obligație prevăzută la art. 23 alin. (1) din Legea nr. 129/2019 și nu au transmis numele acestei persoane la ONPCSB;
- ✓ 5-7% dintre membrii corporativi inspectați și aproximativ 10% dintre membrii titulari inspectați nu au instituit o Procedură care să conțină prevederi referitoare la modul de raportare către ONPCSB a vreunei eventuale suspiciuni de spălare a banilor;
- ✓ 1-2% dintre membrii titulari nu au făcut clasificarea clienților în funcție de risc.

Din chestionarele prelucrate a rezultat că entitățile care au făcut parte din esantionul analizat demonstrează că cele mai multe dintre ele au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, și nu cunosc aprofundat legislația care se aplica în domeniu.

Riscurile generale ale sectorului

În general, în contextul lipsei rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din sectorul evaluatorilor autorizați evidențiată de analiza efectuată de ONPCSB, expunerea la risc a sectorului poate consta în:

- ✚ faptul că infractorii sau interpușii acestora pot solicita un anumit rezultat al evaluării, în vederea utilizării acestuia în cadrul anumitor tranzacții cu bani proveniți din infracțiuni;
- ✚ solicitarea serviciilor de evaluare de către clienți încadrați în categoria de risc ridicat (de exemplu PEP sau dintr-o zonă cu risc geografic semnificativ) și/sau care sunt reticente în furnizarea tuturor informațiilor relevante sau referitor la care profesioniștii au suspiciunea rezonabilă că informațiile furnizate sunt incorecte sau insuficiente.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în acest sector:

Cu privire la serviciile furnizate de evaluatorii autorizați, unele dintre riscuri includ:

- ✚ supraevaluarea valorii de piață a unor active obținute în mod fraudulos și ajunse, sub diferite forme, în patrimoniul firmelor deținute sau controlate prin interpuși de către membrii grupărilor infracționale în vederea obținerii unor avantaje (de exemplu împrumuturi bancare cu valori semnificative rambursate ulterior cu fonduri având o proveniență ilicită sau obținerea unei aparențe de legalitate pentru venituri provenite din infracțiuni);
- ✚ subevaluarea unor active, de exemplu active aparținând agenților economici la care statul sau o autoritate a administrației publice locale este acționar;
- ✚ evaluare (neefectuată în conformitate cu standardele de evaluare a bunurilor aprobate conform legii) a unor bunuri ale debitorilor în cadrul procedurilor de insolvență.

Vulnerabilitatea generală a sectorului/produselor specifice la riscul de spălare a banilor

Monitorizarea efectuată de ANEVAR a evidențiat vulnerabilități aferente sectorului în ceea ce privește cunoașterea și aplicarea de către membrii corporativi a obligațiilor privind desemnarea unei persoane responsabile de asigurarea respectării legislației privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, elaborarea unor proceduri specifice și clasificarea clienților în funcție de risc.

Mecanisme de competență și onorabilitate (FIT&PROPER), mecanisme de înregistrare/autorizare și de supraveghere

Evaluatorii autorizați sunt entități raportoare supravegheate și controlate de către ONPCSB și ANEVAR cu privire la modul de aplicare a prevederilor legislației pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

ANEVAR este autoritatea competentă care organizează, coordonează și autorizează desfășurarea activității de evaluator autorizat în România. Activitatea de evaluare poate fi desfășurată numai de persoanele ce au calitatea de evaluator autorizat, care sunt înscrise în Tabloul Asociației.

Potrivit prevederilor art. 15 și ale art. 16 din OG nr.24/2011 o persoană fizică nu poate dobândi calitatea de membru ANEVAR dacă este condamnată definitiv pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenție. Mai mult, potrivit art. 16 și ale art. 17 din OG nr.24/2011 calitatea de membru ANEVAR se va pierde în cazul în care membrul ANEVAR este condamnat definitiv pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenție. În vederea efectuării de verificări pentru îndeplinirea cerințelor legale, ANEVAR întreprinde următoarele:

- ✓ la înscrierea în ANEVAR, solicită certificatul de cazier judiciar;
- ✓ anual, membrii declară pe propria răspundere în secțiunea corespunzătoare a raportului de activitate dacă au fost sau nu condamnați definitiv pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenție.

În perioada 2018-2020, ANEVAR a avut înregistrate mai multe retrageri ale calității de membru; dintre acestea, ca urmare a neîndeplinirii cerinței *membrul titular să nu fi fost condamnat definitiv ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni cu intenție*, în anul 2019 a fost retrasa calitatea de membru pentru 2 entități¹⁰⁴.

În ceea ce privește măsurile aplicate de ANEVAR privind suspendarea calității de membru, în perioada 2018-2020, acestea nu au avut la bază nerespectări ale legislației privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

În cursul discuțiilor din cadrul grupului tematic desfășurate în scopul prezentei evaluări a riscurilor, s-a constatat că uneori evaluatorii nu înțeleg în mod foarte clar modul în care ar trebui să identifice în cursul activității lor tranzacțiile suspecte și modul în care spălarea banilor ar putea fi facilitată de serviciile oferite în cadrul sectorului. Reprezentanții sectorului recunosc posibilitatea ca, într-o măsură limitată, serviciile de evaluare să poată fi utilizate în mod abuziv, evidențiindu-se necesitatea unei ghidări susținute cu privire la indicatorii de suspiciune specifici sectorului și cu privire la modalitățile prin care ar putea preveni spălarea banilor.

În cursul discuțiilor din cadrul grupurilor tematice, ANEVAR a precizat că a primit o ghidare care conținea exemple privind semnale de alertă și indicatori specifici pentru sectorul lor.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul aferent Evaluatorilor	Scăzută	Moderată	Scăzut
Vulnerabilități asociate: Unele deficiențe minore în ceea ce privește aplicarea prevederilor legislației în domeniul combaterii SB/FT.				
Amenințare asociată: Infractorii sau interpușii acestora ar putea solicita profesioniștilor întocmirea unor rapoarte de evaluare fără respectarea standardelor de evaluare a bunurilor aprobate conform legii, în scopul utilizării rapoartelor în cauză în diverse activități ilicite.				
Descrierea evenimentului:				

¹⁰⁴ Informații transmise de ANEVAR

Exclusiv în cazurile în care evaluatorul nu ar fi *de bună credință*, ar putea putea interveni posibilitatea:

- supraevaluării unor active obținute de client în urma săvârșirii unor infracțiuni
- subevaluării unor active, de exemplu active aparținând agenților economici la care statul sau o autoritate a administrației publice locale este acționar.

Descrierea riscului:

Risc scăzut

Probabilitate scăzută

Consecințe moderate

4.7.5 Consultanți fiscali

Descriere generală

Consultanții fiscali sunt entități raportoare cărora le revin toate obligațiile entităților raportoare prevăzute de Legea nr. 129/2019. Persoanele fizice și juridice care acordă **consultanță fiscală** sau contabilă au avut calitatea de entități raportoare supravegheate și controlate de ONPCSB și conform prevederilor Legii nr. 656/2002, în perioada în care aceasta a fost în vigoare.

Ordonanța nr. 71/2001 (Legea nr.198/2002 - pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr.71/2001 privind organizarea și exercitarea activității de consultanță fiscală) cu modificările și completările ulterioare constituie cadrul juridic privind organizarea și exercitarea activității de consultanță fiscală ca activitate independentă, de către persoanele care au dobândit această calitate.

Consultanții fiscali pot să își desfășoare activitatea ca persoane fizice independente sau se pot asocia în societăți care au în obiectul de activitate consultanța fiscală. Societatea trebuie să aibă cel puțin un asociat/acționar și administrator care să aibă calitatea de consultant fiscal.

Optimizarea fiscală este o modalitate prin care contribuabilul procedează la o alegere între diferite soluții oferite de legislația fiscală în sensul cel mai favorabil intereselor proprii. Cu toate acestea, analiza vulnerabilităților în materie de SB/FT relevă posibilitatea ca membrii unor grupări infracționale să apeleze la servicii de acest tip prestate de consultantul fiscal cu scopul reciclării unor valori de proveniență ilicită.

Analiza efectuată de autorități evidențiază faptul că printre profesioniștii în cazul cărora există o posibilitate semnificativă de a fi folosiți în scheme de spălare a banilor se numără și consultanții fiscali.

În perioada 2018 – 2020, ONPCSB a realizat activități de supraveghere și control pentru societăți înregistrate în Registrul consultanților fiscali și al societăților de consultanță fiscală astfel:

- a) au fost supravegheate **off-site**, pe bază de risc, un număr de **332 de entități** înregistrate în Registrul consultanților fiscali și al societăților de consultanță fiscală.

În urma analizei și prelucrării datelor și informațiilor aferente, în baza unui sistem de scoring, a rezultat faptul că 20,18% au prezentat un **risc ridicat**;

- b) în perioada de referință au fost **supravegheate on-site (controlate)** un număr de **66 de entități** înregistrate în Registrul consultanților fiscali și al societăților de consultanță fiscală;

În cazul unui număr de **51** dintre entitățile verificate (reprezentând 77,27 % din totalul celor 66 de entități controlate), a fost identificată neaplicarea corespunzătoare a prevederilor legii privind prevenirea și combaterea SB/FT, fiind necesară formularea în cadrul documentului de control a unor recomandări specifice, iar 22,72% din totalul firmelor controlate au fost sancționate pentru nerespectarea prevederilor legale privind:

- ✓ obligația adoptării unor măsuri de prevenire a SB/FT și, în acest scop, pe bază de risc, aplicarea de măsuri de cunoaștere a clientelei care să permită identificarea, după caz, și a beneficiarului real¹⁰⁵;
- ✓ desemnarea uneia sau mai multor persoane care au responsabilități în aplicarea legii / obligația stabilirii de politici și proceduri adecvate în materie de cunoaștere a clientelei, de raportare, de păstrare a evidențelor secundare sau operative, de control intern, evaluare și gestionare a riscurilor, managementul de conformitate și comunicare, asigurând instruirea corespunzătoare a angajaților¹⁰⁶;
- ✓ modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale¹⁰⁷, inclusiv păstrarea dovezii efectuării verificărilor specifice utilizând motoarele de căutare disponibile pe site-ul ONPCSB – secțiunea SANCTIUNI INTERNAȚIONALE.

ONPCSB a organizat sesiuni de instruire destinate consultanților fiscali, tematica sesiunilor având în vedere aspecte de ordin practic privind aplicarea dispozițiilor legale în domeniul CSB/CFT, tipologii de SB/FT, implementarea regimului sancțiunilor internațional.

Riscurile generale ale sectorului

Consultanța fiscală face parte dintr-o categorie de servicii la care infractorii (deseori dispuși să plătească sume semnificative) pot apela pentru a încerca facilitarea activităților infracționale, disimularea provenienței ilicite a unor active. Serviciile de consultanță pot fi utilizate atât în etapa de stratificare a SB cât și în etapa de integrare, respectiv când se încearcă efectuarea unor operațiuni/activități prin care fondurile, după ce au trecut prin procesul de spălare, sunt investite în diverse afaceri/achiziții, deseori în zone geografice îndepărtate, cu legislație fiscală diferită.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

Referitor la **vulnerabilitățile serviciilor de consultanță fiscală**, prezentăm cu titlu exemplificativ situații în care consultanților fiscali li se pot solicita de către infractori (care

¹⁰⁵ Art. 11 din Legea nr. 656/2002 rep.

¹⁰⁶ Art. 20 din Legea nr. 656/2002 rep.

¹⁰⁷ Nerespectarea prevederilor art. 6 din Normele privind supravegherea de către ONPCSB a modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale aprobate prin HG 603/2011

vor încerca astfel să suplinească lipsa lor de experiență în domeniul financiar-fiscal) servicii de:

- consultanță în sensul documentării privind reglementările și regimurile fiscale din mai multe jurisdicții, inclusiv în centre off-shore, în care spălatorii de bani pot înființa diverse firme având structuri de proprietate și control „opace” (putând fi astfel facilitată ascunderea identității beneficiarului real);
- consultanță pentru evitarea obligațiilor fiscale, în limitele legii, direcționarea către un *regim fiscal mai favorabil*, în contextul în care, aplicând pe bază de risc măsurile de cunoaștere a clientelei, consultantul identifică suspiciuni rezonabile cu privire la *posibila implicare a clientului în infracțiuni ce pot genera fonduri ilicite*;
- consultanță fiscală acordată unor clienți cu risc ridicat (cum ar fi persoanele expuse public) sau entități cu structuri complexe (în care identificarea beneficiarului real este deosebit de dificilă) care pot fi implicați în tranzacții complexe cu scopul de a integra sume de origine ilicită, în economia reală.

Vulnerabilitatea generală a sectorului/produselor specifice privind expunerea la riscul de spălare a banilor

Vulnerabilitățile privind măsurile preventive identificate în cadrul activităților de supraveghere a sectorului rezidă preponderent din constatarea unor neconformări la prevederile legale, cu accent pe următoarele aspecte:

- ✓ în mai multe situații măsurile de cunoaștere a clientelei aplicate nu au permis identificarea beneficiarului real al clienților și/sau nu au fost luate în conformitate cu prevederile Normelor privind supravegherea de către ONPCSB a modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale;
- ✓ în mai multe situații măsurile de cunoaștere a clientelei nu au fost aplicate prin circumstanțiere pe bază de risc, nefiind utilizați indicatorii de risc corespunzători pentru evaluarea pe bază de risc din punct de vedere al SB/FT;
- ✓ insuficiențe privind instruirea corespunzătoare a angajaților referitor la prevederile legislației în domeniul CSB/CFT și la aspecte practice care pot facilita recunoașterea de către aceștia a tranzacțiilor suspecte;
- ✓ deficiențe privind stabilirea/completarea/actualizarea/reevaluarea în cadrul procedurilor interne a indicatorilor de anomalie pentru recunoașterea tranzacțiilor suspecte.

Specialiștii în domeniu s-ar putea implica în gestionarea tranzacțiilor complexe care necesită consultanță fiscală. Sectorul este susceptibil a fi utilizat de clienți cu risc ridicat (cum ar fi persoanele expuse public sau clienți din zone cu risc geografic semnificativ).

Conform Evaluării supranaționale a riscului (2019), serviciile furnizate de consultanții fiscali sunt frecvent utilizate în schemele de spălare a banilor și pot fi folosite de GCO ca o modalitate de a compensa lipsa lor de experiență în domeniu. Nivelul vulnerabilităților privind serviciile furnizate de specialiștii care acordă consultanță fiscală este, prin urmare, considerat ca fiind semnificativ.

Mecanisme de competență și onorabilitate (FIT&PROPER), mecanisme de înregistrare/autorizare și de supraveghere

ONPCSB si CCF supraveghează și controlează consultanții fiscali cu privire la modul de aplicare a prevederilor legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Exercitarea activităților de consultanță fiscală de către persoanele fizice care nu au dobândit calitatea de consultant fiscal potrivit prevederilor legale sau care nu au devenit membri activi ai Camerei Consultanților Fiscali, precum și de către persoanele juridice care nu au fost autorizate de Camera Consultanților Fiscali sau care nu s-au înregistrat în Registrul consultanților fiscali și al societăților de consultanță fiscală constituie infracțiune.

Activitatea de consultanță fiscală poate fi desfășurată numai de persoanele înscrise în Registrul consultanților fiscali și al societăților de consultanță fiscală la secțiunile *persoane active*.

Pentru exercitarea activității de consultanță fiscală, societățile trebuie să fie autorizate de Camera Consultanților Fiscali.

Membrii Camerei sunt:

- a) persoanele cărora li s-a eliberat carnetul profesional și s-au înregistrat în Registrul consultanților fiscali și al societăților de consultanță fiscală;
- b) societățile care au obținut autorizația de funcționare eliberată de Cameră și s-au înregistrat în Registrul consultanților fiscali și al societăților de consultanță fiscală.

În cadrul Focus Grupurilor reprezentanții consultanților fiscali au evidențiat faptul că în legătură cu activitatea desfășurată au fost identificate riscuri de expunere la utilizarea serviciilor în cadrul unor operațiuni de spălare de bani legate de tranzacții fictive și de utilizarea unor structuri complexe cu ramificații internaționale, inclusiv a unor scheme de plată complexe între diferite entități, inclusiv entități străine. Identificarea și verificarea beneficiarului real este evidențiată ca fiind un aspect ce poate presupune dificultăți notabile, de regulă în legătură cu obținerea de informații din Registrul beneficiarilor reali și cu solicitarea de documente de la client.

Tipologii de spălare a banilor și cazuri tipice de spălare a banilor referitoare la sector și la produsele / serviciile cu risc ridicat

FOLOSIREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMANIA DE PERSOANE FIZICE REZIDENTE PENTRU RECICLAREA SUMELOR PROVENITE DIN CONSULTANȚĂ FISCALĂ, DE AFACERI SAU CONTABILĂ ȘI SERVICII PRESTATE DE EXPERȚI CONTABILI, CONTABILI AUTORIZAȚI, EVALUATORI AUTORIZAȚI	
Descriere	Tipologia face referire la prezența unui grup de persoane fizice rezidente, aflate în legătură (toate figurând ca având calitatea de angajați în cadrul a două persoane juridice rezidente: o asociație și o societate). Membrii grupării acționează utilizând conturile personale deschise la instituții de credit rezidente, conturi bancare din care efectuează multiple operațiuni de retragere în numerar. Două dintre

	persoanele fizice rezidente au rolul de a coordona grupul sus-menționat. Totodata, cei doi au acționat și în calitate de împuterniciți pe conturile asociației și ale societății rezidente, dispunând transferul unor sume semnificative de bani în conturile angajaților cu titlul <i>salarii</i>, sursa fiind fondurile obținute de la autorități publice și neutilizate în scopul pentru care fuseseră accesate în cadrul unor proiecte (în speță au fost identificate indicii în legătură cu <i>schimbarea, fără respectarea prevederilor legale, a destinației fondurilor provenite din finanțările obținute sau garantate din fonduri publice</i>). Persoanele fizice din grup, care au încasat sume semnificative de bani de la asociație și de la societatea rezidentă cu titlul <i>salarii</i>, au retras banii în numerar. Cele două persoane fizice rezidente care coordonau grupul îi obligau pe angajați să le cedeze cea mai mare parte a salariilor primite în modalitatea descrisă anterior. După ce coordonatorii grupului intrau în posesia banilor, fondurile în cauză erau depuse în conturile personale ale acestora și apoi transferate la extern prin operațiuni sub limita de raportare, în vederea achiziționării de bunuri de lux.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Asociația care transferă sume mari de bani în conturile angajaților a accesat de fonduri guvernamentale, iar persoana juridică rezidentă care a efectuat majoritatea plăților în conturile mai multor persoane cu explicația menționată anterior este un profesionist care activează în domeniile contabilității, auditului financiar, consultanței fiscale, consultanței pentru afaceri și management.
Indicatori (specifici tipologiei)	- transferuri externe sub limita de raportare din conturile persoanelor fizice care controlează asociația și societatea, către conturile personale deschise într-o jurisdicție off-shore; - încasari repetate în conturile mai multor persoane fizice, ordonator fiind asociația rezidentă iar justificarea <i>salarii</i>, urmate de retrageri de numerar efectuate în aceeași zi sau în zilele imediat următoare; - informații privind deturnarea de fonduri publice de către președintele asociației, utilizând în acest scop o parte din angajați/conturile bancare ale acestora; - operațiuni multiple de retragere de numerar.
MECANISMUL	• discrepanța dintre cuantumul salariilor plătite de asociație și de societate angajaților în comparație cu salariile plătite în sectorul respectiv; • utilizarea conturilor persoanelor fizice pentru a deturna bani din fonduri guvernamentale; • implicarea unei persoane care își desfășoară activitatea în domeniile contabilității, auditului financiar, consultanței fiscale, consultanței în afaceri și management.
INSTRUMENTE	• utilizarea numerarului; • utilizarea conturilor bancare;

• utilizarea transferurilor externe.

Concluzii:

Având în vedere faptul că, deși există factori care atenuează expunerea sectorului la riscul de spălare a banilor, cum ar fi:

- faptul că sectorul este bine reglementat din punct de vedere al cadrului juridic în vigoare aplicabil profesiei;
- supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB și de către CCF, în calitate organism de autoreglementare pentru entitățile raportoare pe care le reprezintă și coordonează;
- existența mecanismelor fit&proper care asigură menținerea anumitor standarde privind accesul și menținerea în profesie și care împiedică accesul în profesie a persoanelor condamnate;
- organizarea de către ONPCSB de seminarii de instruire pentru profesioniștii din sector;

totuși, având în vedere aspecte precum:

- serviciile furnizate de consultanții fiscali pot fi utilizate în schemele de spălare a banilor și pot fi folosite de GCO ca o modalitate de a compensa lipsa lor de experiență în domeniul financiar și de a utiliza experiența profesioniștilor pentru identificarea unor metode în vederea ascunderii originii ilicite a unor active, ascunderii identității beneficiarului real prin înființarea de firme având structuri de proprietate și control „opace”, elaborării unor fluxuri financiare complexe și complicate specifice etapei de stratificare a SB etc.;
- analiza efectuată de autorități a evidențiat faptul că printre profesioniștii în cazul cărora există o posibilitate semnificativă de a fi folosiți de infractori în scheme de spălare a banilor se numără și consultanții;
- gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat, având în vedere lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector;
- identificarea, în cadrul activităților de supraveghere a sectorului, a unor neconformări la prevederile legale, cu accent pe următoarele aspecte: deficiențe privind stabilirea/completarea/actualizarea/reevaluarea în cadrul procedurilor interne a indicatorilor de anomalie pentru recunoașterea tranzacțiilor suspecte, măsurile de cunoaștere a clientelei aplicate nu permit în toate situațiile identificarea, după caz, și a beneficiarului real al clienților, evaluarea pe bază de risc din punct de vedere al SB/FT nu a fost efectuată corespunzător în mai multe cazuri și au fost constatate deficiențe privind aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc și indicatorii de risc utilizați.

Se poate concluziona că:

Nivelul de vulnerabilitate la spălarea banilor în ceea ce privește sectorul este considerat semnificativ ceea ce a condus la stabilirea, la nivel național, a unui grad de risc SB mediu asociat sectorului.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul legat de Consultanții fiscali	Scăzută	Majoră	Mediu
Vulnerabilități asociate: Un nivel relativ scăzut de conștientizare în ceea ce privește modul de îndeplinire a obligației de detectare a tranzacțiilor suspecte; Anumite deficiențe în ceea ce privește aplicarea reglementărilor privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.				
Amenințare asociată: Consultanță fiscală acordată unor clienți cu risc ridicat (cum ar fi persoanele expuse public) sau entități cu structuri complexe (în care identificarea beneficiarului real este deosebit de dificilă) care pot fi implicați în tranzacții complexe cu scopul de a integra sume de origine ilicită, în economia reală.				
Descrierea evenimentului: Consultanță pentru evitarea obligațiilor fiscale, în limitele legii, direcționarea către un regim fiscal mai favorabil, în contextul în care, aplicând pe bază de risc măsurile de cunoaștere a clientelei, consultantul identifică suspiciuni rezonabile cu privire la posibila implicare a clientului în infracțiuni, ce pot genera fonduri ilicite.				
Descrierea riscului: Risc mediu Probabilitate scăzută Consecințe majore				

4.7.6 Persoane care oferă consultanță financiară, de afaceri sau contabilă

Descriere generală

În conformitate cu dispozițiile legale, persoanele care acorda consultanță financiară, de afaceri sau contabilă (inclusiv entitățile care desfășoară efectiv activitățile menționate la art. 5 alin. (1) lit. e) din Lege conform codului CAEN 7022) sunt considerate entități raportoare¹⁰⁸, care nu au organism cu rol de reglementare, supraveghere sectorială și control sau o asociație a profesioniștilor în acest domeniu.

Modul de aplicare a prevederilor legii în domeniul CSB/CFT se supraveghează și se controlează, în cadrul atribuțiilor de serviciu, de către ONPCSB.

Activitatea de consultanță financiară, de afaceri sau contabilă (cod CAEN 7022) poate include consultanță, îndrumare sau asistență operațională pentru societăți și servicii publice în legătură cu:

- proiectarea metodelor sau procedurilor contabile, a programelor de contabilizare a costurilor, a procedurilor de control bugetar;

¹⁰⁸În conformitate cu articolul 5 alineatul (1) litera (e) din Lege și articolul 3 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 37/2021 de punere în aplicare a dispozițiilor Legii 129/2019

- consultanță și asistență pentru firme și servicii publice pentru planificare, organizare eficientă și control, managementul informației etc.

Conform informațiilor furnizate de ONRC¹⁰⁹, există aproximativ 38.916 de entități înregistrate la nivel teritorial care au declarat activitățile de consultanță pentru afaceri și management ca activitate principală, dintre care: 30.611 persoane juridice și 8.305 persoane fizice autorizate.

Legislația specifică¹¹⁰ constituirii societăților prevede faptul că, nu pot fi fondatori persoanele care, potrivit legii, sunt incapabile ori care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, uz de fals, înșelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, pentru infracțiunile prevăzute de Legea pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, cu modificările și completările ulterioare, pentru infracțiunile privind procedura insolvenței.

În perioada de referință, ONPCSB nu a primit niciun RTS de la persoanele care acorda consultanță financiară, de afaceri sau contabilă (cod CAEN 7022).

În cazurile analizate de autoritățile de aplicare a legii, s-au identificat transferuri financiare succesive efectuate pe baza unor contracte de consultanță fictive, având ca destinații paradisuri fiscale (Cipru, Insulele Virgine Britanice, Insula Bermuda, USA-Delaware).

De asemenea, cazurile analizate de autorități au relevat faptul că printre cele mai utilizate metode de integrare a fondurilor ilicite în economia legală se numără efectuarea unor transferuri în baza unor justificări ce nu au la baza operațiuni reale, de exemplu: transferuri cu justificarea achiziției de active/servicii care în fapt sunt fictive și dificil de demonstrat (de exemplu transferuri cu justificarea consultanță pentru afaceri, etc.).

Din chestionarele prelucrate rezultă că entitățile, care au făcut parte din eșantionul analizat, demonstrează că cele mai multe dintre ele au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, și nu cunosc aprofundat legislația care se aplică în domeniu.

Riscurile generale ale sectorului

Ținând cont de specificul activității, profesioniștii care **acorda consultanță managerială și de afaceri, privind inclusiv aspecte financiare, sau contabile**, pot dispune de numeroase contacte și relații atât în sfera publică, cât și în mediul privat, ce pot fi utilizate de infractori în vederea inițierii unor circuite financiare, identificării unor oportunități în domeniul investițiilor pe piața de capital, achiziționării de diverse bunuri la prețuri competitive, înființării unor companii off-shore în scopul deghizării provenienței bunurilor sau a altor operațiuni ce le permit să confere o aparență de legalitate unor venituri ilicite.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

¹⁰⁹ Numai pentru entitățile active, datele referitoare la perioada 31.12.2020-20.01.2021 și au o marjă de eroare de 5 %.

¹¹⁰ Articolul 6 alineatul (2) din Legea nr. 31/1990 privind societățile

Datorita tipurilor de servicii pe care le pot oferi clienților lor cum ar fi proiectarea metodelor sau procedurilor contabile, programe de contabilizare a costurilor, consultanță contabilă generală, consultanță și asistență acordată firmelor, pot ajuta GCO să-și ascundă identitatea și originea banilor. Astfel, serviciile pe care le oferă sunt vizate de organizațiile infracționale pentru a compensa lipsa lor de experiență.

Situații de risc identificate pentru serviciile oferite/clientii sectorului de activitate reprezentat de persoanele care acordă consultanță financiară, de afaceri sau contabilă:

- Prestarea de servicii care, în lipsa identificării și evaluării eficiente a riscurilor, pot facilita disimularea adevăratei naturi sau ascunderea produselor infracțiunii;
- În urma analizei circumstanțelor tranzacțiilor rezultă motive rezonabile pentru a suspecta că activele tranzacționate de client constituie rezultatele unei activități infracționale.
- Nu sunt deținute informații suficiente/clare privind sursa de avere și sursa fondurilor clientilor și a beneficiarilor reali identificați ca PEP;
- Clienți care, în condiții ambigue, utilizează societăți off-shore/shell sau persoane juridice cu active administrate în diferite țări, aparent fără motive rezonabile fiscale, de afaceri sau economice;
- Clienți care par să acționeze după instrucțiunile altei persoane a cărei identitate se dorește a rămâne necunoscută, sau clienții evita în mod nejustificat întâlnirile de afaceri ce presupun comunicare directă;
- Clienți cu condamnări anterioare pentru infracțiuni generatoare de fonduri, care instruiesc profesioniștii să acționeze în numele lor;
- Clienții au fonduri care sunt evident și inexplicabil disproporționate în raport cu informațiile deținute de entitate în cadrul aplicării măsurilor de cunoaștere a clientelei;
- Lipsa de transparență în tranzacție;
- Clienții insistă, fără explicații rezonabile, ca tranzacțiile să se realizeze exclusiv sau în principal prin utilizarea activelor virtuale în scopul păstrării anonimatului acestora;
- Clienții se oferă să plătească niveluri neobișnuit de mari de taxe pentru servicii care, în mod normal, nu ar implica o astfel de măsură.
- Clientul solicită profesionistului consiliere sau punerea în aplicare a unui aranjament care ar putea avea ca scop săvârșirea sau ascunderea unei infracțiuni.
- Clientul este reticent în furnizarea tuturor informațiilor relevante;
- Situații în care profesionistul evaluează o motivație inadecvată, în special atunci când clientul nu oferă justificări pertinente;
- Clientul solicită consultanță cu privire la crearea unor aranjamente care pot fi utilizate pentru a ascunde beneficiarul real;
- Servicii în care profesionistul acționează ca un împuternicit și permite ca identitatea clientului să rămână în plan secundar;
- Profesionistul identifică tranzacții frauduloase care sunt contabilizate în mod necorespunzător: supra/sub facturare de bunuri și servicii, facturare multiplă pentru aceleași bunuri, produse/servicii descrise fals.

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului și a produselor specifice față de riscul de spălare de bani

Experiența profesioniștilor în domenii, cum ar fi: acordarea de consultanță, precum și cunoașterea temeinică de către aceștia a mediului de afaceri poate fi extrem de utilă spălătorilor de bani.

De asemenea profesioniștii care acordă consultanță managerială și de afaceri, privind inclusiv aspecte financiare, sau contabile, pot fi utilizați ca mijloc de creare a structurilor de deplasare a fondurilor ilicite.

Prin urmare, nivelul amenințării de spălare a banilor legat de serviciile de **consultanță financiară, de afaceri sau contabilă** este considerat a fi ridicat.

Tipologii de spălare a banilor și cazuri tipice de spălare a banilor referitoare la sectorul și la produsele / serviciile cu risc ridicat

Descrierea evenimentelor de risc

- a) *Transferul sumelor obținute din infracțiunea de evaziune fiscală în afara țării, disimulat sub forma unui comision-contract de consultanță.* În cauză a fost investigat un grup infracțional care conducea și supraveghea retrageri din unitățile bancare de sume mari de numerar obținute din vânzarea de combustibil fără plata accizelor către stat. Veniturile ilegale erau spălate de unul dintre inculpați și persoana juridică la care era administrator, prin conturile bancare deținute de companiile controlate de coordonatorul grupării în Dubai, Emiratele Arabe Unite. Aceștia au transferat, prin tranzacții repetate, suma totală de 13.212.000 dolari din sumele obținute din evaziune fiscală către un cont din Dubai controlat de coordonatorul grupării, înregistrând ca justificare operațiuni fictive de consultanță, pentru a disimula originea.

Concluzii: Printre elementele specifice ale modului de operare al GCO din România este și utilizarea, în tranzacțiile succesive, a unor contracte fictive de consultanță financiară.

Concluzie:

În România entitățile din cadrul sectorului nu sunt coordonate de un organism de autoreglementare.

Cazurile analizate de autorități au relevat faptul că printre cele mai utilizate metode de integrare a fondurilor ilicite în economia legală se numără efectuarea unor transferuri în baza unor justificări ce nu au la bază operațiuni reale, de exemplu transferuri cu justificarea consultanță pentru afaceri.

Serviciile furnizate de profesioniștii care oferă consultanță managerială și de afaceri, privind inclusiv aspecte financiare, sau contabile pot fi utilizate frecvent în schemele de SB și sunt considerate de infractori ca fiind cea mai bună modalitate de a compensa lipsa lor de expertiză. Prin urmare, nivelul amenințării de spălare de bani legat de serviciile furnizate de persoanele care acorda consultanță financiară, de afaceri sau contabilă este considerat ridicat.

Factori de atenuare a riscului în sector:

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT de către aceasta categorie de entități raportoare sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic și sesiuni de instruire dedicate acestui sector;

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul legat de persoanele care oferă consultanță financiară, de afaceri sau contabilă	Medie	Majoră	Ridicat
Vulnerabilități asociate: Lipsa transparenței tranzacțiilor care poate facilita disimularea adevăratei naturi sau ascunderea produselor infracțiunii; Gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector;				
Amenințare asociată: Datorita tipurilor de servicii pe care le pot oferi clienților lor pot ajuta GCO sa-și ascundă identitatea și originea banilor.				
Descrierea evenimentului: Furnizarea de servicii care, în absența unei identificări eficace a clientelei și a unei evaluări a riscurilor tipurilor de tranzacții solicitate de clienți, pot facilita disimularea adevăratei naturi sau ascunderea produselor infracțiunii. Clientul poate solicita profesionistului consultanță sau punerea în aplicare a unui aranjament care ar putea avea ca scop săvârșirea sau ascunderea unei infracțiuni.				
Descrierea riscului: Risc ridicat Probabilitate medie Consecințe majore				

4.7.7 Notari publici**Descriere generală**

Notarii publici sunt reglementați ca entități raportoare și intră sub incidența Legii nr. 129/2019 articolul 5 alineatul (1) litera (f).

Conform Legii notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formele de exercitare a funcției de notar public sunt: birou individual și societate profesională. Notarii publici asociați într-o societate profesională își exercită personal funcția și răspund individual pentru activitatea lor.

Notarul public nu își poate exercita funcția, în același timp, în mai multe forme de exercitare a acesteia.

În cadrul cazuisticii analizate, a fost identificată o situație în care un notar public a autentificat multe contracte de vânzare-cumpărare succesive (având ca obiect același imobil-teren) la intervale neobișnuit de scurte de timp, existând suspiciuni care nu au fost raportate.

Un alt caz analizat a fost în legătură cu înființarea unui grup infracțional organizat pentru a obține bani din traficul de persoane și pentru a împrumuta banii cu dobânzi care depășeau adesea valoarea împrumutului. Astfel, pentru a ascunde originea ilicită a fondurilor implicate în tranzacții, o parte din banii proveniți din traficul de persoane au fost împrumutați unor terți cu dobânzi foarte mari, în contextul în care contractele de împrumut fictive cu garanții imobiliare au fost autentificate la câteva birouri notariale.

Conform analizei efectuate de autorități, au existat situații în care notarii publici nu au transmis rapoarte în legătură cu suspiciuni aferente caracterului repetat al unor împrumuturi oferite de aceeași persoană, sumelor totale neobișnuit de mari implicate în tranzacții, naturii juridice al contractelor (de obicei împrumut cu ipotecă), existând chiar suspiciunea unei complicități cu persoanele implicate în activitatea infracțională.

Conform analizei efectuate în cadrul evaluării, notarii publici se numără printre profesiile cele mai expuse la riscurile de utilizare a serviciilor oferite pentru operațiuni de spălare a banilor. Totodată, în marea majoritate a schemelor de spălare a banilor au fost folosiți intermediari și persoane influente cu funcții publice importante, care pot facilita efectuarea unor tranzacții cu bani proveniți din infracțiuni. Notarii publici pot fi o verigă vulnerabilă în rețelele utilizate în cadrul unor complexe și complicate scheme ce au ca obiectiv disimularea adevăratei naturi a unor fonduri.

În anul 2018, notarii publici au transmis către ONPCSB un număr de 1.090 RTS-uri, în anul 2019 au transmis un număr de 1.191 RTS-uri, iar în anul 2020 au transmis un număr de 762 RTS-uri.

Cu privire la rezultatele activității de supraveghere off-site și on-site (controale de conformitate) desfășurate în perioada de referință de către ONPCSB în raport cu sectorul ”notari publici”, menționăm următoarele:

- supraveghere off-site: 98 de entități (2019); în urma **supravegherii off-site**, efectuată conform procedurii interne a ONPCSB pentru supravegherea entităților raportoare, în perioada de referință, pentru sectorul ”notari publici”, 26,6% dintre entitățile supravegheate au fost încadrate ca având grad **ridicat** risc și 14,3% au fost încadrate ca având grad **parțial ridicat** de risc;
- supraveghere on-site: 16 entități (2019) fiind aplicate 3 sancțiuni (2019: 2 avertismente și 1 amendă de 15.000 lei) pentru încălcări privind: art.11 din L656/2002, HG603/2011, art.5(7) din L656/2002.

Potrivit dispozițiilor art.160 din legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu dispozițiile art. 85 alin. (1) din

regulamentul de aplicare a legii, Uniunea Natională a Notarilor Publici exercită controlul profesional administrativ prin Corpul de control al Uniunii, care a efectuat controale specifice în perioada de referință, fiind verificați unii notari publici. Unul din obiectivele controalelor UNNPR l-a constituit și respectarea prevederilor legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării actelor de terorism, iar echipele de control au constatat faptul că, de regulă, au fost îndeplinite obligațiile de raportare a tranzacțiilor în numerar și suspecte, precum și faptul că, de regulă, notarii întocmesc fișa de cunoaștere a clientului.

De asemenea, Consiliul Uniunii poate delega exercitarea controlului profesional administrativ Colegiilor directoare ale Camerelor Notarilor Publici. În perioada 2018-2020, Camerele Notarilor Publici au efectuat control profesional administrativ la diverse birouri notariale, iar în unele situații, printre obiectivele controlului s-a regăsit și verificarea respectării prevederilor legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor, și a finanțării actelor de terorism.

Din chestionarele prelucrate, a rezultat că cele mai multe dintre entitățile care au făcut parte din eșantionul analizat au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului, și nu cunosc aprofundat legislația care se aplică în domeniul de referință.

Riscuri generale ale sectorului:

Este necesar ca notarii publici să acorde o atenție deosebită îndeplinirii atribuțiilor ce le revin conform prevederilor legislației privind prevenirea și combaterea SB/FT, analizând de fiecare dată, în cazul tranzacțiilor potențial suspecte, toate circumstanțele, datele și informațiile ce determină măsura în care raportarea este necesară. Instruirea dar și pregătirea individuală în această materie sunt extrem de importante, fiind foarte utilă consultarea frecventă a site-ului ONPCSB, unde au fost publicate mai multe ghiduri/manuale/legislație/tipologii utile, și totodată participarea notarilor publici la sesiunile de instruire organizate de ONPCSB în colaborare cu UNNPR.

Notarii publici realizează un număr semnificativ de servicii suport pentru clienții implicați în diverse tranzacții financiare, de exemplu diverse aspecte ce pot fi în legătură cu organizarea și/sau gestionarea acestora. Notarii publici ar putea fi în mod direct implicați în situații ce au legătură cu desfășurarea tranzacțiilor financiare de diverse tipuri, de exemplu diverse proceduri în conexiune cu păstrarea unor fonduri sau cu plata prețului unor bunuri imobiliare. Toate aceste atribuții perfect legitime pot fi însă utilizate de GCO/infractori, aceștia putând încerca în unele cazuri să profite de experiența unor asemenea profesioniști, scopul fiind acela al creării unor scheme ce ajută la spălarea veniturilor obținute din infracțiuni¹¹¹.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite de sector:

¹¹¹ <http://www.onpcsb.ro/pdf/MANUAL%20INSTRUIRE%20-%20ROMANA.pdf>.

Notarii publici, în cadrul activității desfășurate, pot intra în contact cu infractori și/sau pot primi informații importante cu privire la afaceri ce ascund scopuri ilicite, de exemplu spălarea banilor.

Analizele efectuate evidențiază faptul că bunurile imobiliare sunt utilizate frecvent în schemele de SB și deoarece în cadrul unor astfel de scheme serviciile notarilor publici pot fi combinate cu cele furnizate de alți profesioniști din sectorul non-financiar, nivelul expunerii la riscul de SB legat de tranzacțiile cu bunuri imobiliare este considerat ridicat. Prin urmare notarii publici, în cadrul activităților ce au legătură cu tranzacțiile din sectorul imobiliar, pot reduce vulnerabilitatea în fața riscului de SB/FT prin îndeplinirea corespunzătoare a tuturor obligațiilor ce le revin conform legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Referitor la tipurile de produse/servicii furnizate în cadrul sectorului, apreciate ca fiind expuse la risc din punct de vedere al spălării banilor și finanțării terorismului, următoarele produse/servicii prezintă riscuri generale privind expunerea la fenomenul de spălare a banilor:

1. Contracte vânzare - cumpărare bunuri imobile;
2. Contracte vânzare - cumpărare bunuri mobile;
3. Contracte de schimb;
4. Contracte de împrumut;
5. Contracte de garanție;
6. Contracte de donație de bunuri mobile;
7. Contracte de donație de bunuri imobile;
8. Contracte de cesiune creanțe;
9. Contracte de fiducie;
10. Contracte de comodat;
11. Certificate de moștenitor;
12. Dare de dată certă;
13. Acte de dare în plată;
14. Partaje;
15. Legalizarea de semnătură a părților;
16. Alte tipuri de acte notariale.

Vulnerabilitatea generală a sectorului / produselor specifice la riscul de spălare a banilor

În cadrul **supravegherii on-site**, echipele de control au făcut preponderent următoarele recomandări de remediere a unor deficiențe/optimizare a activității din sfera CSB/CFT:

- respectarea tuturor prevederilor legale, inclusiv privind modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale, păstrarea dovezii privind interogarea/verificarea clienților utilizând informațiile disponibile pe site-ul ONPCSB - secțiunea sancțiuni internaționale (recomandare pentru majoritatea entităților verificate);
- verificarea periodică a site-ului www.onpcsb.ro pentru identificarea eventualelor modificări/noutăți legislative din domeniului specific precum și a cursurilor/instruirilor organizate de ONPCSB, ghiduri, manuale publicate pe site (recomandare pentru majoritatea entităților verificate);

- ✚ respectarea tuturor prevederilor legale în domeniul aplicării măsurilor de cunoaștere a clientelei, inclusiv identificarea corectă a beneficiarului real;
- ✚ clasificarea clienților în funcție de riscul de SB/FT asociat, pentru a putea identifica în mod corect cazurile în care se aplică măsurile suplimentare de cunoaștere a clientelei, precum și stabilirea corespunzătoare a acestor măsuri;
- ✚ elaborarea/actualizarea/completarea (după caz) a politicilor și procedurilor care să conțină modalități de identificare a beneficiarului real, indicatori de anomalie, indicatori de risc, aplicare măsuri de cunoaștere a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc, respectiv întocmire documente interne care să demonstreze implementarea acestor proceduri;
- ✚ instruire angajați;
- ✚ desemnare persoană cu responsabilități în aplicarea legii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului;
- ✚ stabilire indicatori de anomalie - identificare tranzacții suspecte.

Pentru a distanța cât mai mult posibil activitatea infracțională de circulația efectivă a fondurilor rezultate din aceasta, grupurile infracționale ar putea utiliza serviciile unor terți, inclusiv profesioniști precum notarii. Un ghid FATF indică faptul că infractorii urmăresc adesea implicarea profesioniștilor din domeniul juridic în activitățile de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, deoarece li se poate solicita acestor profesioniști să identifice varianta optimă de perfectare a anumitor tranzacții sau utilizarea unor servicii juridice/notariale specializate, ambele putând contribui la procesul de spălare a produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni.

Mecanisme fit&proper, mecanisme de înregistrare/autorizare și de supraveghere:

În România, notarii publici sunt numiți în funcție de către Ministrul Justiției, la propunerea Consiliului Uniunii, în baza cererii celui interesat și după ce face dovada îndeplinirii condițiilor prevăzute de Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată cu modificările ulterioare.

Uniunea Națională a Notarilor Publici din România este unica organizație profesională a notarilor publici din România.

Toți notarii publici din România sunt membri ai UNNPR și sunt organizați, la nivel teritorial, în 15 Camere ale Notarilor Publici care funcționează în circumscripția Curților de Apel. Elementul structural de baza este biroul notarului public, iar activitatea notarială se realizează de către notarii publici prin acte notariale și consultații juridice notariale în condițiile legii¹¹².

Potrivit dispozițiilor art.22 alin.(I) lit.d) din Legea nr. 36 din 12 mai 1995 (republicată), notar public poate fi cel care nu are antecedente penale rezultate ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul ori a săvârșirii cu intenție a unei alte infracțiuni.

¹¹² <http://www.uniuneanotarilor.ro>

Conform legislației în vigoare calitatea de notar public încetează când prin hotărâre judecătorească definitivă s-a dispus condamnarea sau amânarea aplicării pedepsei pentru săvârșirea unei infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul ori pentru săvârșirea cu intenție a unei alte infracțiuni¹¹³.

Astfel, persoanele condamnate definitiv pentru infracțiunea de spălare de bani sau finanțare a terorismului, nu pot dobândi calitatea de notar public, iar dacă această condamnare intervine în perioada în care persoana deținea deja calitatea de notar public, condamnarea definitivă atrage încetarea calității de notar public, dispusă prin ordin al Ministrului Justiției. În ceea ce privește „testul de competență și onorabilitate” – „fit&proper”, pe lângă cazierul judiciar curat atunci când se înregistrează sau încep o activitate, organismul de autoreglementare a stabilit anumite mecanisme pentru a asigura menținerea anumitor standarde în cadrul profesiei. Astfel, în cazul unei condamnări a notarului public, instanța comunică în mod direct hotărârea definitivă camerei notariale, urmând a fi luate măsurile corespunzătoare.

Conform UNNPR¹¹⁴, în înțelesul Legii nr.129/2019, beneficiarii reali ai birourilor notariale sunt în toate situațiile notarii publici.

Notarii publici și agenții imobiliari au evidențiat diverse provocări legate de punerea în aplicare a obligațiilor ce decurg din prevederile legislației în materie de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, inclusiv referitor la identificarea și verificarea informațiilor privind beneficiarul real al clienților, sursa fondurilor implicate în tranzacții și sursa averii.

În ceea ce privește verificările sursei fondurilor/averii, măsurile aplicate se bazează în principal pe declarația pe propria răspundere a clienților. Nu se solicită alte documente/informații pentru a verifica sursa fondurilor/averii.

Notarii participă în mod regulat la sesiunile de instruire dedicate prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului organizate de ONPCSB în colaborare cu UNNPR și de regulă cunosc obligațiile pe care le au conform legislației în domeniul de referință, aspectele privind măsurile de cunoaștere a clientelei și cerințele în materie de raportare.

Notarii au confirmat vulnerabilitatea ridicată a sectorului imobiliar în legătură cu expunerea la fenomenul de spălare a banilor, în special din cauza dificultăților privind verificarea sursei fondurilor și identificarea și verificarea informațiilor privind beneficiarul real al clienților. Utilizarea în sectorul imobiliar și al construcțiilor a persoanelor juridice nerezidente, în special a celor din zone off-shore, a fost identificată ca fiind o tipologie predominantă.

Concluzii:

În cadrul activității lor, notarii publici ar putea intra în contact cu infractori și/sau ar putea lua la cunoștință despre informații importante cu privire la activități economice care au ca scop spălarea de bani, respectiv ascunderea fondurilor având o proveniență ilicită.

¹¹³ Legea nr. 36 din 12 mai 1995 (*republicată*) notarilor publici și a activității notariale art. 41 alin.1 lit.f

¹¹⁴ Răspuns UNNPR nr.7832/26.11.2021

În concluzie, există factori care atenuează expunerea sectorului la riscul de spălare a banilor, cum ar fi:

- faptul că notarii publici sunt bine organizați din punct de vedere al cadrului legal aplicabil profesiei, al atribuțiilor și rolului UNNPR, diligențele pe care notarii le depun atunci când își desfășoară activitatea, constituie factori care reduc nivelul de vulnerabilitate în cadrul sectorului;
- supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB și de către UNNPR, în calitate organism de auto-reglementare pentru entitățile raportoare pe care le reprezintă și coordonează;
- existența mecanismelor fit&proper care asigură menținerea anumitor standarde privind accesul și menținerea în profesie și care împiedică accesul în profesie a persoanelor condamnate;
- organizarea de către ONPCSB de seminarii de instruire pentru profesioniștii din sector.

Având în vedere aspecte precum:

- riscul de expunere al unora dintre serviciile și produsele oferite de notarii publici;
- calitatea modestă a unora dintre rapoartele de tranzacții suspecte transmise de către entitățile din acest sector din cauza lipsei unor informații relevante;
- constatarea, în cursul acțiunilor de control de conformitate efectuate de ONPCSB, a unor deficiențe privind: identificarea beneficiarului real al clienților, clasificarea clienților în funcție de riscul de SB/FT asociat acestora și entitățile controlate nu au stabilit, în toate cazurile, proceduri interne complete și complexe, aplicabile în diversele etape ale activităților lor curente, pentru a reduce la minimum vulnerabilitatea la fenomenele de spălare a banilor sau finanțare a terorismului;

au determinat **stabilirea unui grad mediu de risc de expunere la SB asociat sectorului notarilor publici.**

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în domeniul notarilor publici	Scăzută	Majoră	Mediu
Vulnerabilități asociate: Serviciile prestate sunt complexe și includ o gamă largă de activități care ar putea fi solicitate de grupurile infracționale cărora le-ar fi utilă experiența/specializarea notarilor. Utilizarea de către clienți a numerarului, în contextul în care legea pentru întărirea disciplinei financiare stabilește un plafon pentru astfel de operațiuni, fapt care atenuează riscul.				
Amenințare asociată: Utilizarea serviciilor notariale complexe pentru a ascunde proveniența ilicită a unor active.				
Descrierea evenimentului:				

Autentificarea unor contracte de împrumut pentru a disimula cămătăria.
Autentificarea unor contracte de vânzare-cumpărare imobile, respectivele tranzacții imobiliare constituind verigi în cadrul unor scheme de spălare a banilor

Descrierea riscului:

Risc mediu

Probabilitate scăzută

Consecințe majore

4.7.8 Avocați

Descriere generală

Avocații sunt reglementați ca fiind entități raportoare și intră sub incidența Legii 129/2019 conform art. 5 alin (1) lit.f., în cazul în care acordă asistență pentru întocmirea sau perfectarea de operațiuni pentru clienții lor și în cazul în care participă în numele sau pentru clienții lor în orice operațiune cu caracter financiar ori vizând bunuri imobile, ori la crearea, funcționarea sau administrarea de fiducii, societăți, fundații sau structuri similare.

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB și de către UNBR.

Avocații desfășoară o activitate liberă și independentă cu organizare, funcționare și conducere autonome, stabilite în condițiile prevăzute de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Toate barourile din România sunt membre de drept ale Uniunii Naționale a Barourilor din România (UNBR). Baroul este constituit din toți avocații înscrși în tabloul avocaților care au sediul profesional principal în localitățile de pe raza acestuia. Constituirea de barouri în afara UNBR, sunt interzise.

Conform datelor publicate pe www.unbr.ro, există și funcționează, legal înființate, un număr de 42 de barouri, dintre care 41 de barouri funcționează în județele din țară și un barou în București. În România sunt înscrși în barouri peste 30.000 de avocați din care un număr de 23.394 avocați au drept de exercitare a profesiei, dintre aceștia, un număr de 19.005 fiind avocați activi. Dintre avocații activi, un număr de 952 sunt persoane juridice (societăți civile profesionale - 839 și societăți profesionale cu răspundere limitată - 114) iar un număr 18.052 sunt persoane fizice autorizate care își desfășoară activitatea în cabinete individuale.

Analizate efectuate de ONPCSB au arătat că, în perioada 2018-2020, a existat un caz în care a fost implicat un avocat, care a fost înaintat către autoritățile de aplicare a legii. Infrațiunea predicată constatată a fost abuzul în serviciu, suma implicată a fost de 1.000.000 EUR, iar sectorul de activitate în care a fost săvârșită infrațiunea a fost cel farmaceutic, subiecții fiind persoane fizice rezidente.

În ceea ce privește transmiterea RTS, în perioada 2018-2020, avocații au trimis doar 7 RTS-uri, un număr mic raportat la dimensiunea sectorului, ceea ce denotă un potențial nivel scăzut de conștientizare a riscurilor de SB/FT aferente sectorului.

Potrivit autorităților de aplicare a legii, una dintre vulnerabilitățile identificate în ceea ce privește activitatea desfășurată de avocați constă în faptul că serviciile juridice legitime pot fi utilizate de către persoane interesate în vederea ascunderii scopului real pentru care sunt încheiate contractele de fiducie, contul fiduciar putând fi utilizat pentru a colecta bani obținuți ilicit și pentru a-i transfera membrilor grupului infracțional. O situație similară poate fi întâlnită și în cazul acordării serviciilor juridice legitime pentru înființarea unor societăți comerciale care ulterior ar putea fi utilizate de către persoanele interesate pentru a ascunde originea ilicită a banilor.

Posibilitatea avocaților de a înființa, cu o frecvență sporită și fără a exista o reglementare specifică axată pe problematica CBS/CFT, societăți cu sediul social stabilit la un cabinet de avocat, neexistând un sediu în care să se și desfășoare activitate economică, a fost considerată, de asemenea, o vulnerabilitate.

În același timp, timp, autoritățile de aplicare a legii atrag atenția asupra faptului că, sub pretextul obținerii unor consultații juridice legitime, persoanele interesate pot obține de la avocat și informații care pot fi utilizate în scopul eludării prevederilor legale privind prevenirea și combaterea spălării banilor.

Expunerea la risc de a fi folosiți în operațiuni de SB privește în special acele categorii de avocați/cabinete de avocatură cu experiență în constituirea și gestionarea societăților în zone off-shore precum și avocații care au conexiuni cu diferite jurisdicții în care clienții lor solicită înființarea de societăți sau avocații cărora li se solicită deschiderea unor conturi bancare în alte jurisdicții decât cele ale statului de reședință al societăților înființate.

În perioada 2018 – 2020, ONPCSB a supravegheat **off-site**, prin introducerea în cadrul unui proces analitic care cuprinde o matrice de evaluare a riscului ce relevă gradul de expunere la risc de spălare a banilor și finanțarea terorismului a entității raportoare, un număr de 144 entități din sectorul reprezentat de avocați, 15,2% dintre acestea fiind încadrate la grad de risc ridicat SB.

În aceeași perioadă de referință, ONPCSB a supravegheat **on-site** (controale la fața locului) un număr de 49 entități din sectorul reprezentat de avocați. În urma acțiunilor de control on-site efectuate de ONPCSB au fost identificate o serie de încălcări ale prevederilor legale în domeniul CBS/CFT, ca urmare, echipele de control au efectuat instruirea reprezentanților legali ai entităților verificate cu privire la modalitățile optime de conformare la cadrul legal în materie, fiind aplicate sancțiuni contravenționale corespunzătoare și totodată fiind consemnate recomandări pentru remedierea încălcărilor constatate privind:

- neaplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei în ceea ce privește modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale respectiv accesarea listelor consolidate privind sancțiunile internaționale și păstrarea unei dovezi a interogării/verificării pe site-ul web – secțiunea „Sancțiuni internaționale”;
- nerespectarea tuturor dispozițiilor legale în domeniul aplicării măsurilor de cunoaștere a clientelei, inclusiv identificarea corectă a beneficiarului real;
- neelaborarea/necompletarea/neactualizarea procedurilor/documentelor interne adaptate activității desfășurate privind modul de aplicare a măsurilor de cunoaștere

a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc, indicatori de risc, identificare beneficiar real, modul de aplicare a măsurilor de cunoaștere a clientelei privind modul de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale;

- instruirea angajaților;

Instruiri pe teme de combatere a spălării banilor

În perioada de referință, ONPCSB a organizat 5 sesiuni de instruire pentru sectorul reprezentat de avocați, tematica instruirilor vizând aspecte de ordin practic privind aplicarea dispozițiilor legale în domeniul CSB/CFT, tipologii de SB/CFT și implementarea regimului sancțiunilor internaționale.

Din supravegherea efectuată, în conformitate cu metodologia evaluării naționale a riscurilor (ENR), a reieșit că entitățile care au făcut parte din eșantionul analizat demonstrează că majoritatea acestora au cunoștințe generale evazive în domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului și nu au cunoștințe aprofundate cu privire la legislația aplicabilă în acest domeniu, dar s-a constatat un interes constant din partea avocaților în vederea cunoașterii normelor din domeniul CSB/CFT.

Riscurile generale ale sectorului:

Grupurile de crimă organizată recurg adesea la societăți fictive (societăți de tip „cutie poștală”) pentru a realiza scheme complexe de spălare de bani. De asemenea, pot utiliza serviciile unui avocat care poate furniza o gamă completă de servicii, inclusiv înființarea de societăți și facilitarea deschiderii de noi conturi bancare¹¹⁵, cu scopul creării cadrului necesar procesului de SB/FT.

Experiența profesioniștilor din domeniul juridic ar putea fi vizată de organizațiile infracționale, incluzând atât consultanță cu privire la cele mai bune tipuri de societăți sau locații off-shore care ar putea fi utilizate în schemele de spălare de bani sau de finanțare a terorismului, cât și înființarea de societăți sau societăți de administrare în vederea folosirii diverselor oportunități oferite de alte jurisdicții și de sistemul financiar în scop de spălare de bani sau de finanțare a terorismului. Profesioniștii pot fi, de asemenea, utilizați pentru a da aparența legalității tranzacțiilor prin furnizarea de servicii de intermediere în relațiile cu instituțiile financiare¹¹⁶.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în acest sector:

În primul rând, avocații pot consilia persoanele fizice și juridice în domenii precum: investiții, înființare de societăți, administrare și alte aranjamente juridice, precum și cu privire la optimizarea situației fiscale. În plus, avocații pregătesc și, dacă este necesar, colectează documentația necesară pentru înființarea societăților și a altor construcții juridice¹¹⁷. Acest tip de servicii legitime oferite de avocați pot fi extrem de utile spălătorilor

¹¹⁵ (<https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf> - GAFI (2018), Spălarea profesională a banilor, GAFI, Paris, Franța)

¹¹⁶ (<http://www.onpcsb.ro/pdf/MANUAL%20INSTRUIRE%20-%20ROMANA.pdf>)

¹¹⁷ (<http://www.onpcsb.ro/pdf/MANUAL%20instruct%20-%20România.pdf>)

de bani în vederea încheierii unor contracte care să legitimeze derularea operațiunilor ce au ca scop reciclarea unor fonduri, derulării unor circuite financiare mai sofisticate și înființării unor companii off-shore în scopul deghizării provenienței bunurilor, toate acestea putând fi folosite în scopul creării unei aparențe de legalitate unor venituri ilicite.

Conform informațiilor furnizate de autoritățile de aplicare a legii, profesioniștii din domeniul juridic pot fi utilizați în schemele de spălare de bani.

Mecanisme de competență și onorabilitate – fit&proper, mecanisme de înregistrare/autorizare și de supraveghere:

Profesia de avocat este organizată și se exercită în baza unui cadru juridic¹¹⁸ bine definit, în raport de care, se dobândește și se valorifică titlul profesional de avocat, prin norme de ordine publică, deoarece organizarea și exercitarea profesiei de avocat nu aparține domeniului privat, iar titlul profesional de avocat nu poate fi dobândit ori atribuit în afara acestui cadru legal, obligatoriu pentru toate autoritățile publice, inclusiv pentru instanțele judecătorești.

Profesia de avocat se exercită numai de avocații înscriși în tabloul baroului din care fac parte, barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România¹¹⁹. Constituirea și funcționarea de barouri în afara Uniunii Naționale a Barourilor din România sunt interzise, iar actele de constituire și de înregistrare a acestora sunt nule de drept¹²⁰.

În ceea ce privește condițiile fit&proper, pentru a intra în profesia de avocat, pe lângă cazierul judiciar din care să nu rezulte o stare de nedemnitate, potrivit legii necesar atunci când se înregistrează sau încep să practice, organismul de autoreglementare (UNBR) a subliniat că în legislația în vigoare sunt prevăzute mecanisme pentru a asigura menținerea anumitor standarde de acces și rămânere în profesie. Astfel, conform art. 14 lit. a) din Legea 51/1995, este nedemn de a fi avocat, cel condamnat definitiv prin hotărâre judecătorească la pedeapsa cu închisoarea pentru săvârșirea unei infracțiuni intenționate de natură să aducă atingere prestigiului profesiei de avocat la care se adaugă deciziile Curții Constituționale a României pronunțate cu privire la art. 14 lit. a) din Legea 51/1995.

Nota:

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 225 din 4 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 468 din 22 iunie 2017, s-a admis excepția de neconstituționalitate, constatându-se că sintagma „de natură să aducă atingere prestigiului profesiei” este neconstituțională.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 230 din 28 aprilie 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 26 mai 2022, s-a admis excepția de neconstituționalitate, constatându-se că dispozițiile art. 14 lit. a) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat sunt neconstituționale.

¹¹⁸ Legea nr. 51/1995, cu modificările ulterioare

¹¹⁹ art. 1 alin. (2) din Legea nr. 51/1995, cu modificările ulterioare

¹²⁰ art. 1 alin. (3) din Legea nr. 51/1995, cu modificările ulterioare

De asemenea, calitatea de avocat încetează¹²¹ dacă împotriva avocatului s-a luat măsura excluderii din profesie ca sancțiune disciplinară, conform legii.

În cursul discuției din cadrul focus-grupurilor reunit pentru această evaluare a riscurilor, reprezentanții avocaților au subliniat următoarele aspecte referitoare la impactul obligațiilor privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului asupra activității avocaților:

- problema secretului profesional respectiv situațiile în care avocații nu au obligația de a transmite un RTS atunci când sunt avute în vedere informațiile pe care aceștia le primesc de la clienții lor sau le obțin în legătură cu clienții în cursul: evaluării situației juridice a clientului în cadrul unor proceduri judiciare, reprezentarea clientului în proceduri judiciare sau în legătură cu aceste proceduri, consilierii juridice privind inițierea sau evitarea procedurilor judiciare. Prin excepție, așa cum prevede cadrul legal în vigoare, s-a subliniat faptul că avocații au obligația de a transmite un RTS în cazurile în care cunosc faptul că activitatea de consiliere juridică este furnizată în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului sau știu că un client dorește consiliere juridică în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului, cu respectarea prevederilor art. 33 alin. (5) din Legea 129/2019.

- au evidențiat două riscuri majore de expunere la fenomenul de spălare a banilor cu care se confruntă profesia, respectiv situația în care avocații găzduiesc sediul social al unor firme și situația în care avocații furnizează servicii pentru fiducii sau construcții juridice similare

- Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România a constituit un grup de lucru pentru a analiza impactul obligațiilor privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului asupra activității avocaților și respectarea secretului profesional a avocatului, problema supravegherii bazată pe riscuri a sectorului în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului constituind o provocare pentru UNBR.

- există o îmbunătățire constantă a nivelului de înțelegere și de cunoștințe în rândul avocaților cu privire la obligațiile lor în materie de CSB/CFT, în special cu privire la obligațiile de raportare a tranzacțiilor suspecte în conformitate cu legislația în vigoare în domeniul CSB/CFT dar și cu precădere privind secretul profesional.

Tipologii de spălare a banilor și cazuri tipice de spălare a banilor referitoare la sector și la produsele / serviciile cu risc ridicat

FOLOSIREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMANIA DE PERSOANE JURIDICE REZIDENTE ÎNFIINȚATE LA SEDIUL UNUI CABINET DE AVOCAT PENTRU RECICLAREA SUMELOR PROVENITE DIN FRAUDA INFORMATICĂ	
Descriere	Tipologia se caracterizează prin prezența unui grup de persoane juridice rezidente înființate de persoane fizice nerezidente (cu aceeași naționalitate). Persoanele juridice au același tipar tranzacțional. Persoanele juridice rezidente au încasat prin conturile bancare sume semnificative de bani de la persoane fizice și juridice nerezidente. Fondurile astfel încasate au fost transferate în contul unor persoane juridice din țări din Asia, prin Internet

¹²¹ conform Legii nr. 51 din 7 iunie 1995 (*republicată*) pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat - art. 26 alin.1 lit. c) și lit. d)

	banking. Persoanele juridice rezidente au fost înființate în scopul de a frauda sisteme informatice cu un grad mare de confidențialitate, furând identitatea unor persoane din managementul superior (clonând adrese de e-mail) care aveau dreptul de decizie cu privire la efectuarea unor tranzacții/investiții de valori substanțiale.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Grup de persoane juridice rezidente înființate de persoane fizice nerezidente (cu aceeași naționalitate) aflate în legătură relațională, toți figurând cu sediul social la aceeași adresă, în speță un cabinet de avocatură.
Indicatori (specifici tipologiei)	- conturi inactive pe o perioadă lungă de timp, activate printr-o încasare externă de mare valoare; - transferuri imediate, ale sumelor încasate, către jurisdicții din zona asiatică; - folosirea conturilor persoanelor juridice rezidente ca și conturi de tranzit; - informații primite de la banca corespondentă referitoare la o posibilă înșelăciune; - neconcordanța între justificările tranzacțiilor efectuate și obiectul principal de activitate declarat de către persoanele juridice rezidente.
MECANISMUL	• folosirea conturilor unor persoane juridice în vederea îndepărtării produsului infracțional de sursa ilicită și transferul acestor sume în zone în care pot fi urmărite cu dificultate; • folosirea Internet banking-ului în vederea efectuării unor tranzacții cât mai rapide, pentru a nu putea fi blocate sumele de bani;
INSTRUMENT	• utilizarea conturilor bancare; • utilizarea transferurilor externe.

Concluzii:

Având în vedere faptul că, deși există factori care atenuează expunerea sectorului la riscul de spălare a banilor, cum ar fi:

- faptul că sectorul este bine reglementat din punct de vedere al cadrului juridic în vigoare aplicabil profesiei;
- supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB și de către UNBR, în calitate organism de auto-reglementare pentru entitățile raportoare pe care le reprezintă și coordonează;
- existența unor mecanisme fit&proper care asigură menținerea anumitor standarde privind accesul și menținerea în profesie;
- organizarea de către ONPCSB de seminarii de instruire pentru profesioniștii din sector;

Totuși, având în vedere aspecte precum:

- unele dintre serviciile și produsele pe care le oferă avocații pot fi atractive pentru spălătorii de bani;
- activitatea avocaților poate fi utilizată contrar scopului profesiei atunci când acestora li se solicită să înființeze societăți off-shore, care să fie utilizate pentru a ascunde circulația ilicită a unor fonduri;

- infractorii sunt deseori tentați să recurgă la specializarea avocaților, al căror secret profesional este ocrotit de lege, ceea ce ar putea conduce la refuzul profesioniștilor din sector de a divulga informațiile legate de client ;
- gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere nivelul scăzut de raportare a tranzacțiilor suspecte;
- identificarea, în timpul acțiunilor de control derulate de ONPCSB, a faptului că, în cazul clienților persoane fizice, nu sunt mereu efectuate verificări sau nu sunt păstrate dovezi ale verificării pe listele de sancțiuni internaționale, nu se realizează întotdeauna identificarea beneficiarului real al clienților și nu există, la nivelul tuturor entităților, o clasificare a clienților în funcție de riscul de SB/FT asociat;
- existența unor deficiențe în modul în care această categorie de profesioniști efectuează verificări și gestionează riscurile;
- entitățile controlate nu au implementat proceduri interne complete și complexe care să reglementeze activitatea astfel încât să se reducă la maxim vulnerabilitatea în fața fenomenului de SB/FT.

nivelul de vulnerabilitate la spălarea banilor în ceea ce privește consilierea juridică oferită de avocați este considerat semnificativ, ceea ce a condus la stabilirea, la nivel național, a unui grad de risc SB **mediu** asociat sectorului avocaților.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în domeniul avocaților	Scazută	Majoră	Mediu
Vulnerabilități asociate: Activitatea avocaților poate fi utilizată de persoane de rea – credință, contrar scopului profesiei atunci când acestora li se solicită înființarea de societăți care să fie utilizate ulterior pentru a ascunde originea ilicită a unor fonduri, inclusiv înființarea de societăți off-shore. Invocarea abuzivă a clauzei de confidențialitate de către avocați, ceea ce ar putea conduce la situația în care unii dintre profesioniști ar considera că au motive să evite raportarea tranzacțiilor suspecte. Posibilitatea de a înființa cu o frecvență sporită și fără a exista o reglementare specifică axată pe problematica CBS/CFT societăți cu sediul social declarat la un cabinet de avocatură, în condiții ce ridică suspiciuni.				
Amenințare asociată: Cunoașterea temeinică de către avocați a mediului de afaceri poate fi extrem de utilă spălătorilor de bani pentru a contacta diferiți profesioniști cu scopul de a obține cu o aparență de legitimitate informații pentru a facilita spălarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni.				
Descrierea evenimentului:				

Stabilirea sediilor principale ale societăților la cabinetul unui avocat de către clienți care intenționează să disimuleze adevărata natura a activității derulate de societate sau să ascundă identitatea beneficiarul real.

Descrierea riscului:

Risc mediu

Probabilitate scăzută

Consecințe majore

4.7.9 Executori judecătorești, practicieni în insolvență, alte persoane care exercită profesii juridice liberale

Descriere generală

Executorii judecătorești, practicienii în insolvență și alte persoane care exercită profesii juridice liberale sunt reglementați ca entități raportoare și intră sub incidența Legii 129/2019 conform art.5 alin (1) lit.f., în cazul în care acordă asistență pentru întocmirea sau perfectarea de operațiuni pentru clienții lor și în cazul în care participă în numele sau pentru clienții lor în orice operațiune cu caracter financiar ori vizând bunuri imobile, ori la crearea, funcționarea sau administrarea de fiducii, societăți, fundații sau structuri similare.

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT, pentru executorii judecătorești este asigurată de către ONPCSB și de către UNEJ - în calitate organism de autoreglementare pentru entitățile raportoare pe care le reprezintă și coordonează, iar pentru practicienii în insolvență de către ONPCSB și UNPIR - în calitate organism de autoreglementare pentru entitățile raportoare pe care le reprezintă și coordonează.

- (a) **Executori judecătorești** sunt organizați în conformitate cu Legea nr. 188/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căreia executorii judecătorești sunt investiți pentru a presta un serviciu de interes public, iar coordonarea și controlul activității lor se exercită de către Ministerul Justiției. Executorul judecătoresc este numit de către ministrul justiției în circumscripția unei judecătării și se înscrie în Tabloul Executorilor Judecătorești (în care sunt înscrși 757 executori judecătorești). Executorii judecătorești sunt membri ai Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești (UNEJ).

Conform art. 7 alin. (1) din Legea nr. 188/2000 executorii judecătorești au ca atribuții, printre altele, punerea în executare a dispozițiilor cu caracter civil din titlurile executorii și recuperarea pe cale amiabilă a unei creanțe.

Sunt membri ai Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești toți executorii judecătorești care își desfășoară activitatea pe teritoriul României, numiți în funcție de ministrul justiției. Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, denumită în continuare UNEJ, conduce și coordonează la nivel național activitatea executorilor judecătorești și urmărește respectarea regulilor deontologice în activitatea acestora, potrivit Codului deontologic al profesiei. Condamnarea în primă instanță a unui executor judecătoresc conduce la suspendarea acestuia din funcție, iar calitatea de executor judecătoresc încetează când

hotărârea judecătorească prin care s-a dispus condamnarea sau amânarea aplicării pedepsei față de executorul judecătoresc, rămâne definitivă. Mai mult, orice hotărâre de condamnare sau confirmare a sancțiunii disciplinare aplicate este adusă la cunoștința UNEJ, din oficiu de către instanțele de judecată.

Referitor la aplicarea dispozițiilor Legii nr. 129/2019, Uniunea Executorilor Judecătorești din România în calitate de organism de autoreglementare a elaborat Procedura în materia prevenirii și combaterii spălării banilor, care a fost comunicată tuturor membrilor săi. În parteneriat cu ONPCSB a organizat pregătirea profesională a executorilor judecătorești, în scopul creșterii nivelului de cunoaștere a legislației în domeniu.

(b) **Practicienii în insolvență** sunt organizați prin OUG nr. 86/2006 privind organizarea activității practicienilor în insolvență, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Practicienii în insolvență sunt membri ai *Uniunii Naționale a Practicienilor în Insolvență din România (UNPIR)*.

În ceea ce privește tipurile de produse/servicii furnizate, în conformitate cu dispozițiile art. 1 din OUG nr. 86/2006, membrii UNPIR conduc proceduri de insolvență și de lichidare voluntară, proceduri de prevenire a insolvenței, măsuri de supraveghere financiară sau de administrare specială.

Practicienii în insolvență pot avea calitatea de administratori judiciari, lichidatori, conciliatori, precum și orice altă capacitate prevăzută de lege. În funcție de calitatea pe care o au:

- ✓ exercită atribuțiile prevăzute de lege sau stabilite de instanța de judecată, în procedura insolvenței, în perioada de observație și pe durata procedurii de reorganizare (administratorul judiciar);
- ✓ conduce activitatea debitorului în cadrul procedurii de faliment, și exercită atribuțiile prevăzute de lege sau pe cele stabilite de instanța de judecată (lichidatorul judiciar);
- ✓ exercită atribuțiile prevăzute de lege sau cele stabilite de judecătorul-sindic, în cadrul procedurii de concordat preventiv (administratorul concordatar);
- ✓ exercită atribuțiile prevăzute de lege în cadrul acordului de restructurare (administratorul restructurării).

Practicienii în insolvență își pot exercita profesia în cabinete individuale, cabinete asociate, societăți profesionale cu răspundere limitată (SPRL) și întreprinderi unipersonale cu răspundere limitată sau pot avea calitatea de colaboratori ori angajați ai uneia dintre formele de exercitare a profesiei.

UNPIR a fost prima organizație profesională din România care a inclus în legea sa de funcționare dreptul de liberă practică a persoanelor ce dețin aceeași calificare profesională în statele membre ale Uniunii Europene sau aparținând Spațiului Economic European, respectivele prevederi fiind în concordanță cu directivele Uniunii Europene, referitoare la libera circulație a persoanelor, serviciilor, mărfurilor și capitalurilor.

La accesul în activitate/profesie, persoanele aflate în stare de nedemnitate (înțelegând prin aceasta inclusiv persoanele ce au fost condamnate definitiv pentru infracțiuni de spălare a

banilor sau de finanțare a terorismului) nu sunt acceptate în vederea dobândirii calității de practician în insolvență. Mai mult, dacă un practician în insolvență este condamnat definitiv pentru o astfel de infracțiune, sancțiunea este îndepărtarea din profesie.

Referitor la aplicarea dispozițiilor Legii nr. 129/2019, Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România a inițiat transpunerea dispozițiilor legale prin reglementări secundare, care au avut drept scop:

- organizarea de seminarii online sau cu prezență la sală, ori promovarea evenimentelor organizate de partenerii externi ai UNPIR, în care au fost diseminate informații cu privire la aplicarea dispozițiilor Legii nr. 129/2019 din prisma exercitării profesiei de practician în insolvență;

- informarea practicienilor în insolvență despre obligațiile ce le revin în calitate de entitate raportoare din perspectiva aplicării dispozițiilor Legii nr. 129/2019, prin efectuarea de comunicări interne sau postare pe pagina de internet www.unpir.ro.

(c) **Alte persoane care exercită profesii juridice libere și care desfășoară activități juridice:** sunt înregistrate la ONRC un număr de 230 persoane, din care: 226 persoane juridice și 4 persoane fizice autorizate care desfășoară activități independente.

În perioada de referință, la nivelul ONPCSB, sectoarele „*executori judecătorești*”, „*practicieni în insolvență*” și „*alte persoane care exercită profesii juridice libere*” nu au făcut obiectul supravegherii off-site/on-site.

În ceea ce privește „testul fit&proper” pentru a intra în profesie, atunci când se înregistrează sau încep să practice profesia, organismul de autoreglementare pe lângă cazierul judiciar curat, reprezentanții acestor profesii libere au subliniat faptul că există mecanisme pentru a asigura menținerea anumitor standarde privind accesul și menținerea în profesie.

Riscuri/amenințări:

Experiența executorilor judecătorești și a practicienilor în insolvență, în calitate de profesioniști juridici, precum și cunoașterea temeinică de către aceștia a mediului de afaceri ar putea fi extrem de utile spălătorilor de bani în vederea derulării unor tranzacții mai sofisticate/complexes și încheierea unor contracte care să legitimeze derularea operațiunilor ce ar putea avea ca scop reciclarea unor fonduri.

Totodată, datorită specificului activității, executorii judecătorești și practicienii în insolvență, dispun de numeroase contacte și relații atât în *sfera publică* cât și în *mediul privat*, motive pentru care infractorii ar putea fi tentați să recurgă la acești profesioniști juridici pentru identificarea unor oportunități în domeniul investițiilor pe piața de capital, pentru inițierea unor circuite financiare și altele asemenea, toate acestea putând fi folosite în scopul creării unei aparențe de legalitate unor venituri ilicite.

În cadrul procedurilor în legătură cu verificarea solvabilității debitorului, verificarea disponibilităților debitorului, verificarea bunurilor acestuia și a capacităților de plată, executorii judecătorești se pot confrunta cu circumstanțe atipice, neobișnuite, cu privire la

activități cum ar fi cumpărarea și vânzarea de bunuri imobiliare subevaluate sau supraevaluate, orice tranzacții ale clienților (creditorului), care implică transferul unor sume importante de bani, a unor titluri de valoare (de exemplu acțiuni și obligațiuni) sau a altor active a căror valoare este semnificativă.

De asemenea, pentru practicienii în insolvență pot apărea riscuri de a fi folosiți în operațiuni de spălare a banilor, în etape care au loc în afara procedurilor de insolvență și atunci când acordă asistență în vederea realizării operațiunilor de vânzare a activelor din patrimoniul societății, când administrează conturi bancare, instrumente financiare, valori mobiliare sau alte bunuri, încheie operațiuni financiare și vânzări de bunuri, acțiuni sau părților sociale ori ale elementelor fondului de comerț și altele operațiuni asemenea.

Vulnerabilități

Datorită competențelor pe care practicienii în insolvență le au în cadrul procedurii falimentului, aceștia sunt vulnerabili la riscul de a fi utilizați de spălătorii de bani pentru înstrăinarea unei părți din active, în detrimentul creditorilor.

Se pare că există o înțelegere limitată și o anumită reticență în rândul sectorului în ceea ce privește aplicarea obligațiilor de CSB/CFT, considerându-se a fi în principal responsabilitatea instituțiilor financiare, în special a băncilor.

Tipologii de spălare a banilor și cazuri tipice de spălare a banilor referitoare la sector și la produsele / serviciile cu risc ridicat

FOLOSIREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMANIA DE PERSOANE FIZICE ȘI JURIDICE REZIDENTE PENTRU RECICLAREA SUMELOR PROVENITE DIN CĂMĂTĂRIE CU SPRIJINUL EXECUTORILOR JUDECĂTOREȘTI	
Descriere	Tipologia este caracterizată de prezența unui grup de persoane fizice rezidente, aflate în legătură (implicate în acțiuni de cămătărie), care acționează pe conturile personale deschise la instituții de credit rezidente și care efectuează mai multe operațiuni de retragere de numerar. Persoanele juridice rezidente implicate au desfășurat, în calitate de executori judecătorești, activități de recuperare a creanțelor pentru persoanele fizice rezidente. Persoanele fizice rezidente acordau împrumuturi utilizând contracte de împrumut cu gaj imobiliar, care au fost executate, în condițiile în care creanțele fuseseră total sau parțial recuperate.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Persoanele fizice de condiție medie sau modestă, rezidența sau domiciliul în aceeași zonă, absența informațiilor fiscale privind veniturile încasate, acestea fiind cunoscute de către organele statului ca practicând cămătăria. Persoanele juridice rezidente care recuperau creanțele se aflau în legătură cu persoanele fizice, care practicau cămătăria.

Indicatori (specifici tipologiei)	-transferuri interne de mare valoare efectuate între conturile unor persoane juridice și fizice rezidente; - persoane fizice cunoscute ca fiind implicate în acte de cămătărie; - multiple operațiuni de retrageri de numerar din contul persoanelor fizice sub pragul de raportare prevăzut de lege;
MECANISMUL	• folosirea conturilor unor persoane fizice pentru retrageri de numerar; • implicarea unor persoane juridice care au calitatea de executor judecătoresc;
INSTRUMENT	• utilizarea numerarului; • utilizarea conturilor bancare;

Concluzii

Având în vedere faptul că, deși există factori care atenuează expunerea sectorului la riscul de spălare a banilor, cum ar fi:

- faptul că aceste sectoare sunt bine reglementate din punct de vedere al cadrului juridic în vigoare;
- supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT sunt asigurate de către ONPCSB cât și de către UNPIR (pentru practicienii în insolvență) și de către UNEJ (pentru executorii judecătorești), în calitate de organisme de autoreglementare care îi reprezintă și coordonează;
- existența mecanismelor fit&proper care asigură menținerea anumitor standarde privind accesul și menținerea în profesie și care împiedică accesul în profesie a persoanelor condamnate;
- organizarea de către ONPCSB de seminarii de instruire pentru profesioniștii din sector;
- specificul activității derulate de executorii judecătorești, riscul inerent al activităților desfășurate fiind relativ scăzut datorită naturii serviciilor prestate;

Totuși, având în vedere aspecte precum:

- ✓ gradul de conștientizare a riscurilor al acestor profesioniști pare destul de nesatisfăcător având în vedere numărul scăzut de raportări a tranzacțiilor suspecte, iar sectoarele nu au fost controlate;
- ✓ experiența practicienilor în insolvență precum și natura serviciilor prestate de aceștia ar putea fi utile spălătorilor de bani în vederea derulării unor tranzacții mai sofisticate/complexes și încheierea unor contracte care să legitimeze derularea operațiunilor ce ar putea avea ca scop reciclarea unor fonduri.

se consideră că nivelul amenințării de spălare a banilor legat de acești profesioniștii din domeniul juridic este de nivel mediu pentru **practicienii în insolvență** și de nivel scăzut pentru **executorii judecătorești**.

Executorii judecătorești

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul în domeniul executorilor judecătorești	Scăzută	Moderată	Scăzut
Vulnerabilități asociate: Unele deficiențe minore în ceea ce privește aplicarea prevederilor legislației în domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului. Executorii judecătorești se pot confrunta cu circumstanțe atipice, neobisnuite, cu privire la activități cum ar fi cumpărarea și vânzarea de bunuri imobiliare subevaluate sau supraevaluate.				
Amenințare asociată: Derularea de operațiuni complexe care pot favoriza ascunderea unor sume mari de bani/active cu origini ilicite.				
Descrierea evenimentului: Posibilitatea păstrării unor evidențe fictive și a achiziționării/vânzării de bunuri supra/sub – evaluate.				
Descrierea riscului: Este un risc scăzut Probabilitate scăzută Consecințe moderate				

Practicienii în insolvență

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul legat de practicienii în insolvență	Medie	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: Un nivel relativ scăzut de conștientizare în ceea ce privește modul de îndeplinire a obligației de detectare a tranzacțiilor suspecte; Anumite deficiențe în ceea ce privește aplicarea reglementărilor privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.				
Amenințare asociată: În cursul procedurii de faliment, ar putea fi posibil ca practicienii în insolvență să fie utilizați pentru facilitarea unor activități frauduloase ale creditorilor.				
Descrierea evenimentului: Prin competențele sale, un practician în insolvență ar putea înstrăina o parte din active în cadrul procedurii de faliment, în detrimentul creditorilor.				

Descrierea riscului:
Risc mediu
Probabilitate medie
Consecințe moderate

4.7.10 Furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii, alții decât cei prevăzuți la literele (e) și (f)

Descriere generală

Conform prevederilor art. 5 alin. (1) lit. g din Legea nr. 129/2019 cu modificările și completările ulterioare, intră sub incidența legii menționate, în calitate de entități raportoare, și furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii – alții decât: auditorii, experții contabili și contabilii autorizați, consultanții fiscali, evaluatorii autorizați, persoanele care acordă consultanță financiară, de afaceri sau contabilă, etc, notarii publici, avocații, executorii judecătorești și alte persoane care exercită profesii juridice libere.

Furnizorii de servicii pentru fiducii, societăți și alte entități sau construcții juridice pot oferi o gamă largă de servicii pentru terți¹²²:

1. constituie societăți sau alte persoane juridice;
2. exercită funcția de director ori administrator al unei societăți sau are calitatea de asociat al unei societăți de persoane sau al unei asocieri în participație ori o calitate similară în cadrul altor persoane juridice sau intermediază ca o altă persoană să exercite aceste funcții ori calități;
3. pune la dispoziție un sediu social, punct de lucru, o adresă comercială, poștală ori administrativă sau orice alt serviciu similar acestora;
4. exercită calitatea de fiduciar într-o fiducie sau într-o construcție similară acestora sau intermediază ca o altă persoană să exercite această calitate;
5. deține calitatea de acționar sau intermediază ca o altă persoană să dețină calitatea de acționar pentru o persoană juridică, alta decât o societate ale cărei acțiuni sunt tranzacționate pe o piață reglementată care este supusă unor cerințe de publicitate în conformitate cu legislația Uniunii Europene sau cu standarde fixate la nivel internațional.

Legislația în vigoare¹²³ impune entităților raportoare din categoria furnizorilor de servicii pentru societăți și fiducii să identifice *beneficiarul real al clienților* atunci când intră într-o relație de afaceri și să ia măsuri adecvate și bazate pe riscuri pentru a verifica identitatea respectivilor beneficiari reali. De asemenea, entitățile raportoare din categoria furnizorilor de servicii pentru societăți și fiducii au obligația de *a-și declara propriul beneficiar real* în vederea înregistrării în:

- ✚ Registrul central organizat la nivelul ONRC în cazul în care sunt organizate ca persoane juridice care au obligația de înmatriculare în Registrul comerțului;
- ✚ în Registrul central organizat la nivelul Agenției Naționale de Administrare Fiscală în cazul fiduciilor sau construcțiilor juridice similare acestora.

¹²² A se vedea conținutul integral al art. 2 lit. l) din Legea nr. 129/2019 cu modificările și completările ulterioare

¹²³ Legea nr. 129/2019

Furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii, alții decât cei prevăzuți la art. 5 alin. (1) lit. e) și f) din Lege, sunt entități controlate și supravegheate de ONPCSB.

Principalele provocări cu care se pot confrunta furnizorii de servicii pentru societăți în ceea ce privește obligațiile ce le revin în domeniul preveirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului sunt: lipsa unor politici, norme și proceduri adaptate specificului activității fiecărei entități, aplicarea deficitară a măsurilor de cunoaștere a clientelei prin circumstanțiere pe bază de risc, precum și unele neconformări la îndeplinirea corespunzătoare a obligației de evaluare a riscurilor pentru clienții fiecărei entități.

Din chestionarele prelucrate a rezultat că entitățile care au făcut parte din eșantionul analizat demonstrează că cele mai multe dintre ele au cunoștințe generale evazive referitoare la domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului și nu cunosc aprofundat legislația care se aplică în domeniu.

De asemenea, având în vedere faptul că în perioada analizată nu au fost identificate raportări de tranzacții suspecte transmise către ONPCSB, considerăm că modul de îndeplinire a obligației de raportare a tranzacțiilor suspecte este deficitar și sugerează că furnizorii de servicii pentru fiducii și societăți ar putea să nu fi identificat corect clienții sau tranzacțiile cu risc ridicat sau că nu au putut identifica în mod corespunzător suspiciunile de spălare a banilor atunci când ar fi fost rezonabil să facă acest lucru.

Riscurile generale ale sectorului

Metodele și tehnicile de spălare a banilor presupun deseori înființarea unor societăți/construcții juridice cu structuri complexe, opace, structuri în care adevărata identitate a beneficiarilor reali poate fi ascunsă prin utilizarea unor interpuși, ceea ce poate avea drept consecință împiedicarea investigațiilor, dificultăți în identificarea persoanei/persoanelor fizice ce deține sau controlează în cele din urmă entitatea și/sau persoanei/persoanelor fizice în numele ori în interesul căreia/cărora se realizează, direct sau indirect, o tranzacție, o operațiune sau o activitate.

Riscul ca serviciile furnizate de entitățile raportoare din acest sector să fie exploatate de infractori crește atunci când furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii nu depun diligențele necesare pentru îndeplinirea în mod corespunzător a tuturor obligațiilor ce decurg din prevederile legislației privind prevenirea și combaterea spălării banilor/finanțării terorismului sau când se adoptă o abordare superficială (de formă) a conformității, fără a se pune accent pe fond, pe aplicarea concretă, punctuală, a măsurilor care se impun în fiecare caz în parte.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

Entitățile din sectorul furnizorilor de servicii pentru societăți sau fiducii pot fi exploatate, fie cu bună știință, fie fără să cunoască acest fapt, pentru a înlesni derularea unor operațiuni care să permită spălarea unor fonduri ilicite semnificative prin intermediul societăților. Acestea oferă adesea servicii care pot facilita crearea unor construcții juridice/societăți cu structuri complexe, opace, atractive pentru persoanele care

intenționează să inițieze tranzacții în cadrul cărora utilizează banii ce provin din infracțiuni pentru a face imposibilă sau extrem de dificilă stabilirea unei legături a fondurilor cu proveniența lor ilicită.

O parte dintre serviciile furnizate de această categorie de entități raportoare sunt expuse riscului de a fi folosite de către infractorii care intenționează să spele bani, de exemplu: serviciile care implică exercitarea funcției de director/administrator al unei societăți sau intermedierea exercitării acestor funcții de către o altă persoană, serviciile de găzduire a sediului social (riscul crește atunci când foarte multe societăți sunt găzduite la aceeași adresă), serviciile conexe constând în preluarea corespondenței societății și trimiterea acesteia la o altă adresă. Acest tip de servicii este expus și riscului de a atrage persoane nerezidente care înființează o societate pe teritoriul României intenționând să spele banii obținuți din infracțiuni săvârșite în străinătate (metoda distanțării fondurilor de zona geografică în care a fost săvârșită infracțiunea premisă), în contextul în care trebuie să aibă un sediu social în România pentru a servi ca adresă oficială, dar societatea nu este obligată să opereze exclusiv în România.

Alte tipuri de servicii pot spori vulnerabilitățile entităților din acest sector. De exemplu, furnizorii de servicii pentru societăți pot vinde așa numitele “firme de raft” (societăți care au fost înființate de o persoană care le deține și care le menține în funcțiune - deși de regulă nu se desfășoară activitate prin intermediul lor - până la găsirea unui cumpărător, după care proprietatea se transferă de la furnizor la cumpărător, care poate apoi începe să deruleze activitate prin societatea pe care a achiziționat-o). Aceste produse sunt atractive pentru infractori, deoarece, odată achiziționate, aceștia pot disimula mai ușor activitățile de spălare de bani utilizând astfel de structuri sau utilizând interpuși în vederea ascunderii beneficiarului real.

În multe cazuri, furnizarea de servicii pentru societăți nu este principala activitate a firmei, aceasta fiind deseori o altă activitate. Interconectarea furnizării de servicii pentru societăți și fiducii (servicii enumerate la art. 2 lit. I din Legea nr. 129/2019) cu alte servicii implică riscuri în sensul în care infractorii ar putea solicita profesioniștilor un pachet de servicii complexe, pentru a identifica modalitatea optimă de disimulare a provenienței ilicite a unor active.

Posibila nerespectare a legislației în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor de către furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii poate crește semnificativ riscul privind expunerea sectorului la fenomenele menționate, deoarece nedeplinirea de către entitățile raportoare a tuturor diligențelor în vederea îndeplinirii obligațiilor ce decurg din prevederile acestor acte normative poate fi speculată de persoanele care dispun de fonduri având o origine ilicită și care au nevoie de experiența profesioniștilor din acest domeniu pentru a disimula proveniența acestor active.

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului/produselor specifice față de riscul de spălare a banilor

Aspectul determinant privind expunerea la risc a sectorului constă în faptul că intermediarii pot fi folosiți în mod abuziv de către grupurile infracționale pentru a crea entități care pot fi folosite în cadrul unor tranzacții având ca scop spălarea banilor. În alte situații, unii

intermediari sau terți pot oferi servicii care facilitează ascunderea beneficiarului real, astfel de aspecte putând avea un impact major în creșterea nivelului de risc al întregului sector privind expunerea la fenomenele de spălare a banilor/finanțare a terorismului.

Vulnerabilități generale:

- interpunerea în diverse tranzacții a unei entități care nu este recent înființată, pare a avea un istoric în piață și deci un risc mai scăzut decât cel al uneia noi, precum și adăugarea unei noi verigi în etapa de stratificare a spălării banilor;
- servicii având legătură cu entități dintr-o jurisdicție cu reglementări mai puțin stricte, care pot facilita anonimatul sau opacitatea, de exemplu aspecte în legătură cu înregistrarea entităților, supravegherea acestora, actualizarea informațiilor privind asociații entității;
- situațiile în care clienții sunt entități a caror structură face dificilă identificarea în timp util a beneficiarului real, clienți care intenționează să interpună un membru al familiei/o persoană apropiată pentru a crea o distanțare între beneficiarul aparent și cel real, sau clienților care încearcă să disimuleze/ascundă informațiile privind înțelegerea structurii de proprietate și de control, a activității lor sau a naturii tranzacțiilor lor;
- situațiile în care serviciile solicitate furnizorului de servicii pentru societăți sau fiducii prezintă conexiuni cu anumite tranzacții, structuri, zone geografice, activități desfășurate în mai multe state, sau alți factori ce nu sunt în concordanță cu informațiile privind activitatea clientului sau scopul economic din spatele înființării sau administrării clientului caruia furnizorul îi prestează servicii;
- situații în care reprezentantul unui client oferă furnizorului plata unor taxe extraordinare pentru anumite servicii, pentru care nu s-ar plăti în mod obișnuit o astfel de sumă;
- intensificarea bruscă a activității unui client care anterior a fost cu precădere inactiv, fără o explicație clară; în general, infractorii implicați în activități de crimă organizată încearcă să plaseze capitalul ilicit pe o piață de afaceri nouă, mai ales în cazul în care în această piață se utilizează preponderent numerarul.

Alte vulnerabilități specifice: numărul extrem de scăzut de RTS-uri transmise de entități din acest sector; interes scăzut, în unele cazuri, față de aspectele teoretice și practice privind prevenirea SB/FT; în cazul unora dintre entitățile raportoare, personalul este insuficient instruit cu privire la aspectele relevante din legislația în domeniul de referință, ceea ce conduce la inconsecvența de punere în aplicare a normelor/procedurilor/politicilor de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului în acest domeniu; supravegherea insuficientă a sectorului.

Mecanisme fit&proper, mecanisme de înregistrare/autorizare și supraveghere

Legislația¹²⁴ privind societățile prevede faptul ca nu pot fi fondatori ai societăților persoanele care, potrivit legii, sunt incapabile ori cărora li s-a interzis prin hotărâre judecătorească definitivă dreptul de a exercita calitatea de fondator ca pedeapsă

¹²⁴ Articolul 6 alineatul (2) din Legea nr. 31/1990 privind societățile.

complementară a condamnării pentru infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, infracțiuni de corupție, delapidare, infracțiuni de fals în înscrisuri, evaziune fiscală, infracțiuni prevăzute de Legea nr. 129/2019 sau pentru infracțiunile prevăzute de legea societăților comerciale Legea nr 31/1990 republicată.

Persoanele care dețin calitatea de fiduciar, precum și persoanele care dețin o poziție echivalentă într-o construcție juridică similară fiduciei au obligația de a înregistra în termen de o lună de la data încheierii, contractele de fiducie și ale construcțiilor juridice similare fiduciilor, precum și modificările acestora, la organul fiscal în a cărui evidență fiscală este înregistrat ca plătitor de impozite, taxe și contribuții fiduciarul desemnat. În "Registrul central al fiduciilor și al construcțiilor juridice similare fiduciilor", ANAF ține evidența contractelor de fiducie și a construcțiilor juridice similare fiduciilor.

În aprilie 2022, pentru a se asigura o supraveghere și monitorizare eficientă a diferitelor categorii de entități raportoare, în România a fost adoptat un nou act normativ (OUG nr.53/21.04.2022¹²⁵) care stabilește obligația inclusiv pentru furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii prevăzuți la art. 5 (1) lit g) de a notifica imediat ONPCSB cu privire la începerea/încetarea/ suspendarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019.

Tipologii de spălare a banilor și cazuri tipice de spălare a banilor referitoare la sector și la produsele / serviciile cu risc ridicat

UTILIZAREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMÂNIA DE CĂTRE O PERSOANĂ JURIDICĂ REZIDENTĂ, CARE PRESTEAZĂ SERVICII ÎN BAZA UNUI CONTRACT DE FIDUCIE, PENTRU RECICLAREA PRODUSELOR PROVENITE DIN CRIMA ORGANIZATĂ	
Descriere	Tipologia se caracterizează prin prezența unei persoane juridice rezidente care prestează servicii în temeiul unui contract de fiducie. Prin conturile deschise de aceasta se încasează sume semnificative de bani de la o asociație înregistrată într-o jurisdicție off-shore, controlată de o persoană fizică rezidentă implicată într-o grupare de crimă organizată. Sumele încasate conform contractului de fiducie au fost investite pe o piață externă (transferuri efectuate către o persoană juridică nerezidentă), în baza contractului mai sus menționat. Ulterior, fondurile au fost transferate în conturile persoanei fizice rezidente cu titlul contravaloare profit investiție. Tipologia se caracterizează prin prezența unei persoane juridice rezidente care prestează servicii în baza unui contract de fiducie. Prin conturile deschise de aceasta, sunt încasate sume semnificative de bani de la o asociație înregistrată într-o jurisdicție off-shore, controlată de o persoană fizică rezidentă implicată într-o grupare de crimă organizată. Sumele încasate în baza contractului de fiducie au fost investite pe o piață externă. Astfel, au fost efectuate transferuri către o persoană juridică nerezidentă, în baza contractului mai sus

¹²⁵ OUG nr. 53/21.04.2022 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019

	menționat. Ulterior, fondurile au fost transferate în conturile persoanei fizice rezidente cu titlul <i>contravaloare profit investiție</i> .
Profilul persoanelor fizice/juridice	Profilul persoanelor fizice/persoanelor juridice implicate în tranzacții: persoana fizică rezidentă cunoscută ca făcând parte dintr-un grup de crimă organizată, care controlează o persoană juridică de tip asociație înființată într-o jurisdicție off-shore; persoana juridică rezidentă care prestează servicii de fiducie (cabinet de avocatură) cu o clientelă variată; persoana juridică nerezidentă care realizează investiții pe piața imobiliară unde a fost înregistrată.
Indicatori (specifici tipologiei)	- transferuri externe de sume semnificative de la o asociație din conturi deschise într-o jurisdicție off-shore; - concordanță între creditările și debitările conturilor persoanei juridice rezidente; - informații privind implicarea persoanei fizice rezidente într-un grup infracțional organizat.
MECANISMUL	• utilizarea conturilor persoanelor juridice care prestează servicii în baza unui contract de fiducie; • implicarea unei asociații care își desfășoară activitatea într-o zonă off-shore;
INSTRUMENT	• folosirea unui contract de servicii fiduciare; • utilizarea conturilor bancare; • folosirea transferurilor externe.

Concluzii:

Serviciile oferite în cadrul acestui sector, de către furnizorii de servicii pentru societăți și fiducii, pot fi deseori utilizate de persoanele care intenționează să spele bani. Astfel:

- pot oferi servicii privind vânzarea/intermedierea tranzacționării unor așa numite “firme de raft” (shelf company), în vederea interpunerii în diverse tranzacții a unei entități care nu este recent înființată (și din acest motiv pare a avea un istoric în piață și deci un risc mai scăzut decât cel al uneia noi) cu scopul adăugării unei noi verigi în etapa de stratificare a spălării banilor.
- pot oferi servicii având legătură cu entități dintr-o jurisdicție cu reglementări mai puțin stricte, care pot facilita anonimatul sau opacitatea, astfel de servicii fiind deseori utilizate de persoanele care intenționează să spele bani;

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul aferent furnizorilor de servicii pentru societăți și fiducii	Medie	Majoră	Ridicat
Vulnerabilități asociate:				

Serviciile oferite în cadrul acestui sector, de către furnizorii de servicii pentru societăți și fiducii, pot fi deseori utilizate de persoanele care intenționează să spele bani.

Amenințare asociată:

Înființarea unor societăți/construcții juridice cu structuri complexe, opace, structuri în care adevărata identitate a beneficiarilor reali poate fi ascunsă prin utilizarea unor interpuși;

Serviciile pot fi folosite de către infractorii implicați în activități de crimă organizată, care încearcă să plaseze capitalul pe o piață de afaceri nouă, pentru a distanța cât mai mult banii de sursa lor ilicită.

Descrierea evenimentului:

Entități a caror structură face dificilă identificarea în timp util a beneficiarului real

Clienți care interpun un membru al familiei/o persoană apropiată pentru a crea o distanțare între beneficiarul aparent și cel real.

Entități care încearcă să disimuleze/ascundă informațiile privind înțelegerea structurii de proprietate și de control, a activității lor sau a naturii tranzacțiilor lor.

Descrierea riscului:

Risc ridicat

Probabilitate medie

Consecințe majore

4.7.11 Furnizori de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și furnizorii de portofele digitale

Descriere generală

Monedele virtuale sau criptoactivele sunt reprezentări digitale securizate criptografic ale valorii sau ale drepturilor contractuale care utilizează o anumită formă de tehnologie de registru distribuit și pot fi transferate, stocate sau tranzacționate electronic. Furnizorii de portofele digitale sunt entități care oferă servicii de păstrare în siguranță a cheilor criptografice private în numele clienților lor pentru deținerea, stocarea și transferul criptoactivelor.

Furnizorii de servicii de schimb între monedele virtuale și monedele fiduciare și furnizorii de portofele digitale sunt entități raportoare conform prevederilor Legii nr. 129/2019.

În România, începând cu 2019, în Codul fiscal au fost introduse noi reglementări privind impozitarea veniturilor provenite din tranzacționarea criptomonedelor. Astfel, persoanele fizice care obțin acest tip de venituri au obligația de a declara și de a plăti impozitul pe venit și contribuțiile la asigurările sociale de sănătate. Impozitul pe venit este perceput pentru câștigul obținut de persoana fizică, adică diferența pozitivă dintre prețul de vânzare și costul de achiziție, inclusiv costurile care pot fi atribuite tranzacționării monedelor virtuale.

Conform dispozițiilor Directivei (UE) 2015/849, astfel cum a fost modificată prin Directiva (UE) 2018/843 începând cu data de 15 iulie 2020 a fost modificată legislația¹²⁶ existentă în

¹²⁶ OUG nr. 111/2020 a modificat Legea nr. 129/2019

sensul definirii monedei virtuale și a furnizorului de portofel digital, introducerii furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și a furnizorilor de portofele digitale ca entități raportoare, precum și reglementării prin dispoziții generale a modului de autorizare și/sau înregistrare a furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și a furnizorilor de portofele digitale.

Procedura de autorizare și/sau înregistrare, precum și procedura de acordare și retragere a avizului tehnic se stabilește prin hotărâre a Guvernului, elaborată de Ministerul Finanțelor împreună cu Autoritatea pentru Digitizarea României și ONPCSB, cu avizul Ministerului Afacerilor Interne și al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

Poate dobândi calitatea de furnizor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare sau furnizor de servicii de portofele digitale persoana juridică de drept român înființată potrivit legislației sau persoana juridică constituită legal și autorizată/înregistrată de autoritățile competente într-un stat membru al Uniunii Europene sau în statele semnatare ale Acordului privind Spațiul Economic European sau din Confederația Elvețiană.

În aprilie 2022, România a adoptat o nouă dispoziție legislativă (OUG nr. 53/21.04.2022¹²⁷) care stabilește obligația furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și a furnizorilor de portofele digitale de a notifica imediat ONPCSB cu privire la începerea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019.

Legislația în vigoare¹²⁸ impune furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și furnizorilor de portofele digitale să identifice beneficiarul real atunci când intră într-o relație de afaceri și să ia măsuri adecvate bazate pe riscuri pentru a verifica identitatea beneficiarilor reali. De asemenea, acestea sunt obligate să își declare propriul beneficiar real în registrul central organizat la nivelul ONRC dacă sunt persoane juridice române.

Aplicarea dispozițiilor legii¹²⁹ de către furnizorii de servicii de schimb între monedele virtuale și monedele fiduciare și de către furnizorii de portofele digitale este supravegheată și controlată de către ONPCSB.

Analiza cazurilor a evidențiat prezența a 52 de cazuri în care criptomonedele au fost utilizate pentru reciclarea sumelor de bani provenite din săvârșirea de infracțiuni. Principalele infracțiuni predicat au fost corupția, infracțiuni informatice, înșelaciune, fraudă de tip phishing și skimming și evaziunea fiscală. Încasările externe reprezintă principala metodă de introducere în sistemul bancar a banilor proveniți din infracțiunile predicat, iar principalele metode de externalizare a banilor reciclați au fost transferurile externe și retragerile de numerar.

¹²⁷ OUG nr. 53/21.04.2022 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019

¹²⁸ Legea nr. 129/2019

¹²⁹ Legea nr. 129/2019

Furnizorii de servicii de schimb între monedele virtuale și monedele fiduciare au transmis către ONPCSB, în perioada supusă analizei în prezentul Raport, un număr de 17 RTS-uri.

Concluzii – Furnizorii de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și cel al furnizorilor de portofele digitale au transmis un număr mic de RTS, care nu demonstrează o bună cunoaștere a legislației în acest domeniu, dar sectorul face obiectul RTS-urilor transmise de instituțiile financiare, aceste raportări fiind complete și complexe.

Deși valoarea lor poate părea volatilă, iar funcționarea lor complexă, mai multe caracteristici le fac atractive pentru spălarea banilor. Aceste caracteristici le permit celor care spală bani să transfere, să integreze și să stratifice fonduri ilicite în criptoactive, înainte de a le converti înapoi în monedă fiduciară, pentru a ascunde sursa și scopul inițial al fondurilor și pentru a transfera valoarea în întreaga lume.

Orientarea tot mai evidentă a grupurilor de crimă organizată către spălarea banilor prin intermediul activităților de minare și tranzacțiilor cu criptomonedă este favorizată de posibilitățile reduse de control instituțional al mediului, anonimizare și lipsa trasabilității sumelor convertite în monedă virtuală (proveniență și destinație), rapiditatea operațiunilor și inexistența limitelor pentru volumul fondurilor transferate.

Riscurile generale ale sectorului

Ca riscuri generale ale sectorului se evidențiază lipsa de cunoștințe și de înțelegere, care împiedică furnizorii de servicii de schimb între monede virtuale și fiduciare și furnizorii de portofele digitale, precum și autoritățile competente să efectueze o evaluare adecvată a impactului sectorului în materia SB/FT, precum și lacunele sau ambiguitățile în aplicarea reglementărilor existente.

Sectorul nu este încă pe deplin reglementat și este încă dificil să se găsească instrumente adecvate pentru a furniza informații relevante pentru a crește nivelul de conștientizare.

BNR a constatat tendința continuă de creștere a interesului public față de monedele virtuale (cunoscute și sub denumirea de criptoactive) și atrage atenția asupra faptului că, în opinia sa, acestea continuă să reprezinte active speculative, foarte volatile și extrem de riscante, ce au un potențial ridicat de a genera pierderi financiare pentru investitori.

Deși, potrivit opiniilor Autorității Bancare Europene, riscul de utilizare ilicită a monedelor virtuale rămâne ridicat, au fost create premise pentru gestionarea acestora.

Totodată, la nivel european, a fost demarat procesul de reglementare a monedelor virtuale și a furnizorilor de servicii în legătură cu acestea, iar în prezent au loc negocieri între statele membre pe baza propunerii de Regulament elaborate de Comisia Europeană privind piața criptoactivelor.

Manifestarea unor riscuri specifice deținerii și tranzacționării monedelor virtuale și volatilitatea semnificativă a prețului unor monede virtuale tranzacționate nu reprezintă în acest moment o amenințare la adresa stabilității financiare din România.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

Schimburile de criptoactive reprezintă cea mai frecventă modalitate prin care consumatorii pot intra inițial pe piața criptoactivelor prin achiziționarea, schimbul și investițiile în criptoactive.

Bancomatele pentru criptoactive sunt, de asemenea, expuse riscului de a fi abuzate de persoanele care spală bani, oferind o altă poartă pentru infractori de a intra pe piața criptoactivelor pentru a spăla fonduri. Bancomatele pot oferi infractorilor anonimatul pentru a disimula sursa numerarului ilicit prin schimbul lor în și din criptoactive.

Bancomatele automate pentru criptoactive sunt potențial mai vulnerabile la abuzuri decât schimburile, deoarece oferă infractorilor posibilitatea de a converti în mod direct fondurile deținute în numerar provenite din săvârșirea de infracțiuni, spre deosebire de un schimb online de criptoactive, în cadrul căruia numerarul poate fi transferat, de obicei, numai prin intermediul unei bănci sau al unui alt sistem de plată reglementat.

Platformele de schimb peer-to-peer (P2P) sunt, de asemenea, considerate ca fiind expuse riscului de abuz din partea celor care spală bani și sunt susceptibile de a fi utilizate de GCO. Platformele P2P pot pune utilizatorii în contact direct prin internet sau în contact fizic unii cu ceilalți, oferind posibilitatea de a transfera dreptul de proprietate asupra criptoactivelor utilizând numerar, fără ca tranzacția să apară pe blockchain. Întâlnirile pot fi organizate, de asemenea, prin intermediul mesageriei criptate, ceea ce îngreunează urmărirea de către autoritățile de aplicare a legii. Gama largă de modele de afaceri P2P, nivelurile de conformitate și evoluția rapidă înseamnă că riscurile pot varia în cadrul subsectorului.

Vulnerabilitatea de ansamblu a sectorului fata de riscul de spalare de bani si fata de produsele specifice

Având în vedere accesibilitatea lor online și acoperirea globală – criptoactivele permit infractorilor să transfere rapid fonduri dincolo de frontierele naționale, fără a necesita o relație de afaceri față în față.

Se constată totodată existența unor cerințe de reglementare inegale și lacune în materie de reglementare – unele jurisdicții nu impun firmelor care facilitează schimbul de criptoactive să efectueze verificări adecvate de due diligence asupra clienților și tranzacțiilor acestora.

Criptoactivele pot acționa, de asemenea, ca metodă de plată între infractori, pot fi utilizate pentru a achiziționa instrumente și servicii ilicite online și pot fi exploatate pentru alte activități infracționale, cum ar fi fraudă. Criptoactivele rămân, de asemenea, un instrument-cheie în criminalitatea cibernetică. Criptoactivele sunt adecvate pentru a

fi utilizate în infracțiuni cibernetice și sunt utilizate în mod regulat de infractorii cibernetici pentru a deține și a transfera fonduri.

O alta vulnerabilitate, relevată în urma analizelor efectuate de organismele de aplicare a legii, este reprezentată de posibilitatea anonimizării destinatarilor tranzacțiilor prin achiziționarea de monedă virtuală și transferarea banilor prin mai multe conturi anonimizate.

Mecanisme fit&proper, mecanisme de înregistrare/autorizare și supraveghere

Pentru acest sector, legislația existentă conține prevederi referitoare la combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului și a instituit obligația furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și a furnizorilor de portofele digitale de a notifica ONPCSB cu privire la începerea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019, dar mecanismele de autorizare nu sunt încă instituite.

Astfel, începând cu data de 15 iulie 2020 a fost modificată legislația¹³⁰ existentă în sensul definirii monedei virtuale și a furnizorului de portofel digital, introducerii furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și a furnizorilor de portofele digitale ca entități raportoare, precum și reglementării prin dispoziții generale a modului de autorizare și/sau înregistrare a furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciar și a furnizorilor de portofele digitale.

Modul de aplicare a prevederilor legii¹³¹ de către furnizorii de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și de către furnizorii de portofele digitale se supraveghează și se controlează de către ONPCSB care poate verifica inclusiv dacă persoanele care dețin o funcție de conducere în cadrul acestor entități raportoare, precum și persoanele care sunt beneficiarii reali ai acestor entități sunt persoane potrivite și competente care pot proteja aceste entități împotriva utilizării lor abuzive în scopuri infracționale.

Conform discuțiilor din cadrul Focus Grup-urilor, s-a evidențiat faptul că în România ar putea exista între 5 și 6 operatori de criptomonedă, deși statisticile nu sunt confirmate. Nu a fost exclusă posibilitatea ca acești operatori de criptomonedă să se ocupe de diferite tipuri de VASP-uri. Deși sectorul operatorilor de criptomonedă a explicat modul de aplicare a măsurilor de cunoaștere a clientelei și monitorizarea activității prin blockchain, există provocări legate de identificarea beneficiarilor reali și a clienților PEP. Din cauza supravegherii limitate a sectorului, nu există informații cu privire la caracterul adecvat și eficace al măsurilor de cunoaștere a clientelei aplicate de sector.

Tipologii de spălare de bani și cazuri tipice de spălare de bani referitoare la sector și la produsele / serviciile cu risc ridicat

¹³⁰ OUG nr. 111/2020 a modificat Legea nr. 129/2019

¹³¹ Legea nr. 129/2019

UTILIZAREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMÂNIA DE CĂTRE PERSOANE FIZICE REZIDENTE PENTRU RECICLAREA FONDURILOR PROVENITE DIN FRAUDA INFORMATICĂ ȘI ÎNȘELĂCIUNE	
Descriere	Tipologia se caracterizează prin prezența unui grup de persoane fizice rezidente implicate în infracțiuni de înșelăciune informatică, care comercializau, către persoane fizice nerezidente, prin Internet bunuri foarte ieftine care nu existau fizic. Sumele de bani încasate erau convertite în monedă electronică, iar la răscumpărarea monedelor virtuale, banii erau transferați în conturile persoanelor fizice rezidente sub forma recuperării investițiilor, de unde erau retrași în numerar.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Profilul persoanelor fizice/persoanelor juridice implicate în tranzacții: persoane fizice rezidente care au făcut obiectul mai multor dosare penale, ca urmare a săvârșirii infracțiunilor de înșelăciune și fraudă informatică. În cazul persoanelor fizice rezidente s-au înregistrat discrepanțe între veniturile declarate organelor fiscale și fondurile rulate prin intermediul conturilor bancare. Una dintre persoanele fizice rezidente deținea calitatea de asociat și administrator la o persoană juridică rezidentă care avea ca obiect de activitate <i>“comeț cu ridicata de componente și echipamente electronice și de telecomunicații”</i> . Persoane juridice rezidente care își desfășoară activitatea în domeniul crypto monedei.
Indicatori (specifici tipologiei)	- neidentificarea beneficiarului real al tranzacțiilor; - efectuarea de tranzacții bancare cu persoane juridice rezidente care operează pe piața de tranzacționare a monedelor virtuale active, speculative, extreme de volatile și riscante; - multiple operațiuni de retragere numerar.
MECANISMUL	• folosirea conturilor unor persoane juridice rezidente, în vederea achiziționării monedelor virtuale cu fonduri provenind din săvârșirea unor infracțiuni; • implicarea unei companii care activează în domeniul criptomonedelor.
INSTRUMENT	• folosirea numerarului; • folosirea conturilor bancare; • folosirea transferurilor externe.

Concluzii:

Factori de atenuare a riscului în sector:

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT de către aceasta categorie de entități raportoare sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic și sesiuni de instruire dedicate acestui sector;

Existența mecanismelor fit&proper –persoanele care dețin o funcție de conducere în cadrul furnizorilor de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și

furnizorilor de portofele digitale, precum și persoanele care sunt beneficiarii reali ai acestor entități trebuie să fie **persoane potrivite și competente care pot proteja aceste entități împotriva utilizării lor abuzive în scopuri infracționale**.

Entitățile din acest sector sunt subiectul unor reglementări relativ noi la nivel național, fapt care implică o serie de provocări în sfera supravegherii și controlului, riscul fiind însă atenuat de prevederile OUG 53/2022 care a instituit obligația entităților din sector de a notifica ONPCSB cu privire la începerea/suspendarea/încetarea activității.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul legat de furnizorii de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare și furnizorii de portofele digitale	Foarte mare	Moderată	Ridicat
Vulnerabilități asociate: Faptul că sunt furnizate prin intermediul internetului. Transparența limitată a tranzacțiilor cu monede virtuale și a identității persoanelor implicate în aceste tranzacții. Elementul transfrontalier -faptul că pot permite interacțiunea cu zone de risc ridicat sau cu clienți de risc ridicat care nu pot fi identificați cu ușurință. Operațiunile volatile și complexe fac criptomonedele atractive pentru spălarea banilor. Schimburile de criptoactive reprezintă o poartă de acces pentru achiziționarea și schimbul de monede fiduciare. Gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT este încă limitat având în vedere numărul redus al rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector.				
Amenințare asociată: Criptoactivele permit infractorilor să transfere rapid fonduri dincolo de frontierele naționale, fără a necesita o relație de afaceri față în față; Criptoactivele sunt adecvate pentru a fi utilizate în infracțiuni informatice și sunt folosite în mod regulat de infractorii cibernetici pentru a deține și a transfera fonduri.				
Descrierea evenimentului: Achiziționarea de criptomonedă cu bani obținuți din activități infracționale. Bancomatele pentru criptoactive ar putea fi utilizate în mod abuziv de către cei care spală bani, oferind un alt punct de acces pentru ca infractori să intre pe piața criptoactivelor cu scopul de a spăla fonduri. Anonimizarea destinatarilor tranzacțiilor prin achiziționarea de monedă virtuală și transferarea banilor prin mai multe conturi anonimizate				

Descrierea riscului:
Risc ridicat
Probabilitate foarte mare
Consecințe moderate

4.7.12 Agenții și dezvoltatorii imobiliari

Descriere generală

Contribuția tranzacțiilor imobiliare la formarea PIB-ului este de 8% (reprezentând 84.721 milioane lei), conform datelor statistice primite de ONPCSB.

Luând în considerare domeniul principal de activitate declarat, la ONRC sunt înregistrate **10.666 de agenții imobiliare** – 9.102 persoane juridice și 1.564 de persoane fizice autorizate. Datele și informațiile au fost furnizate de ONRC numai pentru entitățile active pentru perioada 31.12.2020 – 20.01.2021 și au o marjă de eroare de 5%.

Persoanele juridice care au declarat la data de 31.12.2019, venituri din codul CAEN 4110 (dezvoltare imobiliară) sunt în număr de **6.010 de dezvoltatori imobiliari**, conform datelor primite de la Ministerul Finantelor.

În România agențiile imobiliare și dezvoltatorii imobiliari nu au reglementări specifice. Se pot constitui atât ca persoană fizică, precum și ca persoană fizică autorizată sau societate comercială în baza legii societăților¹³². De asemenea, activități specifice agenților imobiliari pot fi desfășurate și de orice alte profesii liberale, de exemplu avocați / firmele de avocatură.

Legislația specifică¹³³ constituirii societăților prevede faptul că nu pot fi fondatori ai societăților persoanele care, potrivit legii, sunt incapabile ori cărora li s-a interzis prin hotărâre judecătorească definitivă dreptul de a exercita calitatea de fondator ca pedeapsă complementară a condamnării pentru infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, infracțiuni de corupție, delapidare, infracțiuni de fals în înscrisuri, evaziune fiscală, infracțiuni prevăzute de Legea nr. 129/2019 sau pentru infracțiunile prevăzute de legea societăților.

Modul de aplicare a prevederilor legii¹³⁴ de către agenții și dezvoltatorii imobiliari se supraveghează și se controlează de către ONPCSB.

În aprilie 2022, România a adoptat o nouă dispoziție legislativă (OUG nr. 53/21.04.2022¹³⁵) care stabilește obligația agențiilor imobiliare și a dezvoltatorilor imobiliari (astfel cum sunt definiți în Legea nr. 129/2019) de a notifica imediat ONPCSB cu privire la începerea/suspendarea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019.

¹³² Legea nr. 31/1990 privind societatile

¹³³ Articolul 6 alineatul (2) din Legea nr. 31/1990 privind societățile

¹³⁴ Legea nr. 129/2019

¹³⁵ OUG nr. 53/21.04. e

Agențiile imobiliare facilitează cumpărarea și vânzarea de proprietăți și, prin urmare, serviciile agențiilor imobiliare prezintă un risc de spălare a banilor. Relațiile lor atât cu cumpărătorii, cât și cu vânzătorii de proprietăți pot oferi informații cruciale pentru a identifica tranzacțiile suspecte. Agentul imobiliar este un angajat al unei agenții imobiliare plătit de regulă la comision și care are ca activitate intermedierea vânzării/ cumpărării de imobile, precum și intermedierea închirierilor de imobile.

În România nu este obligatoriu ca vânzarea/cumpărarea de proprietăți să se realizeze prin intermediul unei agenții imobiliare, dar este obligatorie autentificarea contractului de vânzare / cumpărare de către un notar public.

Dezvoltatorii imobiliari realizează dezvoltarea proiectelor de construcții, pentru clădiri rezidențiale și nerezidențiale, prin reunirea mijloacelor financiare, tehnice și fizice pentru realizarea proiectelor de construcții în vederea vânzării ulterioare (această activitate nu include construcția de clădiri, activități de arhitectură și management și servicii de management a proiectelor privind construcția de clădiri). Concret dezvoltatorul imobiliar este cel care are bani și îi investește în construirea unui ansamblu rezidențial/clădire de birouri/spațiu comercial/etc. prin intermediul unei persoane juridice, pe care ulterior îl vinde sau închiriază.

Registrul cadastral și cartea funciară formează un sistem unitar și obligatoriu de evidență tehnică, economică și juridică de importanță națională, a tuturor imobilelor din întreaga țară.

Registrul cadastral realizează identificarea, măsurarea, descrierea și înregistrarea imobilelor în documentele cadastrale și reprezentarea acestora pe hărți și planuri cadastrale iar cartea funciară cuprinde descrierea imobilelor și înscrierile referitoare la drepturile reale imobiliare, la drepturile personale, la actele, faptele sau la raporturile juridice care au legătură cu imobilele.

Analiza cazurilor a evidențiat prezența a 66 de cazuri în care a fost folosită piața imobiliară în vederea reciclării sumelor de bani provenite din săvârșirea de infracțiuni. Principalele infracțiuni predicat au fost înșelăciunea, evaziunea fiscală și corupția. Încasările externe reprezintă principala metodă de introducere a banilor proveniți din infracțiunile predicat, în sistemul bancar, iar principalele metode de externalizare a sumelor de bani reciclate au fost transferurile externe și retragerile de numerar.

Analiza a evidențiat cazuri specifice privind modul de operare al GCO din România pe piața imobiliară, cum ar fi: diverse manevre care implică supraevaluarea valorii de piață a bunurilor imobiliare obținute în mod fraudulos și care ajung în final, sub diferite forme (ex.: aport la capital) în patrimoniul firmelor deținute sau controlate prin interpuși de către membrii grupărilor în cauză, ipotecarea acestora (cu complicitatea unor evaluatori autorizați/ funcționari bancari) în vederea obținerii de împrumuturi bancare ce pot ajunge la milioane de euro, creditele angajate fiind returnate din sume de proveniență ilicită introduse în circuitul economic cu titlu de finanțare/ asociat.

Grupările de crimă organizată investesc direct, prin creditarea firmelor controlate cu obiect de activitate construcție de ansambluri rezidențiale, sau prin achiziționarea acestora (direct sau prin interpuși) la prețuri mult sub nivelul pieței (cel mai adesea prin manopere frauduloase cu sprijinul cointerestat al unor funcționari din cadrul administrațiilor locale, executori judecătorești, notari publici, funcționari bancari). Ulterior recurg la tranzacționarea succesivă a imobilelor cu creșterea valorii, pentru a justifica obținerea unor sume mari de bani de către persoanele interpușe în circuitul fictiv și, eventual, valorificarea finală pe piața imobiliară. În privința tranzacțiilor cu drepturi litigioase, grupurile de crimă organizată le achiziționează inițial la valori modice, iar ulterior le recomercializează succesiv cu creșterea valorii, achitând cu fonduri de proveniență ilicită. Printre exemplele de investigații efectuate de autoritățile de aplicare a legii se numără: bani obținuți din mita luată în calitate de funcționar public, care sunt apoi reinvestiți în imobiliare; fraudarea achizițiilor publice prin supraevaluare și apoi investirea banilor obținuți în imobiliare; obținere fonduri ilicite (mită și abuz în serviciu la supraevaluarea unor contracte), transferuri repetate de sume de bani ilicite (mită, supraevaluare contracte) prin conturile unor societăți de tip off-shore, retrageri numerar și investiții în activități comerciale/imobiliare ale unor persoane de încredere.

Printre exemplele de cercetări ale autorităților de aplicare a legii (în cazuri de evaziune fiscală și delapidare) care implică bunuri imobile se numără următoarele spețe:

- inculpați care au folosit o parte însemnată din sumele obținute în urma activităților evazioniste, derulate prin intermediul mai multor persoane juridice care desfășurau comerț on-line cu produse de larg consum, pentru achiziționarea unor imobile. În scopul disimulării adevăratei naturi a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, dar și pentru a preîntâmpina riscul instituirii măsurilor asigurătorii, imobilele au fost achiziționate pe numele unor persoane interpușe, resursele financiare necesare fiind puse la dispoziție de către inculpați;
- investiții imobiliare prin terțe persoane și nedeclararea actelor notariale de achiziții imobile, urmată în timp de tranzacționarea repetată prin persoane interpușe.

Modul de operare (menționat în chestionare) include: retrageri masive de numerar din conturile unor societăți pe baza documentelor contabile justificative întocmite în fals, urmate de investiții în proprietăți imobiliare achitate cu numerar, pe numele membrilor de familie ai administratorului; rambursări ilegale de TVA, urmate de investirea ulterioară a banilor obținuți ilegal în bunuri imobile.

Alte tipologii includ: membrii grupului infracțional au acționat pentru a identifica persoanele care doreau să li se reconstituie dreptul de proprietate imobiliară sau pentru a identifica imobile nerevendicate sau bunuri care nu au făcut obiectul reconstituirii drepturilor de proprietate. Ulterior, prin falsificarea unor înscrisuri/acte de proprietate și prin obținerea unor declarații mincinoase, de la persoane cointerestate material, aceștia au obținut hotărâri judecătorești definitive prin care li se recunoștea/acorda dreptul de proprietate asupra unor imobile.

Din cazuistica și analizele efectuate de organele de aplicare a legii, au fost prezentate diverse cazuri în care banii obținuți din infracțiuni de corupție și alte infracțiuni asimilate

(abuz în serviciu, înșelăciune, evaziune fiscală sau fonduri ilicite obținute în străinătate prin înșelăciune, proxenetism, trafic de persoane) au fost spălați prin investiții imobiliare.

De asemenea, organele de aplicare a legii au indicat ca surse de fonduri ilicite spălate prin sectorul imobiliar:

- Industria construcțiilor (de la proiecte mari de infrastructură până la dezvoltatori imobiliari – prin evaziune fiscală, contrabandă), fondurile fiind spălate prin intermediul sistemului bancar cu documente false care atestă operațiuni fictive etc. și integrate prin investiții imobiliare;
- Banii proveniți din economia subterană (contrabandă, evaziune fiscală, trafic de persoane, proxenetism/prostituție) sunt plasați în sectorul financiar bancar și apoi integrați în sectorul imobiliar;
- Fonduri externe/interne provenite din înlesnirea practicării prostituției sunt transferate prin operațiuni succesive (transferuri succesive prin mai multe conturi bancare sau prin intermediul serviciilor de transfer de bani, reglementate sau nu) și sunt investite ulterior în sectorul imobiliar;
- Venituri provenite din săvârșirea de infracțiuni transferate rudelor și persoanelor apropiate și retrase ulterior în numerar și investite în bunuri imobile și mobile;
- Situații în care bunurile imobile au fost achiziționate de societăți nerezidente cu fonduri provenite din săvârșirea de infracțiuni pentru ca bunurile să fie cedate membrilor grupului infracțional organizat prin încheierea unor contracte de comodat;
- Delapidare, produsele infracțiunii fiind transferate de membrii grupului infracțional organizat către societăți nerezidente care au achiziționat bunuri imobile (clădiri de birouri) și le-au închiriat, astfel încât produsul infracțional investit a generat venituri viitoare din chirii prin intermediul societății nerezidente pentru membrii grupului infracțional organizat;
- Sume de bani obținute din comiterea unor infracțiuni economice, sunt investite în străinătate (Spania, Marea Britanie) în achiziții de bunuri imobiliare (case de locuit, pensiuni, hoteluri), bunurile imobiliare fiind folosite de către grupările de crimă organizată, iar sumele de bani fiind reinvestite în țară.

În general, din activitățile de supraveghere și control, s-a constatat că agențiile imobiliare au multe deficiențe în ceea ce privește aplicarea măsurilor privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, limitând măsurile de atenuare a riscului de spălare a banilor în acest sector. Principalele provocări comune identificate sunt lipsa unor politici, controale și proceduri personalizate, aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei circumstanțiată pe bază de risc și evaluarea adecvată a riscurilor pentru clienții fiecărei entități.

Concluzii – Agenții și dezvoltatorii imobiliari, în perioada analizată în prezentul raport, nu figurează cu RTS-uri transmise către ONPCSB, ceea ce înfirmă o bună cunoaștere a legislației în acest domeniu. Instituțiile financiare au transmis RTS-uri care au stat la baza analizelor efectuate de ONPCSB, oferind o imagine de ansamblu asupra sectorului.

Din chestionarele prelucrată reieșit că majoritatea entităților care au făcut parte din eșantionul analizat au cunoștințe generale evazive în domeniul combaterii spălării

banilor și a finanțării terorismului și nu cunosc aprofundat legislația aplicabilă în acest domeniu.

Riscuri generale la nivel de sector

Sectorul imobiliar se confruntă cu un risc ridicat de spălare a banilor, deoarece achizițiile de bunuri imobile rămân o metodă atractivă de spălare a fondurilor ilicite din cauza sumelor mari care pot fi transferate sau investite în acest sector și a nivelurilor scăzute de transparență a proprietății sau a sursei fondurilor.

De asemenea, achizițiile efectuate de persoane juridice cu structuri complexe sau opace în zonele off-shore pentru a ascunde dreptul de proprietate, ceea ce face neclare adevăratul scop și originea tranzacțiilor financiare implicate, prezintă cel mai ridicat nivel de risc, din cauza dificultăților de stabilirea a beneficiarilor finali.

Proprietățile pot fi achiziționate prin intermediul mai multor intermediari. Pe lângă cei care fac obiectul supravegherii AML/CFT, pot exista persoane responsabile cu vânzarea proprietăților care nu fac obiectul acestor reguli, cum ar fi constructorii de case, care pot vinde proprietăți direct clientului. Acest lucru oferă oportunități pentru achiziționarea de proprietăți fără nicio verificare a cumpărătorilor sau a sursei de fonduri a acestora. Având în vedere valorile ridicate pe care le implică o investiție imobiliară, domeniul este preferat, ceea ce facilitează spălarea unor sume mari de bani. Modul de operare este relativ simplu, prin tranzacții imobiliare, dezvoltare imobiliară sau obținerea de drepturi litigioase.

Natura tranzacțiilor de pe piața imobiliară, care implică diverși profesioniști reglementați, poate influența agenția imobiliară să se bazeze pe alte persoane, cum ar fi avocații sau notarii, pentru a aplica măsuri de cunoaștere a clientelei, considerând că riscul sau responsabilitatea revine altor persoane implicate în proces.

Riscurile generale ale produselor/serviciilor oferite în sector

Infractorii cumpără adesea proprietăți ca o investiție pe termen lung și pentru a-și putea folosi fondurile provenite din săvârșirea de infracțiuni. Sumele mari de bani care pot fi transferate într-o singură tranzacție și aprecierea valorii proprietăților, împreună cu stilul de viață de lux, fac ca acestea să fie foarte atractive pentru infractori.

Proprietățile sunt, de asemenea, cumpărate și vândute ca metodă de stratificare a fondurilor provenite din săvârșirea de infracțiuni. Infractorii pot să anuleze tranzacțiile, să manipuleze valorile și să revină la cumpărare și revânzare în intervale de timp scurte. În timp ce viteza mișcării fondurilor implicate în achiziționarea de proprietăți este lentă în comparație cu alte metode, sumele mari de bani care pot fi implicate și accesibilitatea sectorului fac din vânzarea/cumpărarea de proprietăți o metodă atractivă de spălare a banilor.

Vânzarea/cumpărarea de proprietăți poate facilita spălarea banilor datorită valorii ridicate și capacității sale de a ascunde sume mari de bani ca tranzacții comerciale legitime.

Activitățile de închiriere intră sub incidența legii¹³⁶ numai în ceea ce privește tranzacțiile pentru care valoarea chiriei lunare reprezintă echivalentul în lei a 10.000 Euro sau mai mult. Terenurile și proprietățile închiriate care depășesc acest prag sunt considerate atractive pentru spălarea de fonduri ilicite din cauza valorii lor ridicate. Cu toate acestea, spălarea banilor poate fi facilitată și la proprietăți cu chirie mai mică. Persoanele care spală bani ar putea utiliza sume mici de bani pentru a-și disimula prezența în acest sector. Luând în considerare acest lucru, înțelegerea riscurilor din acest sector este încă limitată.

Volumul fondurilor care pot fi spălate prin proprietăți închiriate variază foarte mult în funcție de locație și de tipul de proprietate. Astfel, sume semnificative de bani pot fi transferate în mod regulat (de obicei lunar).

Vulnerabilitatea generală a sectorului față de riscul de spălare de bani și față de produsele specifice

Agenții imobiliari sunt de obicei implicați într-o relație de afaceri cu alți profesioniști (ca notari, avocați etc.), ceea ce îngreunează monitorizarea eficace a relației de afaceri (sectoarele se bazează unul pe celălalt pentru a face verificări) și, prin urmare, crește expunerea la risc. Activitățile imobiliare se pot baza pe fluxuri financiare din afara UE și pe clienți cu grad ridicat de risc, cum ar fi persoanele expuse public.

Bunurile provenite din săvârșirea de infracțiuni sunt, în general, deținute în *numerar* (situație întâlnită adesea în anchetele autorităților de aplicare a legii), adesea investite în proprietăți imobiliare (construirea de complexe rezidențiale sau hoteluri, terenuri, locuințe, case de vacanță, spații de birouri), pe numele altor persoane ori în afaceri private (în domeniul prestărilor de servicii).

Raportarea tranzacțiilor suspecte este neuniformă și este relativ satisfăcătoare numai atunci când este realizată de entități obligate, altele decât agenții imobiliari – de exemplu, băncile (agenții imobiliari par să considere că, întrucât nu sunt implicați în transferul de fonduri, nu sunt responsabili de raportarea tranzacțiilor suspecte). Verificările sunt dificil de efectuat, deoarece acesta este un domeniu nereglementat.

Alte vulnerabilități specifice: lipsa RTS-urilor transmise către ONPCSB; deficiențe privind instruirea personalului la nivelul entităților raportoare, ceea ce conduce la o aplicare incoerentă a politicilor de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului în domeniu.

Sectorul imobiliar poate fi utilizat de GCO pentru a spăla bani obținuți prin activități ilegale, în România, în special ca urmare a evaziunii fiscale.

Concluzii:

¹³⁶ Legea nr. 129/2019

Agențiile imobiliare au legături cu alți profesioniști (avocați, notari, contabili etc.).

Un factor de atenuare a riscurilor specifice sectorului imobiliar este faptul că valoarea sumelor implicate în tranzacțiile imobiliare derulate în România nu este la fel de ridicată ca cea a tranzacțiilor derulate în alte țări mai dezvoltate din UE, datorită nivelului mai scăzut al veniturilor populației.

Gradul de conștientizare a riscurilor de spălare de bani sau de finanțare a terorismului în sector variază în funcție de dimensiunea entității. Astfel, entitățile mai mari sunt mai conștiente de riscurile menționate mai sus, comparativ cu micii operatori care nu sunt conștienți de expunerea la riscuri de spălarea banilor și finanțarea terorismului.

În cadrul activităților de supraveghere a sectorului, au fost identificate neconformări la prevederile legale, cu accent pe următoarele aspecte: lipsa unor politici, controale și proceduri personalizate, aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei circumstanțiată pe bază de risc și evaluarea adecvată a riscurilor pentru clienții fiecărei entități.

Investițiile în sectorul imobiliar pot fi deseori utilizate de infractori sau de interpușii acestora în cadrul schemelor de spălare de bani.

Având în vedere numărul mare de entități care acționează în acest sector, este necesar un cadru juridic specific, pentru a preveni utilizarea abuzivă a sectorului de către spălătorii de bani.

Factori de atenuare a riscului în sector:

Pentru acest sector, legislația existentă conține prevederi referitoare la combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului și instituie obligația entităților raportoare din sector de a notifica ONPCSB cu privire la începerea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019.

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT de către această categorie de entități raportoare sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic și sesiuni de instruire dedicate acestui sector.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul legat de agenții imobiliari	Medie	Majoră	Ridicat
Vulnerabilități asociate: În România agențiile imobiliare nu au reglementări specifice și nu sunt coordonate de un organism de autoreglementare. Gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector; Organele de aplicare a legii, au identificat cazuri în care banii obținuți din infracțiuni au fost spălați prin investiții imobiliare.				

Identificarea, în cadrul activităților de supraveghere a sectorului, a unor neconformări la prevederile legale

Amenințare asociată:

Sumele mari de bani care pot fi transferate într-o singură tranzacție.

Posibilitatea de a anula tranzacțiile, de a manipula valorile și de a reveni la cumpărare și revânzare în intervale de timp scurte.

Descrierea evenimentului:

Infractorii cumpără adesea proprietăți ca o investiție pe termen lung și pentru a-și putea folosi fondurile provenite din săvârșirea de infracțiuni.

Prezintă un ridicat nivel de risc achizițiile imobiliare efectuate de persoane juridice cu structuri complexe sau opace din zonele off-shore, întrucât astfel de operațiuni pot viza ascunderea adevăratului proprietar al bunurilor, devenind neclare atât scopul real al investiției cât și originea sumelor implicate în tranzacțiile financiare.

Descrierea riscului:

Risc ridicat

Probabilitate medie

Consecințe majore

4.7.13 Persoane care comercializează opere de artă sau care acționează ca intermediari în comerțul cu opere de artă și persoane care depozitează sau comercializează opere de artă sau care acționează ca intermediari în comerțul cu opere de artă, inclusiv atunci când această activitate este desfășurată de galerii de artă și case de licitații sau în zone libere, dacă valoarea tranzacției sau a unei serii de tranzacții conexe reprezintă echivalentul în lei a cel puțin 10,000 EUR

Descriere generală

Cadrul de supraveghere general

În conformitate cu dispozițiile legale, persoanele care comercializează opere de artă sau care acționează ca intermediari în comerțul cu opere de artă și persoanele care depozitează sau comercializează opere de artă sau care acționează ca intermediari în comerțul cu opere de artă, inclusiv atunci când această activitate este desfășurată de galerii de artă și case de licitații sau în zone libere, sunt considerate entități raportoare dacă valoarea tranzacției sau a unei serii de tranzacții conexe reprezintă echivalentul în lei a cel puțin 10.000 EUR.

Această categorie de activități se poate derula atât de persoana fizice, precum și de persoane fizice autorizate sau societăți comerciale în baza legii societăților¹³⁷.

¹³⁷ Legea nr. 31/1990 privind societățile

Conform prevederilor Legii 31/1990 a societăților¹³⁸, nu pot fi fondatori persoanele care, potrivit legii, sunt incapabile ori care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, uz de fals, înșelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, pentru infracțiunile prevăzute de Legea pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, cu modificările și completările ulterioare, pentru infracțiunile privind procedura insolvenței.

Pentru această categorie de entități raportoare, în România nu există un organism de autoreglementare, aplicarea prevederilor legii 129/2019 este supravegheată și controlată de ONPCSB ca parte a atribuțiilor sale.

Conform legislației române¹³⁹, operele de artă reprezintă:

1. tablouri, colaje și plachete decorative similare, picturi și desene, executate integral de mână, altele decât planurile și desenele de arhitectură, de inginerie și alte planuri și desene industriale, comerciale, topografice sau similare, originale, executate manual, texte manuscrise, reproduceri fotografice pe hârtie sensibilizată și copii carbon obținute de pe planurile, desenele sau textele enumerate mai sus și articolele industriale decorate manual;
2. gravuri, stampe și litografii, originale vechi sau moderne, care au fost trase direct în alb-negru sau color, ale uneia sau mai multor plăci/planșe executate în întregime manual de către artist, indiferent de proces sau de materialul folosit de acesta, fără a include procese mecanice sau fotomecanice;
3. producții originale de artă statuară sau de sculptură, în orice material, numai dacă sunt executate în întregime de către artist; copiile executate de către un alt artist decât autorul originalului;
4. tapiserii executate manual după modele originale asigurate de artist, cu condiția să existe cel mult 8 copii din fiecare;
5. piese individuale de ceramică executate integral de către artist și semnate de acesta;
6. emailuri pe cupru, executate integral manual, în cel mult 8 copii numerotate care poartă semnătura artistului sau denumirea/numele atelierului, cu excepția bijuteriilor din aur sau argint;
7. fotografiile executate de către artist, scoase pe suport hârtie doar de el sau sub supravegherea sa, semnate, numerotate și limitate la 30 de copii, incluzându-se toate dimensiunile și monturile.

Vânzarea publică a operelor de artă¹⁴⁰ (bunurilor culturale mobile) aflate în proprietate privată, ori intermedierea vânzării, se efectuează numai prin operatori economici autorizați, cu respectarea prevederilor Legii nr. 182/ 2000 privind protejarea patrimoniului cultural mobil, cu modificările și completările ulterioare. Operatorii economici sunt autorizați de către Ministerul Culturii, cu avizul Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, cu respectarea normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile.

¹³⁸ art. 6 al (2) din Legea 31/1990

¹³⁹ Articolul 312 alineatul (1) litera (a) – Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal

¹⁴⁰ bunuri aparținând patrimoniului cultural național

Operatorii economici autorizați să comercializeze bunuri culturale mobile aparținând patrimoniului cultural național sunt obligați să dețină un registru în care sunt menționate corect și complet numele și adresa ofertantului, descrierea și prețul fiecărui bun. Informațiile conținute în registru sunt confidențiale.

Operatorii economici autorizați să comercializeze bunuri culturale mobile sunt obligați să notifice în scris, în termen de 5 zile de la data ofertei, serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii cu privire la existența bunurilor susceptibile de a fi clasificate.

Persoanele fizice sau juridice de drept privat, proprietare ale bunurilor culturale mobile clasate, au obligația de a anunța în scris serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii în termen de 15 zile de la data transferării unui astfel de bun în proprietatea altei persoane, precum și de la data instituirii unui drept real asupra unui astfel de bun.

În cazul pierderii sau al furtului bunurilor culturale mobile clasate, proprietarii, titularii altor drepturi reale, titularii dreptului de administrare, precum și deținătorii cu orice titlu ai acestor bunuri au obligația de a anunța, în scris, în termen de 24 de ore de la constatare, organul de poliție din raza teritorială.

Dacă în cadrul unei urmăriri penale, efectuate în condițiile legii, sunt descoperite indicii că un bun cultural, care se găsește pe teritoriul statului român, a părăsit ilegal teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție notifică statului interesat, în condițiile Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Analiza realizată în cadrul Raportului a arătat că din acest sector de activitate nu au fost transmise RTS-uri către ONPCSB.

În perioada analizată, sectorul obiectelor de artă/bunurilor culturale este prezent și figurează în două condamnări, furtul fiind infracțiunea predicat. În cursul procesului de spălare a fost utilizat numerarul (depozite de numerar/remitere de numerar), iar veniturile provenite din săvârșirea de infracțiuni au fost investite în proprietăți (achiziționarea de proprietăți).

Autoritățile de aplicare a legii au investigat o serie de cazuri care au implicat utilizarea operelor de artă: Astfel, bunuri din patrimoniul cultural național provenite din furt au fost achiziționate cu numerar, fiind ulterior introduse în circuitul legal prin intermediul unei societăți din Marea Britanie, o parte a bunurilor fiind vândute în SUA. Bunurile au fost scoase ilegal din țară, au fost vândute pe piața legală de antichități, prin folosirea de acte de proveniență false, prin intermediul unei societăți din Marea Britanie deținută de autorul infracțiunii de spălare de bani. Banii obținuți din vânzarea bunurilor au fost reinvestiți prin achiziționarea de alte asemenea bunuri și folosiți pentru nevoile proprii.

De asemenea, autoritățile au indicat cazuri în care fonduri ilicite rezultate din săvârșirea de infracțiuni în diverse sectoare, au fost supuse procesului de spălare prin intermediul sistemului bancar, folosind acte false ce atestă operațiuni fictive, fondurile fiind ulterior integrate în economia reală prin investiții în opere de artă și în bunuri de lux.

În aprilie 2022, România a adoptat o nouă dispoziție legislativă (OUG nr. 53/21.04.2022¹⁴¹) care stabilește obligația persoanelor care comercializează/depozitează sau care acționează ca intermediari în comerțul cu opere de artă, inclusiv atunci când această activitate este desfășurată de galerii de artă și case de licitații sau în zone libere, dacă valoarea tranzacției sau a unei serii de tranzacții conexe reprezintă echivalentul în lei a cel puțin 10.000 EUR, de a notifica imediat ONPCSB cu privire la începerea/suspendarea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019.

Piața românească de artă a înregistrat în 2021 un trend ascendent, constatându-se că pe lângă mixul de opere de artă și obiecte de colecție tranzacționate, a evoluat și profilul colecționarului, lucrările de artă fiind plătite inclusiv în criptomonede, iar online-ul a devenit noua modalitate pentru achiziția artei. Cele mai importante 10 tranzacții prin licitație din 2021 însumează un total de 1,23 milioane de euro, față de totalul de 1,16 milioane de euro din 2020, respectiv o creștere a valorii medii a unei tranzacții importante cu 6% față de 2020¹⁴².

Concluzii

Din chestionarele prelucrate, în conformitate cu metodologia NRA, a reieșit că entitățile care au făcut parte din eșantionul analizat demonstrează că majoritatea acestora au cunoștințe generale nestructurate în domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului și nu au o cunoaștere aprofundată a legislației aplicabile în acest domeniu.

Riscuri generale ale sectorului

Pentru comerțul cu obiecte de artă pot fi identificate următoarele scenarii de risc:

Infractorii pot obține venituri din vânzarea obiectelor de artă, artefactelor și antichităților furate. Traficul de bunuri culturale se numără printre cele mai mari categorii de comerț infracțional, estimat a fi a treia sau a patra ca mărime. Cu toate acestea, nu există instrumente de măsurare a comerțului legal sau date privind amploarea comerțului ilicit (caracteristica specifică a acestui comerț ilicit fiind faptul că se îmbină cu cel legal). Astfel, se poate spune că nu există aproape niciun fel de date sau instrumente pentru cuantificarea comerțului ilicit. Potrivit analizelor efectuate de autorități, piața neagră a operelor de artă devine la fel de profitabilă ca cea a drogurilor, a armelor și a mărfurilor contrafăcute.

Valoarea traficului ilegal de antichități este, de asemenea, dificil de evaluat din cauza naturii sale ascunse și continue. Se estimează că numai 30-40 % din tranzacțiile cu antichități au loc prin intermediul caselor de licitație, unde piesele sunt publicate în cataloage. Diferența se comercializează prin tranzacții private (adesea nemonitorizate și neînregistrate).

¹⁴¹ OUG nr. 53/21.04.2022 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019

¹⁴² [Raportul_pietei_romanesti_de_arta_2021.pdf](#)

Arta este comparabilă cu o marfă și, ca atare, poate fi utilizată în spălarea banilor bazată pe comerț pentru a transfera bunuri de valoare peste graniță. În acest mod, veniturile provenite din săvârșirea de infracțiuni pot fi relocate sau transferate fără a utiliza o bancă pentru a transfera, pur și simplu, fonduri despre care infractorii știu că sunt monitorizate pentru activități suspecte.

Pandemia de COVID-19 a adus un element nou în comerțul cu obiecte de artă, răspunsul fiind mutarea operațiunilor în mediul online. Utilizarea tot mai frecventă a platformelor de vânzare digitalizate a deschis vânzările de artă unui număr mai mare de potențiali cumpărători din întreaga lume. Astfel, efectul pandemiei de COVID-19 a condus la un risc crescut de abuz asupra pieței de artă, cu o utilizare sporită a platformelor online, infractorii profitând de oportunitatea de a exploata acest tip de afaceri.

În ceea ce privește comerțul cu opere de artă, pot fi identificate următoarele amenințări:

Legăturile dintre comerțul cu opere de artă/antichități și traficul de droguri, animale sălbatice și arme, spălarea de bani și evaziunea fiscală, au fost raportate pe scară largă, plasând comerțul cu antichități la nivelul crimei organizate transnaționale grave.

Concluzii:

Evaluarea amenințării de spălare a banilor pe care o reprezintă traficul de obiecte de artă/artefacte și antichități furate arată că acest scenariu de risc poate fi de interes pentru grupările de crimă organizată, deoarece aceste „produse” pot fi convertite în numerar pentru a spăla veniturile din infracțiuni sau pentru a evita plata taxelor. Oamenii legii consideră că acest tip de trafic are loc mai ales în zonele libere și că acest lucru îngreunează măsurarea amplitudinii fenomenului.

În plus, zonele libere oferă o serie de avantaje din punct de vedere vamal și fiscal, ceea ce le face mai susceptibile de a fi expuse la infracțiuni sau abuzuri. Mărfurile din zonele libere sunt supuse taxelor vamale ale UE și impozitelor indirecte numai dacă sunt introduse efectiv fizic pe teritoriul UE.

În ceea ce privește impozitarea directă, lipsa de transparență cu privire la ce bunuri sunt deținute în porturile libere și cine deține bunurile, poate spori probabilitatea evaziunii fiscale.

Concluzie: Acest scenariu de risc poate fi un instrument atractiv pentru GCO pentru a converti veniturile din infracțiune în numerar curat. Cu toate acestea, necesită un nivel ridicat de experiență și nu reprezintă o activitate sigură pentru acestea. Prin urmare, nivelul amenințării spălării banilor legate de traficul de obiecte de artă, artefacte și antichități este considerat mediu.

În privința comerțului cu opere de artă se pot identifica următoarele vulnerabilități:

Evaluarea vulnerabilității la spălarea banilor pe care o reprezintă traficul de obiecte de artă, artefacte și antichități furate arată că acest risc este în prezent doar în curs de dezvoltare, dar poate crește pe termen scurt.

În sector, sunt preferate tranzacțiile în numerar (uneori sume mari), dar tranzacțiile online sunt, de asemenea, larg răspândite, fără ca instituția financiară să aibă posibilitatea de a identifica adevăratul proprietar/cumpărător al artefactelor. Nu există o monitorizare specifică a tranzacțiilor.

Autoritățile vamale întâmpină dificultăți în detectarea originii ilicite a artefactelor culturale.

Tipologii de spălare a banilor și cazuri tipice de spălare a banilor referitoare la sector și la produsele / serviciile cu risc ridicat

UTILIZAREA CONTURILOR DEȚINUTE ÎN ROMÂNIA DE CĂTRE O PERSOANĂ FIZICĂ REZIDENTĂ PENTRU RECICLAREA, PRIN ACHIZIȚIONAREA DE OPERE DE ARTĂ, A SUMELOR PROVENITE DIN COMITEREA INFRAȚIUNII DE MANIPULARE A PIEȚEI DE CAPITAL	
Descriere	Tipologia este caracterizată de prezența unei persoane fizice rezidente care încasează sume mari de bani de la o persoană fizică nerezidentă sub titlul de „rambursare a împrumutului” (data împrumutului fiind cu 18 ani înainte de rambursarea împrumutului). Persoana fizică rezidentă transferă fondurile primite unei persoane juridice nerezidente dintr-o jurisdicție off-shore, cu justificarea „achiziționare de opere de artă”. Datele obținute din jurisdicția în care locuiește persoana fizică nerezidentă au arătat că aceasta a fost implicată prin intermediul unei persoane juridice nerezidente deținute, în operațiuni de manipulare a pieței de capital și este, de asemenea, înscrisă în registrul activelor de artă cu o opera de artă tranzacționată de persoana fizică rezidentă, ceea ce demonstrează că sumele obținute din infracțiuni au fost reciclate prin achiziționarea, prin interpuși, de opere de artă.
Profilul persoanelor fizice/juridice	Persoană fizică rezidentă, cu venituri declarate modeste, care nu justifică comportamentul economic, persoană fizică nerezidentă cu venituri substanțiale declarate și implicată în infracțiuni de manipulare a pieței de capital. Persoana juridică nerezidentă care este un operator de pe piața obiectelor de artă. Persoanele fizice și juridice nerezidente implicate au utilizat conturi deschise într-o jurisdicție cu un sistem bancar necooperant.
Indicatori (specifici tipologiei)	- încasare externă de mare valoare într-o jurisdicție off-shore; - încasarea cu valoare ridicată după o perioadă lungă de inactivitate a contului;

	- neconcordanță între explicațiile oferite de persoana fizică rezidentă cu privire la sumele încasate și informațiile care rezultă din documentele justificative prezentate; - neconcordanța dintre profilul persoanei fizice rezidente și operațiunile bancare efectuate.
MECANISMUL	• utilizarea conturilor unei persoane fizice pentru reciclarea fondurilor provenite din săvârșirea de infracțiuni prin intermediul comercializării operelor de artă; • utilizarea unui contract de împrumut încheiat cu 18 ani înainte de rambursare.
INSTRUMENT	• utilizarea conturilor bancare; • utilizarea transferurilor externe

Concluzii:

Evaluarea vulnerabilității la spălarea banilor reprezentată de traficul de opere de artă, artefacte și antichități furate arată că piața de opere de artă, artefacte și antichități tinde să favorizeze canalele informale în care nu există securitate sau monitorizare specifică a tranzacțiilor. Presupune plăți în numerar (uneori sume mari) unde identificarea cumpărătorului este aproape imposibilă. Sectorul pare să nu conștientizeze riscul de spălare a banilor, având în vedere lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte transmise de către entitățile din sector.

Ca urmare a noilor prevederi legislative (OUG 53/2022), entitățile din sector vor putea fi mai bine identificate și supravegheate de către ONPCSB, datorită instituirii, pentru acest tip de entități, a obligației de a notifica imediat ONPCSB cu privire la începerea/suspendarea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019, totuși, având în vedere următoarele aspecte:

- Comerțul cu artă este un sector atractiv pentru spălarea banilor, necesitând un nivel ridicat de experiență și o pregătire mai elaborată decât în alte sectoare;
- Comercializarea operelor de artă, a artefactelor și a antichităților se realizează în mare măsură prin tranzacții private;
- Pentru această categorie de entități rapoarte nu există un organism de autoreglementare;
- În urma analizei eșantionului de entități din sector, s-a constatat că majoritatea acestora au cunoștințe generale nestructurate în domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului și nu cunosc aprofundat legislația aplicabilă în acest domeniu, considerăm că sectorul prezintă un risc mediu;
- În perioada 2018-2020, există două condamnări pentru comercializarea de obiecte de artă/bunuri culturale, iar pentru a ascunde produsul infracțiunii s-au utilizat numerarul și sectorul imobiliar.

prin urmare, nivelul de vulnerabilitate la spălarea banilor generat de achiziționarea de opere de artă, artefacte și antichități este considerat mediu.

Factori de atenuare a riscului în sector:

Pentru acest sector, legislația existentă conține prevederi referitoare la combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului și a instituit obligația entităților raportoare din sector de a notifica ONPCSB cu privire la începerea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019.

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT de către aceasta categorie de entități raportoare sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic și sesiuni de instruire dedicate acestui sector.

Nr.	Element Persoane care comercializează opere de artă	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul legat de Persoane care comercializează opere de artă	Medie	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: Inexistența unui organism de autoreglementare; Gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector; Autoritățile de aplicare a legii au investigat o serie de cazuri care au implicat utilizarea operelor de artă; Piața neagră a comerțului cu artă este foarte atractivă pentru persoanele care dispun de fonduri ilicite și spală bani; În sector sunt utilizate plăți în numerar (uneori cu sume mari), în aceste condiții identificarea cumpărătorului fiind aproape imposibilă; Utilizarea din ce în ce mai frecventă a platformelor de vânzare digitalizate a oferit oportunități unui număr tot mai mare de potențiali cumpărători de obiecte de artă din întreaga lume.				
Amenințare asociată: Autoritățile vamale întâmpină dificultăți în detectarea originii ilicite a artefactelor culturale.				
Descrierea evenimentului: Bunurile de patrimoniu cultural național provenite din furt au fost achiziționate cu numerar și apoi introduse în circuitul legal prin intermediul unei persoane juridice nerezidente; bunurile au fost scoase ilegal din țară după care au fost vândute prin folosirea de acte de proveniență false; spălarea banilor obținuți din aceste activități				

infracționale s-a finalizat prin reinvestire, respectiv prin achiziționarea unor alte asemenea bunuri sau a unor bunuri/servicii destinate uzului personal al făptuitorilor;

Descrierea riscului:

Risc mediu

Probabilitate medie

Consecințe moderate

4.7.14. Alte persoane care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au o legătură între ele

Descriere generală

În afara entităților raportoare reglementate, legea nu permite efectuarea de operațiuni cu numerar peste 10.000 lei de către persoane juridice, persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale, liber profesioniști, persoane fizice care desfășoară activități în mod independent, asocieri și alte entități cu sau fără personalitate juridică.

Totodata, legiuitorul a stabilit un prag maxim pentru operațiuni de încasare și plată între persoane fizice, efectuate ca urmare a transferului dreptului de proprietate asupra unor bunuri sau drepturi, a prestării de servicii, precum și cele reprezentând acordarea/restituirea de împrumuturi, se pot efectua în limita unui plafon zilnic de 50.000 lei/tranzacție.¹⁴³

În modulul ONPCSB de analiză a cazurilor, sectorul „*alte persoane care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au o legătură între ele*” nu s-a identificat ca sector distinct.

Riscuri generale la nivel de sector

Deși dispozițiile Legii nr. 70 din 2 aprilie 2015 cu modificările și completările ulterioare prevăd o serie de măsuri pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de încasări și plăți în numerar efectuate de persoane juridice, persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale, liber profesioniști, persoane fizice care desfășoară activități în mod independent, asocieri și alte entități cu sau fără personalitate juridică, observându-se migrarea către o utilizare mai puțin intensivă a numerarului, incidența operațiunilor în numerar rămâne totuși ridicată. Astfel, există încă riscuri în legătură cu faptul că infractorii pot încerca să utilizeze afacerile care presupun utilizarea intensivă a numerarului în încercarea de a deghiza originea ilicită a unor fonduri, de exemplu prin amestecarea lor cu cele având o proveniență licită.

¹⁴³ Art. 10 din Legea nr. 70 din 2 aprilie 2015, cu modificările și completările ulterioare

În aprilie 2022, România a adoptat OUG nr. 53/21.04.2022¹⁴⁴ care stabilește obligația „altor persoane care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au o legătură între ele”, de a notifica imediat ONPCSB cu privire la începerea/suspendarea/încetarea activității care intră sub incidența prevederilor Legii nr. 129/2019.

Factori de atenuare a riscului în sector:

Prevederile Legii nr. 70 din 2 aprilie 2015 pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de încasări și plăți în numerar, conform cărora operațiunile de încasări/plăți în numerar se pot face sub incidența plafoanelor stabilite de acest cadru normativ.

Pentru acest sector, legislația existentă conține prevederi referitoare la combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului și a instituit obligația entităților raportoare din sector de a notifica ONPCSB cu privire la începerea/suspendarea/încetarea activității care intră sub incidența dispozițiilor stabilite prin Legea nr. 129/2019.

Supravegherea și controlul modului de aplicare a legislației în domeniul CSB/CFT de către aceasta categorie de entități raportoare sunt asigurate de către ONPCSB, care organizează periodic și sesiuni de instruire dedicate acestui sector.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul aferent altor persoane care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri	Medie	Moderată	Mediu
Vulnerabilități asociate: În Romania entitățile din cadrul sectorului nu sunt coordonate de un organism de autoreglementare. Gradul de sensibilizare a sectorului cu privire la riscurile de SB/FT pare a fi încă limitat având în vedere lipsa rapoartelor de tranzacții suspecte provenite din acest sector; Infractorii pot încerca uneori să plaseze sume semnificative în numerar prin achiziționarea unor bunuri sau să integreze banii supuși procesului de spălare prin efectuarea unor investiții, apelând la profesioniști care comercializează diverse mărfuri.				
Amenințare asociată: Infractorii pot încerca să utilizeze afacerile care presupun utilizarea intensivă a numerarului în încercarea de a deghiza originea ilicită a unor fonduri, de exemplu prin amestecarea lor cu cele având o proveniență licită.				
Descrierea evenimentului:				

¹⁴⁴ OUG nr. 53/21.04.2022 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019

În etapa de integrare a spălării banilor proveniți din infracțiuni precum evaziunea fiscală, înșelăciune, corupție, ș.a.m.d. sunt deseori efectuate investiții concretizate prin achiziționarea unor bunuri de lux (cum ar fi bijuterii din metale și pietre prețioase, opere de artă, etc)

Descrierea riscului:

Risc mediu

Probabilitate medie

Consecințe moderate

V. RISC TRANSFRONTALIER

5.1 Luând în considerare că România nu este un centru financiar, expunerea la riscul de spălarea de bani este limitată ca urmare a faptului că sumele mari de bani sau cele care provin din străinătate pot fi observate cu ușurință în sistem. Însă există indicii că unele grupuri infracționale din țările vecine investesc în România, în primul rând datorită poziției sale geografice, România se află în pericol de a fi zonă de tranzit pentru traficul de droguri, arme, vehicule furate și persoane.

Principala amenințare din punct de vedere al spălării banilor o reprezintă grupurile infracționale de origine română care acționează pe plan extern (criminalitate informatică, trafic de ființe umane și droguri, furt) și cele care își desfășoară activitatea pe teritoriul național (evaziune fiscală, corupție). În ceea ce privește expunerea sistemului financiar român la riscul de spălare de bani, vulnerabilitatea determinată constă în utilizarea instituțiilor financiare din România de către grupurile infracționale din străinătate pentru tranzitarea sumelor de proveniență ilicită. Aceste operațiuni sunt specifice atât etapei de plasare a sumelor în sistemul financiar de către infractorii naționali, cât și etapei de stratificare (transferarea banilor între conturi pentru a ascunde originea acestora și pentru îngreuna desfășurarea investigațiilor prin implicarea diferitelor jurisdicții). Infracțiunile cu caracter transfrontalier au un trend crescător. Tiparul tranzacțional cel mai des întâlnit este cel în care infracțiunea predicat a fost comisă în străinătate (în special în statele membre ale UE), iar banii au fost transferați în conturi deschise pe teritoriul României și apoi au fost redirecționați, în principal, către conturi deschise la bănci din jurisdicții off-shore sau bănci din zona asiatică. O altă tipologie care s-a remarcat în cazul infracțiunilor cu caracter transnațional este aceea în care transferurile electronice au făcut obiectul unor retrageri de numerar pe teritoriul României. Această tipologie a fost constatată în 13 cazuri. Sectoarele utilizate pentru spălarea banilor în cazurile mai sus menționate au fost comerțul, criptomonedele, serviciile medicale și construcțiile.

În ceea ce privește cooperarea internațională, ONPCSB primește solicitări de informații din partea altor jurisdicții și trimite cereri de informații altor state, pentru a aduna informațiile necesare pentru finalizarea analizelor. Astfel, în 2018, ONPCSB a primit 340 de cereri de informații din partea altor jurisdicții, cele mai frecvente cereri fiind primite din partea Germaniei (33), Regatului Unit și Austriei (28) și Italiei (27). În 2019, numărul total de cereri primite de la alte jurisdicții s-a ridicat la 443, iar cele mai frecvente cereri au fost primite din

partea Italiei (41), Australiei (37), Maltei (36) și Germaniei (24), 390 de cereri de informații transmise de alte jurisdicții au fost primite în 2020, iar cele mai frecvente cereri au provenit din Germania și Malta (57), Italia (27), Australia (24) și Luxemburg (23).

În 2018, ONPCSB a transmis 349 cereri de informații, principalele țări beneficiare ale acestor cereri au fost: Italia (41), Cipru și SUA (21), Elveția (19) și Regatul Unit (18). În 2019, principalele state cărora ONPCSB le-a trimis solicitări de informații au fost: Italia (40), Cipru (52), Regatul Unit (45) și Bulgaria (37). Numărul total de cereri de informații trimise de ONPCSB în 2019 a fost de 731. În anul 2020, România a transmis un număr total de 596 de solicitări de informații. Principalele state beneficiare ale cererii trimise de România au fost: Italia (47), Cipru și Regatul Unit (35), Australia (30), Germania și SUA (28).

Volumul fluxurilor financiare externe în anul 2020 prezentat de BNR a arătat că:

- cele mai importante state care au transferat bani în România au fost: Regatul Unit (146.920.631.185 Euro), Franța (60.542.304.446 Euro), Germania (37.328.559.958 Euro) și Italia (35.235.149.432 Euro);
- cele mai importante state către care s-au efectuat transferuri din România au fost: Regatul Unit (133.035.838.975 Euro), Franța (68.152.450.087 Euro), Germania (23.734.822.972 Euro) și Țările de Jos (23.638.587.721 Euro).

Coroborând datele referitoare la cererile de informații transmise/primite de ONPCSB cu volumul fluxurilor financiare externe, se poate observa că statele care transmit cel mai mare număr de solicitări de informații sunt statele care transferă sumele cu valoare ridicată în România. Deci, rezultă că participanții la schimbul de informații sunt conștienți de riscul de spălare de bani pe care îl implică transferurile transfrontaliere și iau toate măsurile necesare pentru identificarea originii banilor care sunt transferați/încasați.

Tipologia referitoare la conturile de tranzit

Desfășurarea unor circuite financiare care implică societăți înregistrate în România, cu sediul într-o firmă de avocatură, cu acționari/directori/asociați nerezidenți. Sumele implicate în tranzacții au fost transferate din străinătate și au fost urmate (de îndată ce au fost primite în conturile românești), de transferuri inițiate către alte societăți nerezidente înregistrate în jurisdicții „off-shore”. O caracteristică importantă a tranzacțiilor efectuate conform tiparului este utilizarea conturilor bancare ale societăților implicate, ca și conturi de tranzit, fără a identifica un scop economic pentru tranzacțiile financiare respective. Astfel, conturile deschise pe teritoriul României au fost utilizate ca și conturi de tranzit, iar operațiunile financiare au fost desfășurate exclusiv prin Internet Banking. O altă trăsătură a acestei tipologii este utilizarea conturilor bancare din diferite jurisdicții. În urma cererilor de informații întocmite și a răspunsurilor primite a rezultat că banii transferați în România au provenit din infracțiuni savârșite pe teritoriul statului de unde au fost transferați inițial banii.

Amenințările specifice infracțiunilor transfrontaliere

Transferurile transfrontaliere sunt utilizate de infractori pentru a transfera în mod legal veniturile ilicite.

Vulnerabilități:

- transferul produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni dintr-o țară în alta prin intermediul unor documente false;
- utilizarea INTERNET banking-ului și a transferurilor electronice pentru a efectua transferuri caracterizate de rapiditate și aproape anonime;
- banii obținuți în urma unei infracțiuni ar putea fi utilizați pentru tranzitarea conturilor către o altă țară și apoi pentru a fi retransferați într-o țară terță pentru a ascunde originea banilor;
- procesul de obținere a informațiilor referitoare la banii din străinătate implică timp și bani pentru diferitele autorități ale statului, ceea ce înseamnă resurse limitate.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul transfrontalier	Medie	Majoră	Ridicat
Vulnerabilități asociate: Utilizarea transferurilor transfrontaliere Utilizarea regimului investițiilor străine				
Amenințare asociată: Investirea sau tranzitarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni				
Descrierea evenimentului: Utilizarea conturilor deschise de cetățeni străini; Utilizarea conturilor deschise de societățile românești constituite de cetățeni străini				
Descrierea riscului: <i>Este un risc ridicat</i> <i>Probabilitate medie</i> <i>Consecințele sunt majore</i>				

Concluzie – riscul transfrontalier este clasificat ca fiind un **risc ridicat** deoarece colectarea datelor referitoare la originea banilor care au fost transferați în România este un proces îndelungat și costisitor, iar de cele mai multe ori banii tranzitează doar conturile deschise în România.

Din punctul de vedere al SB/FT, procesul de globalizare permite transferul cu ușurință a banilor în diferite regiuni ale lumii, ceea ce sporește posibilitatea de a utiliza astfel de operațiuni pentru a ascunde fonduri de origine ilicită. În plus, rețelele infracționale

acționează în mai multe țări pentru a reduce șansele de a fi descoperite, utilizarea mai multor jurisdicții (inclusiv jurisdicții off-shore) limitează/reduce eforturile autorităților de a descoperi făptuitorii infracțiunilor.

Riscul de finanțare a terorismului prin intermediul transferurilor transfrontaliere este scăzut deoarece se presupune că banii au fost transferați în România prin intermediul instituțiilor financiare și au rămas în România sau au fost transferați în străinătate și în astfel de condiții s-au aflat sub control bancar, iar acest canal este evitat de teroriști. Luând în considerare faptul că de cele mai multe ori au fost folosite conturi bancare strict pentru tranzitul banilor, aceste sume nu au fost externalizate din sistemul bancar și au fost sub controlul acestor instituții.

5.2 Zonele de libere de schimb (cunoscute și sub denumirea de **zone libere**) reprezintă un instrument important în procesul de globalizare, ele reprezintă un acord vamal utilizat pe scară largă în întreaga lume pentru a facilita comerțul.

Zonele libere sunt un tip de zonă economică specială, o zonă în care legislația comercială diferă de cea din restul țării. Într-o zonă liberă bunurile pot fi descărcate, depozitate, manipulate, fabricate sau reconfigurate și reexportate în temeiul unor reglementări vamale specifice și, în general, fără a fi supuse taxelor vamale. Zonele libere sunt organizate, în mod normal, în jurul principalelor porturi maritime, aeroporturi internaționale și frontiere naționale – zone cu numeroase avantaje geografice și comerciale.

În zonele libere se aplică un regim special de măsuri fiscale, care fac atractivă orice formă de activitate ilegală, în special pentru infracțiunile predicat.

În anul 2019, Organizația Mondială a Vămirilor (OMV) a realizat un studiu cu privire la 626 de confiscări, studiul a făcut referire la perioada ianuarie 2011- august 2018, demonstrează că drogurile, produsele contrafăcute, tutunul și armele au reprezentat 23,5 %, 22,8 %, 9,9 % și, respectiv, 2,7 % din totalul confiscărilor¹⁴⁵. Grupările de crimă organizată (GCO) care utilizează în mod abuziv zonele libere sunt adesea implicate în numeroase infracțiuni, de exemplu, infracțiuni legate de drepturile de proprietate intelectuală, fraude de TVA, corupție și spălare de bani.

Zonele libere din România sunt reglementate de Legea nr. 84/1992 privind regimul zonei de liber schimb și se aplică de Ministerul de Finanțe prin Autoritatea Vămală Română.

În România există șase zone de liber schimb, astfel : Constanța, Brăila, Galați, Sulina, Giurgiu și Curtici – Arad.

În categoria potențialelor vulnerabilități caracteristice regimului aplicat în zonele libere, sunt incluse:

¹⁴⁵ Organizația Mondială a Vămirilor, „Extraterritorialitatea” zonelor libere: The Necessity for Enhanced Customs Involvement”, Documentul de cercetare nr. 47 al OMV, disponibil la adresa: http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/research/research-paper-series/47_free_zones_customs_involvement_omi_en.pdf?la=en

- nedecларarea mărfurilor în momentul intrării în zona liberă,
- nedecларarea mărfurilor la ieșirea din zona liberă,
- sustragerea mărfurilor depozitate în zona liberă,
- declararea eronată a mărfurilor la momentul descărcării și depozitării în zona liberă,
- nedecларarea sumelor în valută de către personalul navigant străin ambarcat pe navele acostate la danele portuare aflate în zona liberă, precum și
- corupția.

Acțiunile generatoare pentru obținerea fondurilor ilicite care susțin spălarea de bani sunt cele de contrabandă, respectiv introducerea ilegală a mărfurilor cu grad ridicat de risc (produse accizabile - țigarete/tutun, arme, muniție, droguri) și prezentare/folosire documente falsificate la autoritatea vamală.

Prin prisma activităților supravegheate de biroul vamal Constanța Sud și desfășurate în Zona Liberă Constanța Sud, sector Sud Port Constanța, se constată că sunt implementate măsuri de control și monitorizare, în scopul diminuării vulnerabilităților în ceea ce privește acțiunile generatoare, având în vedere că:

- plasarea mărfurilor sub regimul de zona liberă, respectiv introducerea, depozitarea, prelucrarea, transformarea, vânzarea mărfurilor neunionale în zona liberă, scoaterea mărfurilor din zona liberă, sunt strict monitorizate, controlate, supravegheate de B.V.F. Constanta Sud;
- toate construcțiile de imobile din sectorul de sud au fost realizate cu acordul prealabil pentru desfășurarea activității de depozitare mărfuri neunionale, de comercializare en-detail a produselor energetice (combustibil-motorina) cu acciza platită/statut vamal unional, de înființare cantina unde se consumă doar produse unionale etc.
- depozitarea mărfurilor în zona liberă se efectuează doar în spații/terenuri închiriate, concesionate prin intermediul APMC Constanța, doar de către operatori de zonă liberă autorizați de BV, respectiv de 36 societăți din România cu bonitate. Dintre aceștia se evidențiază operatorii care nu au asociați din România și care au închiriat/concesionat obiectivele pe o perioadă mai mare de 25 ani.
- în aria de competență teritorială a biroului vamal/Sector Sud Port Constanta nu se efectuează operațiuni/activități de natura organizării de expoziții, operațiuni de bursă și financiar-bancare, vânzări opere de artă.

Dintre infracțiunile constatate la nivelul Biroului Vamal de frontieră Constanța Sud, la scoaterea mărfurilor din zona liberă, au fost:

- *depunerea de documente false la autoritatea vamală;*
- *contrabanda de țigarete;*
- *contrabanda cu droguri.*

Infracțiuni constatate la introducerea/scoaterea mărfurilor în zona liberă sunt și cele de introducere/scoatere de deșeuri, prevăzute la art.271 din Legea 86/2006, art.26 din Legea

84/1992, art.4 din Legea 101/2011 coroborat cu art. 2 pct 35 din REG.CEE.NR.1013/2016, astfel:

- introducere ilegală de deșeuri prin declarare eronată privind felul mărfurilor declarate/înscrise în documentele de transport și T2L, respectiv "*articole de uz casnic uzate și electrocasnice uzate*", în loc de deșeuri;
- introducere ilegală de deșeuri prin declarare eronată privind felul mărfurilor declarate/înscrise în documentele de transport și T2L, respectiv "*anvelope uzate*", în loc de deșeuri;

La nivelul Biroului Vamal de frontieră Zona Liberă Giurgiu, un singur caz de infracțiune a fost reținerea unor bunuri aparținând unei societăți comerciale, având ca administrator un cetățean turc, bunuri sosite din SUA și având ca destinație Emiratele Arabe, creând suspiciunea de încălcare a unor sancțiuni internaționale.

Biroul vamal monitorizează numai numerarul care trece frontiera, declarat de către personalul navigant care se îmbarcă/debarcă pe nave maritime care trece frontiera și care are obligația declarării sumelor mai mari de 10.000 Euro, conform dispozițiilor REG.UE.1672/2018 *privind controlul numerarului care intră sau iese din Uniune și de abrogare a Regulamentului 1889/2005*, pentru care există procedură de raportare.

De asemenea, în cazul numerarului utilizat pentru plata drepturilor vamale datorate, se aplică prevederile Legii nr. 70/2015 din 2 aprilie 2015 pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de încasări și plăți în numerar și pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 193/2002 privind introducerea sistemelor moderne de plată.

Monitorizarea numerarului pentru sumele care sunt egale sau depășesc echivalentul a 10.000 euro/persoană, aflate asupra personalului navigant la intrarea și ieșirea în /din zona liberă se realizează prin depunerea declarației scrise, în perioada 01.01.2020-31.12.2020 fiind depuse un număr de 15 declarații cu o valoare totală de 324.381,89 EUR, iar în perioada 01.01.2021-03.07.2021, un număr de 3 declarații cu o valoare totală de 65.931,15 EUR.

Biroul vamal de frontieră al zonei libere Giurgiu nu deține alte date referitoare la utilizarea numerarului în această zonă liberă ca urmare a faptului că în această zonă nu se permite intrarea persoanelor fizice. Zona liberă Giurgiu este organizată numai pentru persoanele juridice din acest domeniu. În aceeași situație se află Biroul Vamal de Frontieră Zona Liberă Curtici.

Amenințările specifice ZLS

Zonele libere ar putea fi utilizate de grupările de crimă organizate interesate în contrabandă și contrafacere de produse. De asemenea, zonele libere pot fi folosite în săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, în special prin evitarea plăților către bugetul de stat, utilizând în mod ilicit facilitățile fiscale acordate în zonă.

O situație specifică zonelor libere din România este utilizarea acestora pentru comerțul ilegal cu tutun și pentru introducerea ilegală de deșeuri prin declararea eronată a tipului de mărfuri declarate/înscrise în documentele de transport.

Vulnerabilități:

- depozitarea produsele provenite din săvârșirea de infracțiuni, în special operele de artă, pietrele prețioase și metale, care, din punct de vedere tehnic, sunt în tranzit, astfel încât nu pot fi detectate cu ușurință;
- valoarea mărfurilor depozitate în zonele libere este stabilită pe baza declarației pe propria răspundere și, în majoritatea cazurilor, nu este verificată de autorități;
- corupția funcționarilor;
- anomimatul asigurat de procedura aplicată în zonele libere.

Nr.	Element	Evaluarea probabilității (L)	Evaluarea consecințelor (C)	Rating de risc
	Riscul legat de Zonele de Liber Schimb	Medie	Minoră	Scăzut
Vulnerabilități asociate: Utilizarea regimului special al zonelor libere; Utilizarea unui funcționar public corupt; Controale necorespunzătoare efectuate de autorități; Lipsa verificării încrucișate a declarației pe propria răspundere.				
Amenințare asociată: Contrabandă				
Descrierea evenimentului: Utilizarea tranzacțiilor cu numerar; Implicarea funcționarilor publici.				
Descrierea riscului: Este un risc scăzut Probabilitate medie Consecințele sunt minore				

Concluzie – în România, **zonele libere** sunt expuse unui **risc scăzut** ca urmare a controlului strict și a regimului restrictiv aplicabil în aceste zone.

Riscul de finanțare a terorismului prin utilizarea zonelor libere din România este scăzut deoarece numerarul nu este folosit în acest domeniu, sistemul de supraveghere este strict. Mai mult, există o strictă pază a zonei. Zona nu este accesibilă publicului larg, fiind strict supravegheată din punct de vedere al bunurilor și persoanelor care au acces în zonă.

VI. RISCURILE TERORISTE ȘI DE FINANȚARE A TERORISMULUI

Analiză de fond

6.1.1. România este situată în Europa Centrală și de Sud-Est, în nordul Peninsulei Balcanice și are frontiere cu Republica Moldova (NE și E), Ucraina (N și E), Bulgaria (S), Serbia (SV), Ungaria (V). Este una dintre cele șase țări riverane Mării Negre (SE), cu o regiune de coastă cu o lungime totală de 225 km. România are cea mai lungă frontieră externă a UE, iar poziția sa geostrategică impune asigurarea unui nivel diferit de control la frontiere, în conformitate cu standardele Schengen și cu dispozițiile Strategiei naționale pentru gestionarea integrată a frontierelor.

În ultimii ani, presiunea migrației ilegale la frontierele României a crescut, în special la frontierele cu Serbia și Ungaria, țara noastră fiind zonă de tranzit către Europa de Vest. Migrația ilegală la frontierele României (cu intrare din Serbia și Bulgaria și ieșire în Ungaria) va continua să fie influențată de fluxul de migrație din Balcanii de Vest și de pe ruta subsidiară, din Asia Centrală, Asia de Sud și Orientul Mijlociu.

Au fost identificate persoane cu profil radical, ale căror opțiuni extremiste se manifestă preponderent în discursul și atitudinea lor (elogierea organizațiilor teroriste, amenințări, instigare la violență, comportament agresiv, respingerea autorității de stat etc.), fără intenții vizibile de a acționa pe linia comiterii unui atentat terorist. Printre aceste persoane se numără persoane condamnate de instanță, în temeiul Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, ca urmare a activităților desfășurate în principal ca urmare a promovării sistematice a mesajelor/ materialelor de propagandă teroristă.

6.1.2. România nu este un centru financiar și bancar sau un centru comercial important, iar prin Legea nr. 70/2015 pentru consolidarea disciplinei financiare în ceea ce privește operațiunile de încasări și plăți în numerar, valoarea maximă a plăților în numerar a fost limitată. Cu toate acestea, incidența plăților în numerar rămâne ridicată.

În ceea ce privește amenințările, având în vedere natura diferită a infracțiunilor, spălarea banilor și finanțarea terorismului sunt, de obicei, evaluate separat. În ceea ce privește vulnerabilitățile, deși scopul și natura SB și FT pot fi diferite, infractorii utilizează adesea tehnici similare pentru a transfera bani ilegali sau pentru a încerca să exploateze aceleași vulnerabilități.

Prin Legea nr. 58 din 8 aprilie 2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 535/2004, dispozițiile Directivei (UE) 2017/541 privind combaterea terorismului au fost transpuse în legislația națională. Prin această modificare legislativă au fost amendate, inclusiv, definițiile referitoare la "fonduri" și "infracțiunea de finanțare a terorismului", iar aria activităților asimilate actelor de terorism a fost extinsă, *infracțiunea de finanțare¹⁴⁶ a terorismului fiind inclusă în această categorie.*

¹⁴⁶ Conform art. 36 din Legea nr. 535/2004

- infracțiunea de finanțare a terorismului sancționează finanțarea actelor teroriste, finanțarea unei entități teroriste sau a unei persoane implicate în activități teroriste, cu intenția de a le utiliza sau știind că acestea urmează să fie utilizate în aceste scopuri;
- domeniul de aplicare al activelor care pot face obiectul infracțiunii de finanțare a terorismului a fost extins prin redefinirea conceptului de „fonduri”, care reprezintă "bunuri de orice natură, corporale sau necorporale, mobile ori imobile, dobândite prin orice mijloc și documente sau instrumente juridice în orice formă, incluzându-se forma electronică ori numerică, care atestă un drept de proprietate sau un interes asupra acestor bunuri, credite bancare, cecuri de călătorie, cecuri bancare, mandate, acțiuni, titluri, obligațiuni, drepturi speciale de tragere și scrisori de credit, fără ca această enumerare să fie limitativă." (art. 4 pct. 8 din Legea nr. 535/ 2004);
- toate infracțiunile menționate în Legea nr. 535/2004 reprezintă acte de terorism (de exemplu, finanțarea terorismului, implicarea directă sau sprijinirea în orice mod a comiterii unui atac terorist/ entitate teroristă, accesul repetat la materiale de propagandă teroristă sau deținerea acestora în scopul însușirii ideologiei teroriste, ca parte a unui proces de radicalizare, deplasarea unei persoane în scopuri teroriste etc.).

6.2. Analiza amenințării contextuale (terorism)

6.2.1. Acest fenomen infracțional rămâne foarte scăzut în România. De asemenea, potrivit raportului Uniunii Europene privind terorismul și ultimele tendințe, publicat în 2021, numărul atacurilor teroriste înregistrate în UE a rămas stabil în comparație cu ultimii doi ani, când s-a constatat o scădere a acestui fenomen infracțional în comparație cu perioada anterioară anului 2019.

În ceea ce privește terorismul, în decembrie 2020, Uniunea Europeană a adoptat Agenda UE privind combaterea terorismului: Anticipare, prevenire, protecție și capacitate de reacție. Agenda UE include prevenirea și combaterea finanțării terorismului.

În conformitate cu Strategia de securitate a UE adoptată în decembrie 2020, cooperarea internațională este, de asemenea, esențială pentru eliminarea tuturor surselor de finanțare a terorismului, de exemplu cooperarea în cadrul Grupului de Acțiune Financiară Internațională. Strategia subliniază, de asemenea, că traficul tot mai mare de bunuri culturale a devenit una dintre cele mai profitabile activități infracționale, o sursă de finanțare atât pentru teroriști, cât și pentru criminalitatea organizată. Conform strategiei, ar trebui explorate modalitățile de îmbunătățire a trasabilității online și offline a bunurilor

(1) Constituie infracțiune de finanțare a terorismului colectarea sau punerea la dispoziție, direct ori indirect, de fonduri, licite sau ilicite, cu intenția de a fi folosite sau cunoscând că acestea urmează a fi folosite, în tot ori în parte, pentru săvârșirea actelor de terorism sau pentru susținerea unei entități teroriste și se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Săvârșirea unei infracțiuni în scopul obținerii de fonduri, cu intenția de a fi folosite sau cunoscând că acestea urmează a fi folosite, în tot sau în parte, pentru săvârșirea actelor de terorism ori pentru susținerea unei entități teroriste, se pedepsește cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, al cărei maxim se majorează cu 3 ani.

(3) Dacă fondurile obținute în condițiile alin. (2) au fost puse la dispoziția entității teroriste, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

culturale, precum și posibilitățile de a oferi sprijin activ autorităților de aplicare a legii și mediului academic.

6.2.2. Prevenirea terorismului este un domeniu prioritar la nivel național; astfel, unul dintre obiectivele de securitate națională evidențiate în Strategia Națională de Apărare 2020-2024 este *prevenirea și combaterea riscurilor teroriste asociate cu activitățile unor organizații specifice, prezența pe teritoriul național a membrilor sau a adepților unor astfel de entități, intensificarea propagandei jihadiste extremiste, în special în mediul online, precum și procesele de radicalizare*¹⁴⁷ din România.

În prezent, nivelul actual de alertă teroristă în România este „Precaut”, al doilea nivel pe o scară de patru (1. Scăzut; 2. Precaut; 3. Ridicat; 4. Critic), conform Sistemului Național de Alertă Teroristă, aprobat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării. Precizăm că nivelul „Precaut” este instituit și menținut atât timp cât, la nivel național, există riscul producerii unui act terorist, dar probabilitatea producerii acestuia este scăzută.

6.2.3. În țara noastră nu există conflicte interne de natură politică, religioasă sau socială care ar putea constitui catalizator pentru activitățile teroriste. De asemenea, țara noastră nu se confruntă cu un fenomen terorist autohton. Riscurile teroriste sunt strâns legate de evoluțiile din zonele externe, în special de atacurile teroriste din Europa și de crizele de securitate din MENA¹⁴⁸ și Afganistan – Pakistan. România nu face obiectul unei amenințări directe/concrete și consistente din partea unei anumite entități teroriste.

Radicalizarea generată și alimentată de propaganda pro-Daesh, combinând, într-un mod abil, o interpretare radicală a religiei islamice cu obiectivele politice ale organizației, a ajuns să reprezinte o importantă sursă internă de risc și o preocupare majoră din perspectivă securitară.

O altă cale prin care riscurile pe profil contagiază teritoriul național este migrația în conexiune cu terorismul, în condițiile în care țara noastră este plasată pe mai multe rute pe relația MENA/ Afganistan-Pakistan–Europa.

6.2.4. În România nu activează nicio organizație sau celulă teroristă și nu ne-am confruntat cu atacuri teroriste derulate în țara noastră. Nu excludem posibilitatea unui atac terorist pe teritoriul național, dar probabilitatea producerii unui atac terorist este scăzută.

În plus, nu sunt indicii privind înființarea în România a unor rețele de criminalitate organizată care să se implice în acțiuni hibride infracțional-teroriste.

România s-a confruntat cu un număr izolat de cazuri, în care cetățeni români sau străini rezidenți în țara noastră au fost condamnați pentru implicarea lor în activități care au constat în: (1) propagandă teroristă, derulată în special în mediul online; (2) accesarea

¹⁴⁷ procesul complex prin care o persoană ajunge să își pervertească convingerile, sentimentele și comportamentul, ca urmare a adoptării unei forme extremiste de gândire, în care utilizarea violenței și chiar a sacrificiului de sine prin metode suicidare sunt forme legitime și dezirabile de apărare și/sau satisfacere a unor interese promovate de entitățile teroriste. [Articolul 4 alineatul (27) din Legea nr. 535/2004]

¹⁴⁸ Orientul Mijlociu și Africa de Nord

repetată a unor materiale de propagandă teroristă, prin intermediul sistemelor informatice sau al altor mijloace electronice de comunicare, precum și deținerea unor astfel de materiale, în scopul însușirii ideologiei teroriste, ca parte a unui proces de radicalizare; (3) primirea sau obținerea de instrucțiuni prin autodocumentare privind fabricarea sau utilizarea explozivilor, a armelor de foc sau a oricăror altor arme, substanțe nocive sau periculoase sau privind tehnici sau metode specifice de săvârșire sau sprijinire a comiterii unui act terorist.

Analiza efectuată cu privire la mijloacele prin care au fost realizate activitățile a evidențiat faptul că acestea au fost realizate prin utilizarea resurselor proprii (laptop, telefon, conexiune la internet). Acest tip de activități nu implică un efort financiar considerabil, fiind accesibile tuturor.

6.2.5. Principalele organizații teroriste considerate a reprezenta o amenințare din punct de vedere al terorismului la nivel internațional sunt organizațiile Daesh și Al-Qaeda, organizații teroriste cu valențe globale, mai ales prin bazinul de simpatizanți și grupări subordonate / afiliate la ideologia acestora. Începând cu 2015, odată cu ascensiunea organizației teroriste Daesh și creșterea activității propagandistice în mediul online, atacurile inițiate de simpatizanți ai entității jihadiste au reliefat un nou *modus operandi* în ceea ce privește pregătirea și comiterea unui atentat terorist. Principalul element definitoriu al acțiunilor teroriste din prezent se bazează pe provocarea de victime și instaurarea sentimentului generalizat de panică cu o pregătire minimă, cu ajutorul unor elemente logistice ușor de procurat / aflate la îndemână oricui și la costuri reduse.

De asemenea, unele organizații teroriste acționează armat doar în plan local, dar activitățile de strângere de fonduri se realizează la nivel internațional.

6.2.6. De regulă, organizațiile teroriste au nevoie de cea mai mare parte a resurselor lor financiare pentru crearea și menținerea structurilor lor organizaționale (cum ar fi crearea de logistică organizațională și pentru propagandă). În schimb, în multe cazuri sunt necesare doar sume mici pentru a efectua atacuri propriu-zise.

Costurile comiterii unui atac terorist depind de mijloacele și metodele utilizate de făptuitori, cum ar fi:

- în cazul unui atac terorist comis de o persoană radicalizată care acționează spontan, costul aferent este cel asociat achiziționării unui cuțit sau închirierii un vehicul pe care îl poate utiliza pentru a intra într-o mulțime;
- în cazul unui atac terorist organizat și planificat, costul ar putea fi ridicat și variabil. Potrivit www.osce.org, costurile atacului terorist împotriva USS Cole (2000) au fost cuprinse între 5.000 și 10.000 USD, în timp ce costurile atacului terorist din 11 septembrie (2001) au fost de peste 500.000 USD.

6.2.7. *România – zonă de tranzit între Europa de Vest și zone care generează riscuri teroriste.* România continuă să fie expusă migrației ilegale, cu perpetuarea riscurilor la adresa securității naționale, inclusiv a celor de natură teroristă. Principalele riscuri de securitate în domeniul combaterii terorismului decurg din posibilitatea de acces pe teritoriul național a

persoanelor care trec printr-un proces de (auto)radicalizare sau care sunt asociate în orice fel cu entități teroriste/ extremiste.

Precizăm că, în conformitate cu Strategia Națională de Apărare 2020-2024, o tendință majoră cu potențialul de a afecta și de a influența mediul de securitate, în perspectiva anului 2024, este faptul că *fluxurile de migrație din Orientul Mijlociu, Africa de Nord, Afganistan și Pakistan vor continua să vizeze România ca rută secundară de tranzit către Europa de Vest, care ar putea fi utilizată de persoanele având legături cu organizații teroriste/ extremiste pentru a intra pe teritoriul național.*

În evaluarea amenințării teroriste reprezentate de problemele legate de migrație, autoritățile au în vedere două coordonate constante care caracterizează profilul României în acest domeniu:

- caracterul preponderent de spațiu de tranzit și staționare temporară pentru migranții (având ca origine/MENA, Africa Subsahariană și Afganistan-Pakistan) ce se deplasează către vestul Europei. La nivel național, presiunea fluxului migraționist se manifestă cu precădere la frontiera româno-sârbă, în contextul în care țara noastră este spațiu de tranzit (pe sub-ruta balcanică) către Europa;
- situarea României pe o rută secundară a fluxurilor de migrație ilegală cu destinația Europa de Vest - spațiul occidental rămâne, astfel, principala destinație pentru fluxurile de migranți ilegali.

Pe de altă parte, factorii de risc pe acest segment au un puternic caracter exogen, depinzând în mod direct de evoluțiile din arealele de proveniență ale migranților, state afectate de crize securitare și de instabilitate, în particular din MENA.

În ceea ce privește trendul general la frontierele externe ale UE, în 2020 restricțiile impuse în contextul crizei sanitare determinate de pandemia de COVID-19 au condus la diminuarea fluxurilor migraționiste. Balcanii de Vest rămân principala zonă de tranzit pentru fluxurile migratorii cu destinație Spațiul Schengen, sfârșitul anului 2020 marcând o intensificare a fenomenului de migrație ilegală pe sub-ruta balcanică.

În perioada următoare, fluxurile de migrație pot oscila în funcție de evoluția situației de securitate în această regiune (o eventuală deteriorare fiind de natură să alimenteze fluxurile de migrație care accesează continentul european).

În concordanță cu evoluția fenomenului la nivel european, autoritățile naționale competente mențin în atenție problematica migrației ilegale inclusiv din perspectiva conexiunilor cu terorismul, calibrându-și eforturile de prevenire și combatere a terorismului și radicalizării, focalizate pe dimensiunea preventivă.

6.2.8. *Potențialul rol de tranzit al României pentru luptătorii teroriști străini / repatriați (FTF/R).*

FTF și Returnees (luptători teroriști străini) reprezintă una dintre principalele amenințări teroriste la adresa Europei. Autoritățile naționale cu responsabilități în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, și a căror abordare generală este eminent preventivă, monitorizează cu atenție persoanele încadrabile în categoriile de FTF și Returnees (luptători teroriști străini), pentru a preveni materializarea unor riscuri la adresa securității naționale.

Nu au fost înregistrate cazuri de cetățeni români / rezidenți în țara noastră care să părăsească teritoriul României pentru a se alătura unor organizații teroriste / entități jihadiste. Nu au fost identificate acțiuni Daesh de recrutare de combatanți – din România sau derulate pe teritoriul țării noastre, opțiunea alăturării la entități teroriste fiind exclusiv apanajul unei propagande generale, desfășurate în mediul virtual.

Până în prezent, fluxul migraționist nu a influențat nivelul de risc terorist din România, iar țara noastră nu a reprezentat o opțiune pentru migranți ca stat de destinație. Totuși, menținerea presiunii migratorii dinspre Siria-Irak, Afganistan-Pakistan și Nordul Africii alimentează riscul ca printre persoanele care tranzitează teritoriul național să se numere și membri sau susținători ai unor entități teroriste/jihadiste.

Amenințarea generată de membrii sau susținătorii unor entități teroriste/jihadiste care accesează fluxul migraționist poate avea caracter:

- direct, imediat și planificat (e.g. implicarea în executarea unui atac terorist);
- latent și cu dezvoltări multiple, amplificând riscurile din plan național (propagandă, radicalizare, constituirea unor puncte de sprijin logistic, financiar și/sau operațional).

Riscul major pe care îl comportă foștii luptători teroriști străini reveniți din arealele de conflict este al reactivării ulterioare nu numai în țara de proveniență, ci și pe teritoriul altor state est-europene, inclusiv al României.

6.2.9. Radicalizarea în România nu se manifestă la nivel de fenomen, ci sub forma unor cazuri izolate, subscrise ideologiei radical-islamice. Acestea se regăsesc în special în rândul străinilor originari din state cu problematică teroristă, dar și în rândul cetățenilor români care s-au convertit la o formă eronată/ pervertită a islamului. În cele mai multe situații, radicalizarea survine pe un fond vulnerabil al individului.

În general, în România, persoanele aflate în diferite etape ale procesului de (auto)radicalizare se manifestă exclusiv într-un registru discursiv sau comportamental, fără a fi identificate demersuri concrete de trecere la partea acțională.

Ca urmare a impactului propagandei și acțiunilor jihadiste ale Daesh, promovate online, în ultimii ani am văzut în țara noastră o tendință ascendentă a cazurilor de (auto)radicalizare în rândul cetățenilor români convertiți la Islam, inclusiv în segmentul tinerilor, dar care până în prezent nu a ajuns la manifestări de amploarea unui fenomen.

Acțiunile de propagandă în favoarea entităților teroriste/ jihadist întreprinse de cetățeni români sau de cetățeni străini care locuiesc în țara noastră sunt doar inițiative individuale și neordonate, cauzate de procesele de radicalizare pe care le parcurg. Internetul rămâne principalul mediu pentru accesarea și diseminarea propagandei teroriste și a mesajelor radical-jihadiste, facilitând totodată conexiunile cu alte persoane radicalizate.

În cazurile în care activitățile de propagandă teroristă au reprezentat infracțiunea prevăzută la articolul 33² alineatul (4) din Legea nr. 535/2004, Înalta Curte de Casație și Justiție a României a dispus condamnarea persoanelor în cauză la pedepse privative de libertate pentru implicarea lor în activități de promovare sistematică a ideilor, convingerilor sau doctrinelor radicale, cu intenția de a instiga la comiterea unui act terorist.

6.2.9.1 *Sistemul penitenciar național* nu se confruntă cu o cazuistică și intensitate a radicalizării la nivel de fenomen. În penitenciarele din România s-au înregistrat cazuri izolate de persoane condamnate care parcurg un proces de radicalizare, acestea fiind atât din rândul persoanelor condamnate pentru infracțiuni circumscrise actelor de terorism, cât și al celor condamnate pentru săvârșirea unor infracțiuni de drept comun.

Cazuistica la nivel european evidențiază necesitatea unei cooperări susținute pe această problematică atât între instituțiile cu atribuții în asigurarea securității naționale, cât și între acestea și societatea civilă. O asemenea abordare, în dezvoltare și în România, este necesar să aibă drept obiective atât identificarea și evaluarea din timp a riscurilor de securitate, cât și transpunerea în practică a unui proces de reintegrare a deținutului, inițiat din perioada detenției și continuat după liberare, menit să altereze procesul de radicalizare până la abandonarea opțiunii pentru violență.

6.2.9.2. În România, procesul de radicalizare se declanșează în principal în mediul online, prin stabilirea contactului cu elemente afiliate ideologiilor sau entităților teroriste/extremiste și accesarea materialelor de propagandă jihadistă.

Mediul online este reprezentat, în principal, de platformele de socializare, chat-games, jocuri, forum-uri, site-uri jihadiste. Spre deosebire de mediile clasice de comunicare, cel virtual prezintă o serie de avantaje pentru elementele radicalizante precum: rapiditatea transmiterii mesajului, anonimizarea oferită de anumite platforme, posibilitatea criptării elementelor diseminate / discuțiilor, ușurința în accesarea mesajului, posibilitatea alegerii publicului vizat etc. Persoanele care traversează un proces de radicalizare pe Internet se remarcă prin:

- ✓ vizionarea insistentă a materialelor de propagandă jihadistă/teroristă și preluarea lor în vederea diseminării pe conturile personale deschise pe platformele de socializare /aplicațiile de mesagerie;
- ✓ activități de promovare a ideologiei radicale și susținerea jihadului, respectiv a entităților teroriste/imamilor radicali, prin intermediul rețelelor de socializare.

6.3. Analiza amenințării reprezentate de finanțarea terorismului

6.3.1. Aspecte generale

Accesul la surse consistente și constante de finanțare este vital pentru existența și funcționarea organizațiilor teroriste iar diversitatea surselor de venit și posibilitățile de conspirare a acestora constituie provocări majore în contracararea activităților de finanțare a terorismului.

Ideea că terorismul, în ansamblul său, nu necesită costuri semnificative pentru finanțare este eronată. Finanțarea terorismului este diferită de finanțarea unui singur act terorist, deoarece unele organizații teroriste au nevoie de fonduri pentru a funcționa ca structuri complexe (un exemplu relevant este organizația teroristă Al Qaeda, care a creat paradigma organizației teroriste tip rețea, cu centru și francize locale).

Astfel, organizațiile teroriste au nevoie de fonduri pentru: recrutare (propagandă, susținerea activității recrutorilor etc.); facilități de pregătire, inclusiv persoane care să asigure demersurile de instruire; cazare, hrană (inclusiv pentru celule în adormire); echipament, arme, explozibili; documente de identitate și cheltuieli de călătorie; comunicații; culegere de informații; cheltuieli post-operațiuni (de exemplu, pentru sprijinirea rudelor atentatorilor).

Situația este diferită în afara zonelor de conflict, în spații precum Europa, unde adepții entităților teroriste adesea nu au nevoie de sprijin material semnificativ. Sumele necesare planificării și executării unor atentate asemănătoare celor din ultimii ani - realizate de actori singulari, cu mijloace rudimentare, simple - nu necesită eforturi financiare deosebite; chiar și organizarea unor acțiuni mai ample este improbabil să depășească posibilitățile materiale ale unui individ sau ale unui grup restrâns.

Atacurile teroriste care au produs panică la nivelul Europei au fost puse în aplicare, în majoritatea cazurilor, prin utilizarea unor vehicule și arme albe în locuri urbane foarte aglomerate, ceea ce a dus la un număr ridicat de victime, crearea unui sentiment general de panică / insecuritate fără costuri însemnate.

Există multiple taxonomii ale mijloacelor de finanțare a terorismului, dar majoritatea specialiștilor disting patru surse principale de finanțare, respectiv:

- *finanțare de către stat* - în acest caz, finanțarea este furnizată de state, cunoscute drept state-sponsori, fiind în general listate la nivel internațional și făcând, de obicei, obiectul unor restricții, sancțiuni sau constrângeri de ordin politic și economic, impuse de comunitatea internațională;
- *derularea de activități ilegale* - în general prin activități specifice criminalității organizate. Este una din metodele cele mai populare, deoarece conduce la obținerea de sume importante relativ facil, însă prezintă și dezavantaje considerabile. Paleta de activități ilicite este foarte diversificată: narcoterorism, trafic de țigări, de diamante, piraterie, răpiri, contrafaceri de diferite forme, jafuri,

impunerea de „taxe”, fraude cu carduri de credit, spălare de bani, extorcare de fonduri etc.

Cooperarea dintre exponenții crimei organizate și ai terorismului poate include acorduri pe termen lung sau scurt, utilizate de obicei pentru a câștiga experiență sau sprijin operațional. Mai pot exista situații în care rețelele crimei organizate apelează la tactici teroriste, exclusiv pentru a-și asigura și proteja mediul său operațional-infracțional. În cazul organizațiilor teroriste, motivul principal pentru care se implică, de regulă, în desfășurarea de operațiuni infracționale specifice crimei organizate este reprezentat de autofinanțarea;

- *derularea de activități legale* - prin inițierea unor afaceri legale, de către organizațiile teroriste în sine sau prin intermediul unor persoane și organizații-paravan. Domeniile economice în care pot fi derulate aceste afaceri sunt foarte diverse: comerț, investiții, producția de diferite bunuri, companii de construcții, tranzacții cu resurse energetice, restaurante, cluburi, firme de securitate, servicii de transport etc;
- *sprijin popular* - reprezintă finanțarea organizației teroriste de către un număr mai mare de persoane, în general cu sume mici, fiind un indicator al percepției populației cu privire la legitimitatea unui grup terorist.

Analiza datelor obținute (din surse deschise, opinii emise de specialiști, studii de caz internaționale etc.), inclusiv din cooperarea cu alte state, a evidențiat faptul că organizațiile teroriste exploatează la nivel mondial diverse mijloace de colectare și transfer de fonduri, care să asigure evitarea monitorizării tranzacțiilor de către autorități, anonimizarea acestora și a beneficiarului real, respectiv: (1) canale financiare complexe; (2)¹⁴⁹ sistemul hawala; (3) active virtuale/cryptomonedes¹⁵⁰; sau (4) transportul fizic de numerar; transportul transfrontalier de numerar sub pragul de 10.000 EUR.

În România nu au fost identificate cazuri de finanțare a terorismului prin utilizarea acestor instrumente și nu există rețele înființate la nivel național care să funcționeze în acest scop. Cu toate acestea, autoritățile române sunt conștiente de amenințările pe care le reprezintă utilizarea unor astfel de instrumente în scopul finanțării terorismului și desfășurării activități menite să identifice astfel de situații.

6.3.2. În acest context, **sectorul supravegheat de BNR** are cultură de conformitate solidă, riscurile identificate fiind legate de controlul indirect, conturile corespondente și finanțarea comerțului.

Pentru a identifica astfel de riscuri, în cadrul inspecțiilor efectuate de BNR, sunt analizate transferurile cu risc ridicat și sunt evaluate scenariile implementate pentru monitorizarea tranzacțiilor, modul în care sunt stabiliți parametrii în cadrul aplicației de *screening* și se

¹⁴⁹ Metoda funcționează prin transferul de bani fără mutarea efectivă a acestora. Sistemele hawala sunt larg răspândite în întreaga lume, în special în Orientul Mijlociu, Africa de Nord și sub-continentul indian. Bani sunt transferați între sistemele hawala în schimbul unui comision variabil plătit de beneficiar. În ceea ce privește sursa fondurilor, sistemul cuprinde Hawala Albă – în care banii provin dintr-o sursă legală, și Hawala Neagră – în care banii provin dintr-o sursă ilicită.

¹⁵⁰ Fac posibilă utilizarea acestora în scopuri operaționale, inclusiv obținerea de fonduri pentru atacuri teroriste, care au ca rezultat riscuri de securitate. Cryptomonedele au devenit din ce în ce mai tentante pentru entitățile teroriste, datorită avantajelor pe care acestea le oferă, și anume lipsa trasabilității tranzacțiilor și gradul ridicat de anonimizare a operațiunilor financiare. Aceste aspecte conduc la crearea unui mecanism financiar viabil, prin care se pot evita atât sancțiunile financiare impuse entităților teroriste, cât și riscurile de identificare a persoanelor implicate și a întregului circuit financiar.

efectuează teste de detectare efectivă pentru a se asigura că scenariile sunt adaptate la portofoliul de clienți și la tipul instituției financiare evaluate.

Suplimentar, BNR utilizează și alte tipuri de instrumente de monitorizare a riscurilor, cum ar fi chestionarele periodice transmise instituțiilor supravegheate, pentru a colecta informații cantitative și calitative care să evidențieze vulnerabilitățile potențiale ale unor procese sau linii de activitate, inclusiv în ceea ce privește scenariile implementate pentru semnalarea riscurilor.

Concomitent cu activitățile de supraveghere și de monitorizare, pentru a sprijini entitățile raportoare în îndeplinirea obligațiilor legale, BNR transmite scrisori de conștientizare a riscurilor către sectorul supravegheat.

De asemenea, se acordă o importanță deosebită orientărilor internaționale în materie de CFT, BNR solicitând entităților supravegheate să ia măsurile necesare, din perspectiva asigurării unei gestionări adecvate a riscurilor potențiale, de exemplu în ceea ce privește: Activele virtuale și furnizorii de servicii de active virtuale¹⁵¹; Ghidul privind evaluarea riscului de finanțare a terorismului¹⁵²; Monedele virtuale și finanțarea terorismului: evaluarea riscurilor și evaluarea răspunsurilor¹⁵³; Finanțarea recrutării în scopuri teroriste¹⁵⁴; Cele mai bune practici privind combaterea utilizării abuzive a organizațiilor non-profit¹⁵⁵; Ghidul privind incriminarea finanțării terorismului¹⁵⁶; Cele mai bune practici internaționale: Sancțiuni financiare specifice legate de terorism și de finanțarea terorismului (Recomandarea 6)¹⁵⁷; Rolul Hawala și al altor furnizori de servicii similare în spălarea banilor și finanțarea terorismului¹⁵⁸; Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind evaluarea riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului care afectează piața internă și privind activitățile transfrontaliere¹⁵⁹ etc. (și alte orientări referitoare la punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, în prezentul raport).

Riscul asociat expunerii transfrontaliere rămâne relevant, dar nu la fel de important ca în cazul statelor membre recunoscute ca centre financiare internaționale.

Cei mai importanți factori de risc legați de activitățile transfrontaliere sunt reprezentați de zonele geografice și de clienții implicați în fluxul tranzacțional.

În ceea ce privește riscul geografic, respectiv statele terțe cu risc ridicat care prezintă deficiențe strategice¹⁶⁰ (HRTC), volumul total al tranzacțiilor care implică aceste jurisdicții

¹⁵¹ <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Updated-Guidance-VA-VASP.pdf>

¹⁵² <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/terrorist-financing-risk-assessment-guidance.html>

¹⁵³ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604970/IPOL_STU\(2018\)604970_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604970/IPOL_STU(2018)604970_EN.pdf)

¹⁵⁴ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/financing-recruitment-terrorist-purposes.html>

¹⁵⁵ <http://www.fatf-gafi.org/publications/financialinclusionandnpoissues/documents/bpp-combating-abuse-npo.html>

¹⁵⁶ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/criminalising-terrorist-financing.html>

¹⁵⁷ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/bpp-finsanctions-tf-r6.html>

¹⁵⁸ <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Role-of-hawala-and-similar-in-ml-tf.pdf>

¹⁵⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019SC0650&from=EN>

¹⁶⁰ Regulamentul Delegat (UE) 2016/1675 al Comisiei din 14 iulie 2016 de completare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului prin identificarea țărilor terțe cu un grad ridicat de risc care au deficiențe strategice, cu modificările ulterioare: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02016R1675-20210207>

reprezintă 4,19% din volumul total al tranzacțiilor transfrontaliere efectuate de bănci în anul 2020 (2,39% din volumul încasărilor și 6,46% din volumul plăților) și 0,58 % din volumul total al tranzacțiilor transfrontaliere efectuate prin accesarea serviciilor de remitere de bani (prin intermediul MVT-urilor) în 2020 (0,36% din volumul încasărilor și 2,74% din volumul plăților). Pentru această estimare, au fost luate în considerare inclusiv HRTC care au fost declarate de GAFI ulterior, în 2021, cu toate că la momentul efectuării operațiunilor, în anul 2020, nu se aflau pe lista GAFI a jurisdicțiilor monitorizate.

În cursul anului 2020, ONPCSB a primit aproximativ 402 RTS-uri în ceea ce privește operațiuni sau persoane în legătură cu țări terțe cu grad ridicat de risc care au deficiențe strategice, dintre care 86,82% au fost transmise de bănci, iar 12,44% de MVTs. Aproximativ 64% din aceste RTS-uri primite de ONPCSB au vizat persoane care aveau naționalitatea în aceste jurisdicții, 31% au vizat tranzacții cu jurisdicțiile respective, iar 2% au vizat persoane juridice. În plus, 3 RTS-uri au fost transmise de notari publici și au implicat participanți la tranzacții de naționalitate străină, respectiv din țări terțe cu grad ridicat de risc.

Având în vedere cifrele menționate mai sus, concluzionăm că gradul de conștientizare cu privire la riscul FT/FP este ridicat, în special în sectorul financiar.

În plus, în anul 2020, ONPCSB a primit 3 solicitări de informații privind anumite aspecte în legătură cu finanțarea terorismului, care au fost soluționate imediat.

Aplicarea corectă a măsurilor standard și suplimentare de cunoaștere a clientelei (CDD/EDD) este un pas primordial pentru prevenirea utilizării abuzive a sistemului financiar de către infractori, iar BNR monitorizează permanent, prin efectuarea unor verificări exigente ale procedurilor interne și ale punerii în aplicare a acestora, conformarea cu dispozițiile Legii nr. 129/2019, cu modificările și completările ulterioare, care este actul normativ de transpunere a Directivei (UE) 2015/849, cu modificările și completările ulterioare, conformarea cu dispozițiile Regulamentului (UE) 2015/847 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1781/2006, precum și conformarea cu ghidurile (ABE etc.) și cu cele mai bune practici în domeniu (GAFI/FATF – MONEYVAL etc.). Potrivit acestora, instituțiile financiare aplică măsuri de cunoaștere a clientelei (standard/suplimentare) proporționale cu riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului pe care l-au identificat și nu stabilesc o relație de afaceri dacă nu sunt în măsură să respecte aceste cerințe, dacă nu s-au asigurat că scopul și natura relației de afaceri sunt legitime sau că pot gestiona în mod eficace riscul de a fi utilizate în scopuri de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului.

În acest context, documentele justificative ale tranzacțiilor cu risc ridicat reprezintă un factor atenuant.

- Lista GAFI a jurisdicțiilor cu risc ridicat care fac obiectul unui apel la acțiune (FATF list of High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action): <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/call-for-action-february-2020.html>

- Jurisdicții care fac obiectul monitorizării sporite (Jurisdictions under Increased Monitoring) – 21 februarie 2020: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-february-2020.html>

- Jurisdicții GAFI supuse monitorizării sporite (FATF Jurisdictions under Increased Monitoring) – iunie 2021: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-june-2021.html>

În plus, conturile curente pot fi utilizate în scopuri de finanțare a terorismului, în special în cazul tranzacțiilor reduse ca volum.

Băncile corespondente implică un risc inherent ridicat din cauza interconexiunilor internaționale complexe, cu potențialul de a fi utilizate frecvent ca mijloc de camuflare a plăților către jurisdicțiile cu grad ridicat de risc. Cu toate acestea, în perioada analizată, nu au existat situații de relații de corespondent închise din cauza furnizării repetate de transferuri de fonduri cu date obligatorii incomplete/lipsă.

Astfel, în ceea ce privește riscurile conturilor curente și relațiilor de corespondent, instituțiile financiare au obligația de a segmenta, de a personaliza și de a actualiza permanent scenariile/limitele implementate pentru monitorizarea ante- și post-tranzacție, pentru a asigura un proces dinamic de monitorizare continuă a operațiunilor efectuate de clienți.

Anumite vulnerabilități în ceea ce privește controlul indirect, care este mai greu de detectat, ar putea fi legate de nepunerea în aplicare a unor mecanisme de avertizare timpurie cu privire la circumstanțele de risc care vizează dinamica cu care societățile comerciale (spre exemplu, cele nou înființate) își modifică structura acționariatului și mandatul de administrare (spre exemplu, la scurt timp după inițierea relațiilor de afaceri), ceea ce ar putea îngreuna aplicarea adecvată a măsurilor de identificare și verificare a identității asociaților, administratorilor și beneficiarilor reali, favorizând opacitatea în ceea ce privește constituirea unor grupuri de firme, ceea ce ar putea afecta procesul de evaluare a profilului de risc și de monitorizare a relației de afaceri.

Un alt factor de risc relevant este reprezentat de activitatea de servicii de remitere de bani, care este, de asemenea, desfășurată și de bănci și care implică riscuri ridicate, în special în cazul tranzacțiilor în numerar cu o dimensiune internațională și al plăților efectuate în afara unei relații de afaceri existente (tranzacții ocazionale sub pragurile care necesită, din punct de vedere legal, aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei). În cazul remiterilor de bani către jurisdicții cu risc ridicat, există, de asemenea, posibilitatea ca plățile să fie utilizate în legătură cu finanțarea terorismului.

În special, în cazul remiterilor de bani prin intermediul furnizorilor de servicii de remitere care dispun de o rețea extinsă de agenți la nivel global, se manifestă un nivel semnificativ de risc de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Nivelul ridicat de risc este determinat de faptul că serviciile de remitere de bani sunt utilizate frecvent pentru spălarea banilor și finanțarea terorismului, fiind ușor accesibile fără cunoștințe specifice sau planificare prealabilă. Prestatorii de servicii de remitere de bani se bazează, în cea mai mare parte, pe agenți pentru a-și desfășura activitatea și, prin urmare, agenții reprezintă principala lor vulnerabilitate.

Ca și măsuri de reziliență/atenuare a riscurilor în vederea îmbunătățirii cadrului de administrare, a politicilor, procedurilor și controalelor utilizate pentru gestionarea eficientă a riscurilor menținăm punerea în aplicare a unor standarde exigente de management al resurselor umane, precum și sesiunile de formare dedicate obligațiilor pe

linia CFT/CFP/sanctiuni internaționale, inclusiv conștientizarea consecințelor neîndeplinirii responsabilităților și implicațiile pentru instituție și pentru persoanele care dețin astfel de atribuții prin fișa postului, sau care răspund de nerespectarea dispozițiilor legale în caz de incidente.

În acest sens, BNR a emis scrisori de recomandare adresate instituțiilor aflate sub supravegherea sa.

Un sondaj efectuat în rândul entităților din sectorul financiar a evidențiat următoarele riscuri principale în legătură cu finanțarea terorismului:

- climatul internațional (atacurile teroriste din orașele europene, situația din Siria, Iran, Coreea de Nord, Ucraina, fenomenul pronunțat al migrației din Orientul Mijlociu către statele europene, situația din Afganistan);
- persoanele/entitățile care emit/distribuie și/sau tranzacționează sub orice formă monedă electronică/active virtuale;
- operațiunile de transfer de fonduri – întrucât acestea pot constitui un canal de transfer de fonduri în scopul finanțării terorismului.

6.3.3. Autoritatea de Supraveghere Financiară monitorizează¹⁶¹ punerea în aplicare de către entitățile supravegheate a prevederilor Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, și aprobă sau respinge¹⁶² autorizarea unei tranzacții financiare între rezidenți și nerezidenți, precum și între nerezidenți, constând în operațiuni de cont curent sau de cont de capital efectuate pentru sau în numele persoanelor fizice sau juridice menționate în anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 159/2001 pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar și bancar pentru finanțarea actelor de terorism, aprobată prin Legea nr. 466/2002, și sesizează Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și Serviciul Român de Informații. Totodată, menționăm Ordinul CNVM nr. 9/2005 privind aprobarea Instrucțiunilor nr. 4/2005 privind prevenirea finanțării actelor de terorism, care vizează obligațiile entităților privind operațiunile interzise, operațiuni autorizate și sancțiuni aplicabile în caz de abatere. Pe baza acestui ordin, până în prezent, CNVM și după înființare ASF, nu au aplicat nicio sancțiune. Pe baza acestui ordin, până în prezent, CNVM și după înființare ASF, nu au aplicat nicio sancțiune.

În conformitate cu anexa I la Ghidul FATF privind evaluarea riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului la nivel național, factorii de risc de finanțare a terorismului sunt legați de strângerea/colectarea de fonduri din activități *infracționale*, respectiv ONG, utilizarea înșelătoare a fondurilor „legale” (*de exemplu* ONG, donatori care nu cunosc utilizarea fondului financiar), donații din venituri legale (*de exemplu*, salarii și profituri), transferuri de fonduri și/sau utilizând fonduri.

Entitățile raportoare au obligația de a identifica, evalua și reduce riscul de finanțare a finanțării terorismului, iar supravegherea efectuată de ASF verifică punerea în aplicare a acestei obligații. Eșantionul de tranzacții evaluat în cursul acțiunilor de supraveghere

¹⁶¹ Articolul 31 din Legea nr. nr.535/2004

¹⁶² Articolul 28 din Legea nr. nr.535/2004

include toți factorii de risc legați de jurisdicțiile cu grad ridicat de risc, clienții cu grad ridicat de risc (reședință, naționalitate, călătorii în aceste jurisdicții sau relații de afaceri cu persoane fizice sau entități juridice/organizații din aceste jurisdicții, inclusiv persoane expuse public), cum ar fi Afganistan, Irak, Siria, Iran și RPDC, sau asociați unui grup terorist, cum ar fi Al-Qaida, ISIL, Da'esh¹⁶³.

De asemenea, în cadrul activităților de supraveghere se evaluează monitorizarea relațiilor de afaceri, se verifică în timpul controlului parameterizarea instrumentelor de evaluare a riscurilor, sistemele de control intern, utilizarea unei liste actualizate a persoanelor desemnate și transmiterea în timp util a raportului RTS/FT. ASF a trimis în mod regulat scrisori de sensibilizare cu privire la riscurile FT, legate de semnalele roșii, cum ar fi utilizarea de entități care ar putea fi legate de activități teroriste sau de persoane conexe, iar în timpul controalelor sau pe baza rapoartelor solicitate de urmărire a punerii în aplicare a planurilor de măsuri, ASF verifică dacă aceste măsuri au fost puse în aplicare.

În perioada 2017-2020, ASF nu a primit RTS legate de riscurile de finanțare a terorismului (tranzacție cu jurisdicție cu risc ridicat, scop necomercial al tranzacției, sume de bani trimise frecvent și primite de la HRTC, măsuri de precauție privind clientela cu o listă pentru persoanele și entitățile desemnate).

În același timp, ASF acordă o atenție deosebită tranzacțiilor cu elemente atipice, cum ar fi jurisdicțiile pentru care există un aflux mai mic de tranzacții. Analiza acoperă riscurile de finanțare a terorismului, în conformitate cu matricea riscurilor care acoperă tranzacțiile ocazionale și relațiile de afaceri. Majoritatea acestora (inclusiv din perspectiva volumului) sunt stabilite pe bază contractuală, precum prime de reasigurare, deși niciuna dintre ele nu a făcut obiectul RTS/FT.

În afară de controalele la fața locului, în cadrul supravegherii off-site, ASF utilizează alte tipuri de instrumente pentru monitorizarea riscurilor legate de finanțarea terorismului, inclusiv comportamentul entităților, utilizând chestionarele și rapoartele reglementate pentru a colecta informații cantitative și calitative pentru a evidenția potențialele vulnerabilități ale procesului intern care a genera riscuri de finanțare a terorismului. În acest sens, ASF a identificat, în timpul controalelor, următoarele **vulnerabilități**:

- Deficiențe în îndeplinirea măsurilor de precauție privind clientela în ceea ce privește clientul și, de asemenea, beneficiarul real sau persoana care îl controlează, din cauza mecanismului netransparent de deținere;
- Neefectuarea unei evaluări adecvate privind intermediarii (recurgerea la terți) în ceea ce privește măsurile de precauție privind clientela în scopuri de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului;
- Neverificarea informațiilor colectate de intermediari direct de la client, bazându-se numai pe măsurile de precauție privind clientela efectuate de intermediar;

¹⁶³ Lista mențiunilor din regulamentul de punere în aplicare (UE) 2021/138 al Consiliului din 5 februarie 2021 privind punerea în aplicare a articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 2580/2001 privind măsuri restrictive specifice îndreptate împotriva anumitor persoane și entități în vederea combaterii terorismului și de abrogare a regulamentul de punere în aplicare (UE) 2020/1128

- Deficiențe de supraveghere a activității de tranzacționare în monitorizarea oricărei activități suspecte în scopul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.
- Lipsa unei evaluări a riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului sau a unei evaluări a riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului învechite; (FATF R1. C1.10);
- Lipsa monitorizării continue a factorilor care prezintă un risc ridicat de spălare de bani sau de finanțare a terorismului (luând în considerare volumul tranzacțiilor, tipul de client, produs, serviciu, canal de distribuție sau zonă geografică);
- Resurse insuficiente pentru a acoperi obligațiile de spălare de bani sau de finanțare a terorismului.

Riscurile de finanțare a terorismului asociate diferitelor tipuri de clienți au scos la iveală următoarele **amenințări** la care sunt expuse entitățile financiare nebancare:

- Utilizarea de oameni de paie sau de cărauși în tranzacții sau relații de afaceri ocazionale;
- Utilizarea unui lanț lung/netransparent de proprietate a participațiilor pentru a acoperi controlul indirect al teroriștilor;
- Utilizarea sectoarelor financiare pentru a transporta bani persoanelor apropiate teroriștilor.

Se iau, de asemenea, măsuri de remediere a riscurilor pentru vulnerabilitățile finanțării terorismului, cum ar fi cursuri de formare profesională, lista publică a persoanelor desemnate, avertismente publice și comunicare directă cu reprezentanții conducerii entităților supravegheate financiar.

Din perspectiva FT, apreciem un **grad scăzut de risc**, atât în ceea ce privește fluxurile financiare și produsele oferite de *instituțiile financiare nebancare*, cât și dintr-o perspectivă sectorială.

6.3.4. Riscul de finanțare a terorismului în legătură cu posibila încălcare, nepunere în aplicare sau eludare a sancțiunilor financiare specifice (*targeted financial sanctions*, TFS)
În conformitate cu Orientările/Ghidurile GAFI (FATF), riscul unei potențiale încălcări sau nepuneri în aplicare a sancțiunilor financiare specifice (TFS) se poate materializa atunci când entitățile și persoanele desemnate, din cauza procedurilor de verificare (*screening*) inadecvate și a lipsei generale de cultură a conformității, accesează servicii financiare și/sau fonduri sau alte active, ca urmare, de exemplu, a întârzierilor în comunicarea desemnărilor la nivel național, a lipsei unor obligații clare pentru entitățile din sectorul privat, a neadoptării de către entitățile din sectorul privat a unor politici și proceduri adecvate de abordare a riscurilor (de exemplu, proceduri și procese deficitare de acceptare a clienților și de monitorizare continuă, lipsa de instruire a personalului, proceduri ineficiente de gestionare a riscurilor, lipsa unui sistem adecvat de *screening* etc.). Riscul de neaplicare a sancțiunilor financiare specifice este legat și se poate materializa și din cauza eforturilor concertate ale persoanelor și entităților desemnate de a eluda sancțiunile financiare internaționale (de exemplu, prin utilizarea de societăți fictive sau paravan, societăți mixte, conturi fictive, intermediari frauduloși/fictivi și persoane sau entități care acționează pentru sau în numele persoanelor sau entităților desemnate).

În acest sens, amenințarea se referă la persoanele și entitățile desemnate care au provocat anterior sau care au potențialul de a eluda, încălca sau exploata o nerespectare a punerii în aplicare a TFS în trecut, prezent sau viitor. Persoanele sau entitățile care acționează pentru sau în numele persoanelor sau entităților desemnate pot, de asemenea, să reprezinte o astfel de amenințare. Astfel cum se menționează în Recomandările FATF, nu toate amenințările prezintă același nivel de risc pentru toate țările, în timp ce absența cazurilor care implică încălcări cunoscute sau suspectate legate de nepunerea în aplicare sau eludarea TFS într-o anumită țară nu înseamnă neapărat că o țară sau o firmă din sectorul privat are cu un risc scăzut.

Persoanele și entitățile desemnate au utilizat metode diverse și în continuă evoluție pentru a disimula activitățile ilicite, iar rețelele pe care le controlează își răspândesc în mod deliberat operațiunile în mai multe jurisdicții. În consecință, țările și firmele din sectorul privat ar trebui să ia în considerare în continuare probabilitatea ca fondurile să fie puse direct sau indirect la dispoziția acestor persoane sau entități în jurisdicțiile lor sau prin intermediul relațiilor cu clienții sau al utilizării produselor lor.

Vulnerabilitățile sectoriale se pot referi la punctele slabe și la caracteristicile contextuale ale unui anumit sector care determină persoanele și entitățile desemnate să îl exploateze în scopul eludării TFS. Deficiențe precum un nivel scăzut de conștientizare a riscurilor sau de înțelegere a cerințelor privind TFS și o cultură generală slabă a conformității în cadrul unui sector constituie, toate, vulnerabilități pentru utilizarea abuzivă. Cu toate acestea, pe baza experiențelor de până acum privind evaluările riscurilor de spălare a banilor/finanțare a terorismului, țările tind să pună un accent mai mare pe sectorul bancar sau pe cel al transferurilor de bani sau de valori, deoarece persoanele și entitățile desemnate au nevoie de acces la sistemul financiar internațional pentru a procesa plăți pentru componente sau materiale din surse străine, care au adesea legături financiare directe cu jurisdicțiile cu grad ridicat de risc și mai puțin pe entitățile financiare nebancale.

Cadrul juridic general

Aplicarea sancțiunilor internaționale în România:

- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, aprobată cu modificări prin Legea nr. 217/2009, cu modificările și completările ulterioare;
- Regulamentul BNR nr. 28/2009 privind supravegherea modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor, cu completările ulterioare;
- Regulamentul BNR nr. 7/2011 privind modificarea, completarea și abrogarea unor acte normative;
- Ordinul BNR nr. 340/2010 privind modelul unitar de raportare a fondurilor și resurselor economice blocate;
- Regulamentul ASF nr. 25/2020 privind supravegherea punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale de către Autoritatea de Supraveghere Financiară.

Prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului:

- Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare;
- Regulamentul BNR nr. 2/2019 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului;
- Regulamentul ASF nr. 13/2019 privind stabilirea de măsuri în domeniul combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului prin sectoarele financiare supravegheate de Autoritatea de Supraveghere Financiară, cu modificările ulterioare;
- Ordinul CNVM nr. 9/2005 privind aprobarea Instrucțiunilor nr. 4/2005 privind prevenirea finanțării actelor de terorism;
- Regulamentul (UE) 2015/847 al Parlamentului European și al Consiliului privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1781/2006 (cu aplicabilitate directă);
- Ghidurile ABE aplicabile în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.

În conformitate cu dispozițiile art.3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008, actele prevăzute la art.1 alin.(1) din OUG nr.202/2008 sunt obligatorii în dreptul intern pentru toate autoritățile și instituțiile publice din România, precum și pentru persoanele fizice sau juridice române sau aflate pe teritoriul României, în condițiile reglementărilor care stabilesc regimul juridic al fiecărei categorii de acte. Sunt de directă aplicare rezoluțiile Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite și regulamentele, deciziile Uniunii Europene.

6.3.5. Punerea în aplicare a sancțiunilor financiare specifice în sectorul supravegheat de ASF

În ceea ce privește sfera supravegherii aplicării regimului de sancțiuni internaționale pentru sectoarele supravegheate, ASF a pus la dispoziția entităților alerte și ghiduri de bune practici în acest domeniu pentru a spori gradul de conștientizare și de conformitate prin intermediul secțiunii dedicate a site-ului ASF¹⁶⁴. Entitățile supravegheate sunt informate în mod constant cu privire la aplicarea legislației privind sancțiunile internaționale și orientările TFS, cu accent pe: (I) adoptarea, modificarea sau completarea unor acte juridice care stabilesc sancțiuni internaționale; (II) actualizarea orientărilor și a bunelor practici în domeniu; (III) clarificarea regimurilor de sancțiuni internaționale în domeniul financiar, în special în ceea ce privește sancțiunile pentru activele înghețate; și (iv) riscurile actuale și emergente.

De asemenea, ASF a trimis alerte directe către consiliile de administrație ale entităților financiare în aplicarea Rezoluției CSONU 2321/2016, 2371/2017, 2397/2017, în ceea ce privește RPD Coreea, Rezoluția CSONU 2509/2020 privind Libia, rezoluțiile CSONU 2140/2014, 2216/2015, 2402/2018 privind Ghana, CSONU 1556/2004, 1591/2005, 2340/2017 privind

¹⁶⁴ <https://FSARomania.ro/ro/c/141/sanc%C8%9Biuni-interna%C8%9Bionale>

Sudanul, CSONU 2140/2014, 2402/2018 privind Yemenul, Rezoluția CSONU 2462/2019 privind terorismul.

Evaluarea privind competența și onorabilitatea a persoanelor desemnate în consiliul de administrație pentru entitățile financiare sau pentru intrarea pe piață a unor entități noi se efectuează, de asemenea, din perspectiva regimului de sancțiuni internaționale. Această evaluare vizează, de asemenea, persoanele desemnate în cadrul entității să coordoneze activitățile regimului internațional de sancțiuni (PDSI). Evaluarea și notificarea acestora au fost efectuate până în 02.01.2021 pe baza dispozițiilor Regulamentului ASF nr. 1/2019 (și înainte de Regulamentul FSA nr. 14/2015) și de la data intrării în vigoare a Regulamentului ASF nr. 25/2020 nu mai este necesară notificarea ASF cu privire la documentele pe baza cărora se efectuează evaluarea, care sunt prezentate numai la cerere. În același timp, noul cadru juridic a clarificat obligațiile în materie de TFS pentru entitățile financiare și a stabilit sancțiuni disuasive în caz de nerespectare. Obligațiile stabilite în Regulamentul ASF nr.25/2020 sunt legate de măsurile de precauție privind clientela, de controlul intern, de raportare și de posibilitățile de a solicita derogări pentru părți terțe sau legate de dreptul umanitar. Toate entitățile trebuie să dispună de o politică internă pentru implementarea regimului de sancțiuni internaționale, care să conțină elemente privind controlul intern care să acopere toate liniile de activitate.

Tematica de control la fața locului include verificarea respectării regimului de sancțiuni internaționale și, până în prezent, nu au fost identificate elemente cu privire la încălcări, dar au fost stabilite în planurile de măsuri pentru a completa sau modifica aspecte ale politicilor interne, procedurilor și mecanismelor de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale (2 intermediari, 1 AFIA în 2017; 3 intermediari în 2018; 2 intermediari, 1 AFIA în 2019; 3 Afia în 2020).

Din elementele identificate pentru îmbunătățire reies vulnerabilități sectoriale pentru entitățile financiare nebankare în domeniul sancțiunilor internaționale:

- Lista învechită a persoanelor desemnate utilizate în scopul aplicării măsurilor de precauție privind clientela;
- Procedură internă învechită pentru TFS;
- Controlul intern fără a acoperi toate obligațiile TFS;
- Lipsa formării interne pentru toți angajații realizată de persoana responsabilă cu TFS (PDSI).

Din aceste vulnerabilități rezultă amenințări care acoperă evaluarea sectorială a TFS:

- o înțelegere deficitară a cerinței privind TFS și a scopului acesteia;
- Utilizarea de oameni de paie sau de cărăuși în tranzacții ocazionale sau relații de afaceri prin controlul direct sau indirect al persoanelor desemnate/evaziunii TFS;
- Utilizarea unui lanț lung/netransparent de dețineri pentru a acoperi controlul indirect al persoanelor desemnate în scopul evaziunii TFS;
- Utilizarea sectoarelor financiare pentru a transporta bani persoanelor apropiate de persoanele desemnate.

Se iau măsuri de remediere a riscurilor și pentru vulnerabilitățile TFS, cum ar fi cursuri de formare, lista publică a persoanelor desemnate, avertismente publice și comunicare directă cu membrii consiliului de administrație al entităților financiare supravegheate.

Din perspectiva implementării regimurilor de sancțiuni internaționale pentru entitățile financiare nonbancare apreciem un **grad scăzut de risc**, atât în ceea ce privește fluxurile financiare și produsele oferite de entitățile financiare nebancare, cât și dintr-o perspectivă sectorială și națională.

6.3.6. Implementarea sancțiunilor internaționale (specifice) la nivelul sectorului supravegheat de BNR

În ceea ce privește implementarea sancțiunilor internaționale în România, domeniu care include și regimurile de sancțiuni referitoare la terorism și finanțarea terorismului și finanțarea actelor de terorism, precum și regimurile privind neproliferarea, BNR este autoritatea de supraveghere în ceea ce privește implementarea sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor, pentru instituțiile financiare și de credit care intră în sfera sa activitate, conform reglementărilor în vigoare în materia prevenirii și combaterii SB/FT.

În acest domeniu, autoritatea care trebuie să efectueze investigațiile necesare cu privire la raportările de fonduri sau resurse economice care fac obiectul sancțiunilor internaționale este ANAF.

În mod specific, în domeniul implementării sancțiunilor internaționale, BNR are următoarele atribuții în ceea ce privește sectorul financiar-bancar aflat sub supravegherea sa:

- să supravegheze aplicarea sancțiunilor internaționale;
- să asigure diseminarea actelor care instituie sancțiuni internaționale obligatorii în România;
- să adopte reglementări specifice privind supravegherea modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale;
- să dispună măsuri specifice sau sancțiuni pentru încălcarea legislației incidente (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008; Regulamentul BNR nr. 28/2009; Regulamentul BNR nr. 7/2011; Ordinul BNR nr. 340/2010; Legea nr. 129/2019; Regulamentul BNR nr. 2/2019);
- să participe, prin reprezentanți desemnați, la reuniunile Consiliului interinstituțional înființat în temeiul dispozițiilor art. 13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale.

Sectorul supravegheat de BNR are o cultură de conformitate solidă și experiență în domeniu, având implementate procese de identificare, evaluare, monitorizare, gestionare și diminuare a riscurilor legate de TFS.

În contextul evaluării riscurilor care decurg din modul în care sunt puse în aplicare sancțiunile internaționale de către fiecare entitate supravegheată, se evaluează, fără ca enumerarea să fie limitativă, următorii factori:

- analiza rapoartelor transmise către ANAF și BNR, conform mecanismului și modelului de raportare, cu privire la persoanele și/sau entitățile desemnate identificate ca urmare a aplicării măsurilor de cunoaștere a clientelei;

- analiza procedurilor instituite pentru actualizarea listelor de persoane/entități desemnate;
- analiza autorizațiilor, a derogărilor, a notificărilor de transferuri privind anumite relații care fac obiectul unor sancțiuni internaționale, dacă este cazul;
- evaluarea conformității cu prevederile Regulamentului BNR nr. 28/2009, respectiv dacă instituția supravegheată a elaborat și a transmis băncii centrale procedurile de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor, care să includă cel puțin:
 - proceduri de depistare a persoanelor/entităților desemnate;
 - regimul clienților identificați anterior ca persoane sau entități desemnate, începând cu data de la care aceștia nu mai fac obiectul sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor;
 - modalități de întocmire și păstrare a evidențelor privind persoanele sau entitățile desemnate;
 - accesul persoanelor cu atribuții în domeniu la evidențele instituției pentru a examina operațiunile derulate în trecut cu/de către persoane ori entități desemnate;
 - competențele persoanelor cu responsabilități în aplicarea legislației relevante în domeniu;
 - procedurile interne de raportare privind identificarea unei persoane/entități desemnate;
- analiza modului în care sunt gestionate alertele informatice.

Nivelul de risc este determinat prin combinarea a doi factori determinanți, și anume ratingul pentru factorii de risc inerent și ratingul pentru factorii care atenuează riscul inerent care rezultă din neaplicarea sancțiunilor internaționale, și prin luarea în considerare a următorilor factori: probabilitatea ca riscul să aibă loc, prin materializarea în tranzacții/operațiuni care implică utilizarea abuzivă a sectorului bancar/financiar pentru a canaliza fonduri ilegale, sau chiar fonduri de origine legală, în scopul finanțării terorismului; impactul estimat asupra integrității, bunei funcționări, reputației și, implicit, asupra stabilității sistemului bancar/financiar; existența unor politici, controale și proceduri instituite pentru a gestiona în mod adecvat riscurile de finanțare a terorismului identificate la nivelul UE, la nivel național și la nivelul entităților supravegheate. Aceste politici, controale și proceduri trebuie să fie proporționale cu natura și dimensiunea entităților respective.

Sancțiunile financiare specifice (TFS), includerea organizațiilor și persoanelor fizice pe lista unui regim internațional de sancțiuni antiteroriste reprezintă una dintre măsurile preventive împotriva activităților teroriste (și, de asemenea, a celor legate de finanțarea proliferării nucleare).

Instituțiile supravegheate sunt informate în mod constant cu privire la aplicarea legislației în domeniul sancțiunilor internaționale și cu privire la orientările/ghidurile TFS, cu accent pe: (i) adoptarea, modificarea sau completarea unor acte juridice care stabilesc sancțiuni internaționale; (ii) actualizarea orientărilor și a bunelor practici în domeniu; (iii) clarificări privind regimurile de sancțiuni internaționale în domeniul bancar și financiar; și (iv) riscurile actuale și emergente.

De asemenea, chiar dacă regimul unilateral de sancțiuni impus de SUA nu este obligatoriu pentru entitățile românești, BNR recunoaște faptul că instituțiile financiare trebuie să se

conformeze regimului de sancțiuni OFAC (Biroul de supraveghere a activelor străine al Departamentului de Trezorerie al Statelor Unite), atunci când clienții lor efectuează tranzacții care implică bănci americane corespondente, sens în care BNR a transmis scrisori de informare către sistemul supravegheat cu privire la evoluțiile recente în materia regimului de sancțiuni OFAC

În ceea ce privește alte tipuri de scrisori de informare transmise sectorului, menționăm cu titlu de exemplu, următoarele: (i) recomandările Comitetului de Sancțiuni al Consiliului de Securitate ONU (CSONU) 1267 (1999) privind ISIL/Daesh, Al-Qaida și persoanele, grupurile, companiile și entitățile asociate, prin care s-a solicitat statelor membre ale ONU consolidarea implementării măsurilor restrictive specifice, ale Comitetului CSONU privind Somalia și cele ale Comitetului constituit în baza Rezoluției 1718 (2006) a CSONU privind Republica Populară Democrată Coreeană, care au fost incluse în documentul intitulat „Liniile directe privind excepțiile de la furnizarea de ajutor umanitar către Republica Populară Democrată Coreeană”; (ii) Ghidul privind principiile pentru administrarea riscului determinat de trimiterea de fonduri umanitare în Siria; (iii) crearea, la nivelul Uniunii Europene, a două instrumente online pentru a sprijini operatorii economici să desfășoare relații comerciale cu persoane/entități din Iran, cu respectarea regimurilor de sancțiuni internaționale, respectiv „Due Diligence Helpdesk on EU Sanctions for EU SMEs Dealing with Iran” și „EU Sanctions Tool”, cu scopul de a furniza elemente utile pentru evaluarea riscurilor asociate desfășurării activităților comerciale având legătură cu Iranul, care pot fi utilizate și în contextul îndeplinirii obligațiilor instituțiilor de credit, din perspectiva dispozițiilor art. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale; (iv) Ghidul privind sancțiunile internaționale, care reprezintă un studiu emis recent de către Global Investigation Review, conținând aspecte conceptuale, analize ale provocărilor actuale în domeniu, precum și elementele relevante ale regimurilor de măsuri restrictive instituite de ONU, UE, OFAC și cele specifice post-Brexit ale Marii Britanii; (v) rezultatele sondajului realizat de Chatham House/The Royal United Services Institute (RUSI) în rândul mai multor instituții financiare din întreaga lume privind combaterea finanțării proliferării și implementarea sancțiunilor internaționale, intitulat Proliferation Finance Survey; (vi) evaluările privind riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, conform declarațiilor publice ale Grupului de Acțiune Financiară Internațională (FATF) privind vulnerabilitățile identificate, în vederea luării măsurilor necesare, cum ar fi “Jurisdiction Subject to a FATF Call on its Members and Other Jurisdictions to Apply Counter-Measures to Protect the International Financial System from the Ongoing and Substantial Money Laundering and Financing of Terrorism (ML/FT) Risks”; (vii) țările terțe cu un risc ridicat de spălare a banilor și care prezintă deficiențe strategice în acest sens, în conformitate cu Regulamentul Delegat (UE) 2016/1675 al Comisiei din 14 iulie 2016 de completare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului prin identificarea țărilor terțe cu un grad ridicat de risc care au deficiențe strategice, cu modificările ulterioare; (viii) elaborarea de către Wolfsberg Group a ghidului cu relevanță în domeniul sancțiunilor internaționale, denumit “Sanctions Screening Guidance”; (ix) raportul Comitetului de Sancțiuni al Consiliului de Securitate al ONU creat prin rezoluțiile 1267 (1999), 1989 (2011) și 2253 (2015) privind ISIL (DA'ESH), AL-QAIDA și persoanele, grupurile, companiile și entitățile asociate etc.

Alte orientări emise de forurile internaționale în domeniu și prezentate sectorului supravegheat se referă la: Cele mai bune practici internaționale: Sancțiuni financiare specifice legate de terorism și de finanțarea terorismului (Recomandarea nr.6 GAFI - FATF)¹⁶⁵; Finanțarea organizației teroriste Statul Islamic în Irak și Levant (ISIL)¹⁶⁶; Ghidul privind evaluarea și atenuarea riscurilor legate de finanțarea proliferării¹⁶⁷; Ghidul GAFI privind combaterea finanțării proliferării - Punerea în aplicare a dispozițiilor financiare ale rezoluțiilor Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite pentru combaterea proliferării armelor de distrugere în masă¹⁶⁸ etc.

Suplimentar asigurării unei comunicări directe continue cu sectorul supravegheat, BNR publică informații actualizate în domeniu pe website-ul său oficial, într-o secțiune dedicată.

Un alt aspect important, cu o contribuție semnificativă la diminuarea riscului de aplicare necorespunzătoare a sancțiunilor internaționale, se referă la preocuparea BNR privind conștientizarea de către instituțiile supravegheate a necesității de a clarifica orice tendință/încercare de eludare a sancțiunilor internaționale și de a asigura programe eficiente de screening care să vizeze acele persoane și entități asociate sancțiunilor internaționale, fără de care activitatea financiară ar fi imposibil de conceput.

Suplimentar aplicării legislației incidente în materie de sancțiuni internaționale, o preocupare constantă a reprezentat-o conștientizarea de către entitățile supravegheate a importanței aplicării corespunzătoare a sancțiunilor internaționale, inclusiv din perspectiva impactului financiar generat de riscurile de conformitate, reputațional și operațional. De menționat, în acest context, este organizarea, în cadrul Programului național de awareness „PROTECTOR – Afaceri în siguranță”, a conferinței dedicate instituțiilor financiar-bancare care funcționează pe teritoriul României, care a avut ca obiective problemele reale identificate în sistemul bancar. Obiectivul principal al programului este de a avertiza mediul de afaceri cu privire la riscurile care decurg din nerespectarea sancțiunilor internaționale care vizează punerea indirectă la dispoziția persoanelor și entităților desemnate a unor fonduri sau resurse economice.

Totodată, în ceea ce privește supravegherea aplicării de către entități a sancțiunilor internaționale, reprezentanții BNR participă activ la reuniunile Consiliului interinstituțional constituit pentru asigurarea cadrului general de cooperare în domeniul punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale. În mod concret, BNR a asigurat documentația și expertiza în domeniul financiar-bancar, necesare pentru: (i) elaborarea mandatelor și documentelor de poziție ale României, prezentate în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități în materia sancțiunilor internaționale, în special în cadrul reuniunilor grupului de lucru RELEX – formațiunea „Sancțiuni”, al Consiliului Uniunii Europene; (ii) pregătirea și emiterea de avize consultative pentru fundamentarea deciziilor de aplicare a sancțiunilor internaționale specifice domeniului său de activitate; (iii) informarea Ministerului Afacerilor Externe cu privire la măsurile adoptate de către entitățile supravegheate de BNR

¹⁶⁵ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/bpp-finsanctions-tf-r6.html>

¹⁶⁶ <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-of-the-terrorist-organisation-ISIL.pdf>

¹⁶⁷ <https://www.fatf-gafi.org/publications/financingofproliferation/documents/proliferation-financing-risk-assessment-mitigation.html>

¹⁶⁸ <http://www.fatf-gafi.org/publications/financingofproliferation/documents/guidance-counter-proliferation-financing.html>, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-UNSCRS-Prolif-WMD.pdf>

pentru aplicarea sancțiunilor internaționale instituite prin Rezoluții ale Consiliului de Securitate al ONU, în scopul elaborării Raportului de țară, care se transmite subsecvent CS ONU; (iv) elaborarea Raportului anual referitor la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancțiuni instituite pe plan internațional în domeniul financiar-bancar (în scopul prezentării acestuia, de către prim-ministru, Parlamentului și Consiliului Suprem de Apărare a Țării); (v) elaborarea unor studii de impact și analize referitoare la punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, în vederea clarificării și aplicării unitare a acestora, de exemplu, din perspectiva Declarațiilor GAFI/FAFT cu privire la vulnerabilitățile și factorii de risc în ceea ce privește proliferarea nucleară și finanțarea terorismului etc.

6.4. Natura amenințării

În prezent, nu există indicii privind finanțarea terorismului în România, cu excepția unui singur caz, reprezentat de un cetățean român care a transferat suma de 110 EUR către un membru al organizației teroriste DAESH, în scopul facilitării deplasării acestuia către Siria, în vederea alăturării la organizația teroristă Daesh.

Prin Decizia nr. 149/24.03.2019, Înalta Curte de Casație și Justiție a dispus condamnarea cetățeanului român pentru implicarea în activități de:

- propagandă teroristă, prevăzută la articolul 33² alineatul (4) din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (în forma în vigoare până la 13.04.2019, când a fost modificată prin Legea nr. 58/2019) și
- finanțarea terorismului, prevăzută la articolul 36 alineatul (1) din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (în forma în vigoare până în 13.04.2019, când a fost modificată prin Legea nr. 58/2019).

Tipologiile infracțiunilor urmărite penal prevăzute de Legea nr. 535/2004

- propagandă teroristă;
- accesarea repetată a unor materiale de propagandă teroristă ca parte a unui proces de radicalizare;
- primirea sau obținerea de instrucțiuni prin intermediul autodocumentării cu privire la fabricarea sau utilizarea de explozivi, arme de foc sau orice alte arme, sau la comiterea sau sprijinirea comiterii unui act terorist.

6.5. Arhitectura de combatere și prevenire a terorismului și cooperarea interinstituțională; măsuri de prevenire și contracararea materializării amenințării;

6.5.1. La nivel național activitatea de prevenire și combatere a terorismului se organizează și se desfășoară în mod unitar, potrivit Legii nr. 535/ 2004.

În acest scop cooperarea în domeniu se realizează ca Sistem național de prevenire și combatere a terorismului, denumit în continuare SNPCT, la care participă autoritățile și instituții publice menționate la art. 6 alin (2) din Legea nr. 535/ 2004.

În cadrul mecanismului de cooperare interinstituțională în format SNPCT, Consiliul Suprem de Apărare a Țării exercită rolul de coordonator strategic.

În scopul prevenirii și combaterii actelor de terorism, autoritățile și instituțiile publice componente ale SNPCT desfășoară activități specifice, individual sau în cooperare, în conformitate cu atribuțiile și competențele lor legale și cu prevederile Protocolului general de organizare și funcționare a Sistemului național de prevenire și combatere a terorismului, aprobat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării.

În structura Serviciului Român de Informații - ca autoritate națională în domeniu - se înființează Centrul de coordonare operativă antiteroristă, denumit în continuare CCOA, prin intermediul căruia Serviciul Român de Informații asigură coordonarea tehnică a SNPCT.

CCOA are următoarele atribuții:

a) coordonează activitățile desfășurate în cadrul SNPCT, prin reprezentanți desemnați de autoritățile și instituțiile publice din componența SNPCT;

b) asigură operativ schimbul de date și informații între autoritățile și instituțiile publice componente ale SNPCT privind activitățile cu caracter terorist;

c) integrează datele și informațiile obținute, în scopul stabilirii și întreprinderii măsurilor care se impun;

d) monitorizează activitățile teroriste și informează operativ autoritățile și instituțiile publice abilitate din cadrul SNPCT;

e) în situații de criză teroristă asigură suportul logistic și operațional pentru funcționarea operativă a Centrului Național de Acțiune Antiteroristă;

f) transmite autorităților și instituțiilor publice competente din cadrul SNPCT datele și informațiile care fac obiectul întreprinderii de măsuri, conform atribuțiilor legale.

6.5.2. Legislația națională în domeniu a creat cadrul legislativ necesar pentru derularea de consultări interinstituționale, în vederea schimbului adecvat de informații și analizei integrate a riscurilor în domeniul de competență, asigurând un control eficient al riscurilor teroriste la nivel național.

6.5.2.1. Entitățile raportoare sunt obligate să transmită ONPCSB un raport privind tranzacțiile suspecte, dacă au cunoștință, suspectează sau au motive întemeiate să suspecteze activități de finanțare a terorismului. Un element esențial în documentarea unei activități de finanțare a terorismului este constituit de capacitatea entităților raportoare de a identifica o operațiune de finanțare a terorismului. În acest context, este necesară continuarea și extinderea programelor de conștientizare adresate entităților raportoare cu privire la riscurile specifice finanțării terorismului.

ONPCSB analizează și prelucrează informațiile și, în cazul în care există indicii de finanțare a terorismului, informează de îndată Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

De asemenea, acesta informează de îndată Serviciul Român de Informații cu privire la suspiciunile de finanțare a terorismului.

Serviciul Român de Informații întreprinde demersuri pentru a verifica și aprofunda informațiile primite, conform atribuțiilor legale, utilizând mijloace și metode specifice. În cazul în care datele relevă pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni care se înscrie în categoria actelor de terorism, inclusiv finanțarea terorismului, toate datele și informațiile deținute vor fi transmise organelor de urmărire penală competente - DIICOT fiind structura de parchet care are competența de a efectua cercetarea penală în cazul infracțiunilor de terorism.

6.5.2.2. În cazul în care datele sau informațiile obținute nu întrunesc elementele constitutive ale unei infracțiuni, dar evidențiază existența unei amenințări la adresa securității naționale, legislația națională permite adoptarea unor *măsuri administrative care au ca scop prevenirea materializării amenințării identificate*, precum: *declararea ca indezirabil pentru România; interzicerea intrării în țara noastră; neacordarea/ anularea unei forme de protecție internațională; neacordarea sau retragerea cetățeniei române; neacordarea sau revocarea vizei române.*

Punerea în aplicare a măsurilor de prevenire este determinată de existența unei amenințări reale și imediate, iar măsura preventivă adecvată este aleasă luând în considerare gravitatea acțiunilor și iminența amenințării. *Aplicarea măsurilor de prevenire oferă avantajul eficienței imediate și al contracarării materializării amenințării.*

Pe baza evaluărilor specifice privind persoanele care au reprezentat factori de risc terorist, atât pentru România, cât și pentru alte țări vest-europene, în care majoritatea intenționau să ajungă, autoritățile române au *adoptat măsuri de prevenire* prin care deplasarea acestora a fost blocată sau persoanele au fost îndepărtate din România către țara de origine sau către o țară terță sigură, atunci când viața lor nu era în siguranță în țara lor de origine.

Anual, autoritățile au identificat cetățeni străini din state cu problemă teroristă, care fie au sosit în România, fie au încercat să intre pe teritoriul național și care aveau un istoric combatant sau care erau / fuseseră afiliați la organizații teroriste, cum ar fi: *Daesh, Al Qaeda, Hamas, Jihadul Islamic Palestinian (JIP) etc.*

Măsurile de prevenire includ, de asemenea, *eliminarea conținutului online cu caracter terorist sau blocarea accesului la acesta.* În acest scop, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM), a fost abilitată să emită decizia de a bloca accesul utilizatorilor români la materialele de propagandă teroristă găzduite pe servere situate în străinătate și de a emite ordine de eliminare a conținutului online cu caracter terorist, găzduit pe servere din România.

Concluzie

Până în prezent, pe teritoriul național nu au fost identificate rețele care să activeze în scopul obținerii, colectării sau transferării de fonduri în beneficiul organizațiilor/ entităților/ grupărilor teroriste.

Climatul internațional privind terorismul, persoanele/entitățile care emit/distribuie și/sau comercializează orice formă de monedă electronică/active virtuale, remiterile de bani prin intermediul furnizorilor de servicii de transfer de bani cu o rețea extinsă de agenți globali, inclusiv hawala și alte sisteme informale de transfer de bani și de valori, sunt considerate/abordate de autorități ca elemente de risc în legătură cu FT, chiar dacă nu s-au manifestat în România.

Întrucât prevenirea activităților de finanțare a terorismului rămâne o prioritate asumată la nivel instituțional și în cadrul SNPCT, autoritățile cu atribuții în domeniul de referință au adoptat permanent o abordare preventiv-anticipativă în gestionarea situațiilor suspecte, monitorizând și evaluând constant nivelul de risc generat de persoanele suspecte a se implica în / a derula activități de finanțare a terorismului.

În domeniul prevenirii și combaterii terorismului (inclusiv a activităților de finanțare) este avut în vedere în mod constant schimbul de informații inter-instituțional și în plan internațional. Mecanismele deja operaționalizate în acest sens permit un nivel corespunzător de cooperare, fiind oportună facilitarea unui acces transfrontalier rapid și securizat la date financiare care să permită detectarea timpurie a operațiunilor.

Prin urmare, riscul de finanțare a terorismului în România poate fi evaluat ca fiind Scăzut.

ACRONIME

ABE	Autoritatea Bancară Europeană
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
ANEVAR	Asociația Națională a Evaluatorilor Autorizați din România
AML	Combaterea spălării banilor
BO	Beneficiar real
— CCJ	Alte Curți de Casație și Justiție
CAFR	Camera Auditorilor Financieri din România
CECCAR	Camera Expertilor Contabili și al Expertilor Contabili Autorizați din România
CCF	Camera consultanților fiscali
CDD	Obligația de cunoaștere a clientelei (customer due dilligence)
CSB/CTF	Combaterea spălării banilor/finanțării terorismului
RTN	Raport privind tranzacția cu numerar
DIICOT	Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism
DNA	Direcția Națională Anticorupție
HRTC	State terțe cu risc crescut
RTE	Raportul privind tranzacțiile externe
DNFBP-uri	Activități și profesii nefinanciare desemnate
FG	Focus-grup
ASF	Autoritatea de supraveghere financiară
ZLS	Zonă de liber schimb
PIB	Produsul intern brut
PIC CJ	Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
DPI	Dreptul de proprietate intelectuală
LEA	Autoritate de aplicare a legii
ML/FT	Spălarea banilor/Finantarea terorismului
MF	Ministerul Finanțelor

MJ	Ministerul Justiției
ANABI	Agencia Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate
ANAF	Agencia Națională de Administrare Fiscală
IEME	Instituții emitente de monedă electronică
IF	Instituție Financiară
IFN	Instituție financiară nebancară
BNR	Banca Națională a României
ANI	Agencia Națională de Integritate
ONPCSB	Oficiul Național de Prevenire și Control al Spălării Banilor
ONG	Organizație non-profit
ONRC	Oficiul Național al Registrului Comerțului
GCO	Grupuri infracționale organizate
ONJN	Oficiul național pentru jocuri de noroc
PEP	Persoană expusă public
IP	Instituție de plată
PFA	Persoană fizică autorizată
SA	Societate pe acțiuni
SCA	Societate în comandita pe acțiuni
SCS	Societate în comandita simplă
SNA	Strategia națională anticorupție
SNC	Societate în nume colectiv
SRL	Societate cu răspundere limitată
SRB	Organism de autoreglementare (selfregulatory body)
RTS	Raport privind tranzacțiile suspecte
TCSP	Furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii
UNPIR	Uniunea națională a practicienilor în insolvență din România
UNNPR	Uniunea Națională a Notarilor Publici
FIU/UIF	Unitate de informații financiare